

SOSYAL HİZMET “SOCIAL WORK”

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını
“Publication of Association of Social Workers”
Ocak-Haziran/ Temmuz-Aralık
2017

Sahibi/Owner

Rahmiye BOZKURT

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Adına
Genel Başkan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Esin POLAT

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Adına
Genel Sekreter

Editor

Bülent KARAKUŞ

Sosyal Hizmet ve Kamu Yönetimi Uzmanı

Yayın Kurulu/Editorial Board

Prof.Dr. Özlem CANKURTARAN (Başkan)

Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü

Doç.Dr. Gonca POLAT (Başkan Yardımcısı)

Ankara Üniversitesi SBF Sosyal Hizmet Bölümü

Abidin ÖZDEMİR

SHU-YURTKUR

Kenan TOPCU

SHU-ASPB

Çiğdem KARAHAN BEDİR

SHU-SHUDER

S.Sedat TÜRKERİ

SHU

Arş. Gör. Mehmet Can AKTAN

Başkent Üniversitesi SBF Sosyal Hizmet Bölümü

Durdu Baran ÇİFTÇİ

SHU-Adalet Bakanlığı

İletişim İçin

Sosyal Hizmet Dergisi

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi

Fidanlık Mahallesi Ataç 1 Sokak No: 29/17 Kızılay/ANKARA Tel: 0 530 200 18 86

E-Posta: dergi@shudernegi.org

www.shudernegi.org

İÇİNDEKİLER	Sayfa No
Önsöz	3
Sunuş	5
Sosyal Hizmet’te Kanıta Dayalı Uygulama (KDU): Bugün ve Gelecek Prof.Dr.Muammer ÇETİNGÖK	8
Sosyal Hizmet Uzmanlarının Bilirkişilik Uygulamaları SHU/SHBU/ Bilirkişi Özkan BİLGİN	15
Türkiye’de Engelli Bakımına Yönelik Kurum Hizmetlerinin Kapsamı Ve AB Normlarına Uyumu Üzerine Bir Değerlendirme SHU Gülten UZUNER	24
Toplum Ruh Sağlığı Merkezlerinde (TRSM) Bilinmesi Gereken Yasalar SHU/Psikodramatist Dilber YILDIZ	42
Göç, Gecekondu, Kentleşme Ve Sosyal Hizmet SHU Sarenur BEYENAL	56
Bir Sosyal Hizmet Alanı Olarak Yaşlılık SHU Sevinç ÖZ	72
Çocukların Korunmasında Bir Hukuk Abidesi: 1593 - Çocuk Hıfzıssıhhası Sosyal Hizmet ve Eğitim Uzmanı S. Sedat TÜRKERİ	79
Devlet Korumasında Kalırken İsteği Dışında Koruma Kararı Kaldırılan Ve 3413 Sayılı İşe Yerleştirme Kanunundan Yararlanamayan Bireylerin Yaşam Deneyimleri- Lisans Tezi Özeti 2017 Azime AKKAYA, Murat ALTUNBEZER, Üzeyir ARSLAN, Selman ÇALIKUŞU, Ramazan Asım İNCE, Şeyma VURAL	85
Pediyatrik Astım Hastalarına Bakım Veren Annelerin Psikososyal Özellikleri İle Astım Yönetimi Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi-Doktora Tez Özeti, 2017 Dr.Buğra YILDIRIM	91
Yeni Sosyal Hizmet Uygulamaları “Umut Evleri” SHU Seçil ARSLAN AKAY	93
Sosyal Hizmet Uzmanları İçin Etik Kılavuz (Sosyal Hizmetlerde Yolsuzluk Ve Diğer Etik Sorunları Aşmada Ve Önlemede Bir Yol Olarak Etik Kapasite Geliştirme Projesi)	94
Sosyal Hizmet Sempozyumları “Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresi 2017 (Ushk17): Sosyal Sorunlar ve Sosyal Hizmetin Geleceği” Sosyal Hizmet ve Kamu Yönetimi Uzmanı/Editör Bülent KARAKUŞ	98
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi 14.Olağan Genel Kurulu SHUDER 14.Dönem Genel Başkanı Bülent KARAKUŞ ve Sayman Abidin ÖZDEMİR	105
Kitap Tanıtımı “Yoksulluk Ve Şiddet Kışkacında Kadın” SHU/TCKÇU Esin POLAT SHU Aygöl KILIÇ YILDIZ	109
Portre/Söyleşi “SHBU Gül ERDOST” Arş.Gör. M.Can AKTAN	112
Prof. Dr. Sema KUT’un Ardından Sosyal Hizmet ve Kamu Yönetimi Uzmanı Şadiye DÖNÜMCÜ	126
Paydaş Paylaşımları “İnsan Kendini Nasıl İyileştirir?” Tayyar Fikret BEKTAŞ	132
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi 2017 Yılı Faaliyet Raporu SHUDER Genel Merkez Yönetim Kurulu	134
Sosyal Hizmet Dergisi Yayın Kuralları	158

ÖNSÖZ

“Baş Başa Vermeyince Taş Yerden Kalkmaz”

Bebeklik, çocukluk, gençlik, yetişkinlik, yaşlılık...

İnsan yaşamının her aşamasında, özellikle de yolunda gitmeyen yaşantılar söz konusu olduğunda mesleğimizin önemini daha çok hissetmekteyiz. İnsan odaklı, insan onuruna yakışır vb. ifadelerle tanımladığımız, tanıttığımız ve uygulanmasını öngördüğümüz sosyal hizmet mesleğinin gerekliliğini. Ne var ki insanların yaşantılarına doğrudan dokunan bu mesleğin dokunuşlarının sonuçları çoğu zaman hemen ortaya çıkmamaktadır. Bu sonuçlar olumlu olabildiği gibi olumsuz da olabilmektedir.

Sonuçların olumlu olmasına rağmen geç ortaya çıkmasının müdahale edilen birey, aile ve gruplar belki de toplumlar açısından çoğu zaman kaygı verici bir durumu yoktur. Biz uygulayıcılar açısından yansıması ise maddi ve manevi kazanımlarımızın geç gelmesi, mesleğimizin işlevselliği hakkındaki haklı göstergeleri elde etmekte ve göstermekte zaman kaybetmemiz şeklinde olabilmektedir.

Sonuçları olumsuz ise birçok değişkeni önümüze koyup düşünmemiz gerekmektedir. Sorunu doğru tespit edememek, zamanında ve doğru yöntemlerle müdahale planı yapamamak, yapılsa bile uygulayamamak, bilgi ve deneyim yoksunluğu, etik değerleri ve ilkeleri gözardı etmek. Bunların yanısıra birçok başka değişkenden de söz etmek mümkündür. Nedeni ve oluşturan şartlar ne olursa olsun, çeşitli mağduriyetler yaşayarak mesleki müdahalemiz alanına giren ihtiyaç sahiplerine, olumsuz sonuçlar doğuran mesleki müdahalelerin yapılması konusu sadece düşünülerek çözülemez. Tam da burada meslek örgütü olarak evrensel ve ulusal mesleki gerekliliklerin savunması, yaygınlaştırılması, uygulanması ve sürekliliğinin sağlanması sorumluluğunun üstlenilmesi gereklidir. Bu sorumluluğun savunma ve yaygınlaştırılması boyutlarında bir meslek derneğinin yapabilirliği mümkünken, uygulanması ve sürdürülmesini temin ve takip konusunda sınırlılıkları vardır. Gerek dayandığı mevzuat, gerek se sahip olduğu maddi olanakları bu yapabilirlik gücünü ve sınırlılığını da belirlemektedir.

Meslek örgütlerinin varlıklarını hissettirebilmeleri, yaptırım güçleri, mesleğin daha doğru, kontrollü ve profesyonel yerine getirilmesinde önemli etkenlerdir. Zira meslek örgütümüzün mesleki uygulamalar üzerindeki etki, yönlendirme ve yaptırım gücü de bu çerçevede sınırlılıklar taşımaktadır. Hedef ne olmalıdır dediğimizde ortak akıl “odalaşma”yı göstermektedir. Bu yönde meslek mensuplarının güç birliği, hedef birliği ve ortak çabası başaktör olmaktadır. Sosyal hizmet mesleğinin de kanıta dayalı, evrenselliği yakalayabilmiş, ihtiyaç sahiplerinin ulaşabileceği hız ve yaygınlıkta, sürekli ve mesleki kontrol mekanizmalarını haiz bir sistem dahilinde uygulanabilmesi için de ortak akıl aynı şeyi söylemektedir.

Yeni bir yılın başlangıcında; Sosyal hizmet faydalanıcıları ve sunucuları için, daha nitelikli bir sosyal hizmet sunumu için, daha güçlü bir mesleki örgütlenme için, odalaşabilmek için elbirliği, güç birliği, gönül birliği dileğiyle...

Rahmiye BOZKURT
SHUDER Genel Başkanı

SUNUŞ

Merhaba

Değerli meslektaşlarım ve sosyal hizmet alanının ilgilileri merhaba. Birkaç sayıdır bahsettiğim gibi dergimizin sürekliliğini sağlama açısından çeşitli nedenlerle daha önce yayınlanamayan önceki sayılarımızın hızla tamamlanması için başlattığımız çalışma çerçevesinde 2018 yılı başında e-dergi olarak yayınlamakta olduğumuz bu dergimize daha önce yayınlanamayan 2017 yılı sayısı verilmiştir. Böylece eksik yıl sayılarımızı tamamlamış oluyoruz ve bundan sonra ki sayılarımızda güncel süreci yakalamış olacağız.

Sayın akademisyenlerimiz, değerli meslektaşlarımız ve sevgili öğrenciler, bildiğiniz gibi önceki son sayılarımızda ana temalar olarak sosyal hizmet mesleğinde önemli gündem maddeleri arasında yer alan konulara (Okul Sosyal Hizmeti, Sosyal İnceleme Raporu, Vaka Paylaşımları) dergimizde yer vermiştik. Bu sayımızda ise farklı konularda hazırlanan yazılara da yer verebilmek için genel sosyal hizmet konularına yer veriyoruz ve önümüzdeki sayıda da buna devam edeceğiz. Bu doğrultuda derlenen yazılarla kısa süreli aralıklarla yeni sayılarımızı sizlerle buluşturmanın heyecanını yaşıyoruz.

Bu çerçevede yayın kurulumuzca yapılan planlama sonucu farklı alanlardan yazılar temin edilmeye çalışılmış ve meslektaşlarımıza çağrıda bulunulmuştur. Duyarlı ve üretken davranıp yazı gönderen meslektaşlarımızın yazılarıyla elinizdeki bu sayı oluşturulmuştur. Dergimizde, Amerika Birleşik Devletlerinde yaşayan ve orada akademisyenlik yapmış olan sosyal hizmet uzmanı Prof.Dr.Muammer ÇETİNGÖK'ün Sosyal Hizmet'te Kanıta Dayalı Uygulama; üretkenliğiyle son sayılarımızla sürekli bizimle olan Özkan BİLGİN'in Sosyal Hizmet Uzmanlarının Bilirkişilik Uygulamaları; Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi (ATAUM) sürecini ASPB deneyimiyle birleştirip bizimle paylaşan Gülten UZUNER'in Türkiye'de Engelli Bakımına Yönelik Kurum Hizmetlerinin Kapsamı Ve AB Normlarına Uyumu Üzerine Bir Değerlendirme; Dilber YILDIZ'ın uygulayıcılar ve hizmet alanlar için önemli bir kaynak eser olarak derlediği Toplum Ruh Sağlığı Merkezlerinde (TRSM) Bilinmesi Gereken Yasalar; Sarenur BEYENAL'ın sosyal hizmetin ülkemizdeki temel uygulama alanlarından olan Göç, Gecekondu, Kentleşme Ve Sosyal Hizmet; Sevinç ÖZ'ün ülkemizde de giderek öne çıkması kuvvetle muhtemel bir alan olan yaşlılığa ilişkin Bir Sosyal Hizmet Alanı Olarak Yaşlılık ve S. Sedat TÜRKERİ'nin anlamlı bir tarihsel hatırlatmaya dayalı gerçeklik olan Çocukların Korunmasında Bir Hukuk Abidesi: 1593 - Çocuk Hıfzıssıhhası başlıklı birbirinden önemli ve ilgi çekici yazı ve makaleler yer almıştır.

Geçen sayımızda başladığımız, ülkemizde yaygın olarak bilinmeyen veya yeni olan sosyal hizmet uygulamalarıyla ilgili yazılar kapsamında geçen haftaki sayımızda yer alan yaşlılara yönelik Yaşlı Yaşam Evleri yazısından sonra bu sayımızda da bu hizmetin engellilere yönelik versiyonu olan Umut

Evleri yazısı meslektaşımız Seçil ARSLAN AKAY tarafından siz değerli okurların bilgisine sunulmuştur.

Dr.Buğra YILDIRIM'ın "Pediatrik Astım Hastalarına Bakım Veren Annelerin Psikososyal Özellikleri İle Astım Yönetimi Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" başlıklı Doktora Tez Özeti ve Hacettepe Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin lisans bitirme tezi olan "Devlet Korumasında Kalırken İsteği Dışında Koruma Kararı Kaldırılan Ve 3413 Sayılı İşe Yerleştirme Kanunundan Yararlanamayan Bireylerin Yaşam Deneyimleri" başlıklı bitirme tezi özeti de konuyla ilgilenen okurlarımızın bilgisine sunulmuştur.

Derneğimiz ve üniversiteler işbirliğinde her yıl gerçekleştirilen Sosyal Hizmet Sempozyumlarına da dergimizde yer verilmekte olup bu sayımızda bugüne kadar gerçekleştirilen sosyal hizmet sempozyumlarına değinilerek, bu çerçevede son olarak 2017 yılında gerçekleştirilen "Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresi 2017 (Ushk17): Sosyal Sorunlar ve Sosyal Hizmetin Geleceği" kongresine ilişkin bilgiler okuyucularımızla paylaşılmıştır.

Proje paylaşımları çerçevesinde, SHUDER'in ortak olduğu "Sosyal Hizmetlerde Yolsuzluk Ve Diğer Etik Sorunları Aşmada Ve Önlemede Bir Yol Olarak Etik Kapasite Geliştirme Projesi" kapsamında hazırlanan "Sosyal Hizmet Uzmanları İçin Etik Kılavuz" da dergimizde paylaşımına sunulmuştur. Bu önemli çalışma meslek camiası için üzerinde durulması gereken önemli bir çalışma olarak yerini almıştır.

2017 yılında SHUDER'in 14.Olağan Genel Kurulu gerçekleştirilmiş olup genel kurulda önemli tüzük değişiklikleri ve yönetim kurulu değişikliği yaşanmış, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi 14.Olağan Genel Kuruluna ilişkin sürece de dergimizde yer verilmiştir.

Meslektaşlarımızla ilgili sosyal paylaşımlar kapsamında; kitap tanıtımı bölümünde meslektaşımız ve SHUDER Genel Sekreteri Esin POLAT'a ait olan "Yoksulluk Ve Şiddet Kışkacında Kadın" kitabının Aygül KILIÇ YILDIZ tarafından hazırlanan tanıtımı; mesleğimiz ile derneğimiz açısından önemli bir yere sahip olan Gül ERDOST ile yayın kurulu üyemiz Mehmet Can AKTAN'ın yapmış olduğu Portre/Söyleşi yazısı; 2017 yılında yitirdiğimiz derneğimizin kurucu genel başkanı Prof. Dr. Sema KUT'a ilişkin Şadiye DÖNÜMCÜ tarafından kaleme alınan yazı da dergimizde yer almış ve meslek camiamız açısından farklı ve çeşitli bir içerik sunulmaya çalışılmıştır.

Bu sayımızdan başlamak üzere dergimizde yine bir yeniliğe imza atarak sosyal hizmet alanında faaliyet gösterenler, müracaatçılar/hizmet alanlar veya yakınlarının izlenim ve paylaşımlarına da dergimizde yer veriyoruz. Paydaş Paylaşımları isimli bu bölümdeki ilk yazı Tayyar Fikret BEKTAŞ tarafından "İnsan Kendini Nasıl İyileştirir?" başlığıyla hazırlanarak sizlerin ilgisine sunulmuştur.

Ayrıca her sayıda olduğu gibi bu sayıda da SHUDER Genel Merkezi faaliyet raporuna da dergimizde yer verilmiş, 2017 yılına ilişkin ilk 3 aylık geçmiş dönem faaliyet raporu ve son 9 aylık yeni yönetim kurulu raporu birleştirilerek 2017 faaliyet raporu meslektaşlarımızın ve üyelerimizin bilgisine sunulmuştur.

Dergimizin yayına hazırlanmasında emeği geçen yayın kurulu üyelerimize ve dergimiz için yazı hazırlayan, gönderen, katkıda bulunan, görüş ve öneri sunan meslektaşlarımıza içten teşekkürlerimi sunuyorum. Tamamen meslek derneğimizin kendi imkanları ve değerli meslektaşlarımızın katkılarıyla çıkarılan dergimizin başta meslektaşlarımız ve öğrencilerimiz olmak üzere ilgi duyan herkese faydalı olması dileğiyle; dergimize ilişkin görüş, öneri ve katkılarınızı bekliyor, sevgi ve saygılarımı sunuyorum. Ocak 2018

Bülent KARAKUŞ
Editör
Sosyal Hizmet Dergisi Yayın Kurulu Adına

SOSYAL HİZMET’TE KANITA DAYALI UYGULAMA (KDU): Bugün ve Gelecek

Muammer ÇETİNGÖK, DiplomaSW, MSW, PhD (Sosyal Hizmet)¹

GİRİŞ VE BUGÜN:

Kanıt Dayalı Uygulama (KDU), “Kanıt Dayalı Tıp (Hekimlik)” çalışmalarından ortaya çıkan bir uygulama biçimidir. Kanada’nın McMaster Üniversitesi, Tıp Fakültesi’ndeki bir çalışma gurubunun 1980’lerdeki girişimleri sonucu, bilimsel ve mesleki çalışmalarda kullanılmaya başlanmıştır (Evidence-Based Medicine Working Group, 1992). KDU sosyal hizmet alanında da günümüzdeki yerini almıştır. Howard ve Diğerleri (2003), ve Bender ve Diğerleri (2014) konunun önemini ve sosyal hizmet eğitimindeki yerini belirtmişlerdir. KDU’ya transdisipliner yaklaşımda, yazılı kaynaklarda (literatürde) mevcuttur (Bellamy ve Diğerleri, 2013). Bu uygulamayla ilgili anlayışlar, uzmanların kültürel konulardaki düşünceleri ve kanıtların zaman içinde değişiklere uğramalarıyla ilgili bazı endişe ve sorunlar da yine makalelerde tartışılmaktadırlar (Jackson, 2015; Gilgun, 2005; Grey ve Diğerleri, 2015). (Not: 1) Bu yazımızda, sizleri bu kaynakların varlığından ve bilgilerden bu kadarıyla haberdar etmekle yetinip, ayrıntılarını vermeyeceğiz. Daha sonraki çabalarınızda bu yazıları incelemenizi ve irdelemenizi bekleyerek, yazımıza başlıyoruz.

TANIMLAR VE AÇIKLAMALAR:

Kanıt-Dayalı Uygulama’nın (KDU) tanımını yapmadan önce, kanıt ve süreç kavramlarının tanımını bilmemiz gerekir. Bu yazı için, kanıt tanımını, Gilgun (2005:55)un, bir sözlüğe de dayalı olarak verdiği bilgilerden esinlenerek, “bir muhakeme yapabilmemiz ve bir ispata ulaşabilmemiz için gerekli veri(ler) veya materyal(ler)” olarak yapmaktayız. Süreç tanımını da, yine bu yazı için, değişik sözlüklerin tanımlarını birleştirerek, bir sonuca, (amaca-amaçlara ve hedefe-hedeflere) ulaşmak için yaptığımız birbirlerine bağlı etkinlikler, Eylemler, hareketler ve davranışları içine alan tüm çalışmalar olarak yapmaktayız (Process, 2015).

Çalışmaların aldığı zaman sonuca göre değişebilir. Sonuca ulaşmanın değerlendirilmesi yapılmalı, gerekirse, süreç, değişiklikler yapılarak tekrar başlatılmalı ve sonlandırılmalı ve yine değerlendirilmelidir. Bu döngülerin alacağı zamana, nitelik ve niceliklerine, uzman ve müracaatçı birlikte karar vermelidirler.

Sizlerin de, Türkiye’deki kaynakları kullanarak, bu tanımları incelemeniz uygun olacaktır. Bu arada, “sosyal hizmet uzmanı” tanımını da Türkiye’deki “sosyal hizmetler mevzuatı”na uygun olarak yapmanız gerektiğini hatırlatıyor ve bu görevi de sizlere bırakıyoruz.

¹ SHU-Emekli Profesör, Tennessee Üniversitesi Sosyal Hizmet Okulu, Memphis Kampüsü, ABD

Şimdi KDU'nun tanımını yapabiliriz. Yazılı kaynaklarda, değişik ve fakat birbirlerine yakın tanımları okumak mümkündür. Örneğin, Gilgun (2005: 52) sosyal hizmette KDU'yu dört madde içine oturtmuş; Bunları, araştırma ve teori, uygulama becerileri ve profesyonel değerler, uygulamacının kişisel özellikleri-değerleri-davranışları ve son olarak da, müracaatçıların uygulamaya getirdikleri faktörler olarak sıralamış ve kanıtların bu maddelerde irdelenmesini uygun görmüştür.

Burada, bize düşen temel görev, yapacağımız her meslek uygulamasında, müracaatçılarla birlikte saptadığımız amaç ve hedeflere ulaşabilmek için “kanıta-kanıtlara” dayanmaktır. Kullanacağımız tanım da belirleyici ve açıklayıcı türden, destekleyici ve mesleki uygulama dilimize daha yakın ve uygun bir tanım olmalıdır. Dolayısıyla, biz, bu yazı için, Intitute for Advancement of Social Work Research'ün 2007 tarihli ve oldukça kapsamlı KDU tanımını aldık ve açıklamalarımızın temeli olarak kullanmayı tercih ettik. Bu tanımı, maddelere ayırarak tercüme etmeye ve aktarmaya karar verdik ve aşağıdaki temel maddeleri belirledik:

“Kanıt-Dayalı Uygulama(KDU) bir süreçtir... Bu süreç içinde, sosyal hizmet uzmanı,

- A. İyi araştırılmış uygulamaları,
- B. Klinik deneyimleri,
- C. Klinik etikler ile
- D. Müracaatçıların tercihlerini ve kültürlerini,

Tedavi ve hizmetlerin verilmesine rehberlik etmek ve bilgilendirmek (müracaatçı ve uzmanın birlikte kararlaştırdıkları amaç ve hedeflere uygun) ve verimli bir sonuç almak için bir araya getirir. (IASWR, 2007). (Parantezler içindeki kelimeleri ekledik.)

Aşağıda, maddelerin rehberliğinde, tanımdan çıkarılması beklenen anlamların ve verilen mesajların bazıları üzerinde mümkün olduğunca özetle duracağız. Daha ayrıntılı açıklamaları sizlere bırakıyoruz. “A” maddesi, “iyi araştırılmış uygulamalar,” vereceğimiz hizmetlerin iyi yapılmış araştırmalara dayanması gerektiğini açıkça belirtmektedir. Kaynaklardan da edindiğimiz bilgilere göre (Thyer, 2008), uygulamacı meslektaşlarımızı çok düşündüren ve meşgul eden bir konu, “araştırma”dır. Doğal olarak, araştırma yapmak ve sonuçlarını kullanmak her bilim ve meslek dalının en temel ve vazgeçilmez sorumluluk, görev ve etkinliklerindendir. “Araştırma”ları genelde, “ nitel (quantitative)” ve “nicel (qualitative)” olarak, diğer zamanlarda da çeşitli sınıflandırmalarla etiketlendirerek ayırdığımız zaman (örneğin, eksperimental araştırmalar, saha araştırmaları, vb. gibi) (Not:2), herhangi bir KDU'nun, hangi tip araştırma veya araştırmalardan yararlanması gerektiği konusunda bir sorumuz olabilir. Sosyal Hizmet Uzmanları için, her araştırma, uygulama çabalarımızdaki “yeri ve zamanına” göre önemli ve geçerli olarak düşünülmelidir. Dolayısıyla, bazı tartışmalarda olduğu gibi, (Thyer, 2008), bir tip araştırmayı diğerinden daha üstün görmek ve onu KDU'ya destek veren temel ve tek araştırma yöntemi olarak almak, halk dilimizle, “bize uymaz.” Bu nedenle, bizler bir araştırma

yöntemini öven veya yeren bir tutumda olmak yerine, hangi yöntemle olursa olsun, yukarıdaki A maddesine atıf yaparak, “uygulamanın en uygun araştırma(lar)dan destek almasını sağlamak veya bu desteği kendi araştırmalarımızla uygulamalarımız içine getirebilmek çabasında olmalıyız. Doğal olarak, bu bir “mesleki karar”dır. Bu kararı, almış olduğumuz eğitim ve öğretimin bize verdiği bilgi, beceri ve “kritik düşünce yetenek ve yöntemleri ile (Not: 3) vermek durumundayız. Ayrıca, mümkün olduğu takdirde, aynı hizmet alanlarında hizmet veren ve benzer sorunlarla ilgilenen diğer meslektaşlarımızın da, olumlu sonuçlanmış olan uygulamalarında kullandıkları araştırma bilgi, beceri ve desteklerini de alarak, kararlarımızı daha güvenilir hale getirebiliriz.

“A” maddesi ile ilgili bir başka tartışma konusu da, KDU’nun, en güvenilir ve sağlam kanıtının, Araştırmanın tipi (çeşidi) ne olursa olsun, “araştırma” olduğudur. Özellikle, hem öğrendikleri, hem de öğrettikleri ve yaşamlarını araştırma yapmakla geçirmiş veya geçirmekte olan akademisyenlerin (bu sınıflamaya ben de dahilim) uygulayıcı meslektaşlar üzerinde, “araştırmanın öncelikli katkısı olmadan KDU olamaz” biçiminde baskıları olabilir. Bu baskılardan kaçınılması gerekmektedir. Meslek Uygulamamızın, son derece kompleks, sosyo-kültürel, politik, çevresel, vb. ortamlarda yapılan ve doğası içinde çok yönlü ve sorumluluk yüklü bir uygulama olduğunu gözönüne alarak, her türlü kanıtın eşit derecede rolü olduğunu düşünmekten başka bir yolumuz yoktur. Sahadaki meslektaşlarımızdan en fazla isteyebileceğimiz sorumluluk, her “kanıt”a objektif bakabilmeleri, eşit mesafede durabilmeleri, herbirini, aynı anda ve/veya ayrıca kullanabilme bilgi, görgü, deneyim ve cesaretini gösterebilmeleridir.

“B” maddesi olan, “klinik deneyimler” den anladığımız, mesleki eğitim (teorik ve saha çalışmaları) ve uygulamalardan edindiğimiz bilgi, becerileri ve yeteneklerimizi ortaya koyarak yapmış olduğumuz çalışmalarımızın tümünden öğrendiğimiz, mesleki yapımıza entegre ettiğimiz ve meslek uygulama haznemizde tuttuğumuz birikimlerdir. Bunların oluşturduğu uygulamacı kişiliğimiz-kimliğimizdir (Jackson, 2015). Bu birikimlerimiz ve kimliğimiz, müracaatçılarımızın sorunlarına en etkili olarak cevap verecek biçimde KDU’ya alınmalıdır. “Klinik deneyim ve mesleki kişiliğimiz,” araştırma, klinik etik ve müracaatçı tercihi ve kültürü maddelerine saygı gösterilerek, herhangi bir KDU’nun en mantıklı ve destekleyici faktörü olabilir. Bu da, aynen araştırmayı kullanma konusunda tartıştığımız gibi bir mesleki karardır ve yine yukarıda belirtildiği gibi verilmelidir. Bu ortamda, meslektaşlarımızın desteklerine başvurmanın belki biraz daha önem kazandığını vurgulamak da uygun olur.

“C” maddesi, “klinik etik,” in KDU’da yer alması, mesleki ahlak prensiplerimizi, uygulamalarımızın temel moral ve ahlaki temel taşları olarak görmemiz ve kabul etmemizdendir. Bu prensiplerimizin başında doğadaki tüm varlıklara gösterdiğimiz saygı gelmektedir. Belki de bizler, diğer mesleklerde olduğundan daha duyarlı ve dikkatli bir biçimde, varlıklara, hangi şartlar altına olursa olsun zarar vermekten kesinlikle ve mutlakıyla kaçınmak prensibine en fazla bağlı olan meslek olduğumuzu kolaylıkla iddia edebiliriz. (Biz, varlıkları daha geniş bir biçimde algılıyor ve tanımlıyoruz. Bu

çerçevede, bizler için kişi, gurup, örgüt, mahalle, toplum, toplumsal çevre, tabiat (yani, doğa-flora, fauna, ve ekolojik dengeyi içeren doğa'nın tamamı, "varlık" kavramımız içindedirler.) Temelinde, tüm varlıklara, yaşamlarının her aşamalarında saygı gösterilmesi gerektiğine inanan, ayırım yapmayan, özgür, özgürlükçü ve çoğulcu düşünen ve bu tutum, davranış ve düşünceleri her zaman yaşatan ve tüm bu prensipleri mesleki etik-ahlak davranışlarımıza işlemiş olan en belirgin mesleğimiz. Yaptığımız araştırmalar, bu araştırmaların KDU içinde uygulamaları, klinik deneyimlerimizin kullanılmaları, ancak ve ancak etik prensiplerimiz içinde olabilir. Bu nedenle, bu madde KDU'da kullanılması kaçınılmaz olan ve her KDU'da yeri ve zamanının tartışılmasını GEREKTİRMEYEN bir maddedir.

"D" maddesi olan "müracaatçıların tercih ve kültürleri," yukarıda da değindiğimiz gibi, tüm varlıklara olan saygımız ve müracaatçılarımızla olan meslek-bilinçli ilgi ve ilişkilerimizin bir sonucu olarak KDU'ya dahil ettiğimiz bir maddedir. Müracaatçılarımızla sevgili ve saygılı, uygar ve uyumlu bir biçimde çalışırız; onları dinleriz ve tercihlerini ve kültürlerini anlamaya çabalarız. Onların bilgi, beceri, duygu ve düşüncelerini öğreniriz. Mesleki uygulamalarımızı, hangi araştırma veri ve bulgularına dayanarak, hangi bilgi, beceri ve deneyimlerimizle yapacağımızı bildiririz. Etik prensiplerimize bağlı kalarak, kültüre uygun ve/veya kültüre-duyarlı uygulamaları yapacağımız garanti ve güvenini veririz (Jackson, 2015).

Sonuçta, uygulamamızı, başarılı olup olmamasının en görünen kanıtı da, müracaatçımızın, verdiğimiz Hizmet içinde kişisel tercih ve kültürüne gösterdiğimiz saygıdan duyduğu doyum ve memnuniyettir. Bu kanıt, uygulamadan olumlu sonuç almak istiyor isek, diğer KDU maddeler, gibi bilgili ve bilinçli kullanılmalıdır. Süreç içinde, müracaatçıların tercihleri, hem kişisel, hem de kültürel şartlar ve faktörlerin de etkileriyle birlikte, kendilerine zarar verme potansiyeli olan unsurlar olarak (örneğin, uyuşturucu madde kullanmak, evsizlik, genç yaşta yapılan evlilikler vb. gibi), açık veya gizli bir biçimde ortaya çıkabilirler. Şüphesiz, bizlerden beklenen ve istenilen, müracaatçı ile yapılan, amaç ve hedeflere ulaşmak sözleşmesi çerçevesinde, müracaatçının tercih ve kültürüne saygı göstererek bu durumları ortadan kaldırmak olacaktır. Dolayısıyla, müracaatçı tercih ve kültürü, oldukça dokunaklı ve özen gösterilmesi gereken bir konudur.

Özetleyecek olursak, KDU, en güvenilir araştırmalar en verimli sonuçlar vermiş klinik ve mesleki deneyim ve etik prensipler, kişi hak ve özgürlüklerinin saygıyla karşılanması, kültürel özelliklere saygı ve anlayış (empati) gösterilmesi olarak sıralanan, eşit değerlerde görülen ve ayrıntılı bir biçimde incelenen ve entegre bir biçimde uygulanan maddelerden oluşur.

GELECEĞE DÖNÜK DÜŞÜNCELER:

Yukarıdaki maddelerin açıklanmalarının ötesinde, iki "ilgili konulara da değinmemiz gerekmektedir. Bunlardan ilki, kullandığımız tüm kanıtların zaman içinde değişikliklere uğramalarının mümkün ve kuvvetle olası olduğunu görebilmektir. Yeni araştırmalar yapılacak; klinik deneyin zenginleşecek;

müracaatçıların değerleri ve kültürlerinde değişiklikler olabilecektir. Klinik-mesleki etik ve prensipler bile zamanla değişikliklere uğrayabileceklerdir. Bir başka deyişle, tüm kanıtlar, değişen ortam ve çerçevelerde (global sistem, sosyo-kültürel faktörler, etnik, ekonomik ve sosyal refah çalışmaları ve politikaları gibi) yeniden yapılanma ve onarımdan geçebileceklerdir. Bu konuda, Gilgun (2005) bugün varolan kanıtların gelecekte çürütülebileceğini, devamlı şüpheli bir tutumda olmayı ve gereken değişiklikleri yapabilmeyi önermiştir. Bu durum göz önünde bulundurularak, “yarınki” Kanıta Dayalı Uygulama bugünkünden farklı olabilecektir. Mesleğimizi bekleyen en büyük “meydan okuma” bu değişiklikleri görmek, bunlara hazırlıklı olmak ve cevap verebilmektir. Değişikliklerin büyük bir kısmının, mesleğimize ve hizmetlerimize olumlu katkıda bulunmak üzere, bilimsel araştırmalar, çalışmalar, meslek içi eğitimler ve uygulamalar aracılığıyla, KDU çabalarımıza entegre edilmeleri kaçınılmazdır. Sosyal Hizmet, tüm dünyada olduğu gibi, bizde de günden güne değişmektedir.

Mesleğimize, yeni ve yenilikçi çalışma ve araştırma alanları açılması, yeni düşünce çerçeveleri getirilmesi, kritik düşünmeye önem verilmesi ve/veya her alanda yenilik ortamlarının yaratılması temel görevimizdir.

İkinci konu, KDU’nun sosyal hizmet/sosyal refah uygulaması alanı içindeki yerini, hem akademik hem de mesleki yönlerden bir kez daha vurgulamamızdır. KDU, diğer alanların ilgisini çektiği gibi, sosyal hizmet/sosyal refah alanını da köklü bir biçimde etkilemiştir. Dolayısıyla, akademik ortamlarda, öğretim-eğitim, uygulama teorileri, kavramlaştırma-kuram geliştirme, araştırma ve kaynak geliştirme çalışmalarına yaklaşımlarımızda değişiklikler yapmamız beklenmelidir. Mesleki ortamlarda ise, KDU, günümüzde, sadece mikro ve mezzo (diğer deyimlerle, klinik, kişisel ve grup çalışma ve tedavi, vb.) hizmetlerin de ötesinde bir ilgiye layık görülmektedir. Makro (sosyal hizmet örgütlenmesi ve örgüt yönetimi, lokal-mahalle ve toplum kalkınması-organizasyonu, toplumsal eylemler ve aksiyonlar, politik sosyal hizmet) çalışmalarının verimliliğinde de dikkate alınmalıdır. Daha da ötesi, KDU’nun, sosyal eğitim-öğretim ve sosyal refah ve hizmet politikaları, halk sağlığı politikaları, sosyal adalet ve insan hak ve özgürlükleri politikalarının yapımları (formülasyonları) ve uygulamalarında da rol almasını beklemek doğaldır. Hatta KDU’nun tüm sosyal politikalarla iç içe düşünülmesi zorunlu olan çevre ve doğa korunması politikalarının yapımları ve uygulamalarında da kullanılması kuvvetle olasıdır. KDU, sosyal hizmetin akademik yapısını ve tüm meslek uygulamalarını etkileyen ve bunların adeta varoluş nedenleri olan bir konuma gelmiştir.

SONUÇ:

Yazımızı, yine IASWR den aktaracağımız bir paragrafla özetleyelim: KDU’da, “uzman, araştırmacı ve müracaatçı, yapılacak uygulamanın, kimler için ve hangi şartlar altında işe yaradığını belirlemek (ve istenilen amaç ve hedeflere ulaşmasını sağlamak) için beraber çalışmak zorundadırlar. Tedavi (geniş anlamda her türlü mikro, mezzo ve makro müdahale) ve hizmetlerin kararlaştırıldıkları gibi

kullanıldığını gösteren bu yaklaşım, araştırmalarla da desteklenmesiyle, en etkili sonuçlar yaratacaktır ve başarıları ispatlanmış olan programların daha yaygın bir şekilde dağıtılmasını ve daha fazla kişilerin yararına olmasını kesinleştirecektir (IASWR, 2007). (Parantez içindeki kelimeleri ekledik.)

Yukarıdaki açıklamalarımız bir başlangıç olarak kabul edilmelidir. Zaten KDU konusunda çalışmalar yapan akademisyen arkadaşlarımız vardır. Meslek uygulayıcılarımız arasında da ilgilenen kişilerin olduğunu tahmin etmekteyiz. Konunun, bu akademisyenlerin ve varsa, meslek uygulayıcılarımızın desteğinde, sahada çalışan uzmanlarımız ve hizmetlerden yararlanan tüm muracaatçılar tarafından ayrı görüş, düşünce ve açılardan tartışılmasında ve ürünlerin (sonuçların) değişik ortam ve fırsatlarda tüm ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarda paylaşılmasında fayda vardır. Mümkün olan en ivedi zamanda, akademisyen-uygulamacı-muracaatçı “entegre” katılımlı çalışmalara ağırlık verilmeli ve KDU yönteminin, anlamı, yararları ve varsa, zararları, sözlü ve yazılı olarak, Türkiye’de yapılan mikro-mezzo-makro uygulamalara aktarılmalıdır.

Son sözümüzü belirtelim: İçinde bulunduğumuz zamanda ve önümüzdeki yıllar ve on yıllarda Kanıta Dayalı Uygulama’nın sosyal hizmet alanındaki olumlu yeri daha da takdir edilecek ve değeri artacaktır. KDU, sosyal hizmet mesleğinin saygınlığını mutlak bir biçimde kamuya kabul ettirmesi için kaçınılmaz bir davranıştır. Sosyal hizmet uygulayıcısı uzman meslekdaşlarımıza, akademisyenlerimize ve müracaatçılarımıza büyük görevler düşmektedir.

NOTLAR:

1. Research on Social Work Practice dergisinde, KDU ile ilgili ve yine yakın tarihlerde yayınlanmış diğer makaleleri de okumak faydalı olacaktır.
2. Araştırma tipleri ve sınıflandırmaları için, lütfen bir kitap metni ve/veya makale okuyunuz.
3. Bir başka zamanda da, “kritik düşünce” üzerine tartışma faydalı olabilir.

KAYNAKLAR:

Bender, K., Altschul, I., Y, J., & Parrish, D. (2014). Training Social Work Graduate Students in the Evidence-Based Practice Process. *Research on Social Work Practice*, 24(3): 339-348.

Bellamy, JI., Mullen, EJ., Satterfield, JM., & Newhouse, RP. & diğerleri.(2013). Implementing Evidence-Based Practice Education in Social Work: A Transdisciplinary Approach. *Research on Social Work Practice*, 23(4): 426-436.

Evidence-Based Medicine Working Group (1992). Evidence-based medicine. A new approach to teaching the practice of medicine. *Journal of American Medical Association*, 268(17): 2420-5.

Gilgun, J. F. (2005). The Four Cornerstones of Evidence-Based Practice in Social Work. *Research on Social Work Practice*, 15; 52-61.

Gray, M., Joy, E., Plath, D., & Webb, SA. (2015). What Supports and Impedes Evidence-Based Practice Implementation? A Survey of Australian Social Workers. *British Journal of Social Work*, 45(2):667-684.

Howard, MO., McMillen, CJ. & Pollio, DE. (2003). Teaching Evidence-Based Practice: Toward a New Paradigm for Social Work Education. *Research on Social Work Practice*, 13(2): 234-259.

IASWR (2007). İndirme (Retrieved) 11 Nisan (April 1)1, 2015, kaynak (from) <http://www.socialworkpolicy.org/research/evidence-based-practice-2.html>

Jackson, VH. (2015). Practitioner characteristics and organizational contexts as essential elements in the evidence-based practice versus cultural competence debate. *Transcultural Psychiatry*, 52(2): 150-173.

Thyer, BA. (2008). The Quest for Evidence-Based Practice? We Are All Positivists! *Research on Social Work Practice*, 18 (4): 339-345.

Process. (2015). İndirme (Retrieved) 17 Nisan (April 1)1, 2015, kaynaklar (from) dictionary.reference.com/browse/process;

www.thesaurus.com/browse/process

www.merriam-webster.com/dictionary/process

www.businessdictionary.com/definition/process.html

SOSYAL HİZMET UZMANLARININ BİLİRKİŞİLİK UYGULAMALARI

Özkan BİLGİN¹

GİRİŞ

Ülkemizde adli sosyal hizmet alanında sosyal hizmet uygulamalarını yakından ilgilendiren değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler yakın tarihimizde Çocuk Koruma Kanunu ile başlayan ve kanunun ilk halinde tanımlanan –ki zaten yanlış tanımlanan- “sosyal çalışma görevlisi” tanımının süreç içerisinde değiştirilmesi ve sosyal hizmet mesleğinin uzmanlık alanı dışındaki mesleklere pay edilmesidir. Bu kırılma ile başlayan uzmanlık kavramı, yeni Bilirkişilik Kanunu ve Bilirkişilik Yönetmeliği ile de devam eden “özel ve teknik bilgi” ifadesi kullanılarak yeniden gündeme gelmiştir. Peki, adli sosyal hizmet alanındaki uygulamalarda Türk Medeni Kanunu’na göre açılan boşanma davalarında davaya konu olan ailelerin çocuklarının velayet düzenlemesi ve Çocuk Koruma Kanunu’na göre koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının belirlenmesi sürecinde hangi uzmanlık alanları ve alt uzmanlık alanları görev almalıdır?

Yeni bilirkişilik düzenlemesinde bu alanda uygulamalarını gerçekleştiren sosyal hizmet uzmanlarının/sosyal çalışmacıların “özel ve teknik bilgi sahibi” kapsamında temel uzmanlık alanı “sağlık”, alt uzmanlık alanı “sosyal hizmetler” olarak belirlenmiştir. Hazırlanan bu makale çalışmasında, yeni bilirkişilik uygulamasının neler getirdiği, 2018 yılı Ocak ayı itibarıyla bilirkişilik listelerinde yer alan sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı sayısı, bu sayının bilirkişilik bölge kurullarına göre dağılımları ortaya konulmuş ve bilirkişilik uygulamalarındaki mevcut durum tartışılmıştır.

Bilirkişiliğin Yeni Kanun ve Yönetmelikler Çerçevesinde Tanımı, Bilirkişinin Görevleri ve Sorumlulukları

24.11.2016 tarih ve 29898 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Bilirkişilik Kanunu ile 03.08.2017 tarih ve 30143 sayı ile uygulamaya konulan Bilirkişilik Yönetmeliği’nde bilirkişiliğin tanımı, bilirkişinin görevi, yükümlülükleri ve sorumlulukları tanımlanmıştır. Bilirkişilik Kanunu ve Bilirkişilik Yönetmeliğinde bilirkişi; “Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvurulmuş gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi” olarak tanımlanmıştır

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı/Sosyal Çalışmacı, Bilirkişi

(Madde 2/1-b; Madde 4/1-c). Yine aynı kanun ve yönetmelikteki “Temel İlkeler” başlığı altında bilirkişinin “*Görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız ve objektif olarak yerine getireceği; Raporunda çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamayacağı, hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamayacağı; Kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olduğu, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye devredemeyeceği; Görevi sebebiyle kendisine tevdi edilen bilgi ve belgelerin veya öğrendiği sırların gizliliğini sağlamakla yükümlü olduğu, bu yükümlülüğünün bilirkişilik görevi sona erdikten sonra da devam edeceği*” belirtilmiştir (Madde 3; Madde 5).

Ülkemizde bilirkişilik uygulamalarına bakıldığında; 2016 yılında yayımlanan Bilirkişilik Kanunu öncesinde, uygulamada olan mevzuat hükümlerine göre bilirkişi olma şartları arasında alanında en az 3 yıl mesleki tecrübe sahibi olma şartı aranırken adli sisteme kayıtlı bilirkişiler her yıl sonunda illerde bulunan Adalet Komisyonlarınca yenilenmekteydi. 2016 yılında yayımlanan Bilirkişilik Kanunu ile bilirkişiliğe kabulde uzmanlık alanında aranan mesleki deneyim şartı 5 yıla çıkarılarak bilirkişiliğe başvuru yapacak uzmanlara bilirkişilik temel eğitimi almak (en az 24 saatten oluşan) zorunlu hale getirilmiştir. Bu konu Bilirkişilik Kanunu’nda bilirkişiliğe kabul şartlarında; “*Bilirkişilik temel eğitimi tamamlamak; Bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalışmış olmak ya da daha fazla çalışma süresi belirlenmiş ise bu süre kadar fiilen çalışmış olmak*” şeklinde düzenlenmiştir (Madde 10/1-e,f). Ayrıca 3 yıllık sürelerle oluşturulan yeni bilirkişilik listelerinin bilirkişilere cezai ve idari sorumluluklar da yüklediği görülmektedir. Bilirkişilik yönetmeliğinde “*Bilirkişinin kasten gerçeğe aykırı mütalaada bulunması halinde bilirkişinin Türk Ceza Kanunu’nun 276.maddesine göre sorumlu tutulduğu ve bilirkişinin kasten veya ağır ihmâl suretiyle düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı raporun, hükme esas alınmasıyla zarar görmüş olanların bu zararın tanzimi için Devlete tazminat davası açabileceği ve bu zararın ise bilirkişiye rücu edileceği*” belirtilmiştir (Madde 58).

Bilirkişiler Tarafından Düzenlenen Raporlar ve Bilirkişilerin Yetkileri

Bilirkişilik uygulamalarında, bilirkişilerden hukuki bilgi ve görüş dışında kalan konularda özel ve teknik bilgisini gerektiren soruları cevaplandırması istenmektedir. Adalet Bakanlığı Bilirkişilik Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan “*Bilirkişilik Temel Eğitimi Katılımcı El Kitabı*”nda bilirkişi tarafından düzenlenen raporda şu hususlara yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bunlar:

- a) Görevlendirmeyi yapan merci
- b) Dosya numarası
- c) Yargılamanın taraflarına ait bilgiler
- ç) Görevlendirme tarihi ve süresi
- d) İncelemenin konusu
- e) Kendisinden gözlemlenmesi ve incelenmesi istenen maddi unsurlar
- f) İnceleme yöntemi
- g) Bilimsel ve teknik dayanaklar
- ğ) Gerekçeli sonuç
- h) Raporun düzenlenme tarihi
- ı) Bilirkişi gerçek kişi ise adı ve soyadı, unvanı, sicil numarası ve imzası
- i) Bilirkişi tüzel kişi ise ticaret unvanı, kanuni temsilcisinin adı ve soyadı, tüzel kişi adına raporu tanzim eden gerçek kişi bilirkişinin adı ve soyadı ile sicil numarası ve imzası (Bilirkişilik Temel Eğitimi Katılımcı El Kitabı, s.25).

Bilirkişiler tarafından düzenlenecek olan raporlarda uygulamada standardizasyon sağlanması amacıyla ana hatları belirtilen ve bilirkişi raporunda olması gereken başlıklar bu şekilde belirtilmiştir. Ancak sosyal hizmet uzmanları/sosyal çalışmacılar tarafından düzenlenen “Sosyal İnceleme Raporları”nda bu genel tanıtıcı bilgilere ek olarak sosyal hizmet mesleğinin kendine özgü bilimsel alt yapısını ve mesleki tespitlerini yansıtan bilgilerin başlıklar halinde sunulması gerektiği düşünülmektedir. Asan (2015)’a göre;

“Sosyal inceleme raporlarının en önemli özelliği sosyal çalışma mesleğinin etkinliği olması ve raporların temelinde sosyal hizmetin/sosyal çalışmanın teorik çerçevesi ve uygulama esaslarının bulunmasıdır. Sosyal hizmet uzmanları, birey ya da aileyle çalışırken sosyal çalışmanın müdahale aşamalarından birisi veri toplama ve analizi (ya da sosyal inceleme) aşaması olarak adlandırılan aşamadır. Bu aşamada müracaatçı ve çevresiyle ilgili bilgiler toplanır ve analiz edilerek müracaatçının sorunu, gereksinimleri ortaya konulur ve çözüm yolları üzerinde durulur, müdahale planı hazırlanır. Bu çalışma yapılırken sosyal çalışmanın kuramsal bilgileri, yöntem ve teknikleri işe koşulur. Bu çalışma yalnızca bir bilgi toplama çalışması da değildir. Sosyal çalışma bakış açısıyla, gözlem, görüşme teknikleri de dâhil vakaya göre sosyal hizmet uzmanınca seçilecek yöntem ve teknikler işe koşularak yapılacak inceleme ve değerlendirme çalışmalarını içerir. Bir başka deyişle sosyal inceleme aynı zamanda mesleki müdahalelerin de yapıldığı bir sosyal çalışma etkinliğidir. Sosyal çalışmanın mesleki müdahale aşamaları,

tanımlama-tanışma (başvuru), veri toplama ve analizi (sosyal inceleme), müdahale planı oluşturma, uygulama, sonuçlandırma ve izleme aşamalarıdır”.

Sosyal hizmet uzmanları/sosyal çalışmacılar tarafından düzenlenecek Sosyal İnceleme Raporları konusunda ayrıca Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği yayını olan Sosyal Hizmet Dergisi’nin 2017 yılında yayımlanan 2015 yılı sayısına bakılabilir (<http://www.shudernegi.org>).

Yine Adalet Bakanlığı Bilirkişilik Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan “*Bilirkişilik Temel Eğitimi Kaynak Kitabı*”nda bilirkişinin yetkileri tanımlanmıştır. Bunlar: *Ücret ve giderlerin ödenmesini talep yetkisi, çekinme yetkisi, bilgi alma yetkisi ve inceleme konusunu teşkil eden nesne yahut kişi üzerinde bazı tasarruflarda bulunabilme yetkisi*’dir (Bilirkişilik Temel Eğitimi Kaynak Kitabı, s.59). Bilirkişiler “*tanıklıktan çekinme sebeplerine veya mahkemece kabul edilebilecek diğer bir sebebe dayanarak bilirkişilik görevini ifadan kaçınabilir* (a.g.e., s.61). Bununla birlikte alanında uzman her meslek grubu, kendi mesleki etik ilkelerinden sorumlu olduğu gibi, Bilirkişilik Kanunu ve Bilirkişilik Yönetmeliğinde tanımlandığı üzere kamu görevi icra ettiklerinden dolayı Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte düzenlenen etik ilkelere uymakla yükümlüdürler.

Tablo 1. 2018 yılı Bilirkişilik Bölge Kurulları*

Bilirkişilik Bölge Kurulları	Bağlı Olan İller
Adana	Adana, Hatay, Mersin, Osmaniye, Niğde
Ankara	Ankara, Aksaray, Bartın, Bolu, Çankırı, Düzce, Eskişehir, Karabük, Karaman, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Konya, Nevşehir, Sivas, Yozgat, Zonguldak
Antalya	Antalya, Afyonkarahisar, Burdur, Denizli, Isparta
Bursa	Bursa, Balıkesir, Bilecik, Çanakkale, Kütahya, Yalova
Erzurum	Erzurum, Ağrı, Ardahan, Artvin, Bayburt, Bingöl, Bitlis, Erzincan, Gümüşhane, Hakkâri, Iğdır, Kars, Muş, Tunceli, Van

Gaziantep	Gaziantep, Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Elazığ, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak
İstanbul	İstanbul, Edirne, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ
İzmir	İzmir, Aydın, Manisa, Muğla, Uşak
Samsun	Samsun, Amasya, Çorum, Giresun, Ordu, Rize, Sinop, Tokat, Trabzon

***Kaynak: Bilirkişilik Daire Başkanlığı, 2018**

Tablo 1’de Hakimler ve Savcılar Kurulu’nca 9 ayrı Bilirkişilik Bölge Kuruluna bağlı iller belirtilmiştir. Bilirkişilik Kanunu’na göre Bilirkişilik Bölge Kurulları’nın görevleri şunlardır: *“Bilirkişilik hizmetlerinin ilgili mevzuata uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak; Bilirkişiliğe kabule ve bilirkişilerin sicile ve listeye kaydedilmesine karar vermek; Sicile kayıtlı bilirkişilerin temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilik listelerini oluşturmak; Bilirkişilerin sicil ve listeden çıkarılmasına karar vermek; İlgili mevzuat çerçevesinde bilirkişilerin denetimini yapmak ve performansını ölçmek; Özel hukuk tüzel kişilerinin bilirkişilik faaliyetinde bulunmalarına izin vermek, izinlerini iptal etmek, bilirkişiliğe ilişkin faaliyet ve raporlarını denetlemek; Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak”* şeklinde belirlenmiştir (Madde 8/1).

Tablo 2. 2018 yılı Bilirkişilik Bölge Kurullarına Kayıtlı Sosyal Hizmet Uzmanı Sayıları*

Kayıtlı Olunan Bölge Kurulu	Kayıtlı SHU Sayısı	Yüzdelik Dağılımı
Adana	7	5,39
Ankara	13	10,01
Antalya	8	6,16
Bursa	15	11,55
Erzurum	2	1,54
Gaziantep	1	0,77
İstanbul	6	4,62
İzmir	15	11,55
Samsun	10	7,7
Toplam	77	100

*Kaynak: Bilirkişilik Daire Başkanlığı, 2018

Adalet Bakanlığı Bilirkişilik Daire Başkanlığınca 2018 yılı Ocak ayında ilan edilen bölge bilirkişilik listeleri incelendiğinde, bilirkişi listelerine temel uzmanlık alanı “sağlık” olarak belirlenen ve alt uzmanlık alanı “sosyal hizmetler” olarak belirlenen 77 Sosyal Hizmet Uzmanı/Sosyal Çalışmacı bilirkişi olarak kabul edilmiştir. Bu sayının düşük olmasının temel nedeni bilirkişiliğe başvuru sayısının düşük olmasıdır.

Bilirkişilik Uygulamalarında Sosyal Hizmet Uzmanının Rol ve Görevleri

Adli sistem içerisinde görev alan sosyal hizmet uzmanları/sosyal çalışmacılar, bu alanda sosyal hizmet mesleği ile ilgili temel uygulamalarından bir bölümünü gerçekleştirmektedir. Ülkemizde adli yargı içerisinde bulunan Aile ve Çocuk Mahkemelerinde sosyal çalışmacı kadrosunda görev alan sosyal hizmet uzmanları/sosyal çalışmacılar, uygulamalarını bilirkişilik esasları çerçevesinde gerçekleştirerek kendilerine tevdi edilen dosyalarla ilgili mahkemelere sosyal inceleme raporları sunmaktadır. Ancak adli yargı içerisinde birçok Aile ve Çocuk Mahkemesinde yeterli sayıda sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı bulunmaması; Aile Mahkemesi ve Çocuk Mahkemesi sıfatıyla görev yapan Asliye Hukuk Mahkemeleri’nde

Türk Medeni Kanunu'na göre açılan boşanma davalarında davaya konu olan ailelerin çocuklarının velayet düzenlemesi ve Çocuk Koruma Kanunu'na göre koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının belirlenmesi sürecinde uzman personel bulunmaması nedeniyle adliye dışında görev yapan bilirkişilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu mahkemelerin yanı sıra çocuk ihmal ve istismarı olaylarının dava konusu olduğu Asliye Ceza Mahkemeleri, Ağır Ceza Mahkemeleri, Cumhuriyet Savcılıkları ve kolluğun çocuk birimlerinde sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacılara ihtiyaç duyulmaktadır. Cumhuriyet Savcılıkları ve kolluğun çocuk birimlerinde ihtiyaç duyulan uzman, ihmal ve istismar mağduru çocuklar ile suça sürüklenen çocukların ifadesinin alınması sürecinde çocuğun yanında bulunması gereken kişilerdir. İfade sürecinde sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacılardan çocuğa özgü görüşme teknikleri kullanarak çocuğun yaşadığı ihmal veya istismar olayını anlatmasını sağlaması, çocuk hakkında uygun sosyal hizmet modelinin belirlenmesi amacıyla koruyucu ve destekleyici tedbir kararları önermesi ve çocuğun uygun kurumsal yapılara yönlendirmesi beklenmektedir. Mahkeme sürecinde Cumhuriyet Savcılıkları ve kolluğun çocuk birimlerindeki uygulamalardan farklı olarak, dava öncesi veya dava aşamasında uzmandan sosyal hizmet müdahalesini kapsayan görüşleri, tespitleri ve önerileri yazılı bir rapor halinde istenmektedir. Ancak bazı durumlarda suç mağduru veya suça sürüklenen çocukların duruşmaya katılması durumunda, çocuğun mahkeme sürecinde kendini daha iyi ifade edebilmesi, duygu ve düşüncelerini açıklayabilmesi için destekleyici ve teşvik edici bir uzman olarak sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacının çocuğun yanında bulunması talep edilmektedir.

Yeni Bilirkişilik Uygulamasına Dair Değerlendirmeler

Yeni bilirkişilik uygulamasında ülkemiz genelinde bulunan Bilirkişilik Bölge Kurulları'na başvuru sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Peki, bu durum nasıl açıklanabilir? Bunları aşağıdaki başlıklar altında tartışmaya açabiliriz:

1. Akla ilk gelen düşünce, bilirkişilik uygulaması ile gelen yeniliğe karşı dirençtir. Bu direncin kaynağı, mahkemeler nezdinde yapılan bilirkişilik görevlendirmelerinin 2018 yılı öncesinde olduğu gibi liste dışı yapılacağı düşüncesidir. 2018 yılı öncesinde de bilirkişi görevlendirmelerinde bilirkişi listelerinin esas alınması gerekirken, bilirkişi görevlendirmelerinde bu uygulama esas alınmamıştır. Bu nedenle mahkemeler tarafından liste dışı görevlendirmelerin devam edeceği düşüncesi bulunmaktadır. Ancak yeni düzenleme ile mahkemelerin bilirkişi görevlendirmelerini öncelikli olarak

Bilirkişilik Bölge Kurulu'na kayıtlı sicil numarası bulunan bilirkişiler arasından yapması gerektiği; ihtiyaç duyulan özel ve teknik bilgi sahibi bilirkişinin dahil olunan Bilirkişilik Bölge Kurulu'nda bulunmaması halinde mahkemenin en yakın Bilirkişilik Bölge Kurulu listesine başvuracağı; ihtiyaç duyulan bilirkişinin buna rağmen bulunamaması halinde ise mahkeme tarafından alanında yetkin olan özel ve teknik bilgi sahibi kişinin bilirkişi olarak görevlendirebileceği, görevlendirdiği bu bilirkişiyi ise Bilirkişilik Bölge Kurulu'na bildirmesi gerektiği belirtilmiştir.

2. İkinci husus “özel ve teknik bilgi” kavramı belirtilse de mevcut uygulamalarda sosyal hizmet mesleğine verilen değer ve önemin ortadan kalktığı düşüncesidir. Bu düşünce mevcut uygulamalar ve hukuki düzenlemelerde disiplinlerin aynılaştırılması ve özel-teknik bilgi hususunda bir ayrımın ortadan kaldırıldığıdır. Bunun bir örneği Çocuk Koruma Kanunu'nun 3.maddesinin 1/e fıkrasındaki *Sosyal Çalışma Görevlisi* tanımıdır. Ancak yeni bilirkişilik uygulamasında tanımlanan “sosyal hizmetler” adındaki özel uzmanlık alanında yalnızca sosyal hizmet mesleğine sahip meslek grubunun kabul edilmesi, sosyal hizmetler alanında farklı bir meslek grubunun görevlendirilemeyeceğini yansıtmaktadır. Bunun yanı sıra sosyal hizmet vakalarının sosyal hizmet alanı dışında bir sınıflandırmaya tabi tutulması, farklı bir özel uzmanlık alanına sahip meslek grubunun sosyal hizmet vakalarında bilirkişi olarak görevlendirilmesini doğurabilir.

Yapılan bu değerlendirmelerin ardından, yeni düzenleme ve uygulama ile geleceğe yönelik bazı çıkarımlarda bulunulabilir. Bu çıkarımların başında “bilirkişilik bölge kuruluna kayıtlı olan uzman personel dışında bilirkişilik bölge kuruluna kayıtlı olmayan uzmanların görevlendirileceğidir.” Bu çıkarımın en büyük sebebi ülke genelinde bulunan 9 Bilirkişilik Bölge Kurulu'na yalnızca 77 sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacının kayıtlı bulunmasıdır. Mevcut uygulamada velayet davaları, korunmaya ihtiyacı olan çocuk ve suça sürüklenen çocuk vakalarında sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı dışında, bilirkişi listesinde olan veya olmayan *sosyal çalışma görevlilerinden* herhangi birisi görevlendirildiğinden, 2018 yılında bilirkişilik siciline kayıtlı sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı sayısının oldukça yetersiz olması bu durumu devam ettirecektir. Böylelikle sosyal hizmet vakalarında hem özel ve teknik bilgisi sosyal hizmetler olmayan uzmanların görevlendirilmesi, hem de bilirkişilik siciline kayıtlı olmayan uzmanların görevlendirilmesinin devam edeceği düşünülmektedir.

Ele alınması gereken diğer bir konu, bilirkişi olma şartları arasında bulunan, 2016 yılı öncesinde 3 yıl olarak belirlenmiş mesleki tecrübe şartının 2018 yılı bilirkişilik başvuruları için 5 yıla çıkartılmış olmasıdır. Mevcut mevzuata göre lisans eğitimi tamamlamak adli sistem içerisinde bilirkişi olarak uygulamaları gerçekleştirmeye yetmemektedir. Ancak Aile ve Çocuk Mahkemelerinde 2013 yılı sonrası görevine başlayan sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacılar zaten görevleri ve meslek tanımları gereği bulundukları mahkemelere bilirkişi sıfatı ile mesleki görüş ve kanaatlerini bildirmektedir. Bunun yanı sıra 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na göre koruyucu ve destekleyici tedbir talebi amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri ve bağlı olan Sosyal Hizmet Merkezleri'nde görev alan sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacılar düzenlenen sosyal inceleme raporları ile mahkemelerden koruyucu ve destekleyici tedbirler talep edilmektedir.

SONUÇ YERİNE

Ülkemizde sosyal hizmet mesleğinin hak ettiği değeri görmesi ve yetkinlik alanını koruması gerektiği düşünülmektedir. Ancak buna ilişkin eylemlerin yerinde ve zamanında yapılması gerekmektedir. Adli sosyal hizmet alanında etkili uygulamaları gerçekleştirmek ve kanun koyucular önünde sosyal hizmet mesleğinin özgün yanını ortaya koymak, bu eylemler arasında belki de en gerekli olanlardan birisidir. İlerleyen yıllarda adli sisteme kayıtlı sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı bilirkişi sayısının artacağı düşünülmektedir. Bu sayının artacak olması sosyal hizmet vaka yönetiminde, vakalara yön verecek hukuki uygulamalarda sorumluluk almayı ve uygulamalar gerçekleştirmeyi sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Asan, C. (2015). “Bir Sosyal Çalışma Etkinliği Olarak Sosyal İnceleme Raporları” <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/meslekist2.htm> Erişim Tarihi: 07.01.2018

“Bilirkişilik Kanunu”. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6754.pdf> Erişim Tarihi: 07.01.2018

“Bilirkişilik Yönetmeliği”. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/08/20170803-2.htm> Erişim Tarihi: 07.01.2018

“Bilirkişilik Temel Eğitimi Kaynak Kitabı”.

<http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/sayfalar/bilirkisiliktemelegitimkitaplari.html> Erişim Tarihi: 07.01.2018

“Bilirkişilik Temel Eğitimi Katılımcı El Kitabı”.

<http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/sayfalar/bilirkisiliktemelegitimkitaplari.html> Erişim Tarihi: 07.01.2018

“5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu”. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf> Erişim Tarihi: 07.01.2018

<http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/sayfalar/bilirkisilisteleri.html> Erişim Tarihi: 07.01.2018

http://www.shudernegi.org/FileUpload/ds644299/File/sosyal_hizmet_dergisi_2015.sir-son.06.06.2017.pdf Erişim Tarihi: 07.01.2018

TÜRKİYE’DE ENGELLİ BAKIMINA YÖNELİK KURUM HİZMETLERİNİN KAPSAMI VE AB NORMLARINA UYUMU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Gülten UZUNER¹

Toplumda dezavantajlı grup olarak nitelendirilen engelli bireylerin, içinde yaşadıkları toplumda bir birey olarak kendilerini ifade edebilmeleri, kabul görebilmeleri ve yaşamlarını bir başkasına ihtiyaç duymadan sürdürebilmeleri önemlidir. Ancak yaşamlarını sürdürürken hayatın her alanında çeşitli sorunlarla karşılaşmakta ve desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Bu çerçevede, bireysel ihtiyaçlarını bir başkasının bakımı olmaksızın gideremeyen engelli bireylere yönelik bakım hizmetleri önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı; ülkemizde engellilerin bakımına yönelik değişen ve gelişen koşullarda kurum bakım hizmetlerinde yaşanan değişim sürecini değerlendirilmektir. Avrupa Birliği sürecinde Türkiye’de kurumsal bakım hizmetlerinin özeleştirisi yapılarak toplum temelli bakım hizmetlerine geçiş süreci, bu süreçte gündeme gelen yeni hizmet modelleri irdelenmektedir.

Ülkemizde temel hak ve özgürlüklerini kullanabilen ve toplumla bütünleşen engellilere yönelik sosyal politika geliştirme yönündeki çalışmalar devam etmektedir. Bu kapsamda engelli bireylerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi için gereksinim duyulan bakım hizmetlerinin geliştirilmesi, engellilerin bu hizmetlere erişimi, engelli ve engelli ailelerinin sunulan hizmetler konusunda bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmeleri önem taşımaktadır.

Bu çalışma, esas olarak ilgili literatür ve elektronik veri tabanı ile ilgili kurumların istatistiki verilerinden yararlanarak tarama yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

“Engellilik: Yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel etkenlere bağlı olarak, özürllük ve sakatlık sonucu oluşan, o birey için normal olan bir işlevin yerine getirilememesi, tamamlanamaması ya da eksik kalmasıdır” (EDES, 2014).

“Ülkemizde; Engellilerin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını sağlayan ve toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımını amaçlayan 5378 Sayılı ‘Engelliler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’ da ‘engelli’; ‘Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen birey’ olarak tanımlanmaktadır (5378 Sayılı Engelliler Kanunu, 2005).

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi’ne göre engelli ; ‘‘Diğer bireylerle eşit koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımlarının önünde engel teşkil eden, uzun süreli fiziksel, zihinsel,

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı/ASPB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

düşünsel ya da algısal bozukluğu bulunan kişiler” olarak tanımlanmaktadır (Birleşmiş Milletler Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme, 2006).

TÜRKİYE’DE ENGELLİ BAKIM HİZMETLERİ

Türkiye’de Engelli Bakım Hizmetleri

Sanayi devrimi sonrasında geleneksel toplumdaki sanayi toplumuna geçiş sürecinde yaşanan değişim, ulusal ve uluslararası düzeyde yeni sosyal politikaların oluşturulmasını ve geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Ülkemizde, sosyal devlet olmanın bir gereği olarak engellilerin fiziksel ve psiko sosyal ihtiyaçlarının karşılanarak insan onuruna yaraşır bir biçimde yaşamlarını sürdürmeleri esastır. Engelli bireyler, engel tür ve derecelerine göre günlük hayatlarında çeşitli güçlüklerle karşılaşmakta, bu durumda bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasında bir başkasının yardım ve desteğine ihtiyaç duymaktadır.

“Bakım hizmetleri genel olarak kurumsal bakım ve evde bakım olarak ele alınmaktadır. Kurum bakımı, evde verilecek desteğe rağmen bakılamayacak derecede yardıma gereksinim duyan veya aile yanında bakılması mümkün olmayan bireylerin bireysel, sosyal, psikolojik ihtiyaçlarının giderildiği, boş zamanlarını değerlendirici etkinliklerin yapıldığı, sosyal ilişkilerinin ve aktivitelerinin artırıldığı bakım türüdür. Dünyada, uzun dönemli kurum bakımının gerek bireyler üzerinde yalnızlaşma, sosyal izolasyon, duygusal çökkünlük(depresyon), yabancılaşma gibi olumsuz etkilere neden olması, gerekse maliyetinin yüksek olması dolayısıyla evde bakım modeline geçilmektedir” (Bakım Hizmetleri Stratejisi ve Eylem Planı 2011-2013:1).

“Hukuken bakımın bir insan hakkı olduğunu, pozitif bir statü hakkı olduğunu var sayarsak, o zaman bakım devletin vatandaşlara sağlamakla yükümlü olduğu “sosyal bir hak” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakım, doğrudan ya da dolaylı bir hak olarak tanımlandığı noktada, hakkın kullanılmasını sağlamak, sosyal hukuk devletin görevleri arasına girmektedir” (Altuntaş., Topçuoğlu,2014:307).

Kuşkusuz toplumsal ihtiyaçlarımızın tanımlanmasında ve ihtiyaçların sosyal hak taleplerine çevrilmesinde eşit vatandaşlık tahayyülü önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda bakım ihtiyacının bir sosyal hak talebine dönüştürülmesinin, yani bakımın sadece ailenin işlevi olmaktan çıkmasının, bakımın özel alan meselesi olmaktan öteye geçerek kamusal alanda siyasi bir mesele olarak tanımlanmasının, Türkiye’de kadınların vatandaşlık haklarını kullanmaları açısından önemi vardır (Akkan, 2010:57-71).

“Engelli kişilerin yaşamlarını öncelikle bulundukları ortamda sağlık, huzur ve güven içinde sürdürmesi, toplum içinde kendi kendilerini idare edebilecek ve üretken hâle gelebilecek şekilde

bakım ve rehabilitasyonlarının sağlanması, bunlardan ihtiyacı olanların geçici veya sürekli bakım altına alınması veya bunlara evde bakım hizmeti sunulması esastır. Bakım hizmetlerinin sunumunda kişinin biyolojik, fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları da dikkate alınır. Bakım hizmetleri, evde bakım veya kurum bakımı modelleriyle sunulabilir. Öncelikle kişinin sosyal ve fiziksel çevresinden ayrılmaksızın hizmetin sunulması esas alınır” (Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Bilgilendirme Rehberi,2014:28).

“Bakım; Durumları gereği bağımsız yaşama becerilerini kazanamayan veya rehabilitasyon hizmetlerinden yararlandığı hâlde özel ilgi, destek ve korunmaya gereksinim duyan bireylere verilen hizmetleridir”. Bakım hizmeti; engelli bireyin kişisel ihtiyaçlarını ve psikososyal destek hizmetlerini kapsar.

- 1) Kişisel bakım hizmetleri; engelli bireyin el, yüz, ayak temizliğinin yapılması, dişlerinin temizlenmesi, tuvalet ihtiyacının giderilmesi, banyosunun yaptırılması, tırnaklarının kesilmesi, saçlarının taranması, dişlerinin temizlenmesi gibi öz bakım ihtiyaçlarının giderilmesi ile yemek ve içecek ihtiyacının giderilmesi, elbiselerinin giydirilmesi-çıkarılması, çamaşırlarının yıkanması, odasının temizlenmesi, yatağının temizlenmesi-düzeltilmesi gibi günlük hayatını idame ettirmesi için asgari seviyede karşılanması gereken ihtiyaçlarıdır.
- 2) Psiko-sosyal ihtiyaçlar; engelli ailesinin engelliye ve engel durumunu kabullenmesi yönündeki mesleki çalışmalar ile engelli bireyin sosyal yaşama uyumuna yönelik her türlü aktiviteye katılımına yönelik refakat hizmetlerini de içerir(<http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat/ulusal-mevzuat/yonetmelikler/bakima-muhtac-ozurlulerin-tespiti-ve-bakim-hizmeti-esaslarinin-belirlenmesine-iliskin-yonetmelik>).

Türkiye’de Engelli Bakım Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi

“Engellilik” kavramı insanoğlunun varoluşundan beri önemini koruyan bir kavram olarak günümüze ulaşmıştır. Engelliler zaman zaman toplumdan dışlanmışlar, zaman zaman da toplumla iç içe yaşama şansı bulmuşlardır. Bu iki durum, içinde bulunulan zaman dilimine ve yaşanılan ortama göre farklılık göstermiştir.

“Tarihimizde dezavantajlı gruplara yönelik olarak her zaman olumlu bir toplumsal tutum ve davranış sergilenmiştir. Bu kapsamda örf, adet, geleneklerimiz ve halkın dayanışma duygusu engellilere verilen hizmetlere dayanak teşkil etmiştir. Yüzlerce yıllık geçmişi olan vakıf, lonca ve hayratlar geleneksel kurumlarımız olarak bu alanda önemli görev üstlenmişlerdir. Osmanlı Devleti döneminde engellilerin yaşlılar evinde korunma altına alındığı ya da bazılarının yeteneklerine uygun işlerde çalıştırıldıkları dikkat çekmektedir. Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte engellilik alanında uluslararası gelişmelere paralel çalışmalar başlamış, Mustafa Kemal Atatürk tarafından çocuk hakları bağlamında engelli

çocukları da kapsayan ilk belge olan ‘‘1924 Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi’’nin imzalanması bu dönemin ilk adımını oluşturmuştur. Başta İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi olmak üzere birçok belgede, engelliliğe temelde bir insan hakları sorunu olarak yaklaşmıştır. Anayasamız ve buna bağlı çıkarılan yasalarımız da evrensel ilkeler doğrultusunda devleti engellilerin sorunlarına ilişkin yükümlü kılmıştır. Cumhuriyet Dönemi ile birlikte; toplumun refahını ve insan değerini ön planda tutan bir düşüncenin gereği olan sosyal hukuk devleti anlayışı ve eşitlik ilkesi çerçevesinde engelli, kişilerin başta anayasa olmak üzere kanunlar karşısında tüm vatandaşlara tanınan yasal hak ve görevlere sahip oldukları ifade edilmiştir’’ (Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Stratejik Plan, 2008- 2012: 10-11).

1951 yılı, ülkemizde engellilere yönelik sosyal politikaların oluşumunda yöntem değişikliği anlamında bir dönüm noktasıdır. 1950’li yıllara kadar engellilere ilişkin sürdürülen faaliyetler, daha ziyade tıbbî bakım olarak devam ettirilirken, işin eğitim ve rehabilitasyon boyutu ihmal edilmiştir. 1951 yılında temel politika değişikliğine gidilerek çıkarılan bir yasa ile daha önce Sağlık Bakanlığı’na bağlı olan özel eğitim hizmetleri Milli Eğitim Bakanlığı’na devredilmiştir. Bu durum engellilerin tıbbi bakımdan ziyade eğitimle rehabilite edilmesine ve topluma kazandırılmasına yönelik çalışmaların önünü açmıştır (Özgökçeler.S ve Alper, 2010: 41).

1963 yılında 225 Sayılı Kanun ile S.S.Y.B. Merkez Teşkilatı bünyesinde Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü kurulmuştur. "Her türlü sosyal yardım ve sosyal güvenlik hizmetlerini düzenlemek, korunmaya muhtaç çocuklarla sakatların ve yaşlıların bakım, yetiştirme ve rehabilitasyonu ile çalışma gücünden yoksun fakir kimselerin sosyal güvenliğini sağlamak ve Sosyal Hizmetler Enstitüsünün idari ve bilimsel işlerini kovalama ve denetimini yapmak" olarak belirlenen görevlerini 24.05.1983 tarih ve 2828 Sayılı SHÇEK Kanunu ile S.S.Y.B bağlı olarak SHÇEK Genel Müdürlüğü’nün kuruluşuna kadar yürütmüştür (SHÇEK Stratejik Plan 2010-2014: 11).

“Dünyada olduğu gibi ülkemizde de engellilere yönelik gelişmeler 1980 yılından itibaren hız kazanmıştır. Engellilere yönelik hizmetlerin koordinasyonu ve izlenmesini sağlamak amacıyla 1981 yılında Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur. 1982’de yürürlüğe giren Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda engelli kişilerin hakları güvence altına alınmıştır.3 Aralık 1996 tarihli ve 4216 Sayılı yetki kanununa dayalı olarak 25 Mart 1997 tarihli ve 571 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu kapatılarak Başbakanlığa bağlı “Özürlüler İdaresi Başkanlığı” kurulmuştur’’ (Özürlüler İdaresi Başkanlığı Stratejik Plan, 2008-2012: 11).

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte engelli çocuklar da korunmaya muhtaç çocuk kapsamında değerlendirilerek Çocuk Esirgeme Kurumu bünyesinde başlayan kurumsal hizmetler, 24.05.1983

tarihinde yürürlüğe giren 2828 Sayılı kanun ile SHÇEK Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir. Böylece ülkemizde, farklı kuruluşların sorumluluğunda bulunan sosyal hizmetler tek çatı altında toplanmıştır.

SHÇEK, 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile Mayıs 1983 tarihinden itibaren özürlü ve yaşlı bireylerin kurum bakımından sorumlu kılınmıştır. Bu sorumluluk çerçevesinde SHÇEK; gündüzlü ve yatılı bakım kuruluşları aracılığı ile korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç aile, çocuk, özürlü, yaşlı ve diğer kişilere sosyal hizmet sunmaktadır.

“Engellilere yönelik etkin sosyal politikaların belirlenip hayata geçirilmesi adına, 1999 yılında Türkiye’de ilk kez “I. Özürülüler Şurası” gerçekleştirilmiş ve engelliler kanununun çıkarılması kararlaştırılmıştır. İlk kanun taslağının içerik olarak medikal modele daha yakın olduğu görülür. Engellilere dönük kanuni hakların belirlenmesi ile ilgili taleplerin gün ışığına çıkması ile bu alanda sosyal politikaların şekillenmesi de mümkün olmuştur. 2005 yılında gerçekleştirilen II. Özürülüler Şurası ise, “Özürülüler ve Yerel Yönetimler” ana temasıyla Özürülüler Kanunu’nun çıkmasını hızlandırdığı gibi, merkezi ve yerel yönetimlerin engelli dostu sosyal politikaları belirlenmesine de yardımcı olmuştur” (Seyyar.A, 2008:2).

SHÇEK Genel Müdürlüğü, 2005 yılında çıkarılan engelliler kanunu ile bakım hizmetlerinde yeni bir döneme başlamış ve sadece yatılı ve gündüzlü olarak kurumsal bazda sunduğu bakım hizmetlerinde değişikliğe gitmiştir. Kurum sahip olduğu yeni vizyonuyla, engelli bireyi yaşadığı aile ortamından ayırmadan aile üyelerinden biri tarafından bakılması suretiyle evde bakım hizmetinden faydalanmaları sağlanmaktadır. Evde bakım hizmetinde, bakımı yapan kişiye bir aylık net asgari ücret tutarında ödeme yapılmaktadır. Buna ek olarak, engelli veya ailelerinin istemeleri halinde bakım hizmetini özel bakım merkezlerinden alabilmelerinin yolu da açılmıştır. Bakıma muhtaç engellinin yatılı 24 saatlik bakımı için aylık olarak iki aylık net asgari ücret tutarında ödeme, söz konusu merkezlere kurum bütçesinden yapılmaktadır.

Ayrıca, bakıma muhtaç engellinin yaşadığı ikametgâhtan ayrılmak istememesi ve günlük ihtiyaçlarının karşılanması için destek istemesi halinde, özel bakım merkezlerinde istihdam edilen bakıcı personel aracılığıyla kişisel bakım ihtiyaçlarının karşılanması hususunda yardımcı olunmaktadır. Bu hizmet karşılığında bakıcı personeli istihdam eden özel bakım merkezine bir aylık net asgari ücret tutarında ödeme, SHÇEK Genel Müdürlüğü bütçesinden karşılanmaktadır.

Gerek kurumsal bakım hizmeti, gerekse evde bakım hizmetinde, her engellinin kendi özel durumu ve bireysel ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanan “Bireysel Bakım Planı” ve “Bireysel Rehabilitasyon Planı” doğrultusunda bakım hizmetleri sunulmaktadır.

Engelli bireylerin insan onuruna yakışır bir hayat sürmeleri gerek anayasa gerekse de yasalarca güvence altına alınmıştır. Sosyal devlet olmanın bir gereği olarak engellilerin bir başkasının bakımına muhtaç olmadan hayatlarını sürdürmeleri öngörülmektedir. Günlük yaşamını sürdürürken kişisel

ihtiyaçlarının karşılanmasında bir başkasının bakım ve desteğine ihtiyaç duyan engellilere farklı hizmet modellerinin geliştirilebilmesi ve ülke genelinde sistemli bir şekilde yaygınlaştırılabilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede, Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı tarafından düzenlenen 19-23 Kasım 2007 tarihleri arasında İstanbul’da gerçekleştirilen 3.Özürlüler Şurası ‘‘Bakım Hizmetleri’’ konusunda yapılmıştır.

‘‘Günümüzde toplumun kısıtlayıcı, ayrımcı ve engelleyici tutumlarına karşı engelli bireylerin kendilerini toplumdan soyutlamadan, tersine toplumla bütünleşmiş hissetmelerine olanak sağlayan sosyal model perspektifinden bakma gerekliliği 3.Özürlüler Şurası’nın temel felsefesini oluşturmuştur’’(3.Özürlüler Şurası, 2007: 18).

Geçmişte engelli bakımına yönelik hizmetler, SHÇEK Genel Müdürlüğü tarafından sunulurken, halen 633 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 2011 yılında kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde yer alan Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. 2015 yılında yapılan mevzuat değişikliği ile evde bakım hizmeti kapsamında sürdürülen hizmetler, sosyal yardım niteliğinde değerlendirilerek, bu hizmetle ilgili iş ve işlemler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. Yapılan son mevzuat değişikliği ile kişi başına düşen gelir kriterinin 784,97 TL’nin altında olması ve bakıma muhtaç engelli kapsamında değerlendirilmesi halinde, engelliye bugün itibariyle 888,17 TL tutarında evde bakım ücreti ödemesi yapılmaktadır. 2016 yılı Ocak ayı itibariyle halen evde bakım ücretinden 464.490 kişi yararlanmaktadır.

Türkiye’de Engelli Bakım Hizmetlerine Yönelik Uygulamalar

Ülkemizde engelli bakımına yönelik hizmet sunumunda kurum bakım hizmetleri iki ana başlıkta değerlendirilebilir.

1) Resmi kurum bakım hizmetleri

a) Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri; engelli bireylere yatılı hizmet sunan merkezlerdir. Halen 89 bakım ve rehabilitasyon merkezinden 6288 engelli birey hizmet almaktadır.

b) Aile Danışma ve Rehabilitasyon Merkezleri; engelli bireylere tam veya yarım gün bakım hizmeti sunan merkezlerdir. Aynı zamanda engelli ailelerinin rahatlatılması, kendilerine zaman ayırmaları sağlanarak gerekli rehberlik ve danışma hizmeti sunulmaktadır. Halen 5 merkezimizden 419 engelli birey yararlanmaktadır.

c) Engelsiz Yaşam Merkezleri; Engelli bireylere hizmet sunan resmi kuruluşların fiziki şartlarının iyileştirilmesi hedeflenmiştir. 2006 yılından itibaren ‘‘Engelsiz Yaşam Merkezi Projesi’’ geliştirilmiş ve yaygınlaştırılması planlanmıştır. Bu merkezler de; engelli bireylerin, üçer kişilik 4 yatak odası, oturma odası, mutfak, yemekhane, banyo, tuvalet ve personel odası bölümlerinden oluşan;

toplam on iki kişilik; müstakil, tek katlı ve bahçeli evlerde bakımları sağlanmaktadır. Bu birimler aracılığı ile engelli bireylerin var olan yeteneklerinin geliştirilmesine ve sosyal hayata uyumuna yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Engelsiz Yaşam Merkezi uygulamasına 2009 yılında başlanılmış olup, halen 28 merkez hizmet vermektedir.

ç) Umut Evi; Ailesi yanında bakımı mümkün olmayan engelli bireylere sürekli bakım hizmetlerinin sunulduğu bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde toplu yaşamın getirdiği olumsuzluklar olabilmektedir. Bu nedenlerle engelli bireylerin küçük gruplar halinde bir apartman dairesinde veya müstakil bir evde diğer komşuları ile birlikte yaşamalarını sürdürmesinin daha yararlı olacağı öngörüsü ile Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde bakılmakta olan engelli bireylerden durumları uygun olanların, kuruluşların ek ünitesi konumunda olan “Umut Evi” olarak isimlendirilen evlerde, toplum yaşamına aktif katılımlarının sağlanarak, bakımlarının gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Ülke genelinde 113 Umut Evi bulunmaktadır.

Geçici ve Misafir Olarak Bakım Hizmeti; Engellilerin Bakımı Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmeliği kapsamında, ailesinin yanında bakılan engelli bireylerin ihtiyaç duyulması halinde, tatil, hastalık gibi nedenlerle Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı resmi bakım merkezlerinde geçici ve misafir olarak bakımlarının sağlanması hususu düzenlenmiştir. Buna göre, bir engelli birey bir yıl içinde en fazla otuz gün geçici ve misafir olarak merkezde kalabilmektedir.

Evde bakıma destek hizmeti; 2010 yılında yapılan yasal düzenleme neticesinde, evinde bakılan ancak evde bakım ücreti veya kurumsal bakım hizmeti gibi hizmetlerimizden yararlanmayan bakıma muhtaç engellinin, talep edilmesi halinde kuruluşlarımızdan görevlendirilecek bakıcı personel tarafından evinde bakımı sağlanabilmektedir.

2) Özel kurum bakım hizmetleri

a) Özel Bakım Merkezleri; Engelli bireylerin yatılı bakım ihtiyaçlarının gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri tarafından açılacak bakıma muhtaç engelli bireylere yönelik özel bakım merkezlerinde karşılanması halinde bakıma muhtaç engellilerin isterler ise ikametgâhlarında, isterler ise özel bakım merkezlerinde bakımlarının sağlanması güvence altına alınmıştır. Halen 157 özel bakım merkezinde 11.128 engelli birey bakım hizmeti almaktadır. Bu hizmet için özel bakım merkezlerine her bir engelli için aylık 1.918,45 TL ücret ödemesi yapılmaktadır.

b) Evde bakım hizmetleri; engelli bireylerin yaşadıkları ortamda bakılmalarını esas alan evde bakım hizmetlerinde yıllar itibarıyla artış yaşanmıştır.

AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE ENGELLİ BAKIM HİZMETLERİ

Avrupa Birliği Ülkelerinde Engellilere Yönelik Politikaların Tarihsel Gelişimi

“İnsanların toplu yaşamdan kaynaklanan sorunları (kimsesiz çocuklar, yoksullar, özürllüler, hastalar vb.) çözme konusundaki ilk girişimleri acıma ve merhamet duyguları ile başlamıştır. Dünyada sosyal çalışma demokratik devlet yapısının, işçi hareketlerinin, çeşitli sosyal düşünce okullarının, toplumsal yapı dönüşümünün bir sonucu olarak dinsel özelliklerden arınarak, gelişen sosyal bilimlerin etkisiyle zamanla bilimsel bir içerik ve profesyonellik anlayışına gelmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı’nın ardından kabul edilen Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi, Kişisel ve Siyasal Haklar ve Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Haklar Sözleşmeleri ile çoğu sosyal hizmet alanı, insan hakları olarak kabul edilmiş ve sağlanmaları/korunmaları konusunda uluslararası güvencelere kavuşturulmuştur. Günümüzde sosyal hizmetler, sosyal devlet, sosyal refah, sosyal adalet ve insan haklarıyla anılır hale gelmiştir”(SHÇEK Stratejik Plan 2010-2014: 29).

Kapitalist Batı dünyasında ilk ciddi sosyal politikalar, 19. yüzyıl Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkar. Engellilere yönelik sosyal politikaların ortaya çıkıp gelişmesi ise I. Dünya Savaşı dönemlerine rastlar. I. Dünya Savaşı’nda engellilik türlerine göre özel eğitim tekniklerinin geliştirilmesi ve bu tekniklerden yararlanılması, öncelikli hedef olmuştur. I. Dünya Savaşı akabinde tıbbi ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri yoğunluk kazanmıştır. Bu süreç II. Dünya Savaşı’nın sonunda engellileri iş hayatına dâhil edebilme arayışlarıyla devam etmiştir(Seyyar.A., 2008) .

Zira I. ve II. Dünya Savaşları maddi ve manevi değerler bakımından oldukça büyük yıkımlara yol açmış ve mevcut engellilere milyonlarca yeni engelliler eklenmesine neden olmuştur”(Gökmen, 2007: 1091-1092)

“Avrupa ülkeleri, 1970’li yıllardan itibaren engellilik alanında hak temelli ve sosyal yurttaşlık esasına dayanan önemli kanuni düzenlemeleri gerçekleştirerek sosyal devlet olmanın gereğini yerine getirmişlerdir” (UNICEF, 2011: 3).

Avrupa’da, 1970 öncesi dönemlerde engellilik konusunda medikal yaklaşım baskın, özel eğitim, tıbbi tedavi ve rehabilitasyon metodu hâkim idi. Geçen yıllar içerisinde medikal modelin, hem bakıma muhtaç engellilere, hem de işgücü niteliği taşıyan engellilerin ihtiyaçlarına yeterince cevap veremediği kanaatine ulaşılnca, eğitim yoğunluklu sosyal model yaklaşımına doğru bir yöneliş gözlemlenmiştir (Seyyar.A, 2008)

ABD, Fransa, İngiltere, Almanya gibi gelişmiş ülkeler savaş sonrası toparlanan ekonomilerinin de etkisi ile savaşlar neticesinde bir hayli artan engelli nüfuslarına yönelik politikalarını belirleme ve engelli vatandaşlarını toplumsal hayatta daha aktif duruma getirebilmenin yollarını araştırdılar. Bu ülkeler engellilerin problemini ulusal düzeyden çıkarıp BM gündemine getirerek, engellilerin hayat

kalitelerinin yükselmesi ve insanlık haklarının kazandırılması doğrultusunda uluslararası çaba sarf etmişlerdir (Gökmen, 2007: 1092)

1948 yılında BM İnsan Hakları Bildirgesi, 1955 tarihli Engellilerin Mesleki Rehabilitasyonu Hakkında 99 Sayılı ILO Tavsiye Kararları ile başlayan, 1975 BM Engelli Hakları Bildirgesi ve 2008 yılında yürürlüğe giren BM “Engelli Kişilerin Hakları Sözleşmesi” ile devam eden engellilerin hak arama mücadeleleri, bugün yetmiş yılını doldurmuştur.

Avrupa Konseyi Kararları ve Avrupa Birliği gibi dünya ülkeleri üzerinde etkili olan bölgesel örgütler de engellilerin daha iyi bir dünyada yaşayabilmelerinin zeminini oluşturabilme gayreti içerisinde. Tüm bu çalışmalar engellilerin ulusal ve uluslararası birçok alanda güvence altına alınmasına yol açmıştır(ÇSGB, 2016).

20. yüzyılın ikinci yarısı ile birlikte gerek hükümetler gerek ulusal ve uluslararası örgütler, engelliliği insanlığın ortak sorunu olarak görme eğilimi içerisine girmişlerdir. Dünya genelinde 1 milyar engellinin olması ve yaşlanan dünya insanların engelli birey oranını giderek artırması, problemin göz ardı edilemeyecek kadar önemli ve büyük olduğunu ortaya koymuştur(UNICEF, 2011: 29).

21. yüzyılın modern toplumları, engellilerin hayata daha sıkı sarılmaları, temel insan haklarından yeterince yararlanabilmeleri ve her şeyden önemlisi, üreten ve mutlu bireyler olmaları doğrultusunda sosyal politikalar üretmenin uğraşı içerisinde (Blau, ve Abramovitz, 2003: 280-285)

Avrupa Birliği Ülkelerinde Engelli Bakım Hizmetlerinin Yasal Mevzuatı

Sosyal devletin gereklerinin yerine getirilebilmesi sürecinde yasal mevzuat boyutu önem taşımaktadır. Ülkelerin sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi, sosyal ve kültürel etkenler gibi değişik faktörler engellilere sunulan hizmetlerin yasal dayanağının oluşturulmasında farklılık yaratmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde engellilere yönelik engelli bakım hizmetleri, engellinin toplumdan izole edilerek farklı kurumlarda ve birimlerde sunulan kurumsal bakım hizmetleri şeklinde iken gelişmiş ülkelerde engellinin yaşadığı ortamda ve evinde bakımı odaklı hizmetler şeklinde sürdürülmektedir. Buradaki temel felsefe toplum temelli bir bakım modelinin oluşturulmasıdır.

“Engellilere yönelik çok sayıda uluslararası belge ve faaliyet alanı bulunmaktadır. Gerek Birleşmiş Milletler gerekse Avrupa Konseyi ve AB gibi bölgesel örgütlerde engelliler konusunda çeşitli belgeler düzenlenmiştir. 2006 yılında BM Genel Kurulu’nun kararıyla kabul edilen ve 2008 yılında yürürlüğe giren ‘Engelli Kişilerin Hakları Sözleşmesi’ engelli bireylerin haklarına ‘bütüncül bir koruma sağlayan’ ve ‘bağlayıcılığı olan’ uluslararası nitelikte ilk ve tek belge olması bakımından oldukça önemlidir. Toplam 50 maddeden oluşan bu sözleşme genel ilkeler, genel yükümlülükler, ayrımcılık yasağı, erişilebilirlik, farkındalığın artırılması, yaşam hakkı, adalet erişim, kişisel özgürlük ve güvenlik, sömürü, şiddet ya da istismara maruz kalmama, kişisel hareketlilik, konut ve aile

dokunulmazlığı, rehabilitasyon, eğitim, sağlık, çalışma ve istihdam, siyasi ve kamusal hayata katılım, sosyal koruma gibi çeşitli başlıklar altında engellilerin haklarını, sosyal politika konularını ve taraf devletlerin yükümlülüklerini düzenlemektedir” (Özgökçeler, S,2011: 271).

“AB’nin engellilikle ilgili uluslararası düzeydeki politikaları Birleşmiş Milletlerin 1993 yılında kabul ettiği “Fırsat Eşitliği Konusunda Engelliler İçin Standart Kurallar İlke Kararı” na dayandırılmaktadır. Bu ilke kararında engelli bireylerin istihdam ve sosyal yaşama katılımlarında toplumun engelli bireye karşı kabullenici tutumunun önemli rol oynadığı belirtilmektedir. Söz konusu standart kuralların izlenmesi için AB Komisyonu “Engelliler İçin Fırsat Eşitliği” başlıklı bir tebliğ yayınlamıştır. Komisyon üye ülkelerden bu konudaki faaliyetlerini işbirliği içerisinde gerçekleştirmelerini beklemektedir. 1997 yılından itibaren Avrupa Parlamentosu, üye ülkeler ve sivil toplum örgütleri ile yapılan toplantılarda ve Konsey raporlarında engellilerle ilgili konulara yer verilmektedir” (Engelliler İçin Engelsiz Avrupa Tebliği, 2000: 1).

Avrupa Konseyi’nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Şartı, Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı ve Avrupa Kentsel Şartı’nda da engellilerle ilgili düzenlemeler mevcuttur. Sosyal Şart içinde engellilerin çalışma hayatına ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Mesleki eğitim, mesleğe ve topluma yeniden intibakları yönünde haklar ve tedbirlere yönelik bir düzenlemedir. 1996 tarihli Gözden Geçirilmiş Sosyal Şart ’ın 12, 13, 14 ve 15. maddeleri sosyal güvenlik ve sosyal ve tıbbi bakım hakkını düzenlemektedir(<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs>).

“Avrupa Sosyal Şartı’nın engellilerin toplumsal yaşamda bağımsız olma, sosyal bütünleşme ve katılma hakkını düzenleyen 15 nci maddesi “Akit Taraflar, yaşları ve özürlerinin nedenleri ve niteliği ne olursa olsun, özürülerin toplumsal yaşamda bağımsız olma, sosyal bütünleşme ve katılma hakkını etkili bir biçimde kullanabilmelerini sağlamak amacıyla özellikle, aşağıdakileri taahhüt ederler:

- 1)Mümkün olduğunda genel plan çerçevesinde, ya da bu mümkün değilse, kamusal ya da özel uzmanlaşmış organlar aracılığıyla özürülerin yönlendirilmesini, öğrenimini ve mesleki eğitimini sağlamak için gerekli önlemleri almak.
- 2)Normal çalışma ortamında özürülerini istihdam etmek ve onların istihdamını sürdürmek ve çalışma koşullarını özürülerin gereksinimlerine uyarlamak, ya da özürülük nedeniyle bunun mümkün olmadığı durumlarda çalışmayı buna göre düzenlemek ya da özürün düzeyine göre güvenli bir istihdam türü yaratmak için, işverenleri özendirmeye yönelik bütün önlemlerle onların istihdam edilmelerini teşvik etmek. Bazı durumlarda bu önlemler uzmanlaşmış yerleştirme ve destekleme hizmetlerine başvurmayı gerekli kılabilir.
- 3)Özellikle, teknik yardımları da içermek üzere, iletişim ve hareket engellerinin üstesinden gelmeyi ve ulaşım, barınma, kültürel etkinlikler ve boş zaman kullanımını sağlamayı hedefleyen önlemler yoluyla özürülerin toplumla tam olarak bütünleşmelerini ve toplum

yaşamına katılmalarını teşvik etmek.” hükmünü getirmiştir (<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs>).

“Avrupa Birliği; özgürlük, demokrasi, insan hakları ve temel özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğü ilkelerine dayanmaktadır. Avrupa Birliği Antlaşması’nın 6(2). Maddesi uyarınca İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunması Avrupa Sözleşmesi, üye devletlerin ortak geleneklerine ve Topluluk Yasası tarafından garanti altına alınan temel haklara Avrupa Birliği saygı göstermek durumundadır(Ayrımcılığa Karşı Topluluk Eylem Planı Oluşturulması, 2001-2006).

“Avrupa Birliği’nin temel hedefi bütünleşmiş bir Avrupa toplumu yaratmaktır. Bu kapsamda ayrımcılıkla mücadele ve ekonomik ve sosyal yaşama engellilerin tam katılımı temel ilkedir.1999 yılında imzalanan Avrupa Topluluğu Amsterdam Antlaşmasının ayrımcılıkla mücadele kapsamında olan 13.maddesinde:“Avrupa Konseyi, Komisyondan gelen öneriler doğrultusunda Avrupa Parlamentosunun görüşünü alarak cinsiyet, ırk ya da etnik köken, din ya da inanç, engellilik, yaş ya da cinsel tercihe dayalı olarak karşı karşıya kalınan ayrımcılıkla mücadele konusunda gerekli tedbirleri alır” hükmü yer almaktadır. Bu hüküm ile Avrupa Birliğinde engellilere ilişkin olarak gerçekleştirilecek faaliyetlerin dayanağı daha güçlü hale gelmiş ve engellilerin karşılaştıkları güçlükler görünürlük kazanmıştır (<http://www.eyh.gov.tr/mevzuat/uluslararasi-mevzuat/14-avrupa-birligi-ve-engellilik>).

Avrupa Birliği Ülkelerinde Engelli Bakım Hizmetlerine Yönelik Uygulamalar

AB Temel Haklar Şartının 1. maddesi insanlık onurunun ihlal edilemeyeceğini garanti altına alırken, engellilerin topluma katılımlarına ilişkin 26. maddesinde ise; “Avrupa Birliği, engelli kişilerin bağımsızlıklarını, toplumsal ve mesleki yaşamla bütünleşmelerini ve toplum yaşamına katılmalarını sağlamaya yönelik önlemlerden yararlanma hakkını tanımakta ve saygı göstermektedir” hükmü yer almaktadır(<http://engelsiz.eu/2010-2020-avrupa-engellilik-stratejisi/>).

Avrupa Birliği ülkelerinde engellilerin bakım hizmetlerinin sunumunda her engelli kendi özel koşulunda değerlendirilmektedir. Kurum bakımı, toplumla bütünleşmelerine yönelik birkaç engellinin aynı evi paylaştığı küçük gruplar halinde bakım, aile yanında bakım gibi farklı uygulamalar gündeme gelmektedir. Bazı AB ülkelerinde yerel yönetimler engellilere hizmet sunarken, bazı ülkelerde devlet direkt devrededir.

Sosyal refah seviyesi yüksek olan ülkelerde, gereksinim içerisindeki nüfus gruplarına yönelik bakım modelleri hızlı bir biçimde gelişmekte, hizmet sunumunda öncelikli olarak bireyin tercihleri göz önünde bulundurulmaktadır. Çocuk, genç, yaşlı ve her yaş grubundan bakım ve sosyal desteğe gereksinim duyan bireyi, yatılı sosyal hizmet kurumlarının izole edici ve psiko sosyal açıdan örseleyici olumsuz etkilerinden uzak tutmak için onları alıttıkları ve sosyal ilişkilerini sürdürdükleri yaşam alanı içerisinde çeşitli hizmetlerle destekleyerek, yaşamlarını kendi evlerinde ve aile çevresinde

sürdürmelerini sağlamak amacıyla, kurumsal bakım hizmetleri terk edilerek, toplum temelli bakım modellerine geçilmektedir (Danış, 2005: 2).

AB eylemi; kurumsal bakımdan toplum temelli bakıma geçişin sağlanması, insan kaynağının eğitilmesi, sosyal altyapının uyarlanması ve kişisel destek mekanizmalarının gerçekleştirilmesi amaçlarını içermektedir. Nitelikli toplum temelli hizmetlerin sunulması, kişisel desteğe erişimi sağlanması yoluyla engellilerin topluma tam katılımlarının sağlanmasını da beraberinde getirmektedir (<http://engelsiz.eu/2010-2020-avrupa-engellilik-stratejisi/>).

Avrupa Birliği ülkelerinde, AB normlarıyla da hayat bulan, insan haklarına saygılı, engellinin toplumdan izole edilmeden içinde bulunduğu sosyal çevreyle bütünleşmesine olanak sağlayan, aynı zamanda engellinin yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçlayan toplum temelli bakım hizmetleri; evde bakım hizmetleri kapsamında yaygın olarak uygulanmaktadır.

Evde Bakım Hizmetleri; kendi evlerinde kalan ve temel günlük bakım aktivitelerini yerine getiremeyen kişilere merkezi yönetim ve belediyelerin sunduğu sosyal hizmetlerdir (Danış, 2005: 3).

a) Evde yardım (home help): Düzenli bakım ve takibe ihtiyaç duyup kendi evinde yaşayan bireylerin, ev ortamına götürülecek hizmetlerdir. Ev temizliği, çamaşırların yıkanması, ütülenmesi, ilaçların temin edilmesi, alışverişin yapılması gibi işleri içerir (Thomas ve Pierson, 1999: 170-171).

b) Evde takip hizmetleri(home attendant care): Günlük yaşam aktivitelerini yerine getirmede güçlük çeken bireylere profesyonel hemşirelik becerisi getirmeyen (tırnak kesimi, saç- sakal tıraşı, banyo ve beslenme gibi) gereksinimlerinin görevli personel tarafından karşılandığı hizmettir (Giberman,1995: 231).

c) Ev sağlık hizmetleri(home health sevices): Tıbbi bakım, hemşirelik mesleki terapi, fiziksel terapi, konuşma terapisi için sunulan programlardır. Hastaların kendi evlerinde bakımı ve izlenmesini içerir (Barker, 1999: 218-219).

ç) Süreli bakım (respite care): Engelli veya yaşlı bireye sahip ailelerin dinlenmeleri ve kendilerine zaman ayırmalarına yönelik geçici bir bakım hizmetidir. Hizmet verme sürecinde engelli ve yaşlı alanında uzmanlaşmış kişiler ve hemşireler yer almaktadır. Sosyal hizmet uzmanları ise süreli bakım hizmetinde vaka yöneticisi konumundadırlar (Gibelman, 1995: 231).

d) Evlere yemek servisi (meals-on wheels): Kendi yemeklerini yapamayacak durumda olan ya da geçici süre yemeğini hazırlayamayan bireylerin evlerine sıcak yemek servisi götürülmesi şeklindedir (Kısa ve Karadağ, 2001: 345-353).

Bugün İngiltere, Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, İspanya, Portekiz, Danimarka, İtalya, Yunanistan gibi birçok ülkede evde bakım hizmetleri yürütülmektedir (Akdemir, 2003: 63).

Avrupa Birliği ülkelerinde bakıma muhtaç bireyin, yaşamını kendi evinde veya ailesinin yanında sürdürmesi devlet güvencesi altına alınmıştır. Avrupa Topluluğuna dahil ülkelerde evde bakım, kamusal sosyal yardım ve sosyal güvenlik sistemi içerisinde yer almaktadır (Danış, 2005: 10).

Türkiye'de engelli bakımına yönelik kurum hizmetlerinin AB normlarına uyumu üzerine değerlendirmeler

Bu çalışma ile Türkiye'de engelli bakımına yönelik olarak verilen kurum hizmetlerinin kapsamı belirlenmiş olup verilen bu hizmetlerin Avrupa Birliği normlarına uyumu üzerine değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmada öncelikle engellilik kavramı, engelliliğin sebepleri ve türleri açıklanmış olup Türkiye'de engelli bakım hizmetlerinin kapsamı, tarihsel gelişimi, ulusal mevzuat ve uygulamalarına değinilmiştir. Ardından, Avrupa Birliği ülkelerinde engelli bakım hizmetlerinin tarihsel gelişimi, mevzuat ve uygulamaları belirtilmiş ve Türkiye'de engelli bakımına yönelik kurum hizmetlerinin Avrupa Birliği normlarına uyumu üzerine değerlendirmeler yapılmıştır.

Avrupa Birliği sürecinin dikkate alınmasıyla birlikte birçok farklı alanda gerçekleştirilen ya da gerçekleştirilmesi öngörülen değişimlerden biri de kurum bakım hizmetlerinde yaşanan değişim sürecidir. Bu süreçte engelli bireylerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi için bakım hizmetlerinin geliştirilmesi, engellilerin bu hizmetlere erişiminin artırılması ve engelli birey ve ailelerinin bilinçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Engelli Hakları Sözleşmesiyle başlayan AB normları ile hayat bulan engelli bireylere sunulan hizmetlerde “bakım” özel bir önem taşımaktadır. Zira bir başkasının desteğine ihtiyaç duyan bu bireylerin özel olarak desteklenmesi önem arz etmektedir.

AB uyum süreciyle birlikte engelli bireylerin bakım hizmetlerinin kurum bakım odaklı sürecinde değişim yaşanmıştır. Burada temel etken engelli bireylerin toplumsal yaşama aktif katılımlarının sağlanmasına yönelik yeni sosyal politikalar geliştirilmesidir. Engellinin içinde yaşadığı toplumla bütünleşebilmesi, topluma aktif katılımının sağlanması için toplum temelli bakım hizmetleri gündeme gelmiştir. Bu kapsamda;

- 1) AB süreciyle düşünsel dönüşüm de gerçekleştirilerek, koğuş tipi bakım hizmetinin sunulduğu kuruluşlardan, Engelsiz Yaşam Merkezlerine geçiş süreci tamamlanmıştır. Böylece engelli bireylerin küçük gruplar halinde bakımları sağlanarak daha nitelikli ve daha kaliteli hizmet sunumu gerçekleştirilmektedir.
- 2) Umut evlerinin açılması ile engellilere yönelik politikada değişiklik yapılarak, toplum temelli bakım hizmetlerinin temeli atılmıştır. Toplum temelli hizmetin başlangıcı kabul

ettiğimiz umut evlerinin yaygınlaştırılması kapsamında 2008 ‘de 7 olan umut evi sayımız bugün itibarıyla 113’e ulaşmıştır.

- 3) Ailesi yanında bakılan ve kurum bakımına verilmeyen engelli bireylerin, ailelerinin hastalık, yıllık izin, tatil gibi farklı nedenlerle engellilerini geçici ve misafir olarak bakım hizmetinden faydalandırmaları da geliştirilen yeni politikalardan biridir. Sosyal devlet olmanın bir gereği olarak bu engellilerin kuruluştaki kaldıkları sürede her türlü ihtiyaçları bulundukları kuruluş tarafından karşılanmaktadır.
- 4) AB, engellileri toplumda diğer bireylerle eşit haklara sahip ve bu haklar doğrultusunda toplumla bütünleşmek için mücadele eden bir grup olarak görmektedir. Son yıllarda ülkemizde engellilerin bakımına yönelik mevzuat hazırlanma sürecinde, engelli birey ve ailelerinin ihtiyaçları, istek ve talepleri de dikkate alınmaya başlanmıştır. Engellilere sunulacak bakım hizmetlerinin planlamasında, bireysel bakım planı ve bireysel rehabilitasyon planlarının hazırlanma süreçlerinde engelli birey ve ailesi de bu sürece dahil edilmektedir. Kendisine sunulacak hizmetlerin planlamasında ve karar alma mekanizmasında aktif rol alan engelli birey ve ailesi hizmet kalitesinin temel aktörü konumuna gelmiştir.
- 5) Engelli bireyin içinde yaşadığı aile ortamından ayrılmadan bakım hizmetinden yararlanmasına yönelik olarak 2006 yılında yapılan mevzuat değişikliği ile evde bakım hizmeti gündeme gelmiştir. Toplum temelli hizmetler kapsamında değerlendirilen bu hizmette, engellinin içinde yaşadığı sosyal çevreden ayrılmadan bakımı sağlanmaktadır. Halen ülkemizde 464.490 engelli birey evde bakım hizmetinden yararlanmaktadır.
- 6) Engelli birey ve ailesinin talep etmeleri halinde bakım hizmetinin özel bakım merkezinden alınması da mümkündür. Halen 157 özel bakım merkezinden 11.128 engelli birey bakım hizmeti almaktadır.
- 7) Yine özel bakım merkezinde istihdam edilen bakıcı personel kanalıyla ikametgâhında yaşayan engellinin kişisel bakım ihtiyaçları da özel bakım merkezinden gönderilen bu bakıcı personel tarafından engellinin yaşadığı ortamda karşılanabilmektedir.
- 8) Evde bakıma destek kapsamında, resmi bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde istihdam edilen bakıcı personel kanalıyla engelli bireyin yaşadığı ortamda kişisel bakım ihtiyaçları da karşılanmaktadır. Mevcut durumda personel yetersizliği nedeniyle yaygın bir şekilde uygulanamayan bir hizmettir. Bu hizmetin alt yapısının güçlendirilerek ülke genelinde yaygınlaştırılması toplum temelli hizmetlerin yaygınlaştırılması açısından önemlidir.
- 9) Sanayileşme, köyden kente göç, geniş aileden çekirdek aileye geçiş, kadının çalışma hayatına başlaması gibi nedenler engelli bireylere aile ortamında bakılmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle engellisini yatılı kurum bakımına vermeyen aileler, “gündüzlü merkezlere” ihtiyaç duymaktadır. Ülkemizde engellilere yönelik gündüzlü

bakım hizmeti sunan 5 merkezimizden 419 engelli birey yararlanmaktadır. Özellikle çalışan anne babaların engellisini mesai saatleri içerisinde bırakabileceği gündüzlü hizmet veren bakım merkezlerine duyulan ihtiyacın giderilmesi ve bu hizmetin yaygınlaştırılması konusunda yeni düzenlemelerin yapılması ve kurumsal kapasitenin güçlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

- 10) Bakım hizmetini alan engelliler açısından konuya baktığımızda, değişen ihtiyaçlarının da dikkate alındığı yeni hizmet modellerine ihtiyaç duyulmaktadır. Sadece kişisel bakım ihtiyaçlarının karşılanması anlamında değil, toplumsal hayata katılımı sürecinde de kendisinin, ailesinin veya profesyonel personel refakatinde sürece dâhil edilmesi önemlidir.
- 11) Engellinin kişisel bakım ihtiyaçlarını karşılayacak personelin mesleki donanımına sahip olması, engellinin katılım sağlayacağı sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere refakat edecek personelin hizmet sunumunu değerlendirmeye yönelik takip ve kontrol sisteminin kurgulanması da gereklidir.
- 12) Türkiye'nin Avrupa Birliğine adaylık sürecinde, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı IPA (Instrument of PreAccession) Birinci Bileşeni olan, Kurumsal Kapasite Geliştirme Bileşeni 2008 yılı Programlaması kapsamında, "TR0801.04 Engelli Bireylere Yönelik Hizmetlerin Geliştirilmesi Projesi (Promoting Services for People with Disabilities)" adlı Proje kabul edilmiştir. Projenin faydalanıcıları Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı ve Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu Başkanlığı'dır. Proje Dünya Sağlık Örgütü'nün teknik desteği ile uygulanmaktadır. Bu proje ile engellilere yönelik etkili ve etkin toplum temelli destek hizmetlerinin verilmesi amaçlanmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün teknik desteği ile gerçekleştirilen bu proje ile engellilere yönelik hizmet standartlarının, bakım kalitesinin ve engellilerin ihtiyaçlarının saptanarak, ağır ruhsal bozuklukları ve zihinsel engelli bulunan bireylere yönelik olarak ülkemiz koşullarına ve ihtiyaçlarına uygun bir pilot toplum temelli bakım ve destek hizmetleri modeli oluşturulması amaçlanmaktadır.

Proje amaçları doğrultusunda çeşitli çalışmalar yapılmış ve 28 Nisan 2014 tarihinde proje tamamlanmıştır. Devam projesinin onay süreci devam etmektedir. Bu proje ile engelli bireylerin toplum içerisinde kendilerini ifade edebilecekleri bir hayata sahip olabilmelerine yönelik olarak gerekli destek mekanizmaları ve politikaların oluşturulması yönünde çalışmalar devam etmektedir.

- 13) Bakım hizmeti sunan resmi ve özel bakım merkezlerinin hizmet kalitesinin bağımsız kurumlarca denetlenmesine yönelik düzenlemeye de ihtiyaç bulunmaktadır.

SONUÇ

Engelli bireyler, temel haklarını kullanabilmeleri ve toplumsal yaşama katılım sağlayabilmeleri açısından, zaman zaman desteğe ihtiyaç duyabilmektedirler. Bu destek bazen sosyal devlet olmanın bir gereği olarak devlet tarafından, geliştirdiği politikaları kanalıyla, bazen de engelli ailelerinin desteklenmesi veya yönlendirilmesi kanalıyla olabilir.

Ülkemizde, Avrupa Birliği süreciyle birlikte engelli bakım hizmetlerinde yeni sosyal politikalar geliştirilerek, uygulamaya yönelik önemli adımlar atılmıştır. Aile içerisinde saklanan, hor görülen ve ihmal edilen engelliler, yapılan yasal düzenlemelerle ailelerinde hak ettikleri değeri görmeye başlamışlardır.

Bakım hizmetlerinin sunumunda, engelli bireylerin ihtiyaç duydukları hizmetler konusunda desteklenmeleri için farklı sosyal hizmet uygulamalarına gereksinim bulunmaktadır. Hem bakım hizmetini alan engelliler, hem de bu hizmeti verecek personel açısından sürecin yeniden kurgulanmasına ve yeni politikaların geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Avrupa Birliğine giriş sürecinde son yıllarda engellilerin bakımına yönelik, ülkemizde olumlu gelişmeler yaşanmıştır. Toplumsal farkındalığın arttığı bu süreçte engellilerin insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmeleri konusundaki çabalar artarak devam etmektedir. Bu süreçte bakım politikalarının engelli bireylerin yaşam kalitesini artırmaya odaklanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akdemir, N. , (2003) “ Evde Bakım ” II. Ulusal Geriatri Kongresi Kitabı, Türk Geriatri Vakfı Yayını, Antalya.

Akkan, Ekim, B (2010) “Sosyal Hak Talebi Olarak Bakım İhtiyacı”, Pınar Uyan Semerci,(der.) İnsan Hakları İhlali Olarak Yoksulluk, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayını.

Altuntaş, B.,& Topçuoğlu, R. A.,(2014) Engelli Hakları, Bakım Güvencesi ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı İşbölümü Çerçevesinde Evde Bakım Hizmeti”. Sosyal İnsan Hakları Ulusal Sempozyumu VI Bildiriler. <http://www.petrol-is.org.tr/sites/default/files/tum-dokuman-baski.pdf>

Avrupa Birliğinde Özürlülere Yönelik Yasal Düzenlemeler.

<http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat/uluslararasi-mevzuat/11-avrupa-birliginde-engellilere-yonelik-yasal-duzenlemeler>.Erişim Tarihi: 04.02.2016

Avrupa Birliği ve Engellilik, <http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat/uluslararasi-mevzuat/14-avrupa-birligi-ve-engellilik>. Erişim Tarihi: 04.02.2016

Ayrımcılığa Karşı Topluluk Eylem Planı Oluşturulması (2001-2006). 27 Kasım 2000, Konsey Kararı (2000/750/EC). <http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat/uluslararasi-mevzuat/12-engelliler-konusunda-uluslararasi-dokumanlar>. Erişim Tarihi: 04.02.2016

Barker, L.R., (1999). The Social Work Dictionary, NASW Press, USA,

Blau, J. and Abramovitz, M. (2003). Social Welfare Policy, New York, Published by Oxford University Press, Inc. 198 Madison Avenue.

Bakım Hizmetleri Stratejisi ve Eylem Planı (2011-2013). <http://eyh.aile.gov.tr/yayin-ve-kaynaklar/yayinlar/bakim-hizmetleri/bakim-hizmetleri-stratejisi-ve-eylem-plan-2011-%E2%80%932013>.

Erişim Tarihi: 04.02.2016

Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Stratejik Plan, (2008-2012). <http://peb.bumko.gov.tr/Eklenti/4607,ozurluleridaresibspdf.pdf?0>. Erişim Tarihi: 04.02.2016

Birleşmiş Milletler Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme, 13 Aralık 2006. <http://www.eyh.gov.tr/mevzuat/ulusal-mevzuat/kanunlar/engellilerin-haklarina-iliskin-sozlesmenin-onaylanmasinin-uygun-bulunduguna-dair-kanun-ve-engellilerin-haklarina-iliskin-sozlesme>. Erişim tarihi: 02.02.2016

ÇSGB, (2016), Özürlülere hizmet veren sivil toplum örgütleri ve uluslararası kuruluşlar, <http://www3.cs.gb.gov.tr/cs.gbPortal/cgm.portal?page=oz&id=4>. Erişim Tarihi: 16.02.2016.

Danış, M. Z. , “ Home Care in the World and Turkey “ 1st International Care Congress, Princess Hotel, İstanbul, (2-8 May 2005)

Engelliler Destek Programı, (EDES, 2014) Engelle Engel Ol. Engelliliğin nedenleri ve Önlenmesi. <http://www.argetrabzon.gov.tr/ekler/engele%20engel%20ol.pdf>. Erişim Tarihi: 02.02.2016

Engelliler İçin Engelsiz Avrupa Tebliği, (2000). <http://engelliler.gen.tr/f43/engelliler-icin-engelsiz-avrupa-4162>. Erişim tarihi: 16.02.2016.

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Bilgilendirme Rehberi. (2014). <http://eyh.aile.gov.tr/data/544f6149369dc328a057cfc1/bilgilendirmerehberi2.pdf>. Erişim Tarihi: 12.02.2016

Gibelman, M., (1995) What Social Workers Do, National Ass of Social Workers Press, USA.

Gökmen, F. ,(2007). “Türkiye’de Özürlü Haklarının Gelişimi”, ÖZ-VERİ Dergisi, Cilt 4, Sayı 2. <http://eyh.aile.gov.tr/yayin-ve-kaynaklar/ozveri-dergisi/8sayi-2007-cilt-4-sayi-2>. Erişim tarihi: 18.02.2016.

Kısa, S. & Karadağ A. (2001) ,”Yaşlılık Hizmetlerinde Örnek Bir Model: Malta Modeli.” I. Ulusal Yaşlılık Kongresi Bildirileri Kitabı, Yaşlı Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, Ankara.

Mutluer, S.Y., (1997), “ Tekerlekli Sandalye Kullanan Bedensel Özürlüler İçin Uygun Konut Tasarımı ve Çevre Düzenlemesi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

SHÇEK Stratejik Plan (2010- 2014). <http://docplayer.biz.tr/8618694-Stratejik-plan-2010-2014.html>

Seyyar, Ali. (2008). “Sosyal Siyaset Ekseninde Yerel Özürlüler Politikası Özürlü Dostu Yerel Sosyal Politikalar”, Erişim Tarihi: 06.02.2016. http://www.sosyalsiyaset.net/documents/yerel_ozurluler_politikasi.htm.

<http://sevgicicegidunyasi.com.tr/index.asp?sayfa=14>. Erişim Tarihi: 04.02.2016

Türkiye Özürlüler Araştırması, (2002). <http://kutuphane.tuik.gov.tr/pdf/0014899.pdf>.
http://engelli.eyh.gov.tr/odes/odes_2015/arastirma/tr_ozurluler_arastirmasi/graf.pdf. Erişim Tarihi: 08.02.2016

Thomas, M., & Pierson J., (1999) Dictionary of Social Work, Collins Educational Ltd., London.

Özgökçeler, S. ve Alper, Y. (2010). “Özürlüler Kanunu’nun Sosyal Model Açısından Değerlendirilmesi”, İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 1.

<http://docplayer.biz.tr/6052624-Ozurluler-kanunu-nun-sosyal-model-acisindan-degerlendirilmesi.html>. Erişim tarihi: 16.02.2016

III. Özürlüler Şurası, Bakım Hizmetleri, (2007) Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayını, İstanbul.

UNICEF, (2011). World Report on Disability 2011, Erişim Tarihi: 12.04.2015. http://www.unicef.org/protection/World_report_on_disability_eng.pdf

www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/sosyalsart.pdf; Erişim Tarihi: 04.02.2016

http://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377302/lang--tr/index.htm. Erişim Tarihi: 14.02.2016

<http://engelsiz.eu/2010-2020-avrupa-engellilik-stratejisi/> Erişim Tarihi: 14.02.2016

5378 Sayılı Engelliler Kanunu, (2005). <http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat/ulusal-mevzuat/kanunlar/engelliler-hakkinda-kanun>. Erişim Tarihi: 16.02.2016

<http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat/ulusal-mevzuat/yonetmelikler/bakima-muhtac-ozurlulerin-tespiti-ve-bakim-hizmeti-esaslarinin-belirlenmesine-iliskin-yonetmelik>. Erişim Tarihi: 12.02.2016

<http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat/ulusal-mevzuat/yonetmelikler/sosyal-hizmetler-ve-cocuk-esirgeme-kurumu-genel-mudurlugu-ozurlulerin-bakimi-rehabilitasyonu-ve-aile-danismanligi-hizmetlerine-dair-yonetmelik>. Erişim Tarihi: 12.02.2016

TOPLUM RUH SAĞLIĞI MERKEZLERİNDE BİLİNMESİ GEREKEN YASALAR

Dilber YILDIZ¹

GİRİŞ

Toplum ruh sağlığı merkezleri, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniğinde 1988 yılında gündüz hastaneleri adı ile hizmet vermeye başlamıştır. Gündüz Hastaneleri; uzun süre yatmasına gerek olmayan kronik hastaların hem hastane içi, hem poliklinik tedavisine alternatif gereksinimler arasından doğmuştur (Güney M. 2008).

Gündüz Hastanelerinin amaçları; yatırılarak tedaviye alternatif olmak, yatırılarak tedavi olan hastanın hastane dışı tedaviye geçerken ve ailesine dönerken geçiş döneminde gerekli olan, bir tedavi biçimi oluşturmak, taburculuktan sonra dış dünyada artacak olan toplumsal ilişkiler ve ruhsal toplumsal streslerle risk altına girecek olan hastanın ayaktan izleniminde ve tedavisine alternatif oluşturmak, seçilmiş uygun hasta gruplarına ruhsal toplumsal destek sağlamak için sürekli bir program oluşturmak ve hastaların ruhsal toplumsal rehabilitasyonunu sağlamak olarak belirlenmiştir (Güney M. 2008).

Toplum ve ruh sağlığı merkezlerine F20-29 arasında teşhis konan kişiler devam etmektedir. F20-29 arasındaki hastalıklar ise psikotik hasta grubunu tanımlamaktadır.

Psikiyatrik hastalıklar da engel grupları arasında değerlendirilmektedir. Hastalar engelli sağlık kurulu raporlarını psikiyatri üzerinden almaktadır.

1.ENGELLİLİK NEDİR?

Engellilik; Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan, bu nedenlerle koruma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi, engelli olarak tanımlanıyor (Giresunlu, G., Akıncı V. 2013a).

Engelli Kanununa Göre;

Engellilerle ilgili derecelendirmeler, sınıflandırmalar, tanımlamalar uluslar arası engellilik sınıflandırması temel alınarak hazırlanan engellilik ölçütüne göre yapılır. Engellilere sağlanan hak ve hizmetlerden faydalanmak için 14 Ocak 2012 tarih ve 28173 sayılı Resmi Gazete yayımlanarak yürürlüğe giren engellilik ölçütü, Sınıflandırılması ve engellilere verilecek sağlık kurulu raporları hakkında yönetmeliğe uygun olarak sağlık kurulu raporu alınması gerekmektedir. Engelli Sağlık

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı/Psikodramatist: İstanbul Kuzey Anadolu Genel Sekreterliği, İstanbul Erenköy Ruh Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Sultanbeyli Toplum Ruh Sağlığı Merkezi

Kurulu Raporunda engel oranı %40 ve üzeri olması durumunda ülkemizde engellilere yönelik hak ve hizmetlerden yararlanabilmektedir. (Özel eğitim hizmetlerinde ise bu oran %20 olarak uygulanabilmektedir (Alsancak H ve ark. 2013).

Sağlık Kurulu Raporu %40 ve üzeri olması durumunda;

- Engelli kimlik kartı almak,
- Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Hizmetlerinden yararlanmak,
- Engellilerin istihdamı ile ilgili hizmetlerden ve bakım aylığından yararlanmak,
- Bakım hizmetlerinden ve bakım aylığından yararlanmak,
- H Sınıfı belgesi almak,
- Engelli aylığı almak,
- Gümrük, gelir, emlak, motorlu taşıtlar ve katma değer vergileri veya muafiyetlerinden yararlanmak,
- Bazı ürünlerde Özel Tüketim Vergisi Muafiyetinden yararlanmak,
- Yerel yönetimlerin engellilere sağladığı haklar ve kolaylıklardan yararlanmak.

Engelli Sağlık Kurul Raporu düzenlenebilmesi için, kamu kurum ve kuruluşlarınca resmi yazı ile birlikte gönderilmek veya raporu verecek olan hastanenin baştabipliğine doğrudan müracaat etmek gerekmektedir. Engelli Sağlık Kurulu Raporu düzenlemeye yetkili sağlık kuruluşlarının ve hakem hastanelerden biri olması gerekmektedir (Alsancak H ve ark. 2013).

TRSM'lere müracaat eden hastalar, başka engelleri yoksa zihinsel engelli olarak kabul edilirler.

2. ENGELLİ AYLIĞI

2022 sayılı “ 65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun “ ilgili maddelerince bağlanan aylıktır. Ekonomik yoksunluk içinde bulunan; 18 yaşından büyük engelli bireyler ve kanunen bakmakla yükümlü olduğu 18 yaşını tamamlamamış engelli yakını bulunan Türk Vatandaşlarına aylık bağlanmaktadır. Engel oranına göre aylığın miktarı değişmektedir (Giresunlu, G., Akıncı V. 2013).

2.1.ENGELLİ AYLIĞINI KİMLER ALABİLİR?

Yetkili hastaneden alınmış engelli sağlık kurulu raporuna göre “engelli ve başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek derecede engelli (engel oranı%70 ve üzeri) olan,

Kanunen bakmakla yükümlü kimsesi bulunmayan

-Sosyal güvenlik kurumlarından her ne ad altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlanmayan,

-Nafaka bağlanmamış veya bağlanması mümkün olmayan,

-Mahkeme kararıyla veya doğrudan bir mevzuat gereği bağlanmış herhangi devamlı bir geliri olmayan,

Her türlü gelirleri toplamının aylık ortalaması, kanunla belirlenen muhtaçlık sınırının altında olan kişiler ile

-Yukarıdaki koşullara sahip olup kanunen bakmakla yükümlü olunan 18 yaşını tamamlamamış engelli yakını bulunanlar, bakımının fiilen gerçekleşmesi ve aylık ortalama gelirinin kanunla belirlenen muhtaçlık sınırının altında olması kaydıyla bu aylıktan faydalanabilir (Giresunlu, G., Akıncı V. 2013).

2.1.1.Aylık bağlanması için gerekli işlem ve belgeler

-Müracaatçının dilekçesi,

-T.C. Kimlik Numarası beyanı (Özürlü ve bakıcının kimlik fotokopisi),

-Engellinin Sağlık Kurulu Raporu,

-Talep Formu,

-Hane halkı kimlik bildirim formu (Muhtarlıktan ek 5 formu),

-Engellinin 2 adet vesikalık fotoğrafı,

-Gelir Durumuna ilişkin beyan belgesi,

-Engellinin varsa öğrenim durumunu gösterir belge,

-Anne-babasının boşanma durumunda varsa boşanma kararı,

-Engellinin vasisi varsa, vasilik atanmasına ilişkin mahkeme kararı (Yılmaz H. 2015a),

2.1.2.Engelli Aylığı İçin Nereye Başvuru Yapılır?

-İkamet edilen yerlerdeki ASPB ilçe müdürlüklerine müracaat edilir. İlçe müdürlüğü olmayan yerlerde müracaatlar ilçe kaymakamlıklarında yapılır.

2.2.ENGELLİ BAKIM HİZMETLERİ

2.2.1.Evde Bakım Parası Nedir?

Engelli bireylerin hayatlarının idamesini evde yürütecek kişilere ASPB İl Müdürlüğü tarafından aylık net asgari ücret miktarında verilen tutara evde bakım parası denilmektedir. Evde bakım parası engelli bireylerin kendisine değil, bakımını üstlenen akrabası, vasisi gibi üçüncü kişilere ödenen bir meblağdır (Giresunlu, G., Akıncı V. 2013).

Evde bakım maaşı ailesinde engelli olan kişilere verilen, devlet tarafından her ay ödenen paradır. İsminde maaş olsa da bakım parası bir emeklilik değil devlet tarafından yapılan sosyal yardımdır. Aylık olarak bu maaş engelli kişinin kendisine değil ona bakan kişiye ödenir (Yılmaz H. 2015a).

Engelli bireylerin evde bakım parası alabilmesi için gerekli şartlar;

1. Her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirleri toplamı esas alınmak suretiyle kendilerine ait veya bakmakla yükümlü olduğu birey sayısına göre kendisine düşen ortalama aylık gelir tutarının, bir aylık net asgari ücret tutarının 2/3'ünden daha az olduğu bakım raporu ile tespit edilmesi,

2. Engelli bireyin heyet raporu veren hastanelerden alacağı engelli sağlık kurul raporunun ağır engelli kısmında mutlaka "Evet" yazan bir ibare bulunması,

3. Engelli bireyin başkasının yardımı olmadan hayatını devam ettiremeyecek şekilde bakıma muhtaç olması gerekli olduğunun bakım heyeti raporu ile tespit edilmesi (Giresunlu, G., Akıncı V. 2013).

2.2.1.1. Evde Bakım Parası İçin Nereye Başvurulur?

Evde bakım parası alabilmek için engelli bireyin ikametgâhının bulunduğu yerdeki ASPB İl Müdürlüğü'ne veya varsa ASPB İlçe Müdürlüklerine başvurulması gerekmektedir. ASPB İlçe Müdürlüklerinin bulunmadığı yerlerde ise Kaymakamlıklara başvuru yapılabilir.

2.3. KURUM BAKIMI NEDİR?

Bakıma muhtaç engellinin aile içerisinde bakımının mümkün olmaması halinde kurumda bakım hizmeti, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı kuruluşlar, özel bakım merkezleri ve resmi kurum ve kuruluşlar aracılığıyla verilmektedir (Alsancak H ve ark. 2013).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından ödenen bakım ücretinden yararlanabilmek için; İlginin %50 ve üzerinde engel derecesi olup, raporunda ağır engelli ibaresi bulunması, Durumu günlük hayatın alışılmış, tekrar eden gereklerini önemli ölçüde yerine getirememesi nedeniyle hayatını başkasının yardımı ve bakımı olmadan devam ettiremeyecek derecede düşkün olarak değerlendirilmesi, Her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirleri toplamı esas alınmak suretiyle, kendilerine ait veya bakmakla yükümlü olduğu birey sayısına göre kendilerine düşen ortalama aylık geliri bir aylık net asgari ücret tutarının 2/3'ünden daha az olması gerekmektedir (Alsancak H ve ark. 2013).

Bakım hizmetleri ASPB İl Müdürlüğü denetiminde yürütülmektedir. Bakıma muhtaç engelli bireye ASPB bakım merkezlerinde ya da özel bakım merkezlerinde hizmet verilmektedir.

2.3.1.Kurum Bakımı İçin Başvuru Yerleri

Engelli bireyin ikametgâhının bulunduğu yerdeki ASPB İl Müdürlüğü'ne veya varsa ASPB İlçe Müdürlüklerine başvurulması gerekmektedir. ASPB İlçe Müdürlüklerinin bulunmadığı yerlerde ise Kaymakamlıklara başvuru yapılabilir.

2.3.2. Kurum Bakımı İçin Gerekli Evraklar

-T.C Kimlik Numarası Beyanı,

-Özürlü Sağlık Kurulu Raporu,

-2 Adet Vesikalık Fotoğraf,

-Varsa öğrenim durumunu gösterir belge veya sureti,

-Özürlünün vasisi var ise, vesayete ve vasi atanmasına ilişkin mahkeme kararı,

-Anne babanın boşanmış olması halinde, boşanmaya ilişkin mahkeme kararı,

-Yatılı ve sürekli bakımı için resmi veya özel bakım merkezine yerleştirilecek olan; 18 yaşını tamamlamamış bakıma muhtaç özürlü için ilgili mahkemelerden alınacak, koruma altına alınması ve bir bakım merkezine yerleştirilmesi kararı ile velayet altında değil ise vesayet altına alınması ve vasi atanması kararı ile; 18 yaşını tamamlamış olup akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle işlerini görememesi veya korunması ve bakımı için kendisine sürekli yardım gerekmesi ya da başkalarının güvenliğini tehlikeye sokması nedeniyle kısıtlanması gerekli bakıma muhtaç özürlü için ilgili mahkemelerden alınacak, kısıtlanması ve bir bakım merkezine yerleştirilmesi kararı ile velayet altında değil ise vesayet altına alınması ve vasi atanması kararı,

-Bakmakla yükümlü olunan bireyler kapsamındaki kişilerin gelir ve mal durumuna ilişkin yazılı beyanı ve taahhüdü ile beyanın içeriğine dair belgeler,

-Terk edilmiş ve kimsesiz bakıma muhtaç özürlülerin gerekli belgeleri tamamlamaması durumunda, İl Müdürlüğünce belgelerin tamamlanması için yardım sağlanır (Alsancak H ve ark. 2013).

2.4.ENGELLİ KİMLİK KARTI

2.4.1.Engelli Kimlik Kartı Nedir, Hangi Kurum Tarafından Verilmektedir?

Engellilere tanınan hak ve hizmetlerden yararlanmada kullanılmak üzere engelli kişilere verilen kimlik kartıdır. Engelli kimlik kartı Valilikler (ASP il müdürlükleri) tarafından düzenlenmektedir.

2.4.2.Engelli Kimlik Kartı İle Ülkemizde Engelli Kişilere Sağlanan Hak Ve Hizmetler Nelerdir?

Engelli kişilerin faydalanacakları hak ve indirimler; ilgili kurum, kuruluş veya yerel yönetimler tarafından belirlenmektedir. Bunun yanında bazı kamu ve özel sektör kuruluşlarının, engelli kimlik kartı, nüfus cüzdanına işlenmiş engellilik bilgisi ya da engellilere verilen sağlık kurulu raporunu esas

alarak engellilere sağladığı kolaylıklar bulunmaktadır. Bu indirimler ve/veya oranları zaman zaman ilgili kurumlar tarafından değiştirilebilmektedir

2.4.3. Engelli Kartı İle Sağlanan İndirimler

Şehirlerarası Yolcu Otobüslerinde Engellilere İndirim Nasıl Uygulanmaktadır?

Şehirlerarası yolcu otobüslerinde, Karayolları Taşıma Yönetmeliğinin 57. maddesinin 11. fıkrası gereği; % 40 oranında engelli olduğunu belgeleyen kişiler için bilet ücreti, geçerli ücret tarifesi üzerinden % 30 indirimli olarak düzenlenmektedir (Giresunlu, G., Akıncı V 2013).

2.4.3.1. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Tarafından Engellilere İndirim Nasıl Uygulanmaktadır?

%40 ve üzeri olan engelli yolcunun sadece kendisi, engel oranı %50 ve üzeri olan ağır engelli yolcunun kendisi ve varsa beraberindeki refakatçisi ana hat yolcu trenlerinde %50 indirimli olarak seyahat edeceklerdir (Giresunlu, G., Akıncı V 2013).

Söz konusu indirimden yararlanmak isteyenlerin «Engellilik Ölçütü, Sınıflandırılması ve Engellilere verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında yönetmelik" 'e uygun olarak alınmış sağlık kurulu raporu, engelli kimlik kartı veya (Engelli nüfus cüzdanında yer alanlar için) nüfus cüzdanını ibraz etmeleri gerekmektedir (Giresunlu, G., Akıncı V 2013).

2.4.3.2. Türk Hava Yolları Tarafından Engellilere İndirimi Nasıl Uygulanmaktadır?

Türk Hava Yolları, yüzde 40 ve üzeri oranda engeli olan yolculara, uygulanabilir ücretler üzerinden tüm iç ve dış hatlarda yüzde 25 indirim sağlamaktadır (Giresunlu, G., Akıncı V 2013).

İndirimden faydalanmak isteyen % 40 ve üzeri oranda engelli kişilerin, engelli kimlik kartı veya sağlık kurulu raporu veya "Engelli" ibaresi bulunan nüfus cüzdanlarını ibraz etmeleri gerekmektedir (Giresunlu, G., Akıncı V 2013).

Ayrıca, 'refakatçi ile seyahat etmelidir' ibaresi bulunan doktor raporunun ibraz edilmesi halinde, engelli yolcu ile aynı seferde seyahat edecek bir refakatçisine tüm iç ve dış hatlarda uygulanabilir ücretler üzerinden yüzde 25 oranında indirim sağlanmaktadır (Giresunlu, G., Akıncı V 2013).

2.4.3.3. İstanbul Şehir Hatlar ve Deniz Otobüsleri İşletmesi tarafından özürllülere indirim nasıl uygulanmaktadır?

Varsa Engelli Kimlik kartı fotokopisi veya Engellilik bilgisinin nüfus cüzdanına işlenmiş halinin fotokopisi şayet o da yoksa ASPB il müdürlüğünden ya da toplum merkezlerinden onaylanmış en az %40 engelli sağlık kurulu raporu (Giresunlu, G., Akıncı V 2013),

Kimlik Fotokopisi,

1 adet fotoğraf,

Herhangi bir Vakıfbank şubesinde İETT paso hesabına yatırılmış 10 TL’lik dekontla birlikte İETT genel müdürlüğüne başvuru yapılmaktadır.

2.4.3.4.Müze Ve Ören Yeri Girişlerinde Engellilere İndirim Nasıl Uygulanmaktadır?

Müze ve ören yerlerine, engelliler ile bir refakatçisi kimliklerini ibraz etmek suretiyle ücretsiz biletle girmektedirler.

2.4.3.5.Milli Parklar, Tabiatı Koruma Alanları Ve Tabiat Parklarına Girişinde Engellilere İndirim Nasıl Uygulanmaktadır?

Engelliler, kimliklerini ibraz etmek suretiyle milli parklar, tabiatı koruma alanları ve tabiat parklarına girişte ücret alınmamaktadır.

2.4.3.6.GSM Şebekelerinde (Cep Telefonlarında) Uygulanan İndirimli Tarife Nasıldır?

GSM operatörleri ve Türk Telekom engelli kişilere özel tarifeler uygulanmaktadır (%40 indirim).

2.4.3.7.Sular İdaresi İndirimi

Engellilere %50 indirim sağlanmaktadır (Giresunlu, G., Akıncı V 2013).

3. VERGİ İNDİRİMİ VE ARAÇLAR

3.1.Engelliliğe Bağlı Gelir Vergisi İndiriminden Kimler Yararlanabilmektedir?

Ücretli çalışan engelli kişiler, engelli kişiye bakmakla mükellef olan kişi, engelli serbest meslek sahibi, engelli kişiye bakmakla mükellef serbest meslek sahibi, basit usulde vergilenen bazı (tüccar ve ücretli durumuna girmeksizin, imalat, tamirat ve küçük sanat işleri ile uğraşan, ilk madde ve yardımcı malzeme müşteriye ait olarak faaliyet gösteren terzi, tamirci, marangoz gibi) engelli esnaf ve sanatkarlar da yararlanmaktadır (Alsancak H ve ark. 2013).

3.2.Vergi Muafiyeti İçin Başvuru Yerleri

Çalışan özürlü bireyler ve bakmakla yükümlü oldukları özürlü yakını olan çalışanlar, özür oranlarına göre vergi indiriminden faydalanmaktadır. Özürlü devlet memurları ve bakmakla yükümlü olduğu özürlü yakını olan devlet memurlarının; çalıştıkları kurumun ilgili birimine başvurmaları gerekmektedir. Diğer çalışan özürlü bireyler ve bakmakla yükümlü olduğu özürlü yakını bulunan çalışanlar ise çalıştıkları iş yerinden alacakları durumlarını gösterir belge ile illerde Defterdarlık Gelir Müdürlüğü’ ne, bağımsız vergi dairesi bulunan ilçelerde Vergi Dairesi Müdürlüğüne, diğer ilçelerde Mal Müdürlüklerine başvurmaları gerekmektedir (Alsancak H ve ark. 2013).

3.2.3.Vergi Muafiyeti İçin Gerekli Evraklar

Engelli Kişiyi Bakmakla Mükellef Kişiler: Çalıştığı iş yerinden alacağı hizmet belgesi, engelli kişiye ait nüfus cüzdanı örneği, engelli kişiye bakmakla yükümlü olduğu gösteren belge, engelli kişiye ait 3 adet vesikalık fotoğraf.

Engelli Meslek Sahibi: Dilekçe, T.C kimlik numarası veya vergi kimlik numarasını gösteren belge, nüfus cüzdanı örneği, 3 adet vesikalık fotoğraf.

Engelli Kişiyi Bakmakla Mükellef Serbest Meslek Sahibi: T.C kimlik numarası veya vergi kimlik numarasını gösteren belge, engelli kişiye ait nüfus cüzdanı örneği, engelli kişiye ait 3 adet vesikalık fotoğraf (Alsancak H ve ark. 2013).

3.2.4.Engellinin Sahip Olduğu Konutta Vergi Muafiyeti

Bakanlar Kurulu, Emlak Vergisi Kanunu ile özürlü bireylerin, Türkiye sınırları içinde brüt 200 metrekareyi geçmeyen tek meskeni olması halinde, bu meskene ait vergi oranlarını sıfıra kadar indirmeye yetkili kılınmıştır. Bu hüküm, yukarıda belirtilenlerin tek meskene hisse ile sahip olmaları halinde hisselerine ait kısım hakkında da uygulanır (Giresunlu, G., Akıncı V 2013).

5378 Sayılı Özürölüler Kanunu'nun 22'inci maddesi buna ilişkin düzenlemeyi içerir. Madde 22.- 29.7.1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "gazilerin," ibaresinden sonra gelmek üzere "özürölülerin," ibaresi eklenmiştir (Alsancak H ve ark. 2013).

3.2.4.1. Emlak Vergisi İçin Gerekli Evraklar

Engellilere verilecek sağlık kurulu raporu ve engellilere ait indirimli bina vergisi formu.

3.2.4.2. Emlak Vergisi İçin Başvuru Yeri

Emlak vergisi indiriminde yararlanmak için meskenin bulunduğu Belediye Başkanlığı'na müracaat yapılmalıdır.

3.2.5. Engellinin Sahip Olduğu Araç Vergi Muafiyeti (ÖTV)

H sınıfı sürücü belgesine sahip olan ve özel tertibatlı araç kullanabileceği sağlık kurulu raporu ile belgelenen özürölüler ile %90 ve üzeri özür derecesine sahip olup araç kullanamayacak durumda olan özürölülerin yurt içinden motor silindir hacmi 1.600 cm³ e kadar olan alacakları adlarına kayıtlı binek otomobil, panelvan vb. silindir hacmi 2.800' e kadar olan kamyonet, pikap vb. ile motosikletlerin Özel Tüketim Vergisi ve Motorlu Taşıtlar Vergisi'nden istisnadır. Özürölü adına kayıtlı olan araç, bu kişinin üçüncü dereceye kadar kan ve sihiri hısımlarından birisi veya noterce düzenlenmiş iş akdine bağlı olarak istihdam edilen tek bir sürücü tarafından kullanılacaktır (Alsancak H ve ark. 2013).

Yukarıda açıklanan usul ve esaslara göre istisnadan yararlananlar 5 yıl süre ile ikinci defa ÖTV istisnasından yararlanamaz. Ancak araçlarının deprem, sel, yangın, kaza vb. sonucu kullanılamaz hale gelmesi nedeniyle hurdaya çıkarılması durumunda ilk iktisapta ÖTV istisnasından 5 yılın dolmasına gerek kalmadan yararlanabilir. Araç satın alırken KDV’ de herhangi bir istisna söz konusu değildir (Alsancak H ve ark. 2013).

3.2.5.1. ÖTV (Araç Vergisi) İndirimi İçin Müracaat Yeri

Araç indirimi için vergi dairelerine başvurulması gerekmektedir.

3.2.6. Engellinin Gümrük Vergisi Muafiyeti

Engellilerin eğitimi, çalışması veya fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimlerine yönelik olarak özel suretle imal edilmiş olup, malul ve engellilerin kendi kullanımları için getirdikleri veya onlara yardım sağlanması amacıyla yönelik olarak kamu yararına faaliyette bulunan dernekler ile Sağlık Bakanlığı’nca yetki verilmiş kurum ve kuruluşlarca ithal edilen ve Kararnamede sayılan eşyalar gümrük vergisinden muaftır (Alsancak H ve ark. 2013).

Malul veya engelli kişiler; mülkiyetlerinde gümrük vergisi ödemediği ithal edilmiş özel tertibatlı otomobil, minibüs ve motosiklet kayıtlı olduğu sürece ve bunların fiili ithal tarihinden itibaren 5 (beş) yıl geçmedikçe, bu taşıtları satamaz ve yeniden aynı şekilde muaf olarak otomobil, minibüs, motosiklet ithal edemez (Alsancak H ve ark. 2013).

4.MUHTAÇ AYLIĞI

Vakıflar Yönetmeliği hükümlerine göre, 18 yaşından büyük engellilere ve 18 yaşından küçük engelli çocuğu bulunan anne babalara ve ayrıca, annesi veya babası olmayan 18 yaşından gün almamış yetim çocuklara aylık bağlanmaktadır (Alsancak H ve ark. 2013).

4.1.Muhtaç Aylığından Yararlanma Şartları

- %40 ve üzeri engelli olmak,
- Sosyal güvencesi olmamak,
- Herhangi bir gelir veya aylığı bulunmamak,
- Mahkeme kararı veya kanunla bakım altına alınmamış olmak,
- Gelir getirici taşınır ve taşınmaz malı mevcut olmamak,
- Veya olup da bunlardan elde edeceği aylık ortalama gelirinin bu yönetmelikle belirlenen muhtaç aylığı miktarını geçmemesi halinde muhtaç aylığı bağlanır (Alsancak H ve ark. 2013).

4.2. Gerekli Belgeler

-Muhtaç aylığı başvuru formu

-Engel oranını belirten Sağlık Kurulu Raporu

4.3. Muhtaç Aylığı İçin Nereye Müracaat Edilir?

Muhtaç aylığı için, ikamet edilen ilçede bulunan kaymakamlıkta sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı müdürlüklerine müracaat edilir.

5.MALÜLEN EMEKLİLİK

Malulen emekliliğin omurgasını oluşturan şartlar 2006 yılında çıkartılan 5510 Sayılı kanun ile belirtilmiştir. Kimlerin malulen emekli olacağı 5510 sayılı kanunun 25, 26 ve 27. maddelerinde düzenlenmiştir. 2006 yılından bugüne malulen emeklilik şartlarında yapılan tek değişiklik 21 hastalığın malulen emeklilik kapsamına alınmasıdır (Yılmaz H. 2015b).

5.1. Sigortalılarda Malülen Emeklilik

İşverenin veya sigortalının talebi üzerine kurumca (SGK) yetkilendirilen hastanelerden usulüne uygun olarak alınan raporda çalışma gücünün veya iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünün en az % 60'ını, (c) bendi kapsamındaki sigortalılar için çalışma gücünün en az % 60'ını veya vazifelerini yapamayacak şekilde meslekte kazanma gücünü kaybettiği kurum sağlık kurulunca tespit edilen sigortalı, malûl sayılır (Yılmaz H. 2015).

Ayrıca, malulen emeklilik isteyen sigortalının en az beş yıldan beri sigortalı olması ve sigortalılık süresinin her yılı için ortalama olarak en az 180 gün veya toplam olarak en az 1800 gün prim ödemiş olması gerekmektedir (Yılmaz H. 2015b).

Malullük aylığı bağlanması için yapılacak yazılı müracaatların, sigortalının son çalıştığı işyerinin bağlı olduğu Sosyal Sigortalar Kurumu Sigorta Müdürlüğü'ne yapılması gerekir.

Malülen Emeklilik İçin Gerekli Evraklar:

Prim gün sayısı çıktısı,

Nüfus cüzdanı fotokopisi,

Vasisi varsa, ilgili mahkemeden alınmış vasilik kararı evrakı,

Malülen emekli olmak istediğini beyan ettiği dilekçe,

Vasisi olanlar için, vasinin vereceği dilekçe,

Sosyal Sigortalar Kurumu'ndan, malulen emekli olanlar, sosyal güvenlik destek primine tabi çalışamazlar. Yani, hem maluliyet aylığını alıp hem de destek primi ödeyerek çalışmaları mümkün değildir (Yılmaz H. 2015b).

SSK'dan malulen emekli olanların bir hizmet akdine istinaden bir işyerinde çalışmaya başlamaları durumunda, Sosyal Sigortalar Kurumu'ndan aldıkları maluliyet maaşı kesilmektedir (Yılmaz H. 2015b).

5.2.Bağkur Malulen Emeklilik Şartları

BAĞ-KUR kapsamında sigortalı olanlar için yukarda anlatılan malulen emeklilik şartları aynen geçerlidir. BAĞ-KUR mensubu engelli, malulen emeklilik talebinde bulunmadan önce, sağlık sigortası primi dahil, prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödemiş olması gerekmektedir (Resmi Gazete 2012).

5.3.TSK da Malulen Emeklilik şartları

TSK (Türk silahlı kuvvetleri) personelinin malulen emeklilik işlemleri için “TSK’da GÖREV YAPAMAZ” raporunu, sağlık kurulundan almış olmaları gerekir. Alınan raporun kabul görmesi sonucu, T.C. Emekli Sandığı Kanununda yer aldığı ifadesi ile Adi Malül, yani Malulen emeklilik olacaktır (Resmi Gazete 2012).

Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde çalışan askeri ve sivil personel ile askerlik görevi ile yükümlüler için Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde çalışan personel için Emniyet Teşkilatı Sağlık Şartları Yönetmeliği esas alınır (Resmi Gazete 2012).

5.4. Emekli Sandığından Malülen Emeklilik Şartları

En az 10 yıldan beri sigortalı bulunup, toplam olarak 1800 günü olan veya başka birinin sürekli bakımına muhtaç derecede malül olan sigortalılar için ise sigortalılık süresi aranmaksızın 1800 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olan iştirakçilerden kamudaki görevlerinden ayrıldıktan sonra, herhangi bir sigortalılık haline tabi olmayanlara da çalışma gücünün en az yüzde 60’ını kaybettiğinin SGK Sağlık Kurulunca saptanması durumunda malülen emekli olabilmektedir (Erdursun Ö, 2015).

6. YEŞİL KART

3816 sayılı “Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanun” 03.07.1992 tarih 21273 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun amacı, hiçbir sosyal güvenlik kurumu güvencesi altında olmayan ve sağlık hizmetleri giderlerini karşılayacak durumda bulunmayan Türk vatandaşlarının bu

sağlık hizmetleri giderlerinin Genel Sağlık Sigortası uygulamasına geçilinceye kadar, devlet tarafından karşılanmasıdır (Topcuk Y. 2012).

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun, geçici 12 nci maddesi gereği 3816 sayılı Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yeşil kart verilenlerin Kurumun devri ile ilgili geçiş süresi, 1/1/2012 tarihi itibarıyla sona ermiştir.

Söz konusu kişiler, bu tarih itibarıyla Kanunun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1), (3) ve (9) numaralı alt bentleri kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılacaktır.

1/1/2012 tarihinden önce herhangi bir sosyal güvencesi olmayan kişiler ise, genel sağlık sigortası kapsamına alınmıştır.

-3816 sayılı Kanuna göre sağlık yardımları karşılananlar,

-2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre aylık bağlananlar,

442 sayılı Köy Kanunun 74 üncü maddesine göre görevlendirilen geçici köy korucuları ile ek 16 ncı maddesine göre aylık alanlar, genel sağlık sigortalısı olarak tescil edilecek ve aktivasyon işlemleri sistem üzerinden yapılarak Kanun hükümlerine göre sağlık hizmetlerinden yararlandırılırlar.

Genel Sağlık Sigortası Kapsamında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminde (ADNKS) kayıtlı bulunan ikamet adresinin bulunduğu yerdeki sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarına başvurmak zorundadır (Resmi Gazete 2012).

Yeşil kart alan vatandaşların veri tabanı bilgileri, olduğu gibi SGK veri tabanına aktarılmıştır. Böylelikle 01.01.2012 tarihi itibarıyla GSS'li olan yeşil kart alan vatandaşların, yeşil kart vizeleri doluncaya kadar herhangi bir işlem yapmalarına gerek olmaksızın yeşil kart sağlık hizmetlerinden yararlanmaya devam edeceklerdir. Vizeleri dolması halinde, bir ay içinde ikametgahının bağlı bulunduğu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına, gelir testi yaptırmak için müracaat edeceklerdir. Vakıf tarafından yapılan gelir testi sonucu, SGK'ya bildirilecektir. Gelir testi sonucuna göre kişilerin ödeyeceği GSS primi belirlenmiş olacaktır (Topcu Y.2012).

Yapılan gelir tespiti sonucunda; aile içindeki kişi başına düşen aylık gelir tutarının brüt asgari ücretin üçte birinden(2012 yılının ilk altı ayı için: 0 TL ile 295,50 TL arası) az olması halinde bu kişilerin primleri devlet tarafından karşılanacak ve ilgili kişiler herhangi bir prim ödemesi yapmayacaktır (Yılmaz H.2015b).

Yapılan gelir testi sonucunda; aile içindeki kişi başına düşen aylık gelir tutarının brüt asgari ücretin üçte birinden brüt asgari ücrete kadar(2012 yılının ilk altı ayı için: 295,50 TL ile 886,50 TL arası)

olması halinde ise bu kişiler 2012 yılının ilk altı ayı için aylık 35,46 TL prim ödeyecekler (Yılmaz H.2015b).

7. EVLİLİK ŞARTLARI

Engelli bireylerin evlenebilme şartları medeni kanunda belirlenmiştir.

Medeni Kanun'un 133' üncü maddesine göre; Akıl hastaları, evlenmelerinde tıbbi sakınca bulunmadığı resmi sağlık kurulu raporuyla anlaşılmadıkça evlenemezler.

Medeni Kanun Madde 145' inci maddesinin 3. Fıkrasına göre; Eşlerden birinde evlenmeye engel olacak derecede akıl hastalığı bulunması (butlan) (Medeni Kanun 2001).

Her türlü akıl hastalığı evlenme engeli sayılmamıştır. Bu ayrım şu nedene dayanmaktadır: Akıl hastalığından maksat, ayırtım gücünü sürekli bir biçimde kaldıran; genetik açıdan gelecek neslin akıl sağlığını tehdit eden türde hastalıktır. Psikiyatri bilimi açısından birçok akıl hastalığı türü bulunmaktadır. Bunlardan örneğin, saralılar, şizofrenler ya da melankoliklerin makul biçimde hareket edebilme kabiliyetlerinin bulunduğunu belirtilmektedir (Hamarat M ve ark. 2015).

Ancak bunun tespiti psikiyatri alanında uzman hekimlerin işidir. Evlenen kişide akıl hastalığı bulunup bulunmadığı, bulunuyor ise türü ve özellikleri bakımından evlenmeye engel derecede olup olmadığı, bu konularda alınacak resmi sağlık kurulu raporu ile belirginlik kazanacaktır (Hamarat M ve ark. 2015).

Madde 165.- Eşlerden biri akıl hastası olup da bu yüzden ortak hayat diğer eş için çekilmez hale gelirse, hastalığın geçmesine olanak bulunmadığı resmi sağlık kurulu raporuyla tespit edilmek koşuluyla bu eş boşanma davası açabilir (Medeni Kanun 2001).

8. ÇOCUKLARIN VELAYETİ

Medeni Kanunun 348'inci maddesine göre; Çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınamaz ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa, hakim aşağıdaki hallerde velayetin kaldırılmasına karar verir:

1. Ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, engelli olması, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi. (Değişik: 5378 - 1.7.2005 / m.38) (Keçe H. 2015).

2. Ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması durumunda, velayet ana ve babanın her ikisinden kaldırılırsa çocuğa bir vasi atanır (Keçe H. 2015).

Velayet hakkının ana babadan birine verilmesi kural değildir. M. 348. hükmünde öngörülen durumlar gerçekleşmişse hakim takdir hakkını kullanarak velayeti hem anadan hem babadan alarak, çocuğun üçüncü kişiye verilmesine veya bir kuruma yerleştirilmesine karar verir (Keçe H. 2015).

Kararda aksi belirtilmedikçe, velayetin kaldırılması mevcut ve doğacak bütün çocukları kapsar (Keçe H. 2015).

Anne veya babanın akıl hastası olması durumunda, akıl hastalığının velayet üzerindeki etkisi, velayet görevini tarafın gereği gibi yerine getirip getiremeyeceği araştırıldıktan sonra karar verilir (Keçe H. 2015).

Anne veya babanın ruhsal sorunların olması durumunda, ruhsal sorunları olan tarafın, velayet konusu incelenirken araştırılması ve görevini gereği gibi yerine getirip getiremeyeceği tespit edilmelidir (Keçe H. 2015).

Kaynakça

- Alsancak H ve ark. (2013). Engelli Hakları Başvuru Kitapçığı. (2015). sosyalhizmetler.pol.tr. 19-23, 41-43
- Erdursun, Ö. (2015). Kimler Hangi Şartlarla Malulen Emekli Olabilir? (2015). muhasebetr.com
- Giresunlu, G., Akıncı V., Engellinin El Kitabı, Destek Yayınevi, İstanbul, 2013. 15-22, 23-40
- Güney M. (2008). Psikiyatrik Rehabilitasyonda Gündüz Hastanesinin Yeri. Anadolu Psikiyatri Dergisi. 9 cilt. (3. Sayı).
- Hamarat M. ve ark (2015).Evlenmede Mutlak Butlan Sebepleri. (2015). www.hamarat.av.tr, Şubat 2015
- Keçe H. (2015). Genel Olarak Velayet ve Düzenlenmesine İlişkin İlkeler. (2015). bosandim.com, Şubat 2015
- Resmi Gazete (2012). Genel Sağlık Sigortası Geçiş Süresinin Tamamlanması Ve Kurumların Sağlık Yardımlarının Sosyal Güvenlik Kurumuna Devir İşlemlerine İlişkin Tebliğ, Resmi Gazete: 02.05.2012 – 28280
- Topcu Y. (2012). Yeşil Kart Alan Vatandaşlarımız Genel Sağlık Sigortalısı Oldular. (2015). turkhukuksitesi.com
- Türk Medeni Kanunu, Kanun No. 4721, Kabul Tarihi: 22.11.2001, <http://www.hukuki.net>, Ocak, 2015
- Yılmaz H, (2015a). Evde Bakım Maaşı Almak İçin Gereken Şartlar ve Belgeler. (2015). engelliler.gen.tr
- Yılmaz H. (2015b).Detaylarıyla Malulen Emeklilik İçin Gerekli Şartlar, engelliler.gen.tr, Ocak 2015

GÖÇ, GECEKONDU, KENTLEŞME VE SOSYAL HİZMET¹

Sarenur BEYENAL²

ÖZET

Kentleşme ve göç özellikle gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerin başlıca toplumsal sorunlarından biridir. Kırdan kente gerçekleşen iç göçler bu tür ülkelerin gelişmesine olumsuz yönde katkıda bulunmaktadır. Yoğun iç göçler neticesinde kent tanımı başka bir boyutta incelenmeye başlanmakta ve nihayetinde kentleşme sosyal sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Kentleşmeyi sosyal politikalar ve sosyal hizmet uygulamaları aracılığı ile doğru yönetebilmek sosyal devlet anlayışı gereği önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kentleşme, Sosyal Hizmet.

GİRİŞ

Kentleşme sürecinin hangi tarihlerde başladığını belirlemek güçtür. Buna rağmen araştırmacılar, avcılık-toplayıcılık döneminden yerleşik hayata geçilmesini kentleşmenin başlangıç noktası olarak ele almaktadırlar. Özellikle 19. yüzyıldan itibaren Avrupa'daki siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmeler kentleşme sürecini ortaya çıkarmıştır. Endüstri Devrimi'ni dönüm noktası olarak belirlemek mümkündür. Nitekim bu dönemden sonra kırdan kente göçler artmış, kentleşme tam anlamıyla etkin olmaya başlamıştır.

İngiltere'de başlayan endüstrileşme hareketleri kısa zamanla diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır. Bu ülkelerde kırdan gelen insanlar, kentlerin etrafında sefil bir şekilde ve aklın alamayacağı sağlık şartları içinde yerleşmeye başlamışlardır. Bu şekilde kentleşme, “pislik” ve “çirkinlik” kavramlarına bir anlam kazandırmıştır (Es ve Ateş, 2004: 206-207). Bu anlamıyla sanayi kentleri zamanla limitlerini doldurmuş; çeşitli toplumsal sorunlar baş göstermeye başlamıştır. Ortaya çıkan sorunlara çözüm olabilmek adına sosyal refah sistemleri ve sosyal devlet anlayışı gelişmeye başlamıştır.

Kırdan kente göç sürecini ve kentleşmeyi gelişmiş ülkeler zamana yayarak ve daha az yoğun gerçekleştirdiklerinden ötürü sosyal sorunların gündeme gelmesi nadiren olmuştur. Göç hareketlerinin yoğun olması ülkenin henüz gelişmişliği yakalayamamasının, iç göçler ise gelişmenin tüm bölgelere eşit dağıtılamamasının sonucudur. Başka bir ifade ile göç sirkülasyonu daha çok gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde görülmektedir (Genç ve Kara, 2016: 32).

Kentleşme bir değişim sürecini ifade etmektedir. Hızlı kentleşme süreci ile birlikte gerek bireylerin, gerekse bir bütün olarak toplum hayatını etkileyen, hızlı ve sağlıklı kentleşmenin sebeplerinden olan göç faktörünün etkisiyle suçluluk, işsizlik, konut sorunu, yalnızlık, yabancılaşma gibi birçok sosyal

¹ Bu yazı Sakarya Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü yüksek lisans programı "Sosyal Hizmetin Sosyolojik Temelleri" adlı ders kapsamında hazırlanmış olup daha önce yayınlanmamıştır.

² Sosyal Hizmet Uzmanı/ Sakarya Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü yüksek lisans öğrencisi

problem ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan sosyal sorunların çözümü için sosyal politikalara ve sosyal hizmete ihtiyaç duyulmaktadır.

Bahsi geçen sorunlardan hareketle bu makalenin amacı; sosyoloji çerçevesinde toplumsal yapı, toplumsal değişme, göç, kent, kentleşme, kentleşme olgularına geniş tanımlamalar yaparak kentleşmenin nedenlerini ve ortaya çıkan sosyal sorunları, sosyologların getirdiği bakış açıları ile değerlendirmektir. Bütün bunları sosyolojiden yararlanarak belirlemek sosyal hizmet açısından oldukça önemlidir. Çünkü sosyal hizmet sosyolojiden elde ettiği teorik bilgiyi uygulamada kullanır. Kentleşmenin beraberinde getirdiği sorunları bu perspektiften ele almak faydalı olacaktır.

KAVRAMLAR

• Toplumsal Yapı ve Toplumsal Değişme

Toplumsal yapı kavramı, sosyolojinin temel kavramlarından biridir. Bu kavram, yaşamdaki toplumsal bağlamların yalnızca olay ya da eylemlerin rastgele bir araya gelmesiyle ortaya çıkmış olduklarına değil, bunların belirli yollardan yapılaşmış ya da kalıplaşmış oldukları olgusuna göndermede bulunur (Giddens, 2012: 42).

Sosyologların toplumsal yapı üzerine farklı düşünceleri mevcuttur. Durkheim, toplumsal yapıyı mekanik-organik toplum üzerinden anlamlandırır. Tönnies ise, *Gemeinschaft* (cemaat)-*Gesellschaft* (cemiyet) üzerinden değerlendirir. Levi Strauss toplumsal yapıyı, insan zihninin bir ürünü olarak ele alırken, Radcliffe Brown duyu organlarıyla algılanabilir olarak nitelendirmektedir.

Giddens (2012), toplumların insanlar tarafından sürekli yeniden kurulduğuna dikkat çeker ve toplumsal yapı kavramını basit bir örnekle anlamlı kılar. Kahve içmek isteyen birinin, kahvenin ona otomatik olarak gelmeyeceğini, onun ancak bir kafeye giderek bu ihtiyacını giderebileceğini söyler. Onun bu kararı -onunla aynı düşüncedeki diğer milyonlarca insan gibi, kahve piyasasını şekillendirir ve hatta kahve üreticilerinin yaşamlarını etkiler. Bu örnekten anlaşılacağı gibi toplumun her bireyi birbirine bağlıdır ve bireylerde oluşan değişiklik bütün toplumu etkiler.

Marx, toplumsal değişmeyi ekonomik sebeplere bağlar. Weber'e göre ise, ekonomik sebepler önemlidir. Ancak düşünce ve inançlar da aynı derecede etkilidir. Durkheim'ın mekanik-organik toplum çözümlemesinden, Marx ve Weber'in de bu düşüncelerinden hareketle toplumsal değişmeyi üç farklı kavramla açıklamak mümkündür: işlevselcilik, çatışma yaklaşımı ve simgesel etkileşimcilik.

İşlevselcilik, toplumun değişik parçalarının istikrar ve dayanışma ortaya çıkarmak üzere birlikte işledikleri karmaşık bir sistem olduğu görüşünü benimsemektedir. Çatışma kuramlarını kullanan sosyologlar da toplumsal yapıya vurgu yapmaktadırlar. Simgesel etkileşimcilik dil ve anlama yönelik ilgiden kaynaklanmaktadır (Giddens: 2012). Bu üç kavram çerçevesinde tüm toplumların değişmeye ve

gelişmeye uğradığını belirtmek yanlış olmaz. Özellikle kentleşme sürecinde toplumda büyük oranda değişimler meydana gelmektedir.

- **Göç**

İnsanlık tarihi boyunca bireyler çeşitli nedenlerle yaşadıkları yerden ayrılıp başka bir yere göç etmek zorunda kalmışlardır. Bu durum da birçok sosyal sorunu beraberinde getirmiş ve toplumsal değişimin temel sebeplerinden biri olmuştur. Özellikle az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde toplumsal sorunların kaynağına inildiğinde bu sorunların ülke içerisinde görülen göçler ile bağlantısı bulunmaktadır.

Göç, “kent, kır gibi bir yerleşme biriminden diğerine yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketi” dir(Es ve Ateş, 2004: 211). Başka bir ifadeyle göç; bir yerleşim biriminden, bir siyasî sınırı olan toprak parçasından başka bir birime doğru, fert, grup veya kitle hâlinde gerçekleşen bir harekettir (Seyyar ve Genç, 2010: 272). Burada değinilmesi gereken nokta mahalle içi veya semt içinde gerçekleştirilen yer değiştirme hareketinin göç sayılamayacağıdır. Diğer bir nokta da sürenin önemli olmasıdır. Hangi durumlarda ve sürelerde yer değiştirme hareketinin göç sayılabilmesi göreceli bir kavramdır. Ek olarak ülke içinde ve ülke dışı olarak gerçekleşen göçler de farklı boyutlarda incelenmelidir. Nitekim kişinin de getireceği toplumsal değişimler farklılık arz etmektedir.

Kent bölgelerinde iş olanaklarının artması, kırsal alandaki hane bazında üretimin düşmesiyle birleşince kırdan kente göç eğilimi teşvik edilmiş olur (Giddens, 2012: 549). Bu yer değiştirme hareketi göç türleri açısından değerlendirildiğinde, salt fiziksel mekân değiştirme eylemi değil; sosyal yapı değişiminin de bir göstergesi olduğu görülecektir(Genç ve Kara, 2016: 32).

- **Kent**

Sosyologların birçoğu uzun zamandır kent konusuna ilgi duymuşlar, kent kavramına çeşitli bakış açıları ve tanımlamalar getirmişlerdir. Klasik sosyologlardan Max Weber, 1921 yılında yayımlanan *Şehir* (The City) adlı kitabında kent kavramını tanımlamıştır: Kent, basit olarak, bir veya daha fazla ayrı evler kümesinden oluşur ama görece kapalı bir yerleşim bölgesidir(Weber, 2012: 84).Sosyolojik tanımlamalardan hareketle kent olgusunu farklı metotlardan çeşitlilik arz eden betimlemelerle anlamlandırmak mümkündür. Ekoloji, kenti “yaşam alanı” olarak ifade ederken içinde yaşanan ortamları, komşuluk birimlerini tanımlar. Fenomolojik tanım ise, kentlilerle kent arasındaki bağlara saldırır; çevre ve ufuklarını inceler. Ampirik tanım vurguyu morfolojiye yapar; insanların kent çerçevesinde, bir megapol çerçevesinde neler gördüklerini tam bir kesinlikle dikkate alır (Lefebvre, 2013: 48).Genel olarak düşünüldüğünde ise kent olgusu söz konusu iken tarih, coğrafya, psikoloji, demografi elbette sosyoloji, analitik bir sürecin ürünü olan sonuçlar getirirler. Bu bilimlerdeki her keşif, toplam fenomenin içinde yeni bir çözümlemeye olanak verir. Bütünün başka yanları ve unsurları ortaya çıkar(Lefebvre, 2013: 50-51).

Kent olgusu sosyoloji temelli değerlendirildiğinde, modern dönem sosyologların görüşlerini şekillendirirken kent olgusundan faydalandıkları görülür. Marx, kapitalizm eleştirisi yaparken kent insanına değinir. Weber ise kenti feodalizmden kapitalizme geçişi simgeleyen bir olgu olarak alır. Ancak her ikisi de başlı başına kent olgusunun çözümlemesini detaylandırmaz. Daha sonraki dönem sosyologlarından iki önemli isim olan Georg Simmel ve Ferdinand Tönnies kent olgusunu başlı başına ele alırlar ve kent insanının sorunlarına değinirler. Simmel, modern metropolis yaşamına ilişkin çözümlemeleriyle şehir yaşamının getirdiği yalnızlıktan ve şehir yaşamının hasmane oluşundan yakınlara sosyolojik bir açıklama getirmiştir. Tönnies de, Simmel gibi şehir yaşamının birey üzerindeki etkileriyle ilgilenmiştir. Cemaat ilişkileri etrafında inşa edilmiş olan toplumsal yaşamın dönüşmekte olduğunu ve yerini daha bireyci bir yaşama bıraktığı eleştirisini getirerek kent olgusunun değişme sürecine açıklık getirmiştir.

Lefebvre (2013), bugün kent olgusunu karmaşıklık teorisi çerçevesinde değerlendirir. Kentin devasılığıyla hayret uyandırdığını; karmaşıklığı bilginin araçlarını ve pratik eylemin enstrümanlarını aştığını belirtir. Ayrıca toplumsal fenomenlerin göreceli karmaşıklıktan daha büyük bir karmaşıklığa doğru gittiğini savunan savunur. Kökenini “doğa” bilimlerinden ve bilginin genel teorisinde anlamlandıran, fakat toplumsal gerçekçiliğe ve bu gerçekliğin bilgisine doğru yönelen bir teori olarak nitelendirir. Kentin bir araya getirdiğini ve bir araya getirdiği şeyleri dönüştürdüğünü belirtir. Dönüştüren biçim olarak kentin, endüstriden ve tarımsal dönemden gelen unsurların, mesajların ve kodların yapısını bozduğuna ve onları yeniden yapılandığına vurgu yapar. Kentin değişmesi ve dönüşmesi sürecinde kente gelen yoğun göçle birlikte bireyler kente farklı anlamlar yüklerler. Bu durum kentleşme, kentte yaşamak ve kentlileşme kavramlarını doğurur.

• Kentleşme

Kentleşme fikri, özel bir kentsel yaşam biçimi -özellikle kırdakinden farklı bir yaşam biçimi- düşüncesi ilk kez Amerikalı sosyolog Louis Wirth tarafından 1920'lerde Chicago'da geliştirilmiştir. Wirth kenti: "sosyolojik açıdan heterojen bireylerin nispeten büyük, yoğun ve sürekli yerleşim yeri" olarak tanımlar (Slattery, 2014: 286). Wirth'e göre, kent yalnızca yaşanan bir mekân değil, aynı zamanda, insanları etkileyen, onlardan etkilenen toplumsal, kültürel ve ekonomik bileşenleri içeren bir bütündür (Giddens, 2012: 549). Wirth'in kentleşme anlayışı, hayat tarzında ve dünya görüşünde meydana gelen değişiklikler ile ilgili olması şeklinde özetlenebilir. Wirth kentliliği sadece toplumun bir parçası olarak görmez aynı zamanda daha büyük bir toplumsal düzeni etkileyen bir olgu olarak da görmektedir.

Keleş (2014) ise, kentleşmenin zaman içindeki bir değişmeyi, bir süreci anlatan devingen bir kavram olduğuna değinir. Ona göre kentleşme, kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artmasıdır. Kentsel nüfusun, bir yandan doğumların ölümlerden fazla olmasından kaynaklandığını; öte yandan da, köylerden ve kasabalardan gelenlerle, yani iç göçlerle arttığını belirtmektedir.

• Kentlileşme

Kentlileşme, basit olarak insanların kentle bütünleşmesini ifade etmektedir. Bütünleşme kavramı genelde, bir nüfus grubunun daha büyük bir nüfus grubuyla kaynaşması anlamına gelmektedir. Kentlileşme, kentleşme akımı sonucunda toplumsal değişimin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde değer yargılarında maddi ve manevi yaşam biçimlerinde değişiklikler ortaya çıkarması sürecidir. Başka bir deyişle ‘kırlılıktan uzaklaşma, organize edilmiş sosyal hayata geçiş’ olarak da kentlileşme ifade edilebilir. (Es ve Ateş, 2004: 214-215). Kentlileşme, bir toplumsal değişim, uyum ve bütünleşme süreci, kente göç eden nüfusun yeni koşullara uygun ilişkiler biçimi geliştirerek kentin bir ögesi olma sürecidir (Genç, 2008).

Kentlileşme kavramında iki önemli sosyal bilimcinin görüşlerine değinmek görece gereklidir: Castells ve Harvey. Her iki sosyal bilimci de toplumun genel gelişimini sağlayan düzeneklerle mekânsal biçimin bağlantılı olduğu vurgusunu yapar. Kentlerin genel düzeni ile mimari özellikleri toplumdaki farklı grupların mücadelelerini ve çatışmalarını yansıtır. Her ikisi de kentin insanlar tarafından yaratılmış “yapay” bölgeler olduğu vurgusunu yapar. Bu görüşlerden de kentli bireylerin doğal çevre içerisinde yaşamadıklarını söylemek olağandır. Nitekim gökdelenler kâr elde etme beklentisiyle inşa edilmiştir. Ancak bu dev binalar aynı zamanda paranın teknoloji yoluyla şehrin iktidarını elinde bulundurmasını ve kendine güveni simgeler. Böylece şirket kapitalizmi çağını oluşturur.

Bu duruma Tönnies de farklı bakış açılarıyla eleştiri getirmektedir. Hüzünle karışık ilişkiler, komşular ve dostlar arasında kurulan geleneksel, sağlam, yakın bağlara dayalı olan ve kişinin kendi toplumsal konumuna ilişkin açık bir fikir sahibi olmasına izin veren *Gemeinschaft* ya da cemaat (1887) ilişkilerinin her gün biraz daha zayıfladığını ortaya koymaktadır. Tönnies’e göre *Gemeinschaftın* yerini *Gesellschaft* almıştır. Tönnies *Gesellschaft* geçici ve araçsal ilişkilere dayalı bir tür birlik ya da cemiyet olarak tanımlamıştır. Cemaat ilişkileri etrafında inşa edilmiş olan toplumsal yaşam dönüşmekte ve yerini daha bireyci bir cemiyet yaşamına bırakmaktadır. Cemiyet ilişkileri yalnızca belli bir amaca ya da hedefe yöneliktir ve sadece bireyin çıkarını gözetir (Giddens, 2012: 950).

Sürekli değişen ve gelişen kavramlar dünyasında kent, kentleşme ve kentlileşme kavramları da birçok anlayıştan etkilenerken dönüşüm içerisine girmişlerdir. Modernizmden sonra post-modernizm ve fordizmden sonra post-fordizm gibi kavramların ortaya çıkması kentleşme sürecinin kavramsal süreçte ve toplumsal boyutta değişime uğradığını kanıtlar niteliktedir.

• KENTLEŞMEYE ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Kentleşmenin birçok toplumsal nedeni vardır. Sosyal bilimciler daha açıklayıcı olması açısından kentleşmenin nedenlerini itici-çekici, iletici ve siyasi nedenler olmak üzere üç başlık altında inceler:

- Kentin, kıra veya bir başka yerleşim birimine göre sosyal, kültürel ve ekonomik yönden daha iyi imkânlar sağlaması hatta bölgesel iklim koşullarının cazibesi, bu bağlamda da **çekiciliği** ya da kıran veya bir yerleşimin **itici** bulunması,
- **İletici** olarak düşünülen ulaşım ve iletişim imkânlarının artması, kırsal nüfusun kent yaşamı konusunda bilgi sahibi olması ve gelecekle ilgili bir takım düşüncelerini gerçekleştirme fırsatlarını yakalaması,
- Hükümet kararları ile biçimlendirilen statü değişiklikleri, yönetim yapısının özellikleri, **siyasi** etkilenme, kentsel gelişmeyi teşvik eden (ekonomik faydanın artması) veya caydırıcı (güvenlik endişeleri ve bozulan ekonomik yapı) kentleşme olgusunu etkileyen faktörler olarak sıralanabilir (Toprak, 2001: 25).

Günümüzde kentleşme sürecini kırsal bölgelerde kısıtlı iş imkânlarının olması, savaşlar, toprak yetersizliği ve dağılımın kötülüğü, düşük verimlilik, tarımda makineleşme, doğal afetler, eğitimde görülen eksiklikler, sağlık hizmetlerinin yetersizliği hızlandırmaktadır. Olumsuz koşullara sahip bir yaşam sürmeyi tercih etmeyen kırdaki yaşayan bireyler daha iyi bir yaşam umuduyla kente göç etmektedirler. Kente göç etmeyi düşünen bireyler, kentte fizyolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanacağı düşüncesine sahiptirler. Ancak ihtiyaçların tam olarak karşılanması her zaman mümkün olmayabilir. Beklentilerin karşılanamaması bireylerde ve ailelerde olumsuz sonuçlar oluşturabilmektedir. Kentleşmenin nedenlerini tüm boyutlarıyla kavrayabilmek birey, aile ve toplum düzeyinde ortaya çıkardığı sonuçları çözümleyebilmek açısından önemlidir.

• KENTLEŞME SÜRECİNİN TARİHSEL SEYRİ

Şehirleşme süreci kavram olarak çok eski dönemlere dayanır ancak ele alınan kentleşme konusu görece yeni bir kavramdır. Kentleşme olgusu sanayileşmenin beraberinde getirdiği, artı ve eksi yönleri olan bir olgudur. Birçok ülke sanayileşmenin hız kazanmasıyla birlikte kaçınılmaz son olan kentleşme sürecini yaşamıştır. Ancak Avrupa ve Türkiye’de kentleşme süreci aynı aşamalardan geçmek şöyle dursun, ortaya çıkan sonuçlar açısından da farklılık göstermiştir.

• Batı’da Kentleşme Süreci

İlk çağlarda yerleşimde önemli etken verimli toprak ve uygun koşulların sağlanmasına yönelikken sanayi devriminden sonra kentleşme sürecinde önemli aşamalar gerçekleşmiştir. Özellikle İngiltere’de endüstri alanındaki yeni icatlar bulunması, tarımdaki ilerlemeler ve mülkiyetle ilgili yeni gelişmeler, köylülerin endüstri bölgelerine göç etmelerine neden olmuştur. Bu şekilde kırdan gelen insanlar, kentlerin etrafında kötü yaşam koşulları içinde yerleşmeye başlamışlardır (Toprak, 2001: 3).

Endüstri devriminin kentte yarattığı değişim, kentin fiziki yapısını etkilemiş, kentin uzağında yeni yerleşim yerleri oluşmuş, kentin sosyal dokusu bozulmuştur. Bu durum gecekondulaşma gibi önemli bir kavramı gündeme getirirken aynı zamanda sosyal sorunların ortaya çıkmasıyla birlikte sosyal

devlet kavramının oluşmasına ve gelişmesine yol açmıştır. Batı'daki kentleşme süreci uzun bir zaman almış, siyasi ve sosyal gelişmeler zamanla kentleşme sürecini oluşturmuştur.

• Türkiye’de Kentleşme Süreci

Türk tarihine bakıldığında yerleşik yaşama geçen ilk topluluğun Uygurlar olduğu görülmektedir. Konar-göçer anlayışı bir kenara bırakan Türkler, Uygurların başlattığı kent oluşturma sürecini Osmanlı Dönemi’nde cami, medrese, geniş sokaklar ve bayındır merkezler olarak geliştirmişlerdir. Ancak asıl dikkat çeken gelişmeler cumhuriyet dönemiyle başlamıştır. Kalkınma çabalarının hız kazanmasıyla birlikte kentler, özellikle nüfus hareketlerinden etkilenmişlerdir. Ayrıca kentlerin sanayileşmesi ve kentsel gelişme, Avrupa kentlerinde olduğu gibi bir yüzyıllık döneme yayılarak ortaya çıkmamış, daha çok ani ve sıçramalı olarak gerçekleşmiştir (Toprak, 2001: 5).

Marshall yardımıyla tarımda makineleşmeye geçilmesi ve insan işgücüne daha az iş duyulması Türkiye’de yaşanan iç göçün en önemli nedenlerindendir. 1950’li yıllardan itibaren gerçekleştirilen altyapı yatırımlarına paralel olarak tarımda makineleşme kırsal yörelerde, bir yandan tarımda sermaye malı kullanımı yoğunlaştırarak işgücü fazlalığına yol açarken, öte yandan hem genel ekonomik yapının hem de tarım sektöründeki sosyal yapının değişmesi sonucunu getirmiştir (Toprak, 2001: 16). Bu hazırlıksız geçiş dönemi de birçok toplumsal sorunu beraberinde getirmiştir. Uzun yıllardır Türkiye’de kentleşme bir sosyal sorun olarak algılanmış, kentsel dönüşüm gibi yeni çıkış yolları aranarak bu soruna çeşitli çözüm yolları getirilmeye çalışılmıştır. Günümüzde son olarak bu konuya 2014-2018 Kalkınma Planı’nda yer verilmiş: “Şehir mimarisinin ve peyzajın insan üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak, yapılacak kentsel tasarımların, imar planlarının, toplu konutlar ve kamu planlarının peyzaja, şehrin dokusuna, estetiğine ve kimliğine katkı sağlamasına özen gösterilecek ve kentsel dönüşüm uygulamalarında kültürel kimliğe ve yapıya uygunluğu gözetilecektir.” şeklinde kararlar alınmıştır (Boynikoğlu, 2016: 593-594).

Tablo 1. Türkiye’de Kentleşme Durumu

Kentsel Nüfus(*000)				Kentsel Nüfusun Yüzdelik Değişimi (%)			Kentleşme Oranı (%)			
1995	2005	2015	2025	1995-2005	2005-2015	1995-2015	1995	2005	2015	2025
36,356	45,919	56,288	65,011	2.34	2.04	2.19	62.1	67.8	73.4	77.7

(<http://wcr.unhabitat.org>, 2016)

Tablo 1.’de görüldüğü gibi Türkiye’de kentleşme oranı giderek artmaktadır. 2025 yılına gelindiğinde ise kentleşmenin had safhalara ulaşacağı 2016 BM Dünya Şehirleri Raporu verilerinden anlaşılmaktadır.

KENTLEŞME SÜRECİNDE GÖÇ İLE ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR

Kentleşme, nedenleri ve sonuçları açısından, pek çok toplumsal soruna kaynaklık ettiği için, planlı ve programlı müdahaleyi gerektiren bir değişme sürecinin, toplumsal boyutu olarak ortaya çıkmaktadır(Es ve Ateş, 2004: 212). Konuyu özellikle gelişmekte olan Türkiye gibi ülkelerde kentleşme özelinde ele almak gerekirse sorunları ekonomik ve sosyal sorunlar olmak üzere iki başlık altında incelemek mümkündür.

• Ekonomik Sorunlar

Kentleşme olgusu, günümüzde çevre ülkelerin en hızlı yaşadığı ve ağ ekonomisi ilişkileriyle biçimlendirdiği bir süreç halini almaktadır. Küreselleşmeyle birlikte değişen ekonomik ilişkiler ve kentler arasındaki ağ ekonomisi metropolleşme sürecini geçmiş dönemlerinkinden çok daha güçlü ve hızlı bir şekilde gelişmesine neden olmaktadır(Kaygalak ve Işık, 2007: 33).

Ekonomik sorunların en başında kentlerdeki yoğun nüfusun neden olduğu kalabalıklaşma maliyeti gelmektedir. Buna örnek olarak kent içi ulaşımında milyonlarca insanın sürekli yer değiştirmesi sebebiyle ortaya çıkan ek maliyetler verilebilir. Kentlerdeki yoğun nüfusun sebep olduğu bir diğer faktör kira ve konut fiyatlarındaki artıştır. Bu durum çoğu kentte arsa spekülasyonlarına yol açmakta ve haksız kazanç edinimi sonucunda adaletsiz gelir dağılımına neden olmaktadır. Bir diğeri ise, belirli bir büyüklüğü aşan mahalli idarelerdeki iletişim güçlükleri, yoğun bürokrasi ve politik baskılar sonucu artan personel sayısı verimliliği düşürürken, maliyetlerin giderek artmasına neden olmaktadır.(Ulusoy ve Vural, 2001: 10). Ek olarak yoksulluk, işsizlik, sektörler arası dengesizlik, bölgeler arası kentleşme dengesizliği, altyapı hizmetlerinde tıkanma da ekonomik sorunlar arasındadır (Es ve Ateş, 2004: 218).Hem ekonomik hem toplumsal boyutu bulunan gecekondular sorununa ise ileriki bölümlerde ayrıntılı değinilecektir.

• Toplumsal Sorunlar

Sosyal sorunlar; çevrenin tahribi, fiziki plansızlık ve yerleşme düzensizliği, gelir dağılımındaki eşitsizlik, sosyal tabakalaşmanın veya sınıflaşmanın artması, kültür değişmesi ve boşluğu, toplum hayatındaki çözülme ve intibaksızlık, planlama ve yönetim sorunları olarak sıralanabilir (Es ve Ateş, 2004: 219). Bunlara hem ekonomik hem sosyal sorun sayılan işsizlik, yalnızlık, anomi, yabancılaşma, uyum sorunları ve gecekondulaşma eklenebilir.

• İşsizlik

Modern sanayi çağının bir ürünü olmakla birlikte kentleşmeyle doğrudan ilişkilidir. İşsizlik evrensel bir sorun olmanın yanında etkisini daha çok gelişmekte olan ülkelerde göstermekte ve birçok sosyal probleme zemin oluşturmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde, hızlı nüfus artışı, kırdan kente göç, yatırımların yetersizliği, enflasyon ve nitelikli iş gücü yetiştirilmesinde karşılaşılan güçlükler işsizliği yapısal ve kronik hale getirmektedir (Şentürk, 1999: 74).Hızlı kentleşme, özellikle kırsal kesimden

gelen, endüstriyel çalışma disiplini ve deneyimi olmayan, eğitim düzeyi düşük iş gücü, tarım dışı üretim ve hizmet faaliyetlerinin yoğunlaştığı kentlerin nitelikli iş gücü gereksinimini karşılayamamaktadır (Tatlıdil, 1997: 1). İşsizlik aynı zamanda bireyi birçok sosyal sorunla ilişkilendiren ve zamanla toplum içinde dezavantajlı konumda görülmesine yol açan önemli bir toplumsal problemdir.

- **Yalnızlık**

Kentleşme, kentin kalabalıklaşması anlamına gelir. Bu süreçte bireylerin sosyal ilişkileri zayıflamakta bireysellik daha ön plana çıkmaktadır. Giddens (2012), modern kent yaşamının ayrıksı özelliklerinden biri de yabancılar arasındaki etkileşimlerin frekansı olduğunu söyler. Kent yaşamında aynı mahallede veya apartmanda oturan bireylerin birbirlerini tanımadığından söz eder. Aslında vurguladığı nokta, bireylerin geçici ilişkiler kurduğu üzerinedir. Şöyle ki, otobüs bileti için kurulan etkileşim veya marketten alınan gereksinimler için kurulan iletişim kısa süreli ve geçicidir. Modern kent insanının sürekli ilişkiler kurabileceği ve güven duygusunu hissedebileceği ilişkileri kısıtlıdır. Bu sebeple kentli bireylerin yalnızlaştığını söylemek mümkündür.

- **Anomi**

Anomi, Durkheim tarafından çağcıl dünyadaki değişim süreçlerinin yol açtığı, toplumsal normların bireysel davranış üzerindeki sınırlamalarını yitirmeleriyle sonuçlanan amaçsızlık ve umutsuzluk duygularını betimlemek için kullanılan bir kavramdır (Giddens, 2012: 1051).

Başka bir deyişle anomie, toplumun değerlerinden uzaklaşma halidir. Anomie teorilerindeki ortak öge bireyin tutum ve davranışlarında gerçekleşen değişmeyi esas almalarıdır. Karmaşık toplumlarda normlar, bireyler ve gruplar için daha az bağlayıcıdır. Bireylerin ve grupların davranışlarını düzenlemek böyle toplumlarda daha sorundur. Bu nedenledir ki, anomie kavramı kentleşmeyle bir münasebet içinde kullanılmıştır (Gürsoy, 2013: 68). Literatürde kırdan kente büyük umutlarla göç eden bireylerin anomik davranışlar göstermeye daha yatkın oldukları belirtilirken, ne tam kentli ne de tam köylü olamama hali bu durum için en iyi örneği oluşturur.

- **Yabancılaşma**

Göç ve kentleşme sürecinde beliren yabancılaşmanın beş farklı boyutu olduğunu söylemek mümkündür. Yabancılaşan insan, ilk olarak kendi çabalarıyla istediklerini elde edemeyeceğini düşünmesinden kaynaklanan güçsüzlük duygusuna sahiptir. İkincisi, neye inanacağına karar verememekte, anlamsızlık durumu içine girmektedir. Üçüncü olarak, toplumca belirlenen amaçlara ulaşmak için toplum tarafından yasaklanan yöntemlere ve davranışlara başvurmasından kaynaklanan kuralsızlık durumu içindedir. Dördüncüsü, toplum tarafından özellikle yüksek değer verilen şeylere düşük değer vermesinden dolayı tecrit edilmişlik durumuyla karşılaşabilir ve son olarak kendinden uzaklaşmış diğer bir ifadeyle kendine yabancılaşmış olabilir (Ofloğlu ve Büyükyılmaz, 2008:

116).Dolayısıyla yabancılaşma kişinin, duygusal yönden toplumdan kopması, gerçek özünden uzaklaşması anlamına gelmektedir Aslında yabancılaşma, kopuk olma, aidiyet hissedememe ile yakından ilgilidir. Yaşadığı kente yabancılaşan birey, kendisini kente ait hissetmeyecek, artık benimseyemediği kent içinde yabancılaşma hissedecek ve yeterince kentlileşemeyecektir.

• Uyum- Kentsel Bütünleşme

Ekolojik yaklaşıma göre uyum, bireyin yaşadığı çevreye adapte olması anlamına gelir. Kente göç eden bireylerin de ilk karşılaştıkları sorun uyum sorunudur. Yaşadığı çevreye uyum sağlayamayan birey zamanla yok olmaya mahkûmdur. Çoğu göçmen, yeni yaşadığı çevrede daha önce hiç karşılaşmadığı sorunlar ve farklılıklarla uğraşmak zorunda kalır. Özellikle daha uzak mesafeli veya çok farklı kültürlerarası gerçekleştirilen göç durumlarında uyum başlıca problem olarak kendini gösterir. Ekoloji kuramcılarına göre kentlerin içindeki değişik semtler ve bölgeler, kent nüfusunun, varolan kaynaklar için birbirleriyle rekabet etmeleri biçimindeki doğal uyum gösterme süreçlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Giddens, 2012: 1053). Sonuç olarak uyum kavramında hem bireyin kente uyumu hem de kentin bireyin ihtiyaçları doğrultusunda kendisini geliştirmesi gibi iki farklı durumdan söz edilebilir.

Değişen ve yeni bir ortama giren birey, yaşadığı çevre ile kendisini bütünleştirir. Kentsel bütünleşme adı verilen bu kavram birden değil bir süreç içerisinde gerçekleşir. Kentle bütünleşmede ilk aşama, iş elde etmek yani kentsel işlerle geçimini sağlamak yoluyla ekonomik alanda gerçekleşmektedir (Şentürk, 1999: 84). Fakat kırsal kesimden göç eden bireyin kente gelmesi, kente uyumu için yeterli olmamaktadır. Bireyin kültürel bir değişim geçirmesi, kentli yaşam tarzını benimsemesi, kentin sunduğu fırsatları değerlendirmesi, kentin ekonomik ve toplumsal yaşamında yer alan yeni değer ve normları özümsemesi, kentsel kurumlar ile ilişkilerini düzenleyecek deneyimleri kazanması gerekmektedir (Gürsoy, 2013: 59).

• Gecekondulaşma

Gecekondu bakiş açısına göre farklı kavramlarla anlatılmaktadır; kimisinde yasa dışılık vurgulanırken, kimisinde ise kullanıcının kendi olanakları ile yapılma durumunun altı çizilmektedir. Bu adlandırmalardan başlıcaları: “kendiliğinden oluşan” (“spontaneous”), “kullanıcının kendisi tarafından inşa edilen” (“self-help”), “düzensiz” (“irregular”), ruhsatsız/ kural dışı (“unauthorized”), “plansız” (“unplanned”), “düzenleme yapılmamış” (“unregulated”), “kulübe/baraka mahalleler” (“shanty towns”), “geçiciliği ima eden çömelen” (“squad”), ve son olarak “gayri resmi/enformel konutlar” (“informal housing”)dır (Erman, 2010: 20).

Gecekondu, kent kenar semtlerinde kurulan fakat sosyal ve ekonomik bakımdan kent hayatına (merkezine) bağlı bir yerleşme şeklidir. Sözlük manasıyla izinsiz olarak bir gecede kurulu verilen yapıdır. Genellikle bu evler izinsiz, gayri kanuni olarak yapılır (Es ve Ateş, 2004: 221). Her ülkede

yerel ve genetik bir ad altında betimlenen gecekondu olgusu 775 sayılı Yasa tarafından “tapusuz ve izinsiz arsalar üzerine ruhsatsız ve yasa dışı konut inşaatı” olarak tanımlanmaktadır . Oysa gecekondu, çok yönlü ve karmaşık bir olgudur. Gecekondu olgusunu inceleyen ve tanımlamaya çalışan araştırmacılar farklı yaklaşımlarla bu olguyu betimlemeye çalışmışlardır. Gecekondu çok yönlü toplumsal-ekonomik ve fiziksel mekân faktörlerinin oluşturduğu karmaşık bir sorundur. Bu yönüyle, köylerden kentlere nüfus akınlarının ve ilgili ülkelerin toplumsal, ekonomik gelişme düzeyinin dolaysız bir ürünüdür. Gelişmekte olan ülkelerde konut konusunda görülen açık da, kentlere göçmüş bulunanları gecekondu yapmaya zorlamaktadır.

Gecekondu mahalleleriyle ilgili en kapsamlı araştırma Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı’nın (BM-HABITAT) Ekim 2003’te yayımladığı tarihsel ve aynı zamanda oldukça kasvetli raporu *The Challenge of Slums*’dır. Bu anlamda ilk küresel denetleme raporu, James Whitelaw’un 1805 tarihli *Survey of Poverty in Dublin* adlı çalışmasıyla başlayan iki yüz yıllık bir araştırmanın zirve noktasıdır. Araştırmanın içeriği Abidjan’dan Sydney’ye kadar 34 metropoldeki yoksulluk, gecekondu mahallelerin koşulları ve konut politikası üzerine oluşturulmuştur. Ayrıca bu rapor, 2001’de BM-HABITAT Kentsel Göstergeler Programı çerçevesinde İstanbul ve beş ayrı kentte yapılan Kent Zirvesi’nde dünya genelinde 237 kent için oluşturulan benzersiz bir karşılaştırmalı veri tabanından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Bahsi geçen raporun ana başlığını ve çalışmaların odak noktasını oluşturan ‘*Slum*’, Türkçeye gecekondu mahallesi olarak çevrilmiştir. *Slum* kelimesinin bilinen yazılı ilk tanımı, hırsızlıktan hüküm giymiş yazar James Hardy Vaux’un 1812’de yayımlanan *Vocabulary of the Flash Language* başlıklı sözcüğünde geçer ve haraç alıp vermek kökeninden gelir. Gelgelelim 1930-1940’lı yıllar arasında yoksullar ‘slum’ faaliyetinde bulunmaktan ziyade ‘slum’larda yaşamaktaydı. *The Challenge of Slums*’ın yazarları ise klasik gecekondu mahallesi tanımını koruyarak şöyle tasvir etmişlerdir; aşırı kalabalık olma, kötü veya kaçak inşa edilmiş konutlardan oluşma, güvenilir su kaynaklarından ve hıfzıssıhhadan yoksun olma ve zilyetlik güvencesinin bulunmadığı yerdir(Davis, 2007: 35-38).

Gecekonduya yaşayanların; toplumların dar gelirli ve yoksul sınıfları olduğu gerçeği genellikle kabul edilmektedir. Birçok ülkenin büyük kentlerindeki gecekondu bölgelerinde yapılan araştırmalar, buralarda yaşayanların, okuması yazması olmayan, niteliksiz, hemen hemen istihdam edilemeyecek ölçüde yeteneksiz bireylerin satın alma gücünü, kentin tümüne oranla, geniş ölçüde azaltan bir etmendir(Keleş, 2002: 541).Gecekondu, kent yoksulunun evidir ve yasal olmasa bile, yoksul ülke devletlerinin yoksul halk kesimlerine barınabilecekleri konut sağlamakta yetersiz kalmaları sonucunda ortaya çıktıkları için belli bir meşruiyet de taşımaktadır(Erman, 2010: 228).

Davis’e (2007) göre gecekondu bölgesinin ilk şartı kötü bir ekolojidir. Dünyanın en büyük gecekondulaşmasına sahip Venezuela’nın Caracas bölgesinin, kaygan zeminli dağ eteklerine ve sismik

hareketlilik içindeki Caracas Vadisi’ni çevreleyen derin boğazlara kurulması bu duruma iyi bir örnektir. Dolayısıyla bölge doğal afetlere açık bir konumdur. Gecekonduların kötü yaşam koşulları, doğal afetler dışında toksik sanayilerle, anarşik trafik ve çökmekte olan altyapılarla olan etkileşimi de yeni ve tamamen yapay afetler de yaratmaktadır. Göçmen nüfus kentsel alanların “mikrop yuvası” olarak adlandırılan yerlerde yaşarlar. Kentin dış mahallerinde nerede bir boş yer görülse çuvaldan ve kartondan bozma, derme çatma gecekondu kurulmaktadır (Giddens, 2012: 958).

Tablo 2. Kenar Mahalle Tipolojisi

Metropol Merkezi
- Formel Konutlar - Ucuz kiralıklar - Kiralık köhne evler - Yoksullar için inşa edilmiş kiralık evler - Toplu konutlar - Yatakhaneler, pansiyon odaları vs. - Enformel Konutlar - Gecekondu - Ruhsatlı gecekondu - Ruhsatsız gecekondu - Kaldırım sakinleri
Metropol Çevresi
- Formel Konutlar - Şahsa ait kiralıklar - Toplu konutlar - Enformel Konutlar - İfrazlı arsa üzerine inşa edilmiş şahsa ait konutlar - Mal sahibinin oturduğu konutlar - Kiralık konutlar - Gecekondu - Ruhsatlı gecekondu (yer ve hizmet ruhsatı dahil) - Ruhsatsız gecekondu - Mülteci kampları
(Davis, 2007: 47)

Gecekondu ekolojisine göre, kentsel açık alanların genellikle denetimsiz atıkların altında kalır, bu alanlar fareler ile sivrisinekler gibi bulaşıcı hastalık mikropları taşıyan böcekler için ideal küçük alanlar yaratmaktadır. Kaba bir konu olan dışkı atığı meselesi de kentin ezeli çelişkisidir. Hindistan'da 22 gecekondu mahallesinde yapılan bir araştırmada, bu mahallelerden 9'unda hiçbir tuvalet tesisi olmadığı, 10'unda 102.000 kişiye 19 tuvalet düştüğü ortaya çıkmıştır. Gecekondu araştırmacıları da gecekondu sakinlerinin hastalık açısından iki kat yük altında olduğunu belirtir (Davis, 2007: 151-183). Bütün bunlardan hareketle, gecekondu sakinlerinin sağlık, eğitim, ulaşım gibi birçok hizmetten mahrum kaldığını ve daha birçok tehlikeye açık halde yaşamlarını sürdürdükleri söylenebilir.

Gelişme sürecinde olan ülkelerden biri olan Türkiye'de kentleşme sürecini incelemek gerekirse; II. Dünya Savaşı sonrası çok partili sisteme geçilmesi, Türkiye'de yaşanan sosyal ve ekonomik gelişmeler kentleşme sürecinin başlamasına yol açmıştır (Artan, 2012: 159). Kalkınmakta olan ülkelerde muazzam kentsel gelişim süreçleri yaşanmaktadır. Bu toplumlardaki şehirler birçok açıdan Batı'daki muadillerinde büyük farklılık görülmektedir. Kalkınmakta olan dünyadaki birçok kentte kayıt dışı ekonomi öne çıkmaktadır. Hükümetler nüfusun eğitim, sağlık ve aile planlaması konusunda giderek artan taleplerini genellikle karşılayamamaktadır.

Gecekondu sözcüğünün Türkçeye girişi 1940-1950 yılları arasındadır. Temelinde göç olgusu yatan ve o günden bugüne normal bir değişim ya da gelişme olarak değerlendirilmeyen gecekondulaşma her zaman bir sorun olarak görülmektedir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun köy ya da aşiret alanlarından, kasaba ve kentlerinden, İç Anadolu ve Karadeniz bölgesinin kırsal alanlarından Batı'daki gelişmiş sanayi kentlerine (İstanbul, Bursa, Zonguldak vb.) göçen insanlar gecekondu yapımını hızlandırmışlardır. Bu nedenle, 1950 döneminden sonra hızlı bir biçimde gelişen gecekondu yerleşimleri, 1953 yılında sayısal olarak 80 bine ulaşmıştır (Çakır, 2011: 212-213). Bu değişim süreçleriyle yakından ilgili olan ve sorunun görünmeyen yüzeyini oluşturan sosyo-ekonomik, politik ve kültürel nedenler, daha önce görülmemiş bir biçimde gecekondulaşmanın ülke düzeyinde yaygınlaşmasını ve çözümsüz bir sorun olarak bugüne taşınmasını sağlamıştır. Tablo 2.'den de anlaşılacağı gibi 2016 BM Dünya Şehirleri Raporu'na göre 1990 yılından itibaren Türkiye'de gecekonduya yaşayanların oranı azalma göstermiştir. Gecekondu, Türkiye'de sağlıksız ve plânsız şehirleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmış yerleşim yerleri ile bu bölgelerin yaşam tarzlarını ifade eden bir olgudur.

Tablo 3. Türkiye'de Gecekonduya Yaşayanların Oranı

Yıl	1990	1995	2000	2005	2010	2014
Yüzde%	23.4	20.7	17.9	15.5	13.0	11.9

(<http://wcr.unhabitat.org>, 2016)

Gecekondu, Batı'da benzer şartlardan doğan yerleşim yerlerinden, hem yapı hem de işlev yönünden farklı anlamlar taşımaktadır. Genellikle, akraba ve hemşeri kümelenmeleriyle oluşan gecekonduarda yaşayanlar, güçlü dayanışma sistemleri ve sosyal kontrol mekanizmalarıyla, şehirleşmeden kaynaklanan bir takım olumsuzluklara karşı direnç gösterebilmektedirler. Gecekonduarı, Batı'daki benzerlerinden ayıran belki de en temel özellik ise; bu yerleşim yerlerinde yaşayanların oldukça yüksek düzeyde şehirleşme eğilimi göstermeleridir (Karaman, 2003: 130).

Gecekondu sorunu aynı zamanda kentleşme sorunudur. Gerçek anlamda kent bilincine sahip olamayan bireyler birçok sosyal problemle baş etmek zorunda kalmaktadır. Bu yüzden devletin sosyal refah sistemlerinin etkin kullanılması önem taşımaktadır.

KAVRAMLARIN SOSYAL HİZMET İLE İLİŞKİLENDİRİLMESİ

Mikro düzeyde aile ve bireyin sorunları, mezzo düzeyde komşuluk, çete grupları vb., makro düzeyde de toplumsal sorunlar olmak üzere kentleşme, sosyal hizmetin müdahale sürecini gerektiren sonuçları meydana getirmektedir. Sosyal hizmet aynı zamanda toplumsal değişme ile ortaya çıkan sorunların çözümü için birey, aile, grup ve toplumun sorunlarıyla baş etme kapasitelerini güçlendirmeyi ve işlevsellik kazandırmayı amaçlar.

Kentleşmeyle ortaya çıkan sorunlar, birey düzeyinde, yabancılaşma, kentleşememe, anomi, yalnızlık, işsizlik, çocuk suçluluğu, toplumsal cinsiyet çerçevesinde kadın sorunları gibi aile ve toplumu da etkileyen sonuçlar doğurabilmektedir. Kentin dışındaki gecekondu bölgelerinde ise bu sorunlar daha belirgindir. Kötü ev koşulları, sağlık ve beslenme sorunları, yüksek suç oranları, çocuğun sokakta yaşaması, madde bağımlılığı gibi birçok sosyal sorun bu bölgelerde daha etkilidir. Aslında tüm bunlar sosyal hizmetin başlıca ilgi alanlarıdır. Dezavantajlı bireylerin çoğu bu tür sorunlarla baş etmek zorundadır.

Kente göç eden ailenin yüzleşmek zorunda kalabileceği pek çok sorun vardır. Bunların başında işsizlik dolayısıyla yoksulluk gelmektedir. Bir sosyal sorunun diğer sosyal sorunun nedeni olması fikrinden yola çıkılarak yoksulluğun olumsuz getirileri de aile içinde etkin hissedilmektedir. Yoksul bir aile, çocuğunun eğitimi için yeterli özeni gösteremeyebilir, barınma, beslenme gibi temel fizyolojik ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalabilir, bu tür ailelerde aile içi şiddet, suça sürüklenmiş çocuk ya da sokak çocuğu, alkol veya madde bağımlılığı gibi durumlar baş gösterebilir. Kent yaşamına uyum sağlayamayan aile, tüm bunlara karşı savunmasız hale gelir.

İnsanlar göç ettikleri yörelerin kültürü ile yeni yaşam alanlarını şekillendirmektedirler (Artan, 2012: 161). Kentlerde enformel ilişki ağları nitelik değiştirmiş ve geleneksel dayanışma mekanizmaları ortadan kalkmaya başlamaktadır. Kentsel yaşamda topluluk ilişkileri yeniden tanımlanmaktadır. Güvene dayalı ilişkilerin yerini denetlenmiş ilişkiler almaktadır. Bu durum da geleneksel sosyal destek

mekanizmalarının azalmasına yol açmıştır. Toplumdaki sosyal destek mekanizmaların azalması demek sosyal hizmet mesleğine daha fazla ihtiyaç duyulduğu anlamına gelmektedir.

Ailenin bireylerinin göç süreci ve sonrası oluşan yeni yaşantının getirilerinden olumsuz etkilenmesi ve yıpranması, toplumun temelini oluşturan aile kurumunun korunmasına yönelik uygulama ve hizmetleri gerekli kılmaktadır (Genç ve Kara, 2016:37). Sosyal hizmet, kente göç etmiş ailenin sorunlarında koruyucu-önleyici, rehabilite edici, eğitici ve geliştirici misyonuyla hareket eder. Ailenin güçlendirilmesi, olumsuzlukların azaltılması için çaba gösterir. Aile ile ilgili problemler ortaya çıkmadan önleme çalışmaları veya problem ortaya çıktıktan sonra da gidermeye yönelik çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir.

Kentleşmenin kaçınılmazlığı karşısında ortaya çıkan ve çıkabilecek her türlü sosyal sorunun çözümlenmesi sosyal devlet anlayışı gereğince yürütülecek sosyal hizmet politika ve uygulamalarına bağlıdır. Bugün bütün dünyada sorunların yerinde tespit edilmesinin önemi anlaşılmış, en uygun sosyal hizmet yönteminin kullanılması genel kabul gören bir yaklaşım olarak görülmektedir.

SONUÇ

Çağlar boyunca insanlar yer değiştirme hareketlerinde bulunmuşlardır. Özellikle Sanayi Devrimi sonrası kırdan kente göçler artmış, kentleşme kavramı ortaya çıkmıştır. Kentleşme ile birlikte toplumsal değişimler yaşanmış ve yeni sosyal sorunlar meydana gelmiştir. Kentlerde nüfus artışı, işbölümünün olması, uzmanlaşmanın artması ve işlerin farklılaşması gibi olumlu özellikler ön plana çıkmaktadır. Ancak bu tür gelişmelerin daha çok gelişmiş ülkeler için geçerli olduğu görülmektedir. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ise, kentleşme süreci sanayileşmiş ülkelerin kentleşmelerinden çok başka koşullar içinde tanımlamaya çalışılmaktadır. Özellikle bu tür ülkelerde kentleşme beraberinde birçok toplumsal sorunu meydana getirmektedir.

Kır yaşamından kentlere göç eden aileler geniş aile kavramından uzaklaşmış çekirdek aile olma yolunda eğilim göstermiştir. Daha kendi kabuğuna çekilen aileler, sosyal destek mekanizmalarından yoksun kalmış, kent ile tek başlarına mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Kente uyum sağlayamayan bireyler ve aileler ise, kentin dışında gecekondur adı verilen yapılanmalar oluşturmuşlar ve kentin gösterişli binaları arasında izole yaşam sürmeye mahkûm bırakılmışlardır. Bu izole yaşam işsizlik, yoksulluk, suçluluk gibi temel birçok problemle baş etmeyi mecbur kılmış ve yanında sosyal dışlanma kavramını da getirmiştir. Gelgelelim gecekondur bölgelerinde yaşayan aileler barınma, ısınma, beslenme gibi sağlık başlığı altında toplanabilecek temel fizyolojik ihtiyaçlardan yeterince faydalanamamaktadırlar. Gecekondur bölgeleri fiziksel olarak kötü yerleşim yerleridir. Ek olarak bu yerlerde ekonomik ve sosyal olanaklar da yetersizdir. Gecekondur bölgelerinde yaşayan bireyler birçok soruna karşı savunmasız haldelerdir. Bu sorunların çözüme kavuşturulabilmesi ise ancak etkin sosyal politikalar ve sosyal hizmet uygulamalarına bağlıdır.

Esas hedefi sosyal adaleti sağlamak, bireylerin sosyal işlevselliğini kazandırmak ve iyi olma halini desteklemek olan sosyal hizmet disiplini ve mesleği, kırdan kente göç olgusunu ve kentleşme sürecinde bireylerin karşılaşabileceği sorunları çözmek için çeşitli mesleki müdahalelerde bulunmaktadır. Bunun için sosyal politika üretmek veya uygulayıcılarıyla fikir paylaşımı yapmak, birey, aile, kurum ve kuruluşların birbirine bağlı olduğu bilgisinden hareketle bunlarla karşılıklı etkileşim ve dayanışma hali içerisinde olmak, toplum kaynaklarını harekete geçirerek kentleşmenin olumsuz sonuçlarını en aza indirmek için çalışmalar yürütmektedir. Sosyal hizmet, bireyi çevresinden bağımsız olarak değerlendirmekten ziyade yaşadığı çevre ve bulunduğu yaşam koşulları içerisinde değerlendirir, bunu gerçekleştirirken bireylerin iç dinamiklerini de dikkate alır. Bu yönüyle sosyal hizmet, çok yönlü bakış açısı gerektirmektedir. Kentleşme sürecinde de birey, aile ve toplumun durumu multidisipliner yaklaşımla ele alınır ve sorunlar çok boyutlu değerlendirilir. Sonuç olarak kırdan kente gerçekleştirilen göç olgusu oldukça karmaşık sonuçlar doğurabilmektedir. Ancak bu sonuçların olumsuz yansımaları sosyal hizmet ve sosyal politikaların etkili uygulanması sonucu en aza indirgenebilir.

BİR SOSYAL HİZMET ALANI OLARAK YAŞLILIK

Sevinç ÖZ¹

Özet

Bu çalışmanın amacı yaşlılığın farklı boyutlarıyla değerlendirilmesidir. Yaşlı nüfusa yönelik hizmetler ele alınmaktadır. Yaşlılık algısı ve yaşlılık politikalarının diünden bugüne gelen durumları değerlendirilmiştir. Ayrıca yaşlıların da kendileri için sunulan hizmetler konusunda belirleyici olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Yaşlılığın evrensel boyutta nerede yer aldığı sunulan hizmetlerle birlikte ele alınmıştır. Yaşlının ve hizmetlerin, ulusal boyutta, toplumsal değerlerle ve yönetsel olarak eş zamanlı farklılık gösterdiği de anlatılmıştır. Sonuç olarak yaşlılık bir sorun değil aktive edilmesi gereken bir sosyal hizmet alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, yaşlılık, politika, hizmet

Giriş

Yaşlanma bireyin hem fiziksel hem de ruhsal anlamda değişime uğraması anlamına gelmektedir. Bu durum sadece bireysel bağlamda değil toplumun da etkileşim içinde olduğu bir süre zarfından oluşmaktadır ve yaşlanma sadece biyolojik değil aynı zamanda kültürel de bir olaydır. Buna bağlı olarak zamana ve mekana yani toplumlara göre farklılık göstermektedir. Toplumda yaşlı denince akla gelen bakıma muhtaçlık algısı yaşlının bilgelik kaynağı olma durumunu görmezden gelmeye neden olmakta, böylece yaşlının hayatını olumsuz değerlendirmesi, bağımsızlığını kaybetmesi gibi süreçleri yaşamasına neden olmaktadır. Sağlıklı ve aktif yaşlanma içerisinde olan yaşlılar da bu algı nedeniyle kaybolmaktadır. Üretkenlik, bilişsel ve sosyal yeterlilik, kontrol, yaşamdan zevk alma ve yaşam süresinin uzunluğu sağlıklı yaşlanmanın göstergeleri olarak karşımıza çıktığında bu yaşlanma şeklinin sağlanabilmesindeki etkinin tek bireyden oluşmadığı ve yaşlıya sunulan politikalar bazında fiziksel, psiko-sosyal ve ekonomik hizmetlerin de sağlanmasının gerektiği bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde de yaşlıya bakışın geleneksel değerlerden çıkılarak bakılması gerekliliği nüfusun her geçen zaman yaşlanması ile birlikte kendini göstermektedir. Bu amaçla yaşlı hizmet modellerinin sadece bakım odaklı olmaktan çıkarılması ve nicelik olarak kendini yenileyen yaşlının aynı zamanda niteliksel bağlamda da yerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Küreselleşen ve gittikçe yaşlanan dünya nüfusunu takip eden ülkemizin de yaşlıya yönelik politikalarda nerede olduğu ve kendini yenilemesi ve değiştirmesi gerekliliğini doğurmaktadır. Bu çerçevede hem yaşlının kim olduğu hem de yaşlının toplum içerisindeki yerinin ne olduğu ve de bireysel ya da toplumsal anlamda sunulan hizmetlerin neler olduğu, yaşlı nüfusun göstermiş olduğu artış ile birlikte artık kesinlikle

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Öğrencisi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültürel Etkinlikler Müdürlüğü

görülmez olmaktan çıkmış ve ülkemizde de derinlemesine konuşulmaya başlanan bir olgu ve olay halini almıştır.

Yaşlılık ve Yaşlanma

İlkel ve geleneksel toplumlarda yaşlıda var olan otoriter ve yönetsel durumun çağdaş toplumlara gelindiğinde öyle olmadığını görmekteyiz. Grentocracy yani yaşlı yönetimi olarak bilinen ve yaşlı kurullarının oluşturulduğu toplumlardan bugüne oldukça yüksek değişimler olmuş ve yaşlı statüsünde azalma görülmüştür. Ayrıca yerleşik toplumlarda yaşlının toplumdaki etkisinin artması ve güven kazanmaları mevcutken çağdaş toplumlarda bu durum tam tersi pozisyon seyretmiştir. Yaşlının sanayileşme içinde kaybolması ve sadece kronolojik olarak değil ruhsal bağlamda da yaşlandığı düşünüldüğünde bedensel, seksüel, entelektüel gerilemelerle birlikte psikolojik gerilemelerin de olduğu bir dönemden bahsedilmesi yanlış olmayacaktır. Yaşlanma bölümleri ise moleküler yaşlanma, hücresel yaşlanma, doku ve organ yaşlanması, kişisel yaşlanma ve toplumsal yaşlanma olarak kısımlara ayrılmak suretiyle bir yaşlının yaşlılık değerlendirilmesi yapılabilir. Her bir süreç yaşlanmadaki etkili faktörlerin neler olduğunu anlatmaktadır.

Yaşlılık da her dönem gibi durağan geçmeyen ve kendi içinde değişimleri olan bir süreç zarfını kapsamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) yaşlılığın kronolojik olarak evrelerini sıralarken örneğin şu şekilde bir sınıflamaya yönelmiştir:

- 45-59 yaş arası orta yaş,
- 60-74 yaş arası yaşlılık,
- 75-89 yaş arası ileri yaşlılık,
- 90 ve üstü ise ihtiyarlık

Biyolojik olarak ele alınan bu sınıflama kültürel, sosyal, ekonomik, ruhsal olarak da değerlendirilip her bir yaşlılık evresi kendi içinde geçişler oluşturmak suretiyle değişimler yaşamaktadır. Yaşın ilerlemesi ile doku ve organlarda meydana gelen değişimler fizyolojik bir yaşlanmanın, vücuddaki fonksiyonelliğin değişime uğraması biyolojik yaşlanmanın, bireyin kendini yaşlı hissetmesi ile gelen yaşam şeklinin değişimi duygusal yaşlanmanın bir göstergesidir. Bu değişimler de iç içe geçmiş bir örgü olarak birbirlerine bağlı, süreci şekillendirmektedirler.

Türkiye’de ve Dünya’da Yaşlılık

Tarihsel olarak bakıldığında yaşlılık Eski Roma’da Yunan’da ve tabi doğu ülkelerinde (özellikle Çin ve Japonya) bir bilgelik kaynağı olarak görülmüş ve değeri en üst seviyede tutulmuştur. Yine yerleşik tarım toplumlarında da yaşlı, aileyi bir arada tutan ve düzenleyen, yaşam alanı içerisinde tecrübesinden ve bilgeliğinden faydalanan birey olarak görülmüştür. Sanayileşmiş toplumlara gelindiğinde ise bu durumun büyük bir değişime uğrayarak yaşlının statüsünün kaybedildiği göze çarpmaktadır. Günümüzde kentleşmiş toplumlarda özellikle teknolojinin gelişmesi ile birlikte yaşlı nüfusunda da

artış görülmektedir. Nüfus dinamiğindeki değişim, yaşlılıkta zaten var olan aile ilişkilerinin değişmesi sorununu, konut sorununu, çalışma ve emeklilik ile gelen sorunları, fiziksel ve ruhsal sorunları daha da etkilemiş ve ileri boyutlara taşınmasına zemin hazırlamıştır. *Dünya genelinde diğer yaş gruplarına göre hızla artan yaş grubunu 60 ve daha büyük yaştaki bireyler oluşturmaktadır. 1970-2025 yılları arasında dünyada yaşlıların sayısının 694 milyon (% 22,3) olması tahmin edilmektedir. Böylece 2025 yılında 60 yaş üzerindeki bireylerin sayısının 1,2 milyar, 2040 yılında 1.3 milyar, 2050 yılında - gelişmekte olan ülkelerin % 80'i ile birlikte- 2 milyar olacağı öngörülmektedir. 2002 yılında gelişmekte olan ülkelerde yaşayan 60 ve daha büyük yaştaki bireyler yaklaşık 400 milyondur. 2025 yılına gelindiğinde bu sayının yaklaşık 840 milyona yükseleceği öngörülmektedir. Dolayısıyla, gelişmiş ülkelerin, neredeyse tümü önümüzdeki on yıllar içinde nüfuslarının yaşlanmasına tanıklık edeceklerdir. Sosyo-ekonomik yönden gelişmiş ülkelerdeki her 7 insandan biri 65 yaşın üzerinde iken, 2030 yılına gelindiğinde bu oran her 4 kişiden biri olacaktır. Bu durum, yaşlı nüfus için "yaşlıların yaşlanması" olarak adlandırılan bir süreci başlatacaktır. 2000'li yılların ilk yarısı sonunda 85 yaş üzerinde "yaşlı yaşlılar/ileri yaş" kategorisindekilerin sayısı; 65 yaşındaki "genç yaşlıların sayısından altı kat fazla olacaktır (WHO, 2002). BM'nin ilk defa yapmış olduğu "küresel yaş takip endeksi"ne göre ülkemiz nüfusunun da %9,6'sının yani 7,1 milyon kişinin yaşlı olduğu ve bu rakamın 2050 yılına gelindiğinde nüfusun %26'sını oluşturacağı tahmin edilmektedir. Bu gibi demografik nedenlerin yanısıra ekonomik ve sosyal nedenler de yaşlı üzerinde oluşturulmak istenen politikaların alt yapısını oluşturan özelliklerdir. Örneğin aktif yaşlı nüfusun azalması ile yaşlı bağımlılığının artması, yaşlıya dönük harcamaların artması (OECD ülkelerinde harcama ortalama GSMH'nin %19'u), çekirdek aile, tek ebeveynli aile, boşanma oranları, aile kurma oranları, tablo1 de gösterilen demografik değişimler yaşlı politikalarının üretilmesinde ve geliştirilmesinde ne kadar önemli bir yer teşkil etmesi gerektiğini gözler önüne sermektedir.*

Tablo1.

Yaşlı Nüfus Oranı	1960	2000	2050
Almanya	%11.5	%16.2	%31.1
Fransa	%11.1	%11.2	%27.3
İtalya	%10.1	%23.3	%35.3
İsveç	%11.7	%15.8	%24.3
İngiltere	%7.4	%16.2	%26.6
Türkiye	%3.5	%5.3	%17.6

Kaynak: Eurostat, 11.05.2008: 62

Yaşlıya Yönelik Hizmetlerin Oluşumu ve Bugünü

Dünyada 1948 İnsan Hakları Bildirgesi ve akabinde Dünya Sağlık Örgütü (5. ve 13. hedef), Viyana (1982) ve Madrid (2002) Yaşlılık Asambleleri ile gelen yaşlı politikaları oluşturma ve geliştirme çalışmaları, yaşlının bağımsız yaşam, katılımcılık, bakım, onurlu yaşam ve kendini gerçekleştirme haklarının ön plana çıkarılmasının yanısıra; yaşlı yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, topluma entegrasyonları, geçim ve sağlık sorunları gibi sorunlarının çözüme ulaştırılmasında etkili olmak adına gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de de ilk oluşum 11. yy.’da Selçuklular tarafından Sivas’ta kurulan Darül-Reha’dır. Daha sonra II. Abdülhamit dönemine kadar Osmanlı’da hizmetlerin vakıflar aracılığıyla yürütülmesinden kaynaklı olarak her hangi bir resmi kayıt politika üretimi göze çarpmamış ve 1895’te Darülaceze Kurumu Abdülhamit tarafından İstanbul’da açılmıştır. İlk açılış amacı olarak toplumda aciz olarak tanımlanan marjinal kesime hizmet sunma noktası olarak açılan kurum şu an için yaşlıya yönelik hizmetini devam ettirmektedir. Akabinde gelen 1580 Sayılı Belediye ve Kamunun Yaşlılık Bakımı Kanunu (1930), Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü (1963), 2828 Sayılı SHÇEK (1982), 633 Sayılı ASPB (2011), 1963 yılından itibaren Kalkınma Planlarında yer alan yaşlıyı korumaya yönelik tedbir kararları; yaşlıya yönelik hizmet politikalarının oluşum örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu oluşumlar ile günümüz yaşlıya yönelik sosyal politikaları en genelde; emeklilik sistemi, çalışma hayatında koruma; ayrımcılığa ve sosyal dışlanmaya karşı, sosyal hizmet ve sosyal yardım olarak tanımlamaktayız. Devamında gelen yaşlılık hizmetleri ise; sosyal güvenlik hizmetleri, sağlık hizmetleri, barınma hizmetleri, serbest zaman değerlendirme hizmeti ve yaşlı eğitimi ve çalışma hizmetleri olarak nitelendirilmektedir.

Sosyal Güvenlik hizmetleri tüm halkın sosyal sigortalara bağlanmış olması ile sosyal yardım ve kamu yardımını tanımlamaktadır. Bu çerçevede sigortalılık kapsamında İngiltere’deki Milli Sosyal Güvenlik Sistemi ile Türkiye’deki Sosyal Güvenlik Kurumu gösterilebilir ki burada amaç, yaşlının emeklilik ile gelen zaman sonrası gelir hakkının elde edilmesini sağlamaktır. Emekli olamayan yaşlıya ise sosyal yardım ve kamu yardımı adı altında maddi destek sağlanması gerekmektedir. İngiltere’de var olan emeklilik yardımı ve Türkiye’de var olan 2022 Sayılı Kanun bu duruma bir örnek olarak gösterilebilmektedir.

Ülkemiz bazında sosyal güvenlik sisteminin ya da sosyal yardım sisteminin yaşlının, sırasıyla, gelir hakkı ve onur hakkını gözetmeksizin hizmet modeli ürettiği, tartışılması gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sağlık hizmeti ise geriatri hastaneleri (ABD), evde sağlık hizmetleri (İngiltere, Türkiye vs.), yaşlıya ücretsiz bakımın sağlanması olarak bilinmektedir. Bu çerçevede yaşlıya hem kendi ev içerisinde hem de kurumda, öncelik sağlanmak kaydıyla, sağlık hizmeti götürülmektedir. Ancak genel bağlamda nüfusun yoğunluğu, sağlık sisteminin devlet kanalından çok özel sektörler eliyle yürütülmesi ve GSS

kapsam dışı ya da sigortalılık durumu olsa dahi maddi anlamda sağlığın sektörel bir piyasa hali içinde olduğu bir durum söz konusudur.

Barınma hizmetleri olarak bilinen şifa yurtları, yatılı ve gündüzlü bakım evleri, huzurevleri, darülacezeler yaşlı hizmetinde en göze çarpan ve ülkemizde de oldukça yaygın olan bir hizmet modelidir. Yaşlının kurumda bakımını gözeten ve her türlü ihtiyacının karşılıklı ya da karşılıksız kurum tarafından karşılandığı bu hizmet modelinde, yaşlı bağımlı bir hale getirilmediği sürece; kendini gerçekleştirmesi ve bağımsızlığı ile yüksek yararı düşünülerek hizmet boyutunun şekillendirilmesi gerekmektedir. Ancak bu bakım modelinde sadece ve sadece sağlık koşullarının düşünülmesi yaşlının psiko-sosyal anlamda ele alınmayışını bu bağlamda da görmezlikten gelinerek pasifize edilmesine neden olabilir.

Genellikle yerel yönetimler ve gönüllü kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen serbest zaman değerlendirme ve eve hizmetin götürülmesi; ev işlerini, yemek hizmetini ve birlikte vakit geçirmeyi kapsamaktadır. Bu çerçevede ülkemizde de çok yaygın olmasa dahi bazı yerel yönetimler acil buton uygulaması, yaşlılar için düzenlenen geziler, ev işlerinin yapılması ve sağlıkla ilgili olarak kontrollerinin sağlanması şeklinde bir takım zaman değerlendirme etkinlikleri ve çalışmaları göstermektedir.

Bununla birlikte her ne kadar yaşlı eğitiminin ve çalışmasının yaş ayrımcılığı bazlı duyulmaması ile birlikte yardımcı görevler (ABD), Fransa’da ve Amerika’da üniversitelerde düzenlenen emeklilik programları ve kurslar, Japonya’da açılan yaşlılık üniversitesi (1969) gibi hizmet modelleri, yaşlının, çalışma hayatında ve yaşam boyu öğrenme programı ile emeklilik programında kendini aktif yaşlandırmasını sağlamaktadır.

Tüm bu çerçevede yaşlı hizmetlerini kurum bakım hizmeti, evde bakım hizmeti ve yaşlılık aylığı bazında 3 kategoride değerlendirmek mümkün görülmektedir. Her bir hizmet modelinin içerisinde de yine yaşlının bahsi edilen haklarından yararlanması kaydı ile hem ekonomik hem de sosyal bağlamda temel kaynaklara erişebilir konumda olması gerekmektedir. Yine 3 kategoride ele alınacak olursa her ne kadar farklı ülkelerde farklı adlarda tanımlanıyor olsa da -Bakıma Muhtaçlık ve Emeklilik Sistemi (Almanya), Emeklilik Sistemi ve Sosyal Hizmetler (İngiltere), Emeklilik Sigortası, Bakım Hizmetleri ve Sosyal Yardım (İtalya), Emeklilik Sistemi, Bakım Modelleri ve Sosyal Yardım (Türkiye) ve İsveç’in 1950 öncesi kurumsal bakımı tercih etmesine rağmen 1992 Maastricht Anlaşması: Subsidiarty (Yerindenlik Anlayışı); makul hayat standardını sağlamak amaçlı sosyal yardım modelini benimsemesi şeklinde- emeklilik sistemi, sosyal yardım ve bakım yaşlı için gerçekleştirilen sosyal politikalar olarak ele alınmaktadır.

Her bir hizmet modelinin sosyal devlet anlayışı altındaki politik bir anlayışla var olması elbette her ülke için geçerli bir durum değildir. Hizmetler parçalı olarak sunulmakta bu nedenle de çeşitli

alanlarda yaşlılar için farklı uygulamalar görülmektedir. Her bir kurumun (özel ya da kamu) yaşlının aktive edilerek kendini ortaya koyabilmesinde, etkin bir rol oynaması düşünöldüğünde, yerel yönetimlerin de özel huzurevlerinin de vakıfların da bakanlık bünyesindeki hizmetlerin de değışim ve gelişim göstermesi beklenmektedir. Ancak piyasa yönelimli ve bağımlılık arz edici bir sistemde dünyanın ve tabii ki Türkiye'nin yaşlanan nüfusuna götürölen hizmetler sınırlı ve yetersiz kalabilmektedir. Salt piyasanın istediğı şekilde hizmet sunumlarının değil hem kurumsal ve kuramsal odaklı hem de birey odaklı yaklaşımların geliştirilmesi sağlanması önem arz etmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Küreselleşen ve yaşlanan dünya nüfusunu takip eden Türkiye de yaşlılık adına oluşturduğu politikalarla yerini almaya çalışmaktadır. Geliştirilen her bir hizmet modeli yaşlının yaşlanmayla gelen değışimlerini anlamaya yönelik ve hayat boyu öğrenmenin bir evresi olarak düşünölmelidir. Bununla birlikte yaşlının hizmetten ne beklediğı önemlidir. Bugün Türkiye'de yaşlıların birçoğı evde bakımı istemekte, kurum bakımını kaliteli yaşlanılabilecek değil de sığınması gereken bir yer olarak görmektedir. Bu çerçevede bakılacak olursa planlanan sosyal politikaların yaşlının salt kendi bireysel değışimlerinden değil toplumun yaşlıya olan bakış açısından, oluşturulan fiziki koşullara kadar etkileşim içinde olduğı düşünölerek hareket edilmelidir. Temelde yoksulluğun olduğı ve buna bağılı hizmet sektörlerinin üretildiğı ve paylaştırıldığı bir toplumda asıl var olan eşit hakların ve temel ihtiyaçların insan ekseninden ayrı düşünölemeyeceğidir. Yaşlının da bir birey olduğı düşünöldüğünde, olaylara ve olgulara küresel boyutlarıyla bakmak sanırım yanlış olmayacaktır. Bununla birlikte ulusal bağlamda yaşlının politikalara aktif katılımının sağlanması ve kendi hizmet modelini belirlemesi adına kurumların etkileşim halinde olması gerekmektedir. Uygulamada yaşlının hak talebi bilincinin, artarak ve/veya artırılarak yansması, yaşlıyı, "ikinci bir sınıf" ya da "hayalet" gibi görünmeyen bir varlık olmaktan çıkartacaktır. Yaşlılık oranının artış göstermesindeki nedenlerden; doğurganlığın artmasının yanı sıra ölüm oranlarındaki düşüş; tabii bağılı olduğı tıbbi sektörün gelişimi bireyin ömrünü uzatmaktadır. Nicel olarak yaşlı nüfusun artması, sosyal politika bağlamında alınmayan önlemler, yaşlılığı bir sorun haline getirebilmektedir. Bu bağlamda tıbbi gelişimin yanı sıra toplumsal bazı alğı değışimlerinin ve yaşlılık için oluşturulması gereken sosyal politikaların bir arada yürütölmesi, sorunsalı ortadan kaldıracabilecek; niteliksel olarak kaliteli bir ömür uzunluğunu sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Arapacı F. (2005) "Farklı Boyutlarıyla Yaşlılık". Gazi Üniversitesi. Ankara.

Bahar G., Bahar A. ve Savaş H. (2009) Yaşlılık ve Yaşlılara Sunulan Sosyal Hizmetler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. Cilt: 4, Sayı: 12

Önal Dölek B. (2013) “Hizmet Alanların Gözüyle Türkiye’de Geriatrik Hizmetlerin Sosyal Görünümü”. *Akad Geriatri*.

Prof. Dr. Emiroğlu V. (1995) *Yaşlılık ve Yaşlının Sosyal Uyumu*. Şafak Matbaacılık. Ankara.

Taşçı F. (2010) “Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri”. *Çalışma ve Toplum*. İstanbul Üniversitesi. İstanbul.

ASPB (2012) “Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı Uygulama Programı” *Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü*. Ankara.

ÇOCUKLARIN KORUNMASINDA BİR HUKUK ABİDESİ “1593 - Çocuk Hıfzıssıhhası”

S. Sedat TÜRKERİ¹

“Cumhuriyet bilhassa kimsesizlerin kimsesidir” Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK

“Bin beş yüz doksa nüç” kanunun numarası. Kabul tarihi 24 Nisan 1930. “**23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının**” ertesi günü. Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 10.Yılı. “**Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti**” (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı) 10. Kuruluş Yılı(3 Mayıs 1920). “**Himaye-İ Etfal Cemiyeti**”nin “**Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti**”ne bağlanması (6 Mayıs 1920), kısa bir süre sonra “**Himaye-i Etfal Cemiyeti**”nin Çocuk Esirgeme Kurumu olarak yeniden örgütlenmesi(30 Haziran 1921) 10. Yılı. İlk Meclisin açılışından itibaren “**az zamanda yapılan büyük işlere**” anlamlı örnekler.

Örnekler devam ediyor! Yıl 1930, Nisanın 24’ü. “**Umumi Hıfzıssıhha Kanunu**” bir hukuk çınarı! Cumhuriyet Tarihinin önemli hukuk abidelerinden tıpkı “**Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası-3 Mart 1924)**”, tıpkı “**Türk Kanunu Medenisi**” (17 Şubat 1926) gibi.

Milletler Cemiyeti henüz kurulmuş(Cemiyet-i Akvam-10 Ocak 1920). “**Birleşmiş Milletler**” kurulmamış(Kuruluş-24 Ekim 1945), “**İnsan hakları Evrensel Beyannamesi**” ilan edilmemiş(Kabul Tarihi:10 Aralık 1948), Birleşmiş Milletler “**Çocuk Hakları Sözleşmesi**” imzalanmamıştır(20 Kasım 1989 tarihinde kabul- 2 Eylül 1990 tarihinde de yürürlük).

“**Umumi Hıfzıssıhha Kanunun**” özünde adında da anlaşılabileceği gibi toplumun bir bütün olarak biyo-psiko sosyal sağlığının korunması vardır. Bir başka ifade ile “**Toplum Sağlığı**” vardır. Adeta toplum sağlığının “**Anayasasıdır.**” **1593** Sayılı bu önemli yasanın tarihsel süreçte toplumumuzun ekonomik, sosyal gelişiminde, toplumsal kalkınmasında önemli etkilerinin olduğu bir gerçektir. Bu gerçekliğin tüm yönleriyle ortaya çıkartılabilmesi birden fazla bilimsel çalışmanın konusudur. Denilebilir ki **1593** sayılı yasanın toplum kalkınmasının temel taşlarından birisi olan toplum sağlığının gelişimi ve korunmasında günümüzde de güncelliğini koruyan yansımaları devam etmektedir.

Toplum sağlığı açısından baktığımızda ise bireylerden başlayarak tüm toplumu kapsadığı, toplumun ana öğelerini oluşturan anne, çocuk, genç, yaşlı ve benzeri tüm toplumsal katmanları kapsadığı, bu katmanların gelişim ve yaş özelliklerine göre öncelikle bedensel sağlıklarının korunmasını, giderek sürdürülebilir bir sağlıklı yaşam ortamı ve sağlıklı çevresel koşulları hedeflediği, sağlıklı beslenme konusuna ayrı bir önem verdiği açıkça görülmektedir.

¹ Sosyal Hizmet ve Eğitim Uzmanı, ANKARA – TÜRKİYE, ssturkeri@gmail.com

“1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun” temel özelliklerinden birisi de “Çocukların Korunması” konusu ve bu konunun ayrı bir başlıkta ele alınarak tüm kamusal görevleri devletin ilgili organları temelinde ele almasıdır.

“1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu” tarihsel süreçte Sağlık ve Sosyal Hizmetlere ilişkin sayısız hukuksal düzenlemeye yol açmasının yanında bazı değişimlere uğramasına rağmen günümüzde varlığını sürdüren bir hukuksal abidedir. Aşağıdaki açıklamalarda görülebileceği gibi gerek ulusal düzeyde ve gerekse evrensel düzeyde ders niteliğindedir. Devamı var...

1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının;

1. Doğumların artışlarını teşvik, buna karşın bebek ölüm oranlarının azaltılmasına yönelik önlemleri,
2. Doğum öncesi ve doğum sonrası anne sağlığının korunması,
7. Çocuk ve gençlerin sağlıklarının korunması ile çocukların bedensel ve sağlık gelişimlerinin sağlandığı kurumların denetim ve gözetimini,
8. Okul ortamlarında koruyucu sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesini ön görmektedir(Madde:3).

Yerel yönetimler(İl özel İdareleri ve Belediyeler)

İl Özel İdarelerinin bütçelerinde ayrılan ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının onayı ile harcanan sağlık ve sosyal hizmetlere ait paylar il merkezinde veya uygun görülecek diğer mahallerde açılacak hastane ve dispanser, gezici sağlık araçlarının sağlık istasyonlarının kurulmasına bulaşıcı hastalıklarla çocuk ölümlerinin azaltılmasına yönelik çalışmalara koruyucu toplum sağlığı dispanserlerine, ilaç alınmasına ve benzeri harcanır(Madde:18).

Belediyelerin koruyucu sağlık hizmetleri ile sosyal yardımlara ilişkin hizmetleri yerine getirmekle yükümlü oldukları hizmetler;

13. Hastane, dispanser, süt çocuğu, muayene ve tedavi evi, güçsüzler ve yaşlı bakım merkezleri ile doğum evi açma ve işletme,
14. Ücretsiz doğum için ebe istihdamını sağlar(Madde:20).

Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele

Doğan her çocuk doğumu takip eden ilk dört ay zarfında aşılır. Çocuğun anne ve babası aşı mecburiyetinin yerine getirilmesinde eşit düzeyde sorumludurlar. Ebeveyni olmayan çocuklar veya ebeveyni yanında bulunmayan çocuklar için çocuğu bakmak üzere kabul eden şahıslar veya kuruluş müdürleri sorumludurlar(Madde:89).

Bulaşıcı hastalıklarla mücadele kapsamında okula devam edemeyen, devam etmesi sakıncalı olan çocuklar için Sağlık Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı ortaklaşa özel önlem alırlar (Madde:102).

Bulaşıcı hastalıklara yakalanan çocukların tedavilerini sağlamak mecburiyeti anne ve babalarına veya bu çocuklara bakan ve himaye eden kişilerle kuruluşlara aittir(Madde 103).

Sütannelik yapacak kadınlar bulaşıcı hastalıkları olmadığına dair doktor raporu alırlar. Raporlar her altı ayda bir tekrar edilir. Bu raporu olmayan kadınların sütannelik etmesi ve rapor talep etmeden herhangi bir kadının sütanneliğe kabul edilmesi yasaktır. Resmi doktorlar sütannelik edecek kadınları ücretsiz muayene ve rapor işlemlerini yerine getirirler (Madde:125).

Çocukluk ve Gençlik Koruması

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı küçük çocukların sağlıklarının korunması ve hastalığa bağlı çocuk ölümlerinin azaltılması için ihtiyaç duyulan kuruluşları açar ve yönetir. Çocuk sağlığının korunması süreçlerinde hizmetlerinden yararlananlara ilişkin yaygın eğitim uygulamaları için önlem alır(Madde: 151).

Çocuk düşürmede aracı olarak kullanılan ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca belirlenen alet, araç, gereç ve malzemelerin ithal ve satışı yasaktır. Bunlardan tıbbi tedavide kullanılanları Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca belirlenen koşullar çerçevesinde ithal edilerek reçete ile eczanelerde satılır(Madde: 152).

Hükümet ve belediye tabipleri ve ebeleri fakir kadınların doğum hizmetlerinden ücretsiz yararlandırılmalarını sağlamaya mecburdurlar(Madde 154).

Kendisi ve çocuğunun sağlığı için bir zarar meydana getirmeyeceği bir tabip tarafından rapor edilmedikçe doğum öncesi üç hafta ve doğumu takip eden üç hafta zarfında fabrika imalathane ve özel ve kamuya ait işyerlerinde çalışması ve çalıştırılması yasaktır(Madde: 155).

Sütannelik edecek kadınlar kendi çocuklarının yedi aylıktan fazla olduğuna dair resmi belge ibraz etmedikleri ve yeterli emzirme kabiliyeti mevcut olmadığı takdirde sütannelik etmelerine müsaade edilmez. Sütannenin çocuğu yedi aylıktan küçük olduğu halde bunun başka kadın tarafından emzirildiği ispat edilmek zorundadır. Bu belgeler sütannelerin 125 inci maddede gösterilen muayenesi esnasında talep edilir(Madde: 157).

Yedi yaşından aşağı olan terk, öksüz veya babası ve anası hayatta çocukları gerek para ile ve gerek parasız kabul ederek bakan resmi ve özel bütün kuruluşlar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının denetim ve gözetimine bağlıdır. Bu amaçla açılan kuruluşların açılış izinleri iş yeri sahipleri tarafından bakanlığa bildirilir(Madde: 158).

Yedi yaşından küçük çocuklara para karşılığında bakan kişilerin öncelikli olarak mahalli belediyeden özel izin alması zorunludur. Belediye sağlık yetkilileri bu kişilerin ikametgâhı ve diğer şartlarının uygunluğunu onaylamadan söz konusu izin verilemez. Bu gibi kişilerin ikametgâhları da 158 inci maddede bahsedilen denetime tabidir(Madde: 159).

Kabul ettikleri çocukların sağlık ve yaşamsal korunmaları için gerekli koşulların sağlanması veya çocukların sağlık ve yaşamlarını riske eden tehlike durumlarının ortaya çıkması vb. sakıncalı durumlarda 158 ve 159'uncu maddelerde zikredilen kuruluşlar ve kişiler, sağlık memurlarının uyarılarıyla bu noksanlar ve mahzurları gidermeye mecburdurlar. Bu uyarıları on beş gün içerisinde yerine getirmeyenlerin bakımını üstlendikleri çocukların bu olumsuz koşullarda bulundurmalarına müsaade edilmez ve kuruluşlar kapatılır(Madde: 160).

Terk çocukları altı yaşını ikmal edinceye kadar mahalli belediyeleri, belediye olmayan yerlerde köy ihtiyar heyetleri korumaya mecburdurlar. Özel kuruluşları olmayan yerlerde belediyeler bu çocukları gerektiğinde bir ücret karşılığında bakılmak ve büyütülmek üzere ailelere verirler. Altı yaşından sonra bu çocukların himayesi ve tahsil ettirilmesi Milli Eğitim Bakanlığınca yerine getirilir(Madde: 161).

Nüfusu on binden fazla olan mahallerde belediyeler bir "Süt çocuğu muayene ve danışma evi" açarlar. Bu kuruluşların nitelik ve koşulları ile görevleri Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca belirlenir. Nüfusu kırk binden fazla olan mahallerde bunlara bağlı olarak "Süt damlası" tesis edilir. Nüfusu yüz binden fazla olan mahallerde bu kuruluşlara ihtiyaca göre yenileri eklenir(Madde: 162).

Tüm okulların bina ve sağlık şartları ve bulaşıcı hastalıklara karşı korunmalarına ilişkin konular Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının denetimine tabidir. Sadece öğrencilerin kişisel sağlık kontrolleri bulundukları okulların tabi oldukları makamlar, dernek veya şahıslar tarafından yerine getirilir(Madde: 163).

Genellikle okullarda belli aralıklarla öğrencinin beden, ruh ve göz ve kulaklarına ait muayeneler okulların özel doktorları(**okul doktoru**) tarafından yerine getirilir ve her öğrenciye ait ayrı kayıt altına alınır (Madde: 164).

On yaşından küçük çocuğun babası, anası veya öksüz olanların diğer akrabaları tarafından bedensel, ruhsal ve sosyal yaşantısını (hayat ve sıhhati ve ahlakını) tehlikeye maruz bırakılması, kötü muamelede bulunulması veya şiddet uygulandığı takdirde bunların belediye veya Devlet müesseselerine kabul edilmek üzere söz konusu kişilerden alınması uygundur (Madde: 165).

On iki yaşından küçük çocukların yanlarında ebeveyni veya velileri olduğu halde dahi meyhanelere girmesi ve on sekiz yaşından aşağı gençlere her nevi ispirtolu içki verilmesi veya satılması yasaktır(Madde: 166).

On iki yaşından küçük çocukların, sinema, tiyatro, dans salonu ve bar gibi mahallere getirilmesi ve kabul edilmesi yasaktır. Altı yaşından yukarı olanların gündüzün eğitim amaçlı özel içerikteki olan sinema veya tiyatrolara getirilmesine izin verilebilir(Madde: 167).

Her şehir ve kasaba belediyeleri o şehir ve kasabanın kendi özellik ve nüfus yapısına göre gerekli büyüklükte küçük çocukların temiz hava almasına yönelik bir veya birden fazla bahçe ve spor alanları yapmaya mecburdurlar(Madde: 168).

Kız liselerinde ve kız orta öğretim okullarında okul yönetimlerince uygun görülen sınıflarda öğrenciye bilimsel çocuk bakımı yöntemleri teorik ve uygulamalı olarak öğretilmek üzere haftada bir saatlik özel bir ders konulur(Madde: 169).

Çalışan Çocuklar

On iki yaşından küçük bütün çocukların fabrika ve imalathane gibi her türlü sanat müesseseleriyle maden işlerinde amele ve çırak olarak istihdamı yasaktır. On iki yaş ile on altı arasında bulunan kız ve erkek çocuklar günde azami sekiz saatten fazla çalıştırılmaz(Madde: 173).

On iki yaş ile on altı yaş arasında bulunan çocukların saat yirmiden sonra gece çalışmaları yasaktır(Madde: 174).

Bütün amele için gece hizmetleriyle yer altında yapılması gereken işler 24 saatte sekiz saatten fazla devam edemez(Madde: 175).

Mahalli belediyelerince bar, kabare, dans salonları, kahve, gazino ve hamamlarda on sekiz yaşından aşağı çocukların istihdamı yasaktır(Madde: 176).

Gebe kadınlar doğumlarından evvel üç ay zarfında çocuğunun ve kendisinin sıhhatine zarar veren ağır hizmetlerde çalıştırılmaz. Doğurduktan sonra 155'inci maddede belirlenen belli bir süre dinlenmeden sonra işe başlayan emzikli kadınlara ilk altı ay zarfında çocuğunu emzirmek üzere mesai zamanlarında yarımşar saatlik iki ara verilir(Madde: 177).

DEĞERLENDİRME

24 Nisan 1930 tarih ve “1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun” “**Çocukların Korunması**” perspektifinde kısa bir özetinin verilmeye çalışıldığı bu çalışmamızın bir değerlendirmesinin yapılabilmesi için söz konusu yasanın yayımlandığı tarihteki ülkemizin içinde bulunduğu sosyal, ekonomik ve kültürel koşullar ile dünyanın konjonktürel yansımalarının objektif ön koşul olduğu kabul edilmelidir.

Ayrıca söz konusu tarihsel süreçte Dünya toplumlarının çocuklara bakış açısı henüz tartışma götürürken, 1593 sayılı yasanın 1930'lu yıllardan günümüze her toplumun kendine özgü koşulları çerçevesinde çocukların korunmasına yönelik yapılan çalışmalar ve bu çalışmalarda temel aldıkları

insan hakları ve bu haklara dayalı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Çocuk Hakları Sözleşmesinin Uygulanmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin ortaya çıkmasında ilk olduğunu öne sürmek yanıltıcı olmasa gerek.

1593 Sayılı yasa “**Çocukların Korunması**” açısından değerlendirildiğinde birçok parametrenin Çocuk Hakları Sözleşmesinde doğrudan ya da dolaylı olarak yer aldığı açıkça görülebilmektedir.

1593 Sayılı yasanın ana temalarından birisinin de sağlık ve eğitim hizmetlerinin birbirlerini bütünleyen bir yaklaşımı benimsemiş olması, buna ek olarak sağlık ve sosyal güvenliğin birlikte ele alınmasının kaçınılmaz olduğu düşüncesidir. Bir diğer önemli tema ise çocukların sağlıklarının korunmasının sosyal boyutunun birlikte ele alınması zorunluluğudur.

Bir başka gerçek ise Çocukların Korunmasında devlet eğitim, sağlık ve sosyal hizmet vb. kendi kurumlarıyla eş zamanlı olarak toplumun gönüllü katkı ve katılımlarını da özendirerek bütüncül bir yaklaşımla konuya yaklaşmak zorundadır ki 1593 Sayılı yasa bunları da öngören bir yaklaşım sergilemektedir.

Günümüz uygulamaları açısından bakıldığında doğrudan bireyin sağlığının korunmasında sağlığın Dünya Sağlık Örgütü(World Health Organization) tanımında ifade edilen “**sağlık, bireyin bedensel, ruhsal ve sosyal bakımdan tam bir iyilik halidir**” tanımında yer alan “bireyin sosyal iyilik halini” de kapsadığı gerçeğidir.

Bireyin sosyal iyilik halinin korunması ve geliştirilmesinde, sürdürülebilir koruma önlemlerinin alınmasında başat uygulamalara sahip hizmet türü sağlık ve eğitim hizmetlerinin olduğu gibi “**Sosyal Hizmet**” uygulamalarıdır.

Sosyal hizmetin ülkemizdeki geçmiş uygulamalarından kazandığı deneyimleri bize göstermektedir ki sağlık, eğitim ve sosyal hizmet toplum refahının sağlanmasında birbirleriyle eklemlenmiş makro hizmetler bütünüdür.

Bu hizmetlerin bilgi, iletişim ve teknoloji çağında geldiği boyut ise çok daha anlamlıdır. Bu nedenle her üç sektörde hizmet sunma durumunda olan tüm profesyonellerin bilgi, beceri ve yetkinliğini asgari düzeyde garanti eden akademik eğitim sürecinden geçmeleri ile uygulamadan elde edilen kazanımların eğitim müfredatına yansıtılmasının zorunluluğu önümüzdeki en önemli konudur. 29.12.2017

KAYNAK: 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu

LİSANS TEZİ ÖZETİ

“DEVLET KORUMASINDA KALIRKEN İSTEĞİ DIŞINDA KORUMA KARARI KALDIRILAN VE 3413 SAYILI İŞE YERLEŞTİRME KANUNUNDAN YARARLANAMAYAN BİREYLERİN YAŞAM DENEYİMLERİ”¹

Azime AKKAYA, Murat ALTUNBEZER, Üzeyir ARSLAN, Selman ÇALIKUŞU,
Ramazan Asım İNCE, Şeyma VURAL²

Koruma altında yetişen bireylerin 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve 3413 sayılı Korunmaya İhtiyacı Olan Bireylerin İşe Yerleştirilmesine İlişkin Tüzük çerçevesinde kamuda işe yerleştirilme hakları bulunmaktadır. Ayrıca, 19/02/2014 tarihinde çıkarılan mevzuat gereği koruma altındaki bireylerin SGK primleri korumadan ayrıldıktan sonra özel sektörde istihdam edilmeleri durumunda 5 yıl boyunca devlet tarafından üstlenilmektedir. Koruma kararı kaldırılan bireylerin ise bu ve benzeri haklardan yararlanamamaları bu bireylerin hayata uyumunu zorlaştırmakta, yıllardır sürdürülen bireysel hukuk mücadeleleri ile çok küçük ve kısmi ilerlemeler sağlanmaktadır.

Daha özel olarak 3413 Sayılı İşe Yerleştirme Kanunu Devlet koruması altında yetişen bireylerin istihdamını amaçlamaktadır. “Devlet korumasında en az iki yıl kalmış ve reşit olunca koruma kararı kalkmış olan” bireyler bu kanundan yararlanabilmektedir. Korunmaya ihtiyacı olan çocuklar için fırsat niteliği taşıyan bu kanun yıllar içerisinde istismara açık hale gelmiştir. Bununla birlikte doksanlı yıllardan bu yana gerekli düzenlemeler yapılmadan ve yapılar oluşturulmadan çeşitli nedenlerle yuva ve yurtlar kapatılmaktadır. Bu durum, Bakanlığın resmi rakamlarına göre 15200 çocuk ve gencin çeşitli sebeplerle Devlet korumasından çıkartılmasına neden olmuştur.

Bu araştırmayla birlikte bu konuda farkındalık kazandırmak ve literatür de bu soruna değinen bir araştırmaya ulaşamadığımız için bu sorunu akademik alanda görünür hale getirerek daha kapsamlı çalışmalar hazırlamak için temel oluşturmak büyük önem taşımaktadır. Bu araştırma, küçük de olsa bir azınlığın sesini duyurmak ve mücadelelerinin farkında olduğumuzu belirtmek adına yaptığımız bir çalışmadır. Bu araştırmayı geleceğin sosyal hizmet uzmanları, akademisyenleri olarak hak temelli yaklaşım ve sosyal adalet çerçevesinde savunuculuk rollerimizi takınarak yapmaktayız. Meslek etiğimiz gereği binlerce çocuğun yaşamış olduğu bu sorunu görmezden gelemeyiz

Araştırmamız, nitel bir araştırmadır. Görüşmeler derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Türkiye’nin farklı illerinden olan öznelere sosyal medya üzerinden ve ilgili

¹ Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Lisans Tezi.

² Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencisi

derneklerin aracılığı ile ulaşılmıştır. 11 kişi araştırma konumuza uygun olup bizimle görüşmeyi kabul etmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmamızda öznelerimizin demografik özelliklerine ilişkin, yurt yaşamına ilişkin, koruma altına neden alındığına ilişkin, okula devam etme, meslek edindirmeye yönlendirmeye ilişkin, personelin yaklaşımına ilişkin, istihdam olanağı hakkında bilgi sahibi olmaya ilişkin, koruma kararının kaldırılma sürecine ilişkin, yurt yaşamı sonrasında ilişkin, eğitim durumuna ilişkin, görüşme sırasındaki yaşam koşullarına ilişkin, yurttan ayrıldıktan sonra yaşadığı sorunlara ilişkin, evlilik ve aile yaşamına ilişkin, hak arayışı sürecine ve beklentilerine ilişkin olmak üzere on dört temadan oluşmaktadır. Her bir temanın en önemli sonuçları ortaya çıkarılmış ve değerlendirmeleri yapılmıştır. Ayrıca her çarpıcı sorun için de bir tema oluşturularak sorunların arka plânda kalmasının önüne geçilmiştir. Yorumlar ve değerlendirmelerden sonra ulaşılan sonuçlar, sonuç ve öneri bölümünde sunulmuştur.

Demografik Bulgular

Yürütülen araştırma sırasında da görüşme yapılan 11 öznenin; 4'ü kadın, 7'si erkektir. Görüşme yapılan kişilerin 4'ü 20-25 yaş Aralığında, 3'ü 26-30 yaş Aralığında, 1'i 30-35 yaş Aralığında, 1'i 36-40 yaş Aralığında, 2'si 41-45 yaş aralığındadır.

Koruma Altına Alınma Nedeni (İhtiyacımız gerçekliğimizdir.)

Araştırmamızda öznelerimizin koruma altına alınma nedenlerinin aile içi şiddet, fiziksel istismar, psikolojik sorunlar, ebeveynlerinden biri ya da her ikisinin kaybindan yaşanan sorunlardan kaynaklı olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra öznelerimizden bir kaçının eğitim hakkına ulaşamaması da koruma altına alınma nedenleri arasında olduğu söylenebilir. Ayrıca en büyük etkenin ailenin ekonomik ve sağlığa bağlı sorunları olduğu görülmüştür. Ekonomik durumu yeterli düzeyde olmayan ailelerin, çocuklarını eğitim, sağlık, sosyal işlevselliğinin gerçekleştirememesi ve diğer ihtiyaçlarını karşılayamamaları sebebiyle koruma kararı ile herhangi bir kuruluşa yerleştirildikleri görüşmelerde belirtilmiştir. Öznelerimizin bir kısmı kendi istekleri ile koruma altına alındıkları gibi bazı öznelerimiz yaşamlarında oluşan olumsuzluklardan dolayı koruma altına alındıkları aktarılmıştır.

“.....ben 5 yaşında annemin vefat etmesiyle kuruma verildim.”(Özne 2)

Okula Devam Etme, Meslek Edinmeye Yönlendirme: Yüzme bilmeden okyanusa atlanır mı ?

Öznelerimizle yaptığımız görüşmede çoğunluğun devlet korumasındayken eğitimlerine devam ettikleri fakat nitelikli bir eğitim alamadıkları gözlenmiştir. Ayrıca koruma kararı kaldırıldıktan sonra var olan eğitim haklarının da ellerinden alındığı söylenebilir. Nitelikli bir eğitim alamamaları sonraki süreçte iş yaşamında başarı elde edememelerine neden olmuştur. Öznelerimizin bir kısmı 3413 sayılı yasa hakkında bilgi sahibi olmuştur fakat bu da eğitim yaşamlarını devam etmeleri hususunda “zaten

iş sahibi olacağız.” düşüncesine sebep olmuş ve onları olumsuz etkilemiştir. Sonraki süreçte ise 3413 sayılı yasadaki faydalanamayınca işsiz kaldıkları ve ekonomik yetersizlikle birlikte çeşitli sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

“Özne 1 ve Özne 2 ise aldıkları eğitimlerin yetersizlikleri sonucunda yaşamlarının ilerleyen süreçlerinde iş bulmaya yönelik sorunlarını şu şekilde aktarmışlardır: “Sadece etüt saatlerimiz oluyodu. Öğretmenler ders veriyodu 1 saat işte. O konuda iyidiler yani. Ama psikolojik olarak çocuklara o şekilde yaklaşımda yoktu.”(Özne 1)

İstihdam Olanağı Hakkında Bilgi Sahibi Olma: İhmalsizlik zaten suçtur.

Öznelerin tamamına yakını istihdam olanağı sağlayan 3413 İşe Yerleştirme Kanunu hakkında yeterli bilgi verilmediğini dile getirmiştir. Geriye kalan özneler ise çevresinden duyarak bu kanun hakkında bilgiye sahip olduğunu söylemiştir. Ayrıca öznelerin birçoğu personelin de bu kanun hakkında yeterince bilgiye sahip olmadığını düşünmektedir.

“Hiçbir şekilde olmadı ben sana ne diyorum olmuyor, bilgi vermiyorlar çocuklara. Ama benim gibi sana şunu soracak insan var bana neden bu konu anlatılmadı? Neden 3413 bana anlatılmadı? Yani bi devlet memuru bunu niye yapmadı. Bakın anlatmayan kişi yine memur. Her kapı memura çıkıyor. Yani bu çocukların haklarını ellerine vermeyen haklarından faydalandırmayan bunların bilgisini vermeyen bu kişiler hakkında ben tamamen ihmalsizlik demiyorum bu tamamen suçtur. Bak bu tamamen suçtur. İhmalsizlik zaten suçtur. Bugün trafikte kırmızı ışıkta geçtiğiniz zaman bunun adı ihlal değil suçtur kardeşim. Bu memurun da bu işini ihlal ettiğini düşünmüyorum suç işlediğini düşünüyorum” (Özne 8)

Koruma Kararının Kaldırılma Süreci: Bazı şeyler sebepsiz ya da sebebi siz

Özneler, Türkiye’nin değişik illerinde yetiştirme yurdunda kalırken son 30 yıl içerisinde haksızlığa uğradığı gözlemlenmiştir.

Burada da önceki yorumlarımızda olduğu gibi personelin ihmal ve istismarının koruma kararlarının kaldırılmasında büyük etki gösterdiğini söyleyebiliriz. Okuma yazma bilmeyen ailelere zorla imza attırılması, koruma kararının kaldırılacağı konusunda öznelerin ve ailelerin yeterince bilgilendirilmemesi, öznelerin görüşlerinin dikkate alınmaması, vaat edilen hizmetlerin uygulanmaması örnek verebileceğimiz ihmal ve istismarlardan birkaçıdır.

“Kafalarına yatmayanı çıkarıyorlardı yani... onlara yalvardı annem, dedi işte çocuklarımı yurttan çıkarmayın. Biz bakamıyoruz, eşim görmüyo, ben hem psikolojik rahatsızım hem başka hastalıklarım var diye. Ben çocuklarıma bakabilecek durumda değilim diye yalvarmaya başlamış o yüzden ee bu bi tane bayan vardı adı S. idi, o da sosyal hizmet uzmanıydı. Sadece yazıyo işte babanızın maaşı var babanız çalışıyo çalıştığı için de sizi çıkarıyoruz koruma kararınız kaldırıldı. Yani tek sebep babamın

çalışması, e babam zaten görme engelli adam ee engelli şeyinden girmiş zaten ee işyerinde maaş almaya başlamış o da zaten hiç bi şekilde yani şuan bile yetmiyor yani siz düşünün babam şuan emeklidir hiç bi şekilde emekli maaşı bile yetmiyor bize.”(Özne 3)

“.... İzinsiz dışarı çıktık diye babama telefon açmışlar, kuruma çağırmışlar, sonra kızını al git demişler. Kızını alıp gideceksin kurumdan uzaklaştırılacak dendiği zaman, babam diyo ki; ‘benim önüme iki seçenek sundular, ya kızını alıp gideceksin, ya da kızını sürgün edicez.’ demişler. Babam da diyor ki ; ‘zaten yanımdayken ben sizle ilgilenemiyordum, bir de sürgün edilerseniz izinizi kaybetmekten korktuğum için ben yurttan almak zorunda kaldım.’ diyor.” (Özne 2)

Yurt Yaşamı Sonrasına İlişkin Bulgular

Yurttan Ayrıldıktan Sonra Yaşanan Sorunlar: Henüz hayatın acımasız olduğunu bilmiyorduk

Yurttan ayrıldıktan sonra öznelerin yaşadıkları sorunları şu şekilde sıralayabiliriz; öznelerin toplum tarafından dışlandıkları, dışlanmanın sonucunda yaşanan psikolojik sorunlar nedeniyle intihar girişiminde bulundukları, ekonomik olarak sorunlar yaşadıkları, iş hayatında işverenler tarafından haksızlıklara uğradıkları, eğitim ve iş hayatı dolayısıyla kendini geliştirmeye zaman ayıramadıkları, barınma ve beslenme gibi temel haklara dahi ulaşamadıklarıdır. Ayrıca kadın öznelerimizin sadece bir tanesi erken evlendirilmesine rağmen evliliğinde sorun yaşamazken, erken evlilik yapan diğer kadın öznelerimiz sorunlarla karşılaşmışlardır.

‘Bir gün kurumda büyüyen bir arkadaşımın hayata dair konuşurken kurumda büyüyen öğrencilerin hayatta vermiş oldukları zorlu mücadelelerden bahsediyordum. Tabi herkes kendi çapında zorluklar çekiyor hayata tutunmak adına, arkadaşım;’ işte ben devlet işi elde ettim de, dedi benim hayatım kolay mı?’ , bende ona dedim ki; ‘ikimizin arasındaki fark nedir biliyo musun? Devlet seni okyanusun ortasına kayıkla bırakmış eline de küreklerini vermiş, sen sadece kürek çekmek zorundasın. Fakat ben yüzme bilmiyorum, hayatta kalmak adına hem çırpınıyorum hem de köpek balıklarıyla boğuşmak zorundayım. Hayatta kalmak adına. ‘ (Özne 3)

Evlilik ve Aile Yaşamı: Şekerli Suyla Büyümek Kadar Acıdır Hayat

Öznelerin evlilik ve aile yaşamına baktığımızda; ailelerin sağlık sorunları, ekonomik yetersizlikleri, aileye döndükten sonra aile fertlerinin ve toplumun öznelere bakış açılarının değiştiği bundan dolayı etiketlenmeye ve dışlanmaya maruz kaldıkları, ebeveynlerin öznelerin eğitim haklarını ihlal ettikleri, evlilik, aile içi çatışmalar ve ekonomik yetersizliklerden dolayı öznelerin kendilerini geliştirmeye zaman ayıramadıkları gibi sorunlar gözlemlenmiştir.

“Hep tek başıma mücadele vermeye çalıştım yani pazarlama gibi hani ee sigortası olmayan işlerde çalışıyorum. Ha iyi kötü bir ev aldım kendime hani kredi çekerek. Onu ödemeye çalışıyorum onun çabasını gösteriyorum. Çünkü çok mağdur oldum hani evden hep oturduğum evlerden atıldım, eşyalar

onunla. Dışarda kaldım sokakta kaldım aç kaldım açıkta kaldım. Çocuklarıma Şekerli suyla büyüttüm o şekilde.”(Özne 2)

Hak Arayışı Süreci: Hukuk Mücadelesi Hak Mücadelemizdir.

Öznelerimiz farklı bilgi kaynaklarından, uğradıkları haksızlığa karşı çıkabilecekleri hakkında bilgi sahibi olmuştur. Bu süreç esnasında, bazı öznelerimizin hangi kurum ve kuruluşlara başvuracaklarına dair bilgisiz oldukları, onları yönlendirecek kişilerin olmaması ve bazı uzmanların 3413 Sayılı Kanun hakkında bilgisinin yetersiz olduğu özneler tarafından belirtilmiştir. Çeşitli yollarla hukuki süreci başlatan öznelerimizden henüz kesim sonuca ulaşanın olmadığını söyleyebiliriz.

“Hak arayışında bulundum öncelikle aile sosyal politikalar müdürlüğüne sonrasında valiliğe her yerden olumsuz ret cevaplar geldi en son olarak avukat ile mahkemeye mahkeme sürecim devam etmekte.”(Özne 4)

“87 tarihinde giriş yaptım, 98 tarihinde bizim çıkışımızı vermişler. Ama daha sonra iş için bu olayı araştırdığımda bizim yurttan çıkış tarihimizi 87 ve 88 yapmışlar. Yani benim on yılımı yok etmişler, sadece bir yıl kaldım gözüküyo. ” (5)

“Devletin yapmış olduğu bir hata değil aslında bizim yaşadığımız sıkıntılar, devletin görevlilerinin yapmış olduğu hatadır.” (7)

Beklentiler

Burada dile getirilenlerin tezimizin sonuç ve önerilerinin tabanını oluşturduğunu söyleyebiliriz. Çünkü öznelerimiz, üstünde durduğumuz konuları birebir yaşayan kişiler olduğu için onların sunduğu öneriler daha somut ve gerçekçi ifadeler taşımaktadır. Burada da ortak söylemler koruma altında kalan bireyler için adalet ve eşitlikten yana olurken alanında daha uzman personelin istihdam edilmesi konusunda birleşmiştir.

“Ben sadece şunu istiyorum yani sosyal hizmetlerde çocuğu çalışanların hepsinin yani her şeye duyarlı olmasını istiyorum yani çocukları mağdur etmemelerini istiyorum. Çocuğun ailesi ne kadar zengin olursa olsun çocuk için o zenginlik bir yere kadardır. Bir yerden sonra çocuk kendi kendine şey yapmak zorundadır. o zenginlikte onun işine yaramaz yani babasının parası. Babasının cebi babasının cebidir ama kendi cebi olmadıktan sonra babasının cebini ne yapsın yani. Yani eğer kendi maaşı oldu mu kendi işi oldu mu kendi ayakları üzerinde durabilirsin ama kendi işin olmadı mı ıııı babana da yani ne zamana kadar nereye kadar babana muhtaç olabilirsin ki. Baba parasıyla yaşayabilirsin ki. Bunları görmek lazım.” (Özne 3)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Korumaya ihtiyacı olan çocukların istihdamı onların hayatlarını optimum standartlarda devam ettirebilmesi yönünden büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple 3413 sayılı kanunun varlığı da büyük önem taşımaktadır fakat kanunun uygulanabilirliği ve kapsamı konusunda eksikler bulunmaktadır. Yeterince istihdam alanının bulunmaması yurttan ayrılan bireylerin tamamına yakınının işe yerleşmesini imkânsız hale getirmektedir. İş alanları genişletilmeli ve bütün bireyler çalışma hakkından olduğu gibi yararlanabilmelidir. Çalışma hakkı, bireylerin istedikleri işte, istedikleri koşulda, ayrımcılığa ve mobbinge uğramadan çalışmalarını kapsar.

Devlet korumasında kalan bireyler için hayata hazırlanmak korumanın başladığı gün başlamalıdır. Herkese ulaşamayan istihdam hakkının yerini kapatacak, boşluğunu dolduracak, en azından bireyi bilinçli hale getirecek politikalar uygulanmalıdır. İstihdam için yeterli koşulları yaratmak uzun yılları alacağı için bu süreç içerisinde koruması kaldırılan bireylerin donanım sahibi olması sağlanmalıdır.

Günümüzde devlet koruması altında kalan bireylere maddi olarak bütün koşullar sağlanmakta fakat hayata hazırlanmaları konusunda eksik kalınmaktadır. Alanında uzman personelin bireylerin hepsine tek tek ulaşp onların ihtiyacı olan psikolojik ve sosyal desteği sağlaması gerekmektedir. Ayrıca sevgi evleri, çocuk evleri, yetiştirme yurtları gibi kamu kurumları kapalı birer kutu olmaktan çıkarılıp şeffaf hale getirilmelidir. Bu sayede bireylerin toplumla daha çok iç içe olmaları sağlanacak ve sosyal işlevsellikleri artacaktır.

3413 Sayılı Kanun'un istismara açık hale getirilmesinin önüne geçilmelidir. Böyle bir kanunun varlığına güvenerek eğitimden uzak kalan bireylerin yeterli bilgi sahibi olunması sağlanarak yine istismar durumu olan bu olayın önüne geçilmelidir. Daha öncede ifade ettiğimiz gibi eğitimin niteliği artırılmalı, gerekirse bu kanun kaldırılarak bütün bireyler eğitime yönlendirilmelidir. Her birey becerisine göre eğitim almalı ve istihdam sahibi olmalıdır. Bu sebeple ülke olarak eğitim sistemi yeniden incelenmelidir.

DOKTORA TEZ ÖZETİ**“PEDIATRİK ASTIM HASTALARINA BAKIM VEREN ANNELERİN PSİKOSOSYAL ÖZELLİKLERİ İLE ASTIM YÖNETİMİ ÖZ-YETERLİLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ”¹**Buğra YILDIRIM²**ÖZET**

Bu çalışma biyopsikososyal model temeline oturtularak sosyal hizmetin bütüncül bakış açısıyla gerçekleştirilmiştir. İlaveten, astımlı çocuğuna bakım veren anneler ekosistem yaklaşımı çerçevesinde ele alınmış ve bu yönde değişkenler arası ilişkiler incelenmeye çalışılmıştır. Sağlık alanında sosyal hizmete özgü yapılan çeşitli araştırmalarda genelde kronik hastalara özelde ise pediatrik astım hastalarına bakım veren annelerin psikososyal özellikleri ile hastalık yönetimi arasındaki ilişkiler incelenmemiştir. Oysa astımlı çocuklarına bakım veren annelerin psikososyal özellikleri her kronik hastalıkta olduğu gibi sosyal hizmet uzmanının dikkatini çeken kilit değişkenlerdir. Hali hazırda bu durum, çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Dolayısıyla araştırmanın genel amacı, astımlı çocuklarına bakım veren annelerin astım yönetimi öz yeterlilik düzeylerini açıklamak ve bir model önerisi oluşturmaktır.

Araştırmanın metodolojik yönelimi ise nicel ağırlıkta olup çalışmada nitel ve nicel yöntemlerin ikisini de içeren karma yöntem seçilmiştir. Ankara ili kent merkezinde bulunan bir çocuk hastalıkları hastanesinden tedavi hizmeti almakta olan 300 bakım veren anne ile nicel aşama tamamlanmış, toplamda 20 bakım veren anne ile nitel aşamada görüşülmüştür. Dahası çalışmanın veri toplama araçlarından bazıları çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği gözden geçirilmiş formu, ebeveyn astım yönetimi öz-yeterlilik ölçeği, zarit bakım veren yükü ölçeği ve aile apgar ölçeğidir. Tüm veriler 1 Nisan 2016-1 Ekim 2016 tarihleri arasında toplanmış, nitel veriler ise nicel verileri desteklemek için kullanılmıştır. Aynı zamanda nicel veriler SPSS 20 (Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı) yazılımı aracılığı ile nitel veriler de son safhada MAXQDA 11 nitel analiz programında işlenmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu yaşamlarının genç yetişkinlik dönemlerinde olup ortalama iki çocuklu, orta öğretim düzeyinde eğitime ve orta-alt gelir seviyesine sahip bakım veren

¹ Dr. Buğra YILDIRIM'ın Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. (Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet ABD / Sosyal Hizmet Bölümü, 2017.

² Sosyal Hizmet Uzmanı

annelerdir. Bakım veren annelerin ve eşlerinin üçte birinden fazla önemli bir kısmı astımlı çocukla ortak alanlarda sigara tüketmektedir. Bakım veren anneler en yüksek sosyal desteği aile ve arkadaşlarından sağlarken orta derece/düzey de bakım yükü ve aile işlevselliğine sahiptir. Öte yandan bakım veren annelerin astım yönetimi öz yeterlilik düzeyleri ortanın üstünde yer alırken yeterince yüksek bulunmamaktadır. Aile desteği ile Aile APGAR, arkadaş desteği ile Algılanan Sosyal Destek, atakları önleme ve atak yönetimi ile Ebeveyn Astım Yönetimi Öz Yeterlilik puanları arasında pozitif yönlü kuvvetli ilişkiler bulunmaktadır.

Ebeveyn astım yönetimini en iyi yordayan değişken biyolojik ve sosyal etmenlerin yer aldığı modelleme, ikinci yordayıcı bakım yükü, üçüncüsü aile işlevselliğinden memnun olma durumu, son değişken ise algılanan sosyal destektir. Öyleki; bakım yükü, aile işlevselliğinden memnun olma durumu ve algılanan sosyal desteğin psikososyal faktörler tanımlaması ile yordayıcı olarak yer aldığı biyopsikososyal modelleme ebeveyn astım yönetimi öz yeterlilik düzeyinin üçte birinden fazlasını açıklama yetisine sahiptir. Araştırma sonuçları, bakım veren annelerin ebeveyn astım yönetimi öz yeterlilik düzeylerinin büyük oranda biyolojik ve psikososyal özellikleri ile bağlantılı olduğuna ilişkin varsayımı güçlendirmiştir. Araştırmanın sonucunda biyopsikososyal model temelinde ekosistem yaklaşımı kullanılarak “Bakım Verene Yönelik Astım Psikososyal Destek Müdahale Model Önerisi ve Uygulama Alanı” ile yeni bin yılda sosyal hizmet mesleğine özgü postmodern bir bakış açısı sunulmuştur.

Anahtar sözcükler

Biyopsikososyal model, sosyal hizmet, ekosistem yaklaşımı, astımlı çocuk, bakım veren anneler, psikososyal özellikler, sosyal hizmet uzmanı, astım yönetimi öz yeterlilik düzeyleri.

ENGELLİLERE YÖNELİK KURUMSAL HİZMETLERDE DÖNÜŞÜMÜN YENİ ADI: “UMUT EVİ”

Seçil ARSLAN AKAY¹

Engelli bireylerin ayrımcılığa uğramadan toplumsal yaşamın tüm alanlarına onurlu bir birey olarak katılımlarının sağlanması konusunda yenilikçi politika ve stratejiler geliştirme arayışı içinde gündeme gelen “Umut Evi”, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Stratejik Planında "toplum destekli hizmetler" kapsamında, “Birey” odaklı hizmet yaklaşımı içinde önemli bir yer tutmaktadır.

Umut Evi hizmeti ile kurum bakımı hizmetinden yararlandırılan engelli bireylerin toplu yaşamın getirdiği olumsuzlukları asgari düzeye çekebilmek amacıyla, 2 ila 6 engellinin bir apartman dairesinde veya müstakil bir evde yaşamlarını sürdürebilmeleri sağlanmaktadır.

Engelli bireylerin toplumsal yaşama uyumlarının ve katılımlarının sağlanması için bireysel gelişim ve gereksinimlere önem verilmesi doğrultusunda temel amaç, engelli bireylerin kendine güvenen, üreten ve bağımsız yaşayabilen kişiler haline gelebilmesidir. Bu amaçla, ilk kez 31.12.2008 tarihinde Karşıyaka Ayşe-Sevinç Solmaz Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü’ne bağlı ek ünite olarak hizmete giren Umut Evi sayısı, **Ekim 2017 tarihi itibarıyla 137’ye** ulaşmıştır.

Başlangıç itibarıyla proje uygulaması olarak geliştirilen model, hâlihazırda Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Engelli Bireylere Yönelik Umut Evleri Yönergesi” çerçevesinde yürütülmektedir. Kurum bakımı hizmetinde önemli bir dönüşüm sağlayan “Umut Evi”, engelli bireylere sunulan bakım hizmetleri sürecinde insani yaşam standartlarının uygulanabilirliği adına da büyük önem taşımaktadır.

Söz konusu yönergenin getirdiği yenilikçi yaklaşım, engelli bireyin küçük gruplar halinde müstakil bir evde veya apartman dairesinde yaşamını sürdürmesi ile sınırlı kalmayıp; aynı zamanda yapılan düzenleme ile; bakım altına alınma talebiyle müracaat eden engelli için müracaat ettikleri sırada yaşadıkları evin koşulları, yönergede belirtilen standartlara uyduğu takdirde, evlerinden ayrılmadan kaldıkları evin, umut evine dönüştürülebilmesi mümkün hale gelebilmektedir. Kurum bakımında olup kendi evi bulunan engellilerin istemesi halinde de bu talepleri değerlendirilerek uygun görülmesi halinde kendi evleri ev tipi sosyal hizmet birimine (umut evi) dönüştürülebilmektedir.

Anılan yönergede yer alan bir diğer unsur ise; engelli bireyin kendisi veya yasal temsilcisinin talep etmesi halinde, kendisine refakat edecek ve engelli olması zorunlu olmayan bir akrabası ile umut evinde kalabilecek olmasıdır.

Umut Evi hizmet modelinin genel esasları ve işleyişi hakkında gerekli bilgiler için www.aile.gov.tr- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü- Ulusal Mevzuat-Yönergeler internet erişim adresinde yer alan “Engelli Bireylere Yönelik Umut Evleri Yönergesi”ne ulaşmak mümkündür. 23 Ocak 2018

¹ Sosyal hizmet Uzmanı, ASPB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

SOSYAL HİZMET UZMANLARI İÇİN ETİK KILAVUZ¹

(SOSYAL HİZMETLERDE YOLSUZLUK VE DİĞER ETİK SORUNLARI AŞMADA VE ÖNLEMEDE BİR YOL OLARAK ETİK KAPASİTE GELİŞTİRME PROJESİ)

Sosyal Hizmet Uzmanları İçin Etik Kılavuz, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği tarafından ortaklaşa finanse edilen ve Türkiye Felsefe Kurumu Derneği tarafından Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin işbirliği ve Çocuk İhmali ve İstismarını Önleme Derneği, Gündem Çocuk Derneği, Hayat Sende Gençlik Akademisi Derneği, Kadın Çalışmaları Derneği, Kuçuradi Felsefe ve İnsan Hakları Vakfı, Maltepe Üniversitesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Toplumsal Etik Derneği ve Türkiye Biyoetik Derneğinin katılımıyla gerçekleştirilen “Sosyal Hizmetlerde Yolsuzluk ve Diğer Etik Sorunları Aşmada ve Önlemede Bir Yol Olarak Etik Kapasite Geliştirme” konulu projenin bir parçası olarak hazırlanmıştır.

Bu proje, konuyla ilgili olarak 18 ilde yapılan bir araştırmadan, 60 sosyal hizmet uzmanının üç grup halinde yapılan bir haftalık etik ve insan hakları eğitiminden ve bu Kılavuzun hazırlanmasından oluşuyordu.

Kılavuz, bu araştırma ve eğitimden sonra, etik kodlarla ilgili başarılı çalışmaları ve bu konudaki deneyimiyle tanınan Prof. Dr. Neyyire Yasemin Yalın tarafından, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Başkanı Bülent Karakuş'un ve aynı derneğin Yönetim Kurulu üyesi Kenan Topçu'nun katkılarıyla hazırlanmış ve sosyal hizmet uzmanları Gül Erdost, Emrah Kırımsoy, Sultan Çamur Karataş, Kasım Karataş, Sedat Türkeri ve Arzu İçağasıoğlu Çoban tarafından değerlendirilmiştir. Kılavuzun son hali, Mehmet Onur Yılmaz ve Mustafa Horuş tarafından basıma hazırlanmış, Türkiye Felsefe Kurumu tarafından basılmıştır.

Bu metin sosyal hizmet mesleğinin temellerini ve bu temellere dayanan sosyal hizmet uygulamasının etik çerçevesini ortaya koymak amaçındadır. Ülkemizde bu alanda yapılmış bir dizi çalışmadan ve yayınlanmış olan metinlerden yola çıkılarak, sosyal hizmet mesleğinin son yıllarda değişen yapısının ortaya çıkardığı yeni durumlar ve standardizasyon çabaları da göz önünde tutularak hazırlanmıştır.

Sosyal hizmet, insan haklarının savunulmasına ve yaşanmasına katkıda bulunmayı amaçlayan bir meslektir. Sosyal hizmet mesleğinin temelinde, kişilerin insan olarak haklarının korunması için gerekli olan kaynakların geliştirilmesi, sosyal adaletin gerçekleşmesine katkı sağlanması ve her kişinin özerkliğini gerçekleştirebilmesi için destek olma ve yol gösterme bulunmaktadır.

¹ Bu kılavuz SHUDER'in ortağı olduğu “Sosyal Hizmetlerde Yolsuzluk ve Diğer Etik Sorunları Aşmada ve Önlemede Bir Yol Olarak Etik Kapasite Geliştirme” konulu proje kapsamında hazırlanmıştır. Projeye ilgili bilgiye <http://www.shudernegi.org/?pnum=157&pt=Etik+Projesi> adresinden ulaşılabilir

Aşağıdaki etik ilkeler, yukarıda tanımlandığı biçimiyle sosyal hizmet mesleğinin uygulayıcıları olan sosyal hizmet uzmanlarının mesleklerini icra ederken göz önünde tutmaları gereken temelleri özetlemektedir. Sosyal hizmet mesleğinin çok aktörlü, çok boyutlu ve dinamik bir dünyada icra edildiğini göz önünde tutarak, sosyal hizmet uzmanlarının eylemlerinin sonuçları bakımından tek ve mutlak belirleyen olmadıklarını kabul etmek gerekir. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanları kendi eylemlerini ve meslektaşlarının eylemlerini değerlendirirken, öncelikle eylemlerin temelindeki etik değer unsurlarını göz önüne almaları uygun olur.

1. Sosyal hizmet uzmanı, sosyal hizmet mesleğinin insan haklarına ve insan sevgisine dayandığını kabul eder. Bu temel değerlerin korunabilmesi ve sosyal adaletin gerçekleştirilmesi için yalnız kişinin esenliğinin değil, içinde yaşadığı toplumun refahının ve çevrenin korunmasının da dikkate alınmasını gerekli görür.

2. Sosyal hizmet mesleğinin evrensel normlara dayanan bir eğitimi gerektirdiğini, mesleğin uygulanmasında bilimsel kanıtlara, deneyime, meslekî özerkliğe ve mesleğin etik temellerine dayanmanın zorunlu olduğunu bilir.

3. Sosyal hizmet uzmanı, profesyonel yaşamında mesleğinin bilimsel temellerini geliştirmeyi etik bir sorumluluk olarak görür. Hem kendisinin hem de meslektaşlarının bilimsel gelişimini öncelikli bir amaç olarak kabul eder. Bu tutumunun gereği olarak meslektaşlarının, müracaatçıların ve genel olarak toplumun bilgilenebilmesine katkıda bulunur.

4. Sosyal hizmet uzmanı meslekî yeterliliklerinin bilincindedir. Meslek uygulamaları sırasında kendi sınırlarını bilir ve bu sınırlar içinde kalmaya özen gösterir. Gerekteğinde meslektaşlarının deneyimlerinden yararlanmaktan ve yardım almaktan kaçınmaz. Yetkilerini kullanırken dikkatli ve özenlidir.

5. Sosyal hizmet uzmanı başka mesleklerin bilgi, tutum ve beceri çerçevelerine saygı gösterir. Ortak hedefe yönelmiş ekibin etkili bir üyesidir. Sosyal hizmet mesleğinin bilimsel bilgi dağarcığını ve ilkelerini bütün ortamlarda titizlikle temsil eder.

6. Sosyal hizmet uzmanı mesleğini uygularken ve onun dışında, bütün insanların yalnızca insan olmaları nedeniyle eşit olarak değerli ve saygıdeğer olduklarını kabul eder, ayrımcılık yapmaz.

7. Sosyal hizmet uzmanı, sosyal hizmet mesleğinin insan olarak kendi haklarını koruyamayan, kolayca incinebilir kişiler ve gruplar söz konusu olduğunda, onların insan olarak haklarını savunmalarına destek olma ya da doğrudan bu hakları savunma sorumluluğunu taşıdığını bilir.

8. Sosyal hizmet uzmanı müracaatçısına saygıyla yaklaşır. Onu anlamaya çalışır, eşitlikçi ve dürüst bir ilişki kurar.

9. Müracaatçısının onuruna ve özerkliğine saygı gösterir. Bu saygının gereği olarak müracaatçısını hakları ve sorumlulukları, içinde bulunduğu durum, yapılacak eylem planları ve bunlardan beklenen sonuçlar konularında bilgilendirir; onun kararların oluşturulmasına katılmasını destekler. Müracaatçının kendisiyle ilgili konularda, kendi anlayışlarına dayanarak karar verme hakkını, üçüncü kişilere, topluma ya da bizzat kendisine açıkça zarar verme olasılığı olmadıkça korur.

10. Sosyal hizmet uzmanı müracaatçısıyla ilgili olarak elde ettiği bilgileri özel yaşama saygı ve mahremiyet ilkeleri çerçevesinde gizli tutar. Bu etik sorumluluğun sınırları konusunda müracaatçısını bilgilendirir.

11. Sosyal hizmet uzmanı müracaatçısının durumunu kendi çıkarı için kullanmaz ve istismar etmez. Bu tür davranışların başka profesyonellerce yapılmasına izin vermez, gereken bildirimlerde ve eylemlerde bulunur.

12. Sosyal hizmet uzmanı çalıştığı kurumun temel misyonuna bağlılık gösterir. İnsan haklarına bağlılığı ise diğer bütün sorumluluklarının önündedir. Bu nedenle ister kurumdan, ister öteki ekip üyelerinden, ister kendi meslektaşlarından, isterse öteki müracaatçılardan gelsin, her türlü ayırıcı ve kötü muameleye karşı çıkar. Meslekî bilginin ve yetkinin kötüye kullanılmasına izin vermez.

13. Sosyal hizmet uzmanı mesleğinin toplum tarafından doğru anlaşılması için çaba gösterir. Bu amaçla inisiyatif kullanma, sorumluluk alma ve hesap verme gibi meslekî yetkinliklerini gereğince uygular. Toplum karşısında mesleğini temsil ettiğinin bilincindedir.

14. Sosyal hizmet uzmanı hizmet verdiği ortamın kucaklayıcı, ayırımcılıktan uzak ve hizmet alanların gelişimlerini destekleyici nitelikte olması, hizmet kalitesinin yükselmesi ve değişen gereksinimleri karşılayıcı biçimde dinamik özellik göstermesi için meslekî bilgi, tutum ve becerileri çerçevesinde katkıda bulunur.

15. Sosyal hizmet uzmanının mesleğini uygularken kendini korumaya ve korunma talep etmeye hakkı vardır. Kendisine yönelik açık tehdit ve yakın tehlikenin olduğu ortamlarda çalışmaya zorlanamaz.

Not: Kılavuz http://www.tfk.org.tr/_doc/pcp10_etik_kilavuz.pdf adresinden tam metin olarak edinilebilir.

KAYNAKLAR:

Blennberger E., Sköndal E., Fränkel T., Ethics in Social Work: An Ethical Code for Social Work Professionals, Sweden, 2006.

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi, Sosyal Hizmet Mesleğinin Etik İlkeleri ve Sorumlulukları, Ankara, 2004.

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi, İnsan Haklarının Karşılanmasında Sosyal Hizmet Uygulaması Standartları Kitabı, Ankara, 2010.

Swedish Union for Social Sciences Professionals (Akademikerförbundet SSR), Ethics in Social Work: A Code for Conduct and Ethical Behaviour for Social Workers, 2015.

The British Association of Social Workers, The Code of Ethics for Social Work: Statement of Principles, 2012.

The National Association of Social Workers, Code of Ethics of the National Association of Social Workers, US, 2008.

SOSYAL HİZMET SEMPOZYUMLARI**“ULUSLARARASI SOSYAL HİZMET KONGRESİ 2017 (USHK17):
Sosyal Sorunlar ve Sosyal Hizmetin Geleceği”**Bülent KARAKUŞ¹

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği tüzüğü gereği Ulusal Sosyal Hizmet Konferansı, Sosyal Hizmet Uzmanlarının bir faaliyetidir. Bu kapsamda 5 yılda yapılan Ulusal Sosyal Hizmet Konferansı/Kongresi Dernek tarafından düzenlenirken, her yıl düzenlenen sosyal hizmet sempozyumu ise SHUDER’le üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerinin işbirliği ile her yıl ulusal düzeyde gerçekleştirilmektedir. İlki 1995 yılında gerçekleştirilen sempozyumlar 1995 yılından 2003 yılına kadar SHUDER ile tek sosyal hizmet okulu olan Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu işbirliğiyle yapılmıştır. 2000’li yıllardan itibaren sosyal hizmet bölümlerinin artmasıyla sosyal hizmet sempozyumları sempozyum sonunda verilen ortak kararla, SHUDER’le her yıl değişen 1 sosyal hizmet lisans bölümü tarafından düzenlenmekte sempozyumun nasıl düzenleneceği Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği ile sempozyumu düzenleyecek okul tarafından belirlenmektedir.

Son yıllarda içerik olarak kongreye dönüşen ve 2015 yılında gerçekleştirilen sempozyumda bir sonraki sempozyumun 2016 yılında SHUDER ile Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü işbirliğinde gerçekleştirilmesi kararlaştırılmış ancak uluslararası olarak planlanan organizasyona yurtdışı katılımların planlanması ve ülkemizde yaşanan süreç nedeniyle organizasyonun 2017 yılında yapılmasına karar verilmiştir. Bu çerçevede sempozyum 2017 yılında geniş bir tema ile ulusal ölçekten uluslararası ölçeğe taşınmıştır. Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresi 2017: Sosyal Sorunlar ve Sosyal Hizmetin Geleceği” teması ile Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği ve Hacettepe Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü işbirliğiyle 29-31 Mayıs 2017 tarihlerinde Ankara’da Hacettepe Üniversitesi Kültür ve Kongre Merkezinde gerçekleştirilmiştir.

Sosyal sorunların yerel, bölgesel ve uluslararası boyutta yansımalarına sosyal hizmetin geleceğine odaklanarak yanıtının tartışılması gereksinimi, 2017 Kongresi’nin temelini oluşturmuştur. Kongrenin amacı akademisyenlerin, araştırmacıların, eğitimcilerin ve saha çalışanlarının, eğitim, hizmetlerin örgütlenmesi, sosyal politikalar, kırılgan grupların değişen gereksinimleri ve hizmet sunumları ile ilgili görüşlerini, sosyal hizmetin geleceği bağlamında paylaşabilmeleri için buluşmasını sağlamak olmuştur. Bu kapsamda belirlenen temalar şunlardır:

¹ Editör, Sosyal Hizmet ve Kamu Yönetimi Uzmanı

Ana Tema: Sosyal Sorunlar ve Sosyal Hizmetin Geleceği

Alt Temalar:

a) Sosyal hizmet eğitimi ve öğretimi

- Sosyal hizmetin bilgi, beceri ve değer temeli
- Kuram ve uygulama ilişkisi
- Uygulama ve eğitimde sosyal hizmet araştırması
- Genelci veya uzmanlaşma yönelik sosyal hizmet eğitimi
- Açık veya uzaktan eğitim
- Sosyal hizmet eğitiminin uluslararası boyutu
- Sosyal hizmet üretiminde yeni yöntemler
- Sosyal hizmet müfredatı geliştirmede güçlükler ve fırsatlar
- Sosyal hizmet öğretim yöntemlerinin yansımaları
- Sosyal hizmet öğretiminde teknolojinin kullanımı

b) Sosyal hizmetlerin örgütlenmesi ve sosyal politikalar

- Sosyal hizmetlerin merkezi ya da yerel yönetimi
- Yeni kamu yönetimi
- Sosyal politika uygulamaları
- Sosyal hizmetlerin örgütlenmesi ve kurumsallaşması
- Kamu ve kamu dışı sosyal hizmet sunumları
- Gönüllülük

c) Kırılgan grupların değişen gereksinimleri ve yeni hizmet sunumları

- Yoksulluk
- Sağlık ve akıl sağlığı
- Şiddet
- Çocuk refahı
- Engellilik
- Kadın hakları

- Toplumsal cinsiyet
- Yaşlanma
- Aile sorunları
- Göç
- Afetler
- Ceza-adalet sistemleri
- İnsani hizmet teknolojileri

Kongreye yabancı davetli konuşmacı olarak sosyal hizmetin uluslararası alanda öncü isimlerinden Prof. Dr. Malcolm PAYNE katılmış ve Anahtar Konuşmacı olarak “Sosyal Sorunlar Ve Sosyal Hizmetin Geleceği: Küresel Bir Analiz” konuşması ile katılımcılarla birlikte olmuştur. Ülkemizde sosyal hizmetin önde gelen akademisyenlerinden oluşan yerli davetli konuşmacıların katıldığı “Sosyal sorunlar ve sosyal hizmet eğitiminde güncel gelişmeler” ve “Sosyal sorunlar ve sosyal hizmetlerin örgütlenmesi” başlıklı 2 adet panel gerçekleştirilmiştir. Ayrıca kongrede 30’u aşkın oturumda pekçok bildiri sunulmuştur. Kongre bildiri kitabı yayınlanmış olup ayrıntılı bilgiye kongre web sayfasından ulaşılabilir: <http://www.sh2017.hacettepe.edu.tr/tr/>

İlki 1995 yılında düzenlenen ve bugüne kadar gerçekleştirilen diğer Sempozyumlar ise şunlardır:

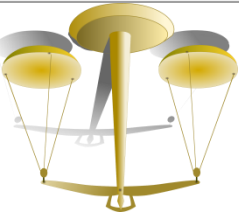
SOSYAL HİZMET SEMPOZYUMLARI

YIL	SEMPOZYUM	DÜZENLEYENİN ADI	
1995	Sosyal Hizmet Sempozyumu 95 <i>“30. Yılında Sosyal Hizmet ve Geleceğe Yöneliş”</i> Ankara, 22-24 Kasım 1995	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	

1996	Sosyal Hizmet Sempozyumu 96 <i>“Toplumsal Gelişme ve Değişme Sürecinde Sosyal Hizmet”</i> Ankara, 16-18 Ekim 1996	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	
1997	Sosyal Hizmet Sempozyumu 97 <i>“Toplumla Bütünleşme Sürecinde Özürlüler ve Sosyal Hizmet”</i> İstanbul, 18-20 Eylül 1997	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	
1998	Sosyal Hizmet Sempozyumu 98 <i>“Kentleşme Sürecinde Sosyal Hizmet”</i> Antalya, 5-7 Kasım 1998	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	
1999	Sosyal Hizmet Sempozyumu 99 <i>“Bölgesel Kalkınma Sürecinde Sosyal Hizmet”</i> Diyarbakır, 20-22 Ekim 1999	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	
2000	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2000 <i>“Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’de Sosyal Hizmet Politikaları (Uluslararası Katılımlı)”</i> Ankara, 25-26 Ocak 2000	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	

2001	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2001 <i>“Deprem ve Sosyal Hizmetler”</i> Ankara, 5-7 Aralık 2001	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	
2002	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2002 <i>“Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar”</i> Ankara, 18-19 Ekim 2002	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	
2003	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2003 <i>“Yoksulluk ve Sosyal Hizmetler”</i> Antalya, 9-11 Ekim 2003	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	 CİLT I CİLT II
2004	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2004 <i>“Türkiye’de Sosyal Hizmet Uygulamaları İhtiyaçlar ve Sorunlar”</i> Alanya 4 - 6 Kasım 2004	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ	

			
2005	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2005 "Türkiye'de Çocuğun Korunması" Ankara, 02 Aralık 2005	ANKARA ÜNİVERSİTESİ	
2007	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2007 "Çocuk ve Aileye Yönelik Sosyal Hizmetler" Sakarya, 14-16 Kasım 2007	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	
2009	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2009 "Sosyal Dışlanma ve Sosyal Hizmet" Ankara, 12-14 Kasım 2009	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ	
2010	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2010 "Sosyal Kalkınma ve Sosyal Hizmet" Ankara, 09-10-11 Aralık 2010	ANKARA ÜNİVERSİTESİ	
2011	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2011 "Sosyal Hizmet Eğitiminde 50. Yıl" Ankara, 15-17 Aralık http://sh2011.hacettepe.edu.tr/	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	
2012	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2012 "Farklılıkları Anlamak" Konya, 07-08 Kasım 2012 https://www.facebook.com/SosyalHizmetSempozyumu2012/?fref=nf	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	

2013	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2013 <i>“Türkiye’de Çocuğun Refahı ve Korunması: “Kapsayıcı Bir Yaklaşım Arayışı”</i> Kocaeli, 28-30 Kasım 2013 http://shb.kocaeli.edu.tr/Sempozyum2013.pdf	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	Uluslararası Katılımlı SOSYAL HİZMET SEMPOZYUMU 2013 28-30 Kasım 2013, Kocaeli Türkiye’de Çocuğun Refahı ve Korunması “Kapsayıcı Bir Yaklaşım Arayışı” SEMPOZYUM BİLDİRİLERİ Gündem Çerçeve Dergisi
2014	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2014 <i>“Türkiye’de Adalet Sistemi ve Adli Sosyal Hizmet”</i> Ankara, 20-22 Kasım 2014 http://shsempozyum2014.baskent.edu.tr/	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ	
2015	Sosyal Hizmet Sempozyumu 2015 <i>Türkiye’de Sosyal Hizmet Uygulamasının 50. Yılı: İnsan Değer ve Onurunu Yüceltmek”</i> Manisa, 26-28 Kasım 2015 http://shs2015.cbu.edu.tr/	CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	
2017	Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresi 2017 <i>“Sosyal Sorunlar ve Sosyal Hizmetin Geleceği”</i> 29-31 Mayıs 2017 – Ankara http://www.sh2017.hacettepe.edu.tr/tr/	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	INTERNATIONAL SOCIAL WORK CONGRESS 2017 ULUSLARARASI SOSYAL HİZMET KONGRESİ Sosyal Sorunlar ve Sosyal Hizmetin Geleceği Social Problems and the Future of Social Work 29-31 Mayıs 2017 Hacettepe University Convention Center Büyükdere-Ankara, Turkey shcongress2017@hacettepe.edu.tr 29-31 Mayıs 2017 Hacettepe Üniversitesi Kongre Merkezi, Büyükdere-Ankara, Türkiye shcongress2017@hacettepe.edu.tr www.sh2017.hacettepe.edu.tr

Kaynak: <http://www.shudernegi.org/?pnum=45&pt=Sempozyum>

SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ GENEL MERKEZİ
14. OLAĞAN GENEL KURULU

Bülent KARAKUŞ¹

Abidin ÖZDEMİR²

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi 14. Dönem Yönetim Kurulu 28 Mart 2015 – 18 Mart 2017 tarihleri arasındaki 2 yıllık süreçte aşağıdaki isimlerden kurulu olarak görev yapmıştır. (İlk 6 aylık sürecin ardından yönetim kurulu arasında görev dağılımı yapılmış ve ülkemizde yaşanan zorlu süreçte çalışmalar kurumsal kimlikle sürdürülmüştür).

13.OLAĞAN GENEL KURUL: 28.03.2015- (14.DÖNEM/1)

1	ZEYNEP MUTLU	GENEL BAŞKAN
2	ELİF GÖKÇEARSLAN ÇİFTÇİ	GENEL BAŞKAN YARDIMCISI
3	SULTAN KARATAŞ	GENEL SEKRETER
4	ABİDİN ÖZDEMİR	GENEL SAYMAN
5	MEHMET CAN ÖZKAYA	VEZNEDAR
6	BÜLENT KARAKUŞ	ÜYE
7	UMUT YANARDAĞ	ÜYE
8	KENAN TOPÇU	ÜYE
9	ÇAĞRI SEVİN	ÜYE

YÖNETİM KURULU KARARI: 05.10.2015- (14.DÖNEM/2)

1	BÜLENT KARAKUŞ	GENEL BAŞKAN
2	SULTAN KARATAŞ	GENEL BAŞKAN YARDIMCISI
3	MEHMET CAN ÖZKAYA	GENEL SEKRETER
4	ABİDİN ÖZDEMİR	GENEL SAYMAN
5	MEHMET CAN AKTAN	VEZNEDAR
6	ELİF GÖKÇEARSLAN ÇİFTÇİ	ÜYE
7	UMUT YANARDAĞ	ÜYE
8	KENAN TOPÇU	ÜYE
9	ÇAĞRI SEVİN	ÜYE

¹ SHUDER 14.Dönem Genel Başkanı

² SHUDER 14.Dönem Genel Merkez Yönetim Kurulu Sayman Üyesi

14.Dönemde, ülkemizin içinden geçtiği olağanüstü süreçte dernek çalışmaları kurumsal yapıya uygun olarak özveriyle kesintisiz olarak sürdürülmüş ve önemli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede; 5 yılda 1 SHUDER tarafından düzenlenen sosyal hizmet kongresi, “8.Ulusal Sosyal Hizmetler Kongresi Türkiye’de Sosyal Politikanın Dönüşümü: Yerelleşme ve Sosyal Hizmetler” başlığıyla 15-16 Nisan 2016 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilmiş; IFSW kongrelerine katılım sağlanmış, kongrenin ülkemizde düzenlenmesi için başvuruda bulunulmuş; Dernek genel merkez yeri taşınmış, genel merkez yeri alınması için çalışma başlatılmış; komisyon, platform, kongre, çalıştay, yönerge, eğitimler, paneller, meslek/oda kanunu, hukuki savunuculuk, projeler, şubeleşme, kitap/dergi, mesleki bilgi yayını vs. pekçok çalışma gerçekleştirilmiştir. 14.Dönem çalışmalarına ilişkin bilgiler derneğin web sayfasında (<http://www.shudernegi.org/?pnum=359&pt=SHUDER+GMYK+2015-2017+Faaliyet+Raporu-12.03.2017>) sunulmuştur.

14.Dönem yönetim kurulu süreci sonunda yeni genel kurul planlaması yapılmış ve önemli tüzük değişiklikleri de dahil genel kurula dair hazırlıklar yapılmıştır. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi 14. Olağan Genel Kurulu aşağıdaki gündemle 18 Mart 2017 cumartesi günü saat 13.30-17.30 arasında 100. Yıl Çarşısı Konferans Salonu Atatürk Bulvarı No:2 Zemin Kat Ulus / ANKARA adresinde gerçekleştirilmiştir.

Genel Kurul Gündemi:

1-Açılış-Yoklama

2-Saygı Duruşu

3-Divan Kurulu Seçimi

4-Yönetim Kurulu Çalışma/Faaliyet Raporu ile Kesin Hesap/Mali Raporunun Sunumu,

5-Denetim Kurulu Raporunun Sunumu

6-Genel Merkez Yönetim Kurulunun ibra edilmesi,

7-Genel Merkez Denetim Kurulunun ibra edilmesi

8-Tahmini Bütçenin Görüşülmesi,

9-Tüzük Değişikliklerinin görüşülmesi

10-Genel Merkez Yeri Alımının Görüşülmesi

11-Yönetim, Denetim ve Onur Kurulu Seçimi

12-Şube Genel Kurulunca kabul edilmiş bütçe ve diğer kararları onaylamak

13-Dilek ve Temenniler

14-Kapanış.

Açılış-yoklama ve saygı duruşundan sonra Divan Heyetine oybirliği ile Fikri AKBİN Başkan, Yaşar ÇAVDAR KOLBÜKEN ve Merve Deniz PAK Üye olarak seçilmişlerdir.

Faaliyet Raporu, Genel Başkan Bülent KARAKUŞ tarafından okunmuş ve ayrıca kitapçık olarak da dağıtılmıştır. Kesin Hesap Mali Raporu, Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR tarafından okunmuştur. Denetim Kurulu Raporu, Denetim Kurulu Üyesi Doç.Dr. Gonca POLAT tarafından okunmuştur. Genel Merkez Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulu oybirliği ile ibra edilmiştir.

Tahmini Bütçe, Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR tarafından sunulmuş ve oybirliği ile kabul edilmiştir.

14.Olağan genel kurula katılan üyeler tarafından mesleğimize ve derneğimize ilişkin önemli konular tartışılmış ve özellikle tüzük değişiklikleri konusunda önemli görüşmeler yapılmıştır. Tüzük değişiklikleri madde madde görüşülmüş oyçokluğu ve oybirliği ile kabul edilmiştir. Genel kurulda yapılan tüzük değişikliklerinden başlıcaları şunlardır:

Tüzükte bulunan Onur Kurulu kaldırılarak yerine Etik Kurul ve Danışma Konseyi oluşturulmuştur. Bu çerçevede etik kurulun, etik ilkelerin uygulanması ve geliştirilmesi, üyelerin bu etik ilkelere ve dernek tüzüğüne uymasına ilişkin değerlendirmeler yapması öngörülürken, danışma konseyinin ise dernek ile ilgili genel konularda yönetim kuruluna tavsiye kararları vermesi öngörülmüştür.

Ayrıca, sosyal hizmet lisans öğrencilerine derneğe fahri üye olabilme hakkı getirilmiş, SHUDER'e üyelik için lisans koşulu vurgulanmış, dernek üyelerinin yıllık aidatları 120 TL olarak belirlenmiştir.

Derneğin 14. olağan genel kurulunda yeni yönetim, denetim ve onur kurulu şu isimlerden oluşturulmuştur.

YÖNETİM KURULU

1- Rahmiye BOZKURT	(Genel Başkan)
2- Abdullah ÖZBAY	(Genel Başkan Yardımcısı)
3- Esin BOYRAZ POLAT	(Genel Sekreter)
4- Çiğdem KARAHAN BEDİR	(Genel sayman)
5- Tülin KUNAR	(Veznedar)
6- Zeynep MUTLU	(Üye)
7- Fayık YURTKULU	(Üye)
8- Ergin BALCI	(Üye)
9- Mehmet Can ÖZKAYA	(Üye)

DENETİM KURULU

- 1- Doç. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN
- 2- Doç. Dr. Bilge Önal DÖLEK
- 3- Doç. Dr. Gonca POLAT

ONUR KURULU/ETİK KURULU

- 1- Prof. Dr. İlhan Tomanbay
- 2- Prof. Dr. Kasım KARATAŞ
- 3- Gül ERDOST
- 4- Murat ALTUĞGİL
- 5- Bülent KARAKUŞ

Bugüne kadar dernek organlarında görev alarak katkı veren meslektaşlarımıza teşekkür ediyor, yeni seçilen meslektaşlarımıza başarılar diliyoruz.

KİTAP TANITIMI

Aygül KILIÇ YILDIZ¹

Kitap Adı: YOKSULLUK VE ŞİDDET KISKACINDA KADIN

Yazar: Esin POLAT

Yayınevi: KKM Yayınları

Basım Tarihi: Şubat 2017

Bir konuda kafa yormak için, kafanızı yormaya değer bulduğunuz şey neyse onun sizi ilgilendirmesi veya rahatsız etmesi gerekir. Felsefî yaklaşım olarak “şey”ler dünyasından yola çıkarsak “şey”, “düşünen bilincin konusu olabilen, gerçekte var olmayıp da yalnızca düşünülmüş **olan**, düşünce nesnesi” demektir. Esin Polat da bütün bu şeyler dünyasında yoksulluk ve ‘kadın’ı kendine dert edinenlerden biridir. Bunu daha araştırma kitabının başında görebilmek mümkün. Çünkü insanın yani kadının dolayısıyla çocukların ve toplumun gelişmesinin önündeki en büyük engel olarak

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı, Ankara Çocuk İzlem Merkezi

“yoksulluğun dayatıldığı kadınlar” olduğunu biliyor. Polat, yoksulluk ve kadını “şey”ler dünyasından alarak nesnel tanımlamalar, gerçek yaşamdan alıntılarla, aklın ışığında çözümler sunarak, somut bir zemine oturtuyor kitabın içeriğini.

Yoksulluğun tarihi tanımının değişmediğini sadece yoksulluk kavramının tanım olarak kategorik sınıflandırmasına yeni yoksulluk tanımlarının (eğitim yoksulluğu, sosyal yoksulluk) eklendiğini, bunun bir tür kendini yenileyen döngüsel çaresizlik olarak karşımıza çıktığını aktarıyor POLAT. Bu çaresizliği de oldukça etkileyici bir tanım olan “yoksulluğun kadınlaşması” (sayfa 27) bölümünde açıklıyor. Yoksulluk çarkına önce kolunu sonra bacağını, sonra bütün bedenini kaptırarak ruhunu teslim eden kadınların kurtuluşunun, aynı ve nakdi yardımlarla desteklenerek değil kadının üretime, iş yaşamına katılımını ve uygulanabilir ulusal istihdam stratejileriyle desteklenerek mümkün olacağını, bu haliyle de kalkınma planları ve kadının istihdamı projeleriyle çözüm yollarını göstermektedir. Kadın istihdamını arttırmaya yönelik mevcut politikalardan (s.93) söz ederken kalkınma planlarından, ulusal istihdam stratejisi belgesinde kadın istihdamına yönelik politika ve tedbirlerden, toplumsal cinsiyet eşitliği eylem planlarından, kırsal alanda kadının güçlendirilmesi ulusal eylem planından, diğer hükümlerden ve kadına karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi sözleşmesine de atıfta bulunarak önerilerini sağlam bir zemin üzerinde temellendirmiştir.

Kadının yoksulluğunun temel nedenlerini (s.29) yine kadının işgücüne katılım oranı, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, eğitim eşitsizliği, kadının sağlık hizmetlerine erişim engeli, karar alma mekanizmalarında yer almama olarak sınıflandırarak sayısal veriler üzerinden gerçekçi uygulama ve çözüm arayışlarına katkıda bulunarak önemli istatistik bilgileri bir arada sunmaktadır.

Polat’ın bu araştırma kitabını hazırlarken bir hayli titiz davrandığı ve yirmi beş yıllık alan çalışması deneyiminden yararlandığı söylenebilir. Esin POLAT bu deneyimlerini yoğun bir emek sonucunda bizlere ulaştırırken yoksulluk, şiddet ve kadınların sesi olmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle sosyal bilimler alanında çalışma yapan meslek elemanlarının, alanda çalışan meslektaşların ve öğrencilerin yararlanabileceği değerli bir araştırma kitabı olduğunu gönül rahatlığıyla söylemek mümkündür. Bu duyarlılığından dolayı Polat’ın ellerine, emeğine ve bilincine sağlık.

ESİN POLAT (ÖZGEÇMİŞ)

Sivas’ın Gürün ilçesinde doğmuştur. İlk ve orta ve lise eğitimini Gürün ilçesinde tamamladıktan sonra, 1987-1991 yıllarında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulundan, Sosyal Hizmet Uzmanı ünvanıyla mezun olmuştur. 2008-2010 yılları arasında, Davranış Bilimleri Enstitüsünden, Stratejik Aile Terapisi Eğitimi almıştır. Yüksek Lisansını (2012-2014), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalında yapmıştır.

Meslek yaşamı süresince birçok mesleki eğitim, seminer ve çalıştaylarda yer almış, panel, konferans, ulusal, uluslararası sempozyumlara bildirileriyle ve panelist olarak katılmasının yanı sıra, yoksulluk ve

sokakta yaşayan/çalışan çocukların sorunlarına ilişkin, çeşitli televizyon programlarına konuşmacı olarak katılmıştır. Yaptığı mesleki çalışmalar ve başarıları nedeniyle; Ankara Valiliği ve ilgili diğer Kamu Kurumlarınca Takdirname ve Teşekkür Belgeleriyle ödüllendirilmiştir.

TRT Belgeselde beş bölüm olarak yayınlanan, Avusturya ve Almanya' da yaşayan gurbetçi kadınların yaşam öykülerinin yer aldığı, "İKİ VATAN TEK KADIN" isimli belgeselin ve aile içi şiddeti konu alan Sosyal Hizmet uzmanları Derneği Genel Merkezi için hazırlanan, Kamu Spotunun Program Danışmanlığını yapmıştır.

Halen; Ulaştırma Bakanlığı Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğünde Müşavir olarak görev yapmaktadır. Ayrıca 13. ve 15. Dönem Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkez Yönetim Kurulu üyesi olup, Genel Sekreterlik görevini sürdürmektedir.

PORTRE / RÖPORTAJ**“ANLAMLI VE COŞKULU BİR YAŞAM: GÜL ERDOST”**Mehmet Can AKTAN¹**Gül ERDOST kimdir?**

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü 1974 Lisans ve Yüksek Lisans mezunudur.

SSK Hastanelerinin çeşitli birimlerinde Sosyal Hizmet Uzmanlığı ve yöneticilik yapmıştır.

Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) kurucu üyesidir. Bu alanda (işkencenin önlenmesi ve işkence görenlerin rehabilitasyonu, işkence görenlerin yakınları ile sosyal hizmet çalışmaları konusunda) Türkiye’de çalışan ilk sosyal hizmet uzmanıdır.

Profesyonel çalışmalarının yanında sivil toplum çalışmalarını da çok önemsemektedir. Birçok sivil toplum kuruluşunun kurucusu ve üyesidir.

12 Eylül’de eşini işkencede kaybetmiş olup yakınlarını siyasi cinayetlerde kaybetmiş 28 ailenin oluşturduğu “Toplumsal Bellek Platformu” mensubudur.

Uzun süredir kadın alanında edindiği ulusal ve uluslararası deneyimleriyle; toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve farkındalığı, kadının güçlenmesi, kadının karar mekanizmalarında ve ekonomik yaşamda var olmasını kolaylaştırma ve sorunun çözümüne ilişkin katkı sunmaya çabalamaktadır.

¹ Araştırma Görevlisi, Başkent Üniversitesi SBF Sosyal Hizmet Bölümü

Türkiye’de ve dünyada kadınlar açısından yaygın bir çalışma alanı olan Ev Eksenli Çalışma ile ilgili destek grubu olan Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu’nun üyesidir. Bu alanda çalışanların görünürlüğü, örgütlenmeleri, ürünlerini pazarlamaları, kamu politikası oluşturulmasına ilişkin ülke düzeyinde ve uluslararası düzeyde çalışmalar yürütmektedir.

Söz konusu çalışmalarıyla ilgili yazılmış, yayınlanmış çeşitli makaleleri vardır. Ulusal ve uluslararası toplantılarda sunduğu bildirileri de bulunmaktadır.

Yerel radyolarda kendisinin hazırlayıp sunduğu yayın çalışmaları vardır.

Son yıllarda kadına yönelik şiddetin yaygınlaşması sorununa çözüm olarak gördüğü erkeklerle “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Farkındalığını” artırma bağlamında “Şiddet-Güç-Erkeklerle Çalışma” konusuna ilişkin eğitimler vermektedir.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun (UNFPA) koruma altındaki çocuk ve gençlerin güçlenmesini hedefleyen “Nar Taneleri; Güçlü Genç Kadınlar, Mutlu Yarınlar” projesinin koordinatörlüğünü yürütmüştür.

Halen UNFPA’de sığınmacılar için İnsani Yardım Programı çerçevesinde “Kadınlar ve Kız Çocuklar İçin Güvenli Alanlar” merkezlerinin Kadın Güçlenme Uzmanı ve ASPB’nin 19 ildeki Sosyal Hizmet Merkezlerinin sığınmacılarla çalışmalarını kolaylaştırmak için güçlendirilmesi projesinden sorumlu olarak çalışmaktadır.

Türkiye’de kadın kuruluşlarına, kadın gruplarına ve STK’lara birikimleri çerçevesinde gönüllü danışmanlık yapmaktadır.

Meslek örgütü olan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği üyesi olup iki dönem genel sekreterlik yapmıştır, şuanda da Onur Kurulu Üyesi yapmaktadır.

[22 Kasım 2017 – UNDP Ankara Ofisi]

M. Can Aktan: Öncelikle teşekkür ediyorum, hem değerli vaktinizi ayırmış olduğunuz için hem de katkı sunmak üzere katılımınız için...

Gül Erdost: Ben de Derneğe çok teşekkür ediyorum, böyle bir çalışmada beni de düşünerek önelediği ve seçtiği için... Gerçekten çok mutlu oldum.

M. Can Aktan: Biz de mutlu olduk. Hem camia için hem de zaten tanınan bir isim olduğunuzu biliyorum. Genel kurullarda ben de sizi yüz yüze gördüğümü ifade edebilirim. O vesileyle böyle bir çalışmanın içinde bulmuş olduk kendimizi.

Gül Erdost: Çok iyi bir düşünce ayrıca yani. Derneği zaten örgütlenmeyi ve dayanışmayı çok önemsiyorum. Onun yer yer çok altını çiziceğim fakat bu tür çalışmalarla da daha canlı ve daha

dinamik tutuyor meslek örgütünü. O nedenle kutluyorum ayrıca Derneği, çok zor bir işi çok keyifle yaptığımız için de.

M. Can Aktan: O anlamda tabi meslektaşların deneyimlerinden yararlanmak ve belki bir yönüyle hem camiadaki meslektaşların hem de genç kuşakların aslında tanınması da bu anlamda “portreler” üzerinden önemli; biraz da buradan doğru fikri oluşan bir çalışma oldu. Şöyle başlayalım: Genelden özele doğru belki bir tarz olabilir; hani kişisel algılamayın, “**Gül Erdost kimdir?**” ile başlayalım isterim. Yani mesleki kimliğiniz dışında mesela kendinizi nasıl tanımlayabilirsiniz?

Gül Erdost: Mesleki kimliğim dışında ben “insan hakları savunucusu olarak” açık ve net bunu söyleyebilirim. İnsan hakları savunucusuyum. Türkiye’de gerçekten çok ihtiyaç olunan bir alan; olunması gereken ve desteklenmesi gereken bir alan diye düşünüyorum. İnsan hakları alanı çok geniş bir alan şimdi; o nedenle belki şunu söyleyebilirim: Genel olarak insan hakları alanı ama özelde de “kadın hakları” ya da daha hak kaybı olduğunu düşündüğüm alanlarda çalışmak... LGBTİ alanında çalışmak ya da işte çeşitli ayrımcılığa uğrayan Ermenilerle çalışmak ya da Süryanilerle çalışmak vb. konularda azınlıklarla çalışmak diyebilirim genel olarak. Ama kadın hakları alanında çok yoğunlaştım belki onu söylemem çok önemli. Daha çok da kadın güçlenmesi ve kadının haklarının bilincine varması konusunda neler yapabileceğimi çok düşünüyorum, çok deniyorum. Çünkü gerçekten Avrupa bize çok örnek. Ben Avrupa’da da çok fazla çalıştım; özellikle Almanya’da, Fransa’da ve İsveç’te. Hangi alanda çalıştım? Mülteci alanında, yani Türkiye’den göç etmişlerle çalıştım, oraya giden siyasi mültecilerle. Oranın olanaklarıyla Türkiye’nin olanakları çok farklı olduğu için doğrusu çok örtüştüremiyorsunuz oradaki planlanan çalışmaları, kendi ülkenize olduğu gibi aktaramıyorsunuz. Yani mutlaka ayağınıza bir şeyler takılıyor. O nedenle biraz daha özgün, biraz daha yerele uygun koşulları değerlendirip çözümü de öyle bulmanız gerekiyor. O anlamda biraz daha iyi görmek, bakmak gerekiyor. Onu yapmaya çalışıyorum ve insan hakları alanında, işte kadının güçlenmesi alanında o nedenle Türkiye’nin dört bir yerinde gönüllü olarak yaptığım çalışmalar bunlar. Son dört yıldır da – zevkle ve iftiharla söyleyebilirim- erkeklik çalışması yapmaya başladım. Bunu da niçin yapıyorum? Kadının güçlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında algıladığımız bir şey. Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinde çok fazla çalışıyorum fakat gördüm ki erkek kısmı eksik kalırsa, erkeğin farkındalığı olmazsa her ikisini bağdaştırmak, sadece kadını güçlendirerek olmuyor. Yani birlikte güçlenmek. Birçok feminist arkadaşımın bana “bizim işimiz değil” demesine karşın –ben çünkü gerçekten sorunun nasıl çözülebileceğine ilişkin düşündüğümde- bunun gerektiğine ikna oldum, bunu yapmaya çalışıyorum: “Erkeklik çalışması”. Manisa’daki son sempozyumda da zaten bunu sunmuştum. Sempozyumları izlerim, mutlaka çalışmalarımı da oraya aktarıp gençlerle paylaşmak da istiyorum. Elimden geldiğince çaba harcıyorum.

M. Can Aktan: Yani aslında bahsettiğiniz alanlar üzerinden bir ilginiz olduğunu da herhalde anlamak, yorumlamak yanlış olmayacaktır. Yani insan odaklı çalışmak ya da insani değerlerin sizin karakterinizi de buna doğru yönelttiğini ifade etmek herhalde yanlış olmayacaktır.

Gül Erdost: Yani hem mesleğim beni hem ben mesleğimi... İkisi de birbirine çok fazla şey alıp veriyor. Gerçekten bunu hep söylüyorum: Bir kere daha doğsam... Sosyal hizmet mesleği benim ruhuma uyan bir meslek. Bu kadar olabilir. Ve ben çok bilmeden seçtim bu mesleği, sosyal çalışma mezunuyum ben. Emre Kongar'ın öğrencisiyim. Felsefe öğretmenim –liseyi de dereceyle bitirdim-beni yönlendirdi. Dedi ki: “Böyle bir bölüm açıldı, sen ona çok uygun bir insansın.” Ne yapar hocam, nasıl, nerede çalışır falan hiçbir şey bilmiyorum. Ve birinci tercihim oldu, hemen de girdim; yani öncelikle de kabul edildim, girdim. Gerçekten de öyleymiş yani; hocam beni çok iyi tanımış, ona gerçekten minnettarım beni yönlendirdiği için. Şimdi de geliştirme konusunda ben mesleğimi elimden geldiğince; mesela alan olarak insan hakları alanında ilk çalışan sosyal hizmet uzmanıyım ve okulu da çok zorladım. Sosyal hizmet eğitimi verilsin, dersler olmalı diye çok çabaladım, çok uğraştım. Kadın alanında çalışan ilk sosyal hizmet uzmanıyım. Erkeklik çalışan da ilk sosyal hizmet uzmanıyım. Tabi şimdi var artık, olmasını da çok arzu ediyorum, çok istiyorum. Yani yenileri, ilkleri de görmek – ihtiyaçlar çerçevesinde- harekete geçmek gerekiyor. Kaygısız, korkusuz gidiyorum. Şunu herkese anlatırım: Ben Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın kurucusuyum. İşkence görenlerin tedavi ve rehabilite edildiği bir kurum biliyorsunuz orası. Profesyonel de çalıştım orada. Yani, ilk mezun olduğumda sağlık alanında çalıştım. Ama 20 yılımı doldurunca zaten dört yıldır hatta altı yıldır gönüllü çalıştığım TİHV beni çok istedi, gel sana ihtiyacımız var diye. Ben de emekli oldum çok erken yaşlarda ve oraya geçtim. Bir gün bankadan hesap açtırmam gerekiyor ki maaşım yatsın oraya. Hiç unutmuyorum, Kızılay'da bir bankaya gittim ve adres olarak TİHV deyince çalışan gözlerini ayırdı, “teröristmişim” gibi baktı. O dönemde insan hakları sözcüğü bile insanları çok rahatsız ediyordu, yani bunu şunun için söylüyorum: Okulun “insan hakları dersi koyun” önerilerimizi kabul etmemesi, “insan hakları alanına stajyer yollayın” konusunda cevap alamamak bunun getirdiği bir şeydi. Yani toplumsal baskının verdiği bir şeydi. Dolayısıyla –hani ilkler diyorum ya- ne kadar zorlarsa zorlasın siz ihtiyaç var diye direniyorsunuz ve sonuçta da görüyorsunuz ki gerçekten o alan sosyal hizmet alanı yani.

M. Can Aktan: Yani önemli bir bariyerdi belki aşılması gereken ve birilerinin aslında öncülük yapması gerekiyordu ya da bir inisiyatif alması gerekiyordu o anlamda.

Gül Erdost: Yani görmek, karar vermek ve direnmek. Dirençli olmak gerekiyor ve biraz da cesur olmak gerekiyor galiba. Cesaret çok önemli. İşte aynı şey bu erkeklik çalışmasında da feminist arkadaşlarıma karşı cesaretliyim. Şimdi yavaş yavaş herkeste bir şey oldu. Yani bundan 5-6 yıl önce ben söylemeye başladım bunun gerekliliğini. İşte dört yıldır aktif bir biçimde yapmaya çalışıyorum ve şimdi de herkes oraya gelmeye başladı.

M. Can Aktan: Evet o alanda şimdi böyle bir merak uyandıran ve gittikçe daha fazla dediğiniz gibi profesyonelin de el atmaya başladığı bir alan. Ki şey tabiri kullanılıyor o alanda, ben seviyorum onu: “Arı kovanına çomak sokmak...” Gerçekten öyle ama sonuçları da uzun vadede etkili olacak bir alan izlenimi de uyandırıyor.

Sosyal hizmet mesleğinde tanışma süreciniz diyecektim ama aslında siz bahsetmiş de oldunuz...

Gül Erdost: Sosyal hizmet mesleği ile tanışma sürecim; felsefe öğretmenim ve ardından da Emre Kongar’dır. Şimdi aslında şöyle söylemek lazım: Ben memur bir ailenin yedi çocuğundan biriyim. Altı kız, bir erkek. Hepimiz üniversite mezunu olduk. Yani, öyle bir aile düşünün ki babam şunu söylerdi: “Benim yedi tane apartman dairem var” derdi. Çünkü yedi çocuk da üniversite bitirmişti ve ayakları üzerinde durabiliyordu. Öyle bir ortamda yetiştik. Mesela biz çok küçüktük, babam karayollarında mühendisti; tayin olacağına –çocuğuz hepimiz- mutlaka toplanırdık ve el kaldırmamızı isterdi. İşte Bandırma derdi, Konya derdi... Nereye gideyim, tayin olayım diye? Böyle özgür ve demokratik bir ortamda yetiştik. Dolayısıyla bu mesleği seçmem konusunda da zaten özgürdüm. Çalışkan bir öğrenciydim, istediğim her yere girebilecek; mesela Hacettepe’de %25 kontenjan lise birinci ve ikincilerine tanınıyordu. Her bölüme girebilirdim ama böyle bir ortamda büyüdüğümüz için hepimiz, kendi seçimlerimizi kendimiz yaptık hepimiz ve dedik ki ben bu alanda okumak istiyorum, desteklediler. Diğer bütün kardeşlerim de öyle. Şunu yaptık: Ben ikinci büyüğüm, belki şey yaptık yani açıkladık; işte bu meslek şöyle, şunu seçsen daha iyi olur falan gibi önerilerimiz oldu ama hiçbir zaman baskıcı olmadık. Çok okuyan bir aileydi; babam da öyle, çok okumayı severdi. Biz Doğuluyuz ama böyle hep erkek çocuk için değil. Babam doğarken annesini kaybetmiş, dolayısıyla ben evleneceğim ve çok çocuklu kocaman bir ailem olsun diye istemiş ve gerçekten de sevgi dolu bir aile. Kardeşler, hepimiz öyleyiz şimdi çocuklarımız da öyle. Ama babamı çok erken kaybettik, şanssızlık oldu. Dolayısıyla böyle bir çocukluk yaşadık. Böyle bir meslek oldu. Hah, Emre Kongar bana Marksist klasiklerle tanışmam konusunda çok yol açmıştır. Yani, Sol Yayınları’nı, Onur Yayınları’nı... Önceden Emre Kongar sayesinde tanıdım ben onları. Okutup onları amfide işte idealizm, sosyalizm, materyalizm konusunu tartıştıran bir insan olduğu için o da bana çok ayrı bir ufuk açtı ve yol açtı. Tabi ki benim de zaten böyle bir hevesim olduğu için o yolda yürümeyi seçtim. Yani hem sorumluluk alarak ama hep kendimi geliştirerek hem de dünyayı da tanımaya çalışarak bir öğrencilik yaşadım. Fakat öğrenciliğimden de başlayarak örgütlenmeye çok önem veriyorum. Örgütlülük benim için vazgeçilmez bir şey. Şu anda da öyle zaten: Kadın örgütlenmesi benim için çok kıymetli. Olmazsa olmaz. Örgütten kastettiğim sadece dernek vb. tüzel kişiliği olan bir yer değil. Birlikte bir şeyler yapmayı, düşünmeyi, hareket etmeyi kolaylaştıran bir sistem olduğu için beraber olmanın önemini vurgularım. Kadınlara da bunu vurgulamaya çalışırım hep. Yani ilkokul mezunu bile olmayan, dünyası çok dar olan kadınlardan söz ediyoruz. Burada ufkunu genişletmek, onu inandırmak falan biraz zaman alıyor, kolay bir şey değil. Ama sonunda görüyorsunuz ki şimdi benim bir sürü lider

kadın olan, kadın çalışmalarına benim gibi çabalayan bir sürü kadın arkadaşım var ve onlarla da kıvanç duyuyorum.

M. Can Aktan: Yani aslında kişisel ilgi ve iyi bir öğretmen yönlendirmesiyle birleşmesi, sizin de tabi kişisel gayretiniz...

Gül Erdost: Muhteşem oldu. Yani o öğretmeni gerçekten şimdi çok arıyorum... Yani reenkarnasyona da inanmıyorum ama “bir daha dünyaya gelsem yine sosyal hizmet uzmanı olmak isterdim.” Hiç başka bir meslek bana uygun değil. Ruhum benim sosyal hizmetle bağdaşüyor. Dolayısıyla çok önemsiyorum.

M. Can Aktan: Bahsediyorsunuz, az önce de aralarda da vurgu yaptınız; uygulama geçmişiniz açısından **sosyal hizmetin hangi alanlarında mesela çalışmalarda bulundunuz?**

Gül Erdost: Şimdi ben dediğim gibi 7 çocuklu ailenin bir öğrencisi olarak SSK’dan burslu okudum. Yani sosyal çalışma bölümünde –Emre Kongar’ın bölümünde- SSK’dan burs alarak okudum. Onlar da SSK Hastaneleri’nde çalışma koşulu getiriyorlardı. Dolayısıyla ben mezun olunca hemen bana Ankara, İstanbul, İzmir hastanelerinden hangisi dediler? Ankara dedim ama İzmir’e tayin oldum. İzmir Tepecik Hastanesi’nde başladım. Asabiye kliniği vardı o zaman (psikiyatri). Nöropsikiyatri’de gerçekten klinik şeflerimin de bana yarattığı ortamlar, orada da çok çabaladım. İki yıl süreyle çok bağımsız ve bütün hastaların anamnezini/öyküsünü benim almamı isterlerdi. Dolayısıyla birçok vakayı, çözemedikleri vakanın onlar açısından tıbbi anlamda, psikiyatrik anlamda çözemedikleri vakalara destek olduğumu, bu nedenle de oradan becayiş yaparak gelmek istediğimde “senin yerine bir başka sosyal hizmet uzmanı olmazsa kabul etmeyiz” dediklerini söyleyebilirim. Bunu bir kere daha yaşadım, fizik tedavi kliniğinde çalışırken. Sağlık alanında çalıştım. Oradan biraz önce de dediğim gibi insan hakları alanına geçtim. Kadın çalışmaları bağlamında; Mamak bölgesinde Çağdaş Kadın ve Gençlik Vakfı’na transfer oldum. Bizim Kasım da oradaydı zaten (Prof. Dr. Kasım Karataş’ı kastediyor). Kadın projesini yaşama geçirdim. Bu arada gençlikle ilgili de çalışmalar yapıyordum. Onlara TİHV’deyken başlamıştım. Yani TİHV’e Almanya’dan bir vakıf Gençlik Değişim Programları yapalım demişti. Dolayısıyla gecekondü bölgesinde Avrupa’ya gitme şansı bulamamış yüzlerce genci onar kişilik gruplar halinde ben Marsilya’ya, Toulous’a, Berlin’e, Bremen’e götürüp getirdim. Karşılıklı böyle değişim programları yaptım. Onlar da beni çok geliştirdi. Yani oralarda yöntem öğrendim çünkü mesela şunu söyleyeyim: Biz hani bu tanışmayı falan şimdi gayet güzel yapıyoruz. Ben ilk gittiğimde 1990’lı yıllarda, bu tanışmayı oyunla yapıyorlardı. Ben ilk gördüğümde etrafa baktım, inşallah kamera yoktur çünkü ben bu oyunlarla Türkiye’ye nasıl döneceğim, bana ne derler? İşte kendimizi tanıtmak için oyunla yapıyoruz ya... Drama teknikleri uygulanıyor ama tabi alışık değiliz, hiç de uygulanmıyor. Gül Erdost’un göbek atarak işte kendisini tanıtmayı falan biraz şey... Onları öğrenmek de benim ufkumu açtı. Hala kullandığım birtakım yöntemleri oralardan öğrendim

diyebilirim rahatlıkla. Arkadaşlarıma da aktardım tabi bu deneyimlerimi. Böyle katkısı oldu. Daha sonra bu gençlik çalışmalarını kadın çalışmalarına dönüştürdüm. Fas, Tunus... Oralardan kadınlar geliyor, siz götürüyorsunuz falan. Dolayısıyla bu şeyler de benim gelişmemde etkili oldu diyebilirim yani. Hem biraz önce sözünü ettiğim hani bu Avrupa’da uygulanan yöntem –İsveç’te uygulanan yöntem- Türkiye’ye nasıl uyarlanacak meselesine bakmak ortamını bulmuş oldum. Ama geliştirdi beni diyebilirim.

M. Can Aktan: Yurtdışı deneyimleriniz, aslında dernek ve vakıf faaliyetleri, STK faaliyetleri aracılığıyla yurt dışına da kapı açılmış oldu sizin açınızdan...

Gül Erdost: Tabii ki. Şöyle: Kendim öğrendim ama hem de birçok kadının mesela ilk kez uçağa binmesi, ilk kez yurtdışına çıkması, işte pasaport alması falan... Bunlar çok önemli şeyler. Mesela Mamak bölgesindeki kadın, Mamak’tan Kızılay’a gitmemiş! Dolayısıyla bunu siz Mamak’tan Kızılay’ı bırakın, alıp Kazablanka’ya götürüyorsunuz. Yani olacak iş değil. Aslında hem kadının ailesi, kocası, izin meselesi hem de bırakın onu Toplum Merkezi’ne gelmesi bile problem. Onu sağlayacağım derken bunu yapıyorsunuz, Kızılay’a götürüyorsunuz; İstanbul, Ankara, Adana, Hakkari’ye götürüyorsunuz. Ardından Afrika’ya götürüyorsunuz. Yani dolayısıyla bunlar, bu söylediğim hop diye olacak bir şey değil, süreç istiyor; yıllar alıyor bazen. Sizi tanımaları, sizinle etkileşimlerinin iyi olması... Yani benim mesela Toplum Merkezi’ne gelmesine izin verilmeyen kadının kocası, benim elektrik işlerime falan bakar oldu. “Ay nolur sıkışmayın, ben yaparım” falan... O kadar güven geliştirdik ki bunları da yapmak zorundasınız. Çocuğunun eğitimini, bursunu da düşünüyorsunuz. Sonra erkeklik alanına geçişimi söyledim biraz önce de. Yani toplumsal cinsiyet eğitimleri vermeye başladım. Önce kendim aldım, bilmiyorum ki. Yani işte bize niye mavi, neden kadın hep evin içinde olmak zorunda da erkek dışarıda geçimi sağlamak zorunda? Dolayısıyla bunları önce kendiniz içselleştiriyorsunuz ki sonra eğitim verebiliyorsunuz. Ardından erkeklerin bunun farkındalığını kazanmasıyla ilgili neler yapabilirim erkek gözüyle bakmak, güçlü olmak ne kadar işimize yarıyor, nerede bizi rahatsız ediyor? İşte asker olmak, silah tutmak ne kadar istediğimiz bir şey? Karşıdakini öldürmek zorunda olmak gibi... Bunları erkeklerle konuşunca bir bakıyorsunuz ki hiç farkında değiliz durumun diyorlar yani. Mesela ben kadınlara şunu sorarım: “Hiç evlenme teklif ettiniz mi?” Hayır canım, olur mu falan... Erkeklere de şunu sorarım: “Size evlenme teklif eden kadını nasıl algıyorsunuz?” Şimdi toplum çok fena algılar. “Eyvaaaah, bu aranan bir kadın; bu makbul kadın” diye... Evin geçimini sağlamak zorunda olmak erkeğe ne kadar yük getirir, ne kadar keyifle yapıyor bunu? İşsiz kaldığında ne olacak? Ya da cinsel performansının olması, yarın andropoza girdiğinde onda nasıl olumsuz bir şey yaratacak? Yani bugün keyifle bunun peşinden gidebiliyor ama yarın ne olacak, ne yapacağız o zaman? Dolayısıyla bunlarla karşılaşmak, farkındalıklarını artırmak erkeklere de çok iyi geliyor gerçekten. Hangisini tercih edelim, hangisi daha çok işimize yararı göstermek iyi bir şey oluyor. Sonra, ben işte Birleşmiş Milletlere 2009’da “Nar Taneleri” projesiyle girdim.

Biliyorsunuz koruma altındaki çocukların bakım sonrası hayatlarını kendi başlarına sürdürebilmeleriyle ilgili bir çalışmaydı. 7 yıl çalıştık biz ASPB'yle, SHÇEK iken başladık. Orada muhteşem insanlarla çalıştım. Çok anlaştık tabi, çok anlatabildim kendimi. Yani bu çalışmanın çünkü şöyle bir yanı vardı: Mentörlük mekanizmasını kurmaya çalıştık. Dışarıdan ablalarla sorumluluk alarak-vererek, yani -mentörlük mekanizmasından çocukların işlerini yapan bir kurum algılanmasını diye bunu özellikle söylüyorum- sorumluluk vererek; işte şu konuda araştırma yap, gelecek toplantımızda buna birlikte bakalım diyerek... Yine Türkiye'nin dört bir yanından topladığımız görüşmeler sonucunda seçerek aldığımız Nar Taneleri ile yaptığımız çalışmalarda, son üç yılında kurum içerisine girdik, yani sadece nar taneleri ile çalışmadık; bakım elemanları ile çok yoğun çalışmalar yaptık. Meslek elemanları ve eğitim kadrosundaki personel ile ayrı ayrı çalışmalar yaptık; nelere dikkat edelim, nasıl davranalım, zor çocukla nasıl baş edilir, nasıl iletişim kuralım, nasıl birbirimize anlatabiliriz ya da anlayabiliriz... Madde bağımlısı olarak geldi karşınıza; bunu nasıl çözebilirsiniz? Daha sonra da zaten bizim projemizden yararlanıp Anka projesini yaptılar. Bütün bizim eğitimlerimizi ve eğiticilerimizi de kullanarak zaten biz önerdik. Önemli olan sorunu çözmek çünkü bizim derdimiz o. Sonra benim buradan ayrılmamı istemediler, o sırada da zaten maalesef Suriye krizi doğdu ve neler yapabiliriz diye merkezlerimiz kurulmaya başladı. Ben bir taraftan merkezlerde neler yapabiliriz? Haydi ben şuraya gidiyorum, gidip bakıp geliyorum... Aa şunlar eksik, bu tür şeyler, şu aktiviteler, bu farkındalık çalışmaları Suriyelilerle, uyum çalışmaları yerelle. Çünkü uyum çalışması deyince biz sadece Suriyelilerin buraya uymasını anlıyoruz. Halbuki uyum iki taraflı olur. Ben aynı şeyi yurt dışında da yaptım. Yani gidiyorsunuz Viyana'ya, uyum sağlamak... Peki siz kendiniz ne yaptınız uyum olarak? Hatta bırakın onu, şu anda yapacağımız çalışma şu: SHM'lerde çalışanlar ya da İŞKUR'da çalışanlar, "bir an önce savaş bitse de gitse" mantığıyla yaklaşırlarsa uyum olmaz. Dolayısıyla "hak bilinci geliştirerek" bu çerçevede yapılacak olan mülteci çalışmasına adım atmış oldum. Diğer gönüllü çalışmalarım devam ediyor. Kadın Koalisyonunun üyesiyiz, Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubunun üyesiyim. Bunlar hep evde ürünlerini yapıp satmak isteyen kadınları güçlendirmekle ilgili, örgütlenmelerini sağlamakla ilgili, ulaşabilecekleri merkezleri öğrenmeleriyle ilgili yaptığımız çalışmalar. Yerel yönetimlerle nasıl çalışabilir, pazar mekanını nasıl bulabilir gibi bir sürü çalışmamız var.

M. Can Aktan: Yani aslında kamuyla başlayıp hastane sürecini düşünürsek, sonra uzunca bir sivil toplum eliyle insan hakları, kadın hakları, oradan belki adım adım erkeklik; akabinde Nar Taneleri ve halihazırda devam eden sığınmacılarla çalışmalar...

Gül Erdost: Şimdi de bütün enerjimi sığınmacılarla ilgili çalışmalara verdim. Şimdi SHM'lerle ilgili bir projemiz başlıyor. Onun sorumluluğunu bana verdiler. Projenin yazımında da çok etkin rol aldım. Arkadaşlarımla konuştum SHM'den, neye ihtiyacınız var Suriyelilerle çalışmak için diye. Zaten bu ihtiyaç analizi çalışmalarını yapmazsanız hepsi havada kalır. Hep arkadaşlarıma şunu söylüyorum:

“Lütfen bir plan-program yaparken gideceğiniz, birlikte çalışacağınız ekibin de ne yapmak istediğini sorun.” Mesela ihtiyaç analizi çalışmalarını ben arkadaşlarımla yaptım ama yine onunla da yetinmedik, Protokol imzalanır imzalanmaz iki ayrı ihtiyaç analizi çalışması yapacağım: Biri SHM’lerin yöneticileriyle; nasıl yapalım bunu demezseniz sahip çıkmıyorlar. Ben Nar Tanelerinde de eğer bakım elemanlarıyla, öğretmenlerle ve meslek elemanlarıyla çalışmayı planlamasaydım onlar da sahip çıkmayacaktı. Çok haklılar. Yani o zaten “ben alanda çalışıyorum ve bunu en iyi yaptığımı biliyorum” derken ne kadar tükenmişliğe uğradığının farkında değil. Ben ensent vakalarını gördüğümde mesela tüylerim diken diken oluyordu ilk zamanlar. Sonra öyle enstest olayları dinledim ki yani işte bir babanın iki çocuğundan üç tane çocuğu var... Bir sene önceki rastladığım enstest bana enstest gibi gelmedi. Fark etmiyorsunuz. Ben otele bir gittim, “dedim geçen seneki enstest olmaz ki o enişteydi” dedim. Farkında olmadan tükeniyorsunuz. Dolayısıyla bunun farkına vardıracak bir mekanizmaya ihtiyaç var. İşte bu da travmayla baş etme vb. eğitimleri de devreye sokarak oluyor. Sosyal hizmet çalışmalarında bu çok önemsedığımız bir konu. Hem sığınmacılarla ilgili “neler yapabiliriz, kim sığınmacı, kim mülteci?” Meslektaşlarımız da bilmiyor bunun ayrımını. “Göçmen kim, niye göçmen deniyor, sığınmacı deniyor da mülteci denmiyor?” Mesela Suriyelilerle çalışmaya başlayınca benim ilk öğrenmek istediğim şeydu: Bu arkadaşların günlük yaşamdaki ritüellerini çok merak ediyorum. Nasıl merhaba diyorlar, nasıl günaydın diyorlar, kına töreni yapıyorlar mı, sünnetlerini nasıl yapıyorlar, Bayramda birbirleriyle nasıl tebrikleşıyorlar ya da yemeği nasıl yiyorlar... Dolayısıyla günlük yaşama ilişkin de kültürlerini öğrenme konusunda –tabi ki ayrıntılı bilmemiz mümkün değil- genel olarak bir şeyler öğrenmenin çok önemli olduğunu düşünüyorum; uyum böyle oluyor. Yoksa uy bana olur. Lütfen böyle bakalım. Öyle bakınca da ASPB’deki arkadaşlar etkilendiler. Uzman yok maalesef şu andaki projenin kabul sürecinde. Ama ikna oldular yani. Dolayısıyla başlayacağız bakalım, 1 Ocak’tan itibaren bu merkezlerimizle kadınlar ve kız çocuklar için “güvenli alanlar” hazırladık 41 merkezde. SHM’lerde daha aktif olmam bekleniyor.

M. Can Aktan: Sosyal hizmette hep deriz zaten ihtiyaç ve sorun-gereksinim analizi. Aslında her çalışmada dediğiniz gibi kendini hissettiriyor; yapılmadığı zaman da hep bir ayak eksik kalıyor.

Gül Erdost: Hem ihtiyaçları belirlemek hem de kişileri katmak anlamında, sahiplenmek anlamında. Yani gerçekten bana da şimdi senin şuna ihtiyacın var diye birisi gelse ve bana empoze etmeye kalksa çok hoşlanmam. Ama diyelim beraber “hadi neye ihtiyacımız var”a bakarsak... Hem müdahaleyi daha doğru yaparız, sahiplenir arkadaşım. Der ki: “Benim de rolüm var, bu seçimde ben de söz sahibiydim.” Onun için bu eğitimler konu der mesela. Dolayısıyla zaten projeyi yazarken de bütün SHM çalışanıyla, birçok meslektaşımınla konuşup öyle planlamaya çabaladım. Tabi bazı kuralları da var BM’nin. Onları da yuvarlayarak altına monte etmeye çalıştık. Muvaffak olursak gerçekten hem arkadaşların işi kolaylaşacak; işte tercüman konacak, Arapça bilen sosyal hizmet uzmanı koymaya çalışacağız, yine psikolog koymaya çalışacağız, şoför olacak... Hem bütçe anlamında bir desteği

olacak hem de personel anlamında da biraz daha güçlenmiş olacak, işleri daha da kolaylaşacak diye de seviniyorum. Mülteci ve sığınmacılara ilişkin farkındalık artırmak anlamında, ayrıca 300 SHM çalışanına da birtakım eğitimler koyduk. Sadece hedef iller değil, onun dışında da Türkiye'nin dört bir yanından SHM'de çalışan meslektaşımızın da bu konularda eğitim almasının ortamını da hazırlamış olduk.

M. Can Aktan: Geriye dönüp baktığınızda, sizin başladığınız süreçten şimdiki döneme değin (yaklaşık 40 yıllık bir süreçte) sosyal hizmet mesleğini nasıl görüyorsunuz?

Gül Erdost: 1974 mezunuyum ben. Akademidekiler 1960'lı yıllardan başlayarak daha varlar. Ama ben sosyal çalışmanın 3. mezunuyum. Fakat benden önce Taner Arnaz'lar, Tomanbay'lar falan çok daha önceden mezunlar. Cılga benden bir dönem önce SOÇ mezunudur. Dolayısıyla evet ilkleri sayılırız. Bazı konularda gerçekten çok daha iyi yani. Mesela ben ilk gittiğimde SHU ne yapar kimse bilmiyordu. Hastanede öyle, gittim kendi kendime yarattım. Formlar yarattım, başka şeyler yarattım. Kimseye de danışamıyorum. Ben mesela danışmanlık alıyordum, acile giderdim gece vakalar göreyim diye. Onları not alırdım. Ertesi gün vizite girdiğimizde sunardım. Dolayısıyla o dönem ile bu dönem arasında gerçekten danışmanlık/süpervizyon alacağınız yer anlamında çok fark var, şimdiki o açıdan çok daha şanslılar. Kollar da arttı. Aslında uzmanlık meselesi çok önemli. O konuda hala bir eksiklik görüyorum sosyal hizmet camiasında. Yani sosyal hizmet okulunu bitiren diyelim ki hiç hoşlanmadığı yaşlılık alanında çalışabiliyor. Sırf kadro orada olduğu ya da ortam orası olduğu için. Ya da sağlık alanı istemiyor, sağlık alanına tayin oluyor. Dolayısıyla bu uzmanlık alanının mutlaka ikinci, üçüncü yıldan sonra ilgilere göre –kadın meselesi örneğin- bence okullarda bunun konuşulması konusunda geç bile kalındı. Biz hep şunu söylemeye çalışıyoruz: İşte yüksek lisans sürecinde bu yapılsın diye. Bence çok geç. Çünkü işe girmiş oluyor. Ha toplum merkezini sevmeyen birisi orada zorla neden çalıştırılsın? Bunu hiç algılayamıyoruz yani. Çocukla çalışmak istemeyebilir ya da yasalarla başı belada olanlarla çalışmak istemeyebilir. Cezaevinde niye çalışmak zorunda kalsın? Nitekim işte bulamıyorlar da. SHU'lar devamlı ayrılıyorlar. Çünkü hem ortamları uygun değil hem koşulları uygun değil hem de ilgileri yok. Şimdi yani karısını öldürmüş bir insanla çalışmak için motivasyonunuzun olması lazım, o alanda bilginizin olması lazım. Hop diye gidilip de bu çalışmaların karşı tarafa bir yararı olmaz. Şunu hep söylerim ben: Biz bireyle çalışıyoruz, her bireyin ayrı koşullarının değerlendirilip her birine ayrı bir plan çizmemiz gerekiyor. Yani “vaka yönetimi” meselesine çok farklı bakmamız gerekiyor ve her bir vakayı ayrı dinleyip ayrı planlayıp yani genel şuna şu yapılır gibi bir şey olmamalı bence. Ben mesela “müracaatçı” sözcüğüne de çok karşıyım. Müracaatçı ne demek? Kapıyı çalıp gelen, benim şu ihtiyacım var diyen kişi değil midir? Müracaat etmeyen nedir? Bakın bilmezseniz müracaat edemezsiniz. Biz uzman olarak onun hakkını, kurumlarını da bildirmek, öğretmek ve ortamı açmak durumundayız. Evinde oturup bekliyor... Müracaat edebilmesi için bilmesi lazım. Ya da Türkiye'de başka bir şey oldu yani bu yardım kavramı,

güçlenmenin dışında çok onayladığım bir şey değil. Geçici sürelerle yapılır, sosyal yardımlar geçici sürelerde yapılır. Diyeceksiniz ki işin mi var da ya da güçlendirecek bir ortamın mı var ki... Yok. Yani bunlar da devletin politikaları tabi, politika üretmek bu konuda gerekiyor, onu da ittirmemiz lazım biraz. Dolayısıyla o müracaatçı kavramından çok hoşlanmıyorum ben. Yani o meselenin yerine ne koyarız? Başvuran aynı anlama geliyor. Yararlanıcı desek, yani birey olarak bakıp biz her şeyimizi ona göre yapmamız gerekiyor. Planlama yapıp uygulamayı da öyle yapmayı bilmemiz gerekiyor. Dolayısıyla uzmanlaşmayı çok önemsiyorum. Yani uzmanlık meselesi hem çalışanların ilgisinin ve birikiminin ya da dünya görüşünün de orayı beslemesi gerekiyor. O nedenle biraz daha okulun bu konuda müfredatın bu konuda elden geçirilmesi ve öğrencilerin bunun seçimiyle ilgili biraz inisiyatif almalarına destek vermemiz gerekiyor. Yoksa olmuyor.

Tabi ki bu okulların çok fazla açılması meselesi, öğretim elemanlarının olmaması meselesi zaten hepimizin bildiği bir şey. Onun üzerinde çok fazla durmak istemiyorum. Yani yetiştirmeleri konusunda, sosyal hizmet mezunu... Ama ne öğrendi, hangi SHU ne tür bir deneyim paylaşımı sağlandı, orayı bilmiyorum. Alandan mutlaka okulların beslenmesi gerekiyor. Alan çok farklı. “Yani kitapta yazdığı gibi değil sosyal hizmet.” Ve bence okullardaki öğretim üyelerinin de alanla bağlarını kesmemesi gerekiyor. Mutlaka görmesi gerekiyor. Ki ona göre kurgulasın, eğitimi de ona göre anlatsın. Tıbbi sosyal hizmet mi anlatacak, mutlaka hastanedeki üç-beş çalışmayı gidip görmesi lazım. Mutlaka alanla teoriyi kucaklaştırmak gerekiyor.

M. Can Aktan: Onun için de uygulamalı bilim dalı olduğumuzu o anlamda unutmamamız lazım.

Gül Erdost: Onun için de Atatürk Üniversitesi’ne mesela karşıyım. Başka sorun olarak... Sorun değil yani, bunlar desteklenmesi, güçlenmesi gereken alanlar olarak söyleyelim lütfen. Ama dediğim gibi birçok kurumda çalışıyor olmak da iyi bir şey, çok mutlu oluyorum yani. Ama bir de örgütlü olmamızı da çok önemsiyorum. “Mezunların örgütlenmeye girmelerini sağlayacak ortamları da yaratmamız gerekiyor.” Okullarda bu da eksik mesela. Mutlaka okullarda bunun da verilmesi gerekiyor. Ama örgüt deyince korkuyor çocuklar.

M. Can Aktan: Dünyaya yine gelsem yine sosyal hizmeti seçerdim dediniz. O anlamda aslında şu sorunun da cevabını vermiş oldunuz: **Yaptığınız çalışmalar size çok şey mi kattı yoksa sizden çok şey götürdüğünü mü düşünüyorsunuz?**

Gül Erdost: Hiç götürdüğünü düşünmüyorum. Yani işte alışveriş gibi bakıyorum ben ona. Sosyal hizmet bakış açısı tabi ki kişilerin bakışıyla ilgili olarak hem çok da okumaya çalışıyorum elimden geldiğince. Örneklerini uygulayabilir miyim diye de bakıyorum. Dolayısıyla bakmaya çalışıyorum, arkadaşlarımın vakalar varsa onları izlemeye çalışıyorum; nasıl çözmüşler, onlardan yararlanabilir miyim? Ya da öneride bulunabilir miyim diye mutlaka bakıyorum. Dolayısıyla hem sosyal hizmet beni

geliştirdi, benim de naçizane bazı alanlarda sosyal hizmet bakış açısına katkımdı oldu diye düşünüyorum.

M. Can Aktan: Sivil toplumcu yönünüzden zaten epeyce bahsettiniz...

Gül Erdost: 18 yaşımı bitirdim ve dernek kurdum. Yani bu çok önemli bir şey. Bu da işte aileden gelen bir şey. Yani bizim derneklerle bir arada olmakla, dayanışmayla birtakım sorunlarımızı çözebileceğimizi düşünüyorum. Mesela benim hayatımda “12 Eylül” var biliyorsunuz. 12 Eylül benim dağıldığım bir dönem. Yani, birkaç yıl kadar gerçekten çok ağır travma yaşadığım için dağıldığım bir dönem olarak alıyorum. İşte oradaki örgütten kastettiğim, hani dedim ya vakıf-dernek her zaman birlikte olmak... O dayanışma bilinci beni ayağa kaldırdı. Daha sonra da tabi zaten insan hakları derneklerinin kurulmasıyla da bir şeyler yapmak gerektiği... Şöyle söylüyorum: Bilgi Üniversitesi’nin travma bölümündeki arkadaşlar beni şöyle tanımlıyorlar: Travma görmüş –tabi TİHV işkence görenlerin tedavi ve rehabilite edildiği bir yer- aslında ben travmalı biriyim işkenceden kaynaklı ama oradaki travmaların iyileştirilmesiyle ilgili çaba harcamak benim travmamı tedavi etmeme destek oldu.

M. Can Aktan: Bir anlamda kendi kendinizi de tedavi eden bir sürecin içine girmiş oldunuz...

Gül Erdost: Tabi ki. Çünkü niye? Kocamın işkence gördüğünde bir şey yapamadım. Ama işkence gören diğerlerine, hem ailelerine hem çocuklarına hem de kendilerine destek vermek beni daha da güçlendirdi. Dolayısıyla “travmayla travmamı iyileştirdim” diye kendimi tanımlıyorum. Öyle bir süreç yaşamış oldum. Sivil toplum ve örgütlenme benim için vazgeçilmez, kıymetli bir şey. SHUDER’de de iki dönem genel sekreterlik yaptım. O dönemde “Cuma Söyleşileri” diye muhteşem şeyler yaptık yani. Akın Birdal’dan, Halit Çelenk’ten, Talip Apaydın’dan herkesin böyle her Cuma bir söyleşisini yaparak, yüzlerce kişi yani. Derneğin salonuna sığdıramıyorduk gelenleri. 100-150’nin altında katılımcı yoktu. O zaman çok farklıydı tabi ortam da. Yani ben örgütlülüğe çok inanan, onun için de genel kurullara Ankara’daysam mutlaka katılmaya çalışan biriyim. Bu tarz faaliyetlere yönlendirme tabi ki yaparım ama organize edebilecek zamanım ve enerjim olur mu doğrusu ona söz vermek istemiyorum. Yoksa üretime de girerim yani.

M. Can Aktan: Türkiye’nin mevcut durumunda -yaşananları da takip etmeye çalışıyoruz, görüyoruz- sosyal hizmeti mesela nereye koyabiliriz bu örgütlü toplum ve Türkiye’nin mevcut STK yapısı içerisinde? Sosyal hizmet acaba kendine yeteri kadar yer bulabiliyor mu?

Gül Erdost: Bulamıyor tabi. Yani giderek de daralıyor. Çünkü korku çok insani bir şey. Ama yani baş etmek de insani bir şey. İkisini çok iyi ayarlamak gerekiyor. Eğer bu korkuyla sinecek olursak bu sefer her şeyimizi kaybetmemiz söz konusu. Dolayısıyla bunu tartmak gerekiyor. Ben hep hayatımda tartarım. Çocuklarımla ilgili bir şeyde de; gitsinler gitmesinler konusunda da mutlaka tepkimizi göstermek ve alanlarda olmak gerektiğine inanan bir arkadaşınızım, meslektaşınızım. Dolayısıyla tabi

ki Türkiye'nin konumu, şu anki durumu gerçekten giderek kaygı veren bir süreçte, direnmeyi sürdürmek gerekir.

M. Can Aktan: Başarabilir miyiz bunu, samimi olarak soruyorum?

Gül Erdost: Çok zor bir soru sordun. Çünkü bu çok zor oluyor. “Ben 12 Eylül’de bile bundan daha iyimserdim.”

M. Can Aktan: Sizin gibi işin içinde olan insanların verdiği bir cevap bu aslında ve düşündürücü de bir cevap...

Gül Erdost: 12 Eylül’de eşini işkencede kaybetmiş biri olarak daha umutluydum. Çok sıkıntılıyım şimdi... Mesele yönetimle ilgili değil, mesele popülasyonla ilgili benim için. Toplumun çok içinde çalışıyorum, kaygılarım oradan kaynaklanıyor. Analiz-sentez yapmayan, düşünmeyen, değerlendirmeyen bir toplum var şu anda karşımızda. Gerçekten çok şaşıırıyorsunuz yani. Çok unutkan bir toplumuz. Toplumsal hafızayı kullanan bir toplum halinde hiç değiliz ve gerçekten çok sıkıntılı bir süreç. O nedenle meslektaşlarımıza umutsuzluğu aşılamamak adına; ben hep dayanışmanın, birlikte olmanın bizi daha güçlendireceği ve her konuda başarıya götüreceğini altını çizerek söylerim.

M. Can Aktan: Yani mevcut güçlükleri göz ardı etmeden ama enseyi de karartmadan diyorsunuz...

Gül Erdost: Tabi mutlaka çalışmak, çabalamak lazım. Şimdi mesela bir yer alalım diye de... Nedir derdimiz? Bir yer alalım ki daha bağımsız, daha çat kapı girebileceğimiz bir yerimiz olsun. Ha, bunu kaybetmek de var karşılığında. Ben bu değişikliği mutlaka önereceğim: Derneğimiz kapatıldığında (kapatılırsa) şuraya verilsin dememiz şart. Onu diyelim. Hemen alıp ilgisiz bir yere aktarabiliyorlar. Her şey oraya gidiyor. Dolayısıyla tüzük değişikliğini –bilmiyorum ne yazıyor bizim tüzüğümüzde- mutlaka önereceğim. Mesela TPD’ye devredilir, o konuda bir şey söylemek lazım. Ya da işte SHOD’a aktarılır gibi... Mutlaka bir şey koymamız şart ama bir yer almamızı çok istiyorum, çok heyecanlanıyorum.

M. Can Aktan: Emekli olduğunuzu söylemiştiniz. Kamuda çalıştığınız süreçte anladığım kadarıyla optimum düzeyde kendi mesleki faaliyetlerinizi yürütebildiniz...

Gül Erdost: Hiç bırakmadım zaten. Yani örgütlenmeyi seviyorum dedim ya sivil toplum çalışmalarına hep devam ettim zaten. Okulda çalışırken de mesela TİHV kuruldu, İHD kuruldu. Yine cumartesi-pazar aktif çalıştım. Hiç boş zaman geçirmem, sevmiyorum da yani ayrıca. Yorulmayacaksın. İki tane en az STK’n olacak. Mutlaka söylerim: Arkadaşlar ilgi alanınızda bir STK’yla mutlaka göbek bağınız olsun. Çocuk mu kadın mı neyse... Her alanda STK mevcut. Ve mutlaka seçin. Sizi geliştirir, bakış açınızı farklılaştırır. Çünkü gerçekten profesyonel çalışma başka bir şey. Okullar da dahil buna. Okullarda da işte konferanslara gitmek, sempozyumlara katılmak, birtakım toplantılarda olmak, birtakım projeler içerisinde olmak... O insanları tanımak, ilişki kurmak-

geliştirmek sizi çok farklılaştırıyor. Mesela şimdi sığınmacılarla ilgili yüzlerce şey var, gidin öğrenin. Kenarda dursun senin kafanda. Sorunları nedir, çözüm için neler yapılmış, SHU olarak ben ne yapabilirim? Bunları düşünmek bile insanı geliştiriyor gerçekten. Sürekli kafa yoracağız, yormadan olmaz.

M. Can Aktan: Çalışma yaşamınızda asla unutmam dediğiniz; ders çıkarılabilecek nitelikte bir anı, olay, yaşantı var mıdır?

Gül Erdost: Ensest vakalarıyla çalışırken kendimdeki tükenmişlik meselesini hep söylemek istiyorum. Ya da şiddet gören kadınlarla çalışırken çok fazla şiddet öyküsü alan kadınla çalışırken “daha az şiddet görmüş” diyenlerle karşılaşmak beni çok rahatsız eder. Yani şiddeti teraziye koymak... Öyle şeyler çok fazla gözlemleyebiliyoruz, bunu daha çok kamuda çalışan arkadaşlar yapıyor. Dolayısıyla bu tür şeylere dair benim anılarım çok fazla. Genel olarak konular üzerinden bunu söyleyebilirim. Çok fazla rastladığım bir şey. O beni çok üzüyor. “Bu da şiddet mi” lafını çok fazla duyuyorum ben. Mesela sığınma evinde çalışan arkadaşımdan duyuyorum. “Gelmiş iki tane tokat atmış, bu da şiddet mi?” Ona gelene kadar psikolojik şiddet mi, duygusal şiddet mi, cinsel şiddet mi seninle paylaşmadığı? Dolayısıyla yani tokat ya da başka bir şeyle şiddeti kıyaslamak bana biraz yanlış geliyor.

M. Can Aktan: Sizin tecrübelerinizden de yararlanarak öğrencilere STK’lar ile muhakkak ilişki kurun dediniz ama daha genel tavsiyeleriniz nelerdir?

Gül Erdost: “İnsan hakları bakış açısını kaybetmesinler.” Herkesi ayrımcılık yapmadan dinlemeyi öğrenmek çok önemli. Bu tabi zor kazanılacak bir şey. O kadar ayırtıran bir ülkede yaşıyoruz ki gerçekten dilimize mutlaka dikkat edelim bu konuda. Bir de STK çalışmaları ve kendi profesyonel çalışmalarımız dışında mutlaka “ilgi alanımız” olsun. Şarkı söyleyelim, tiyatro yapalım... Kendimizi besleyecek ilişkiler kuralım, geliştirelim. Mutlaka iyileştirici birtakım şeylerimiz olsun. Çünkü alanımız gerçekten çok zor, travmatik bir alan. Hep tüketen bir alan. O nedenle kendimize de yatırım yapalım yani. Hep bilgi anlamında değil ama böyle güzellikleri de ihmal etmeyelim.

M. Can Aktan: Son olarak eklemek istedikleriniz...

Gül Erdost: Bu alanın gelişmesi konusunda yapılacak şeylere kapıları açık tutmak gerekir diye düşünüyorum. Akademisyenlerin bunu yapmasını çok önemsiyorum. Yaptık oldu ile gitmediğini görüyoruz. Dolayısıyla kapılarımızı aralayıp aradan bize gelecek olan şeylere kulak versek belki bu konuştuğumuz bir sürü sorun, bir sürü şey çözüm bulacak diye düşünüyorum. Birlikte güçleneceğiz. Birbirimizle dayanışmayı, birbirimizin gözünün içine bakmayı, birbirimize dokunmayı da ihmal etmeyeceğiz. Bununla ancak her şey mümkün olabilir...

M. Can Aktan: Paylaştığınız değerli bilgiler için çok teşekkür ediyorum Gül Hanım.

Prof. Dr. Sema Kut'un ardından

***“Sosyal Hizmet Uzmanının
Mesleğini Algılayışı Ve Mesleğiyle Bağdaşabilmesi Önemli”***

Şadiye DÖNÜMCÜ¹

Yıl 2004. Mayıs ayı. Dönemin Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Başkanı -ve can arkadaşım- Hürriyet Uğuroğlu'nun, dernek bünyesindeki Avrupa Birliği Müktesebatı çerçevesinde sosyal hizmet uzmanı mesleki tanımı çalışması için Hocamız Sema Kut'un görüşünü de almak için evine yapacağı ziyarete, ben de eşlik etmişim.

Keyifli geçen sohbetin sonunda yaşamını sosyal hizmet eğitimine ve uygulamalarına adayan, biz sosyal hizmet öğrencilerinin yetişmesine ve ülkenin sosyal hizmet politikalarının oluşmasında önemli payı olan Prof. Dr. Sema Kut Hocanın yaşam öyküsü fonunda sosyal hizmet mesleğinin gelişim öyküsüne dair bir sözlü tarih çalışması yapmayı düşündük. Durumdan çıkan vazifeyi üstlendim.

Sosyal Hizmetler Akademisinde 1977-1981 yıllarında öğrenciyken, uzaktan “hoca” şapkasıyla tanıdığım Prof. Dr. Sema Kut ile 2004 Haziran ayında başlayıp eylül sonunda bitirdiğimiz söyleşinin büyük bölümünü Hocanın Ankara'da Ayrancı Paris Caddesindeki evinde, son bölümünü de Eski Foça'daki yazlık evinde yaptık. Söyleşi kayıtlarının deşifresi ve yazılıp düzenlenmesi bitince, aynı yılın son günlerinde yayımlandı.

Yaşamı, aile ilişkileri, öğrenimi, çalışma özgeçmişi, hocalığı, akademisyenliği, yöneticiliği, gönüllü çalışmaları, sosyal hizmete ve sosyal hizmet eğitimine ilişkin eleştiri ve özeleştirileri, ulusal ve uluslararası resmi ve hükümet dışı görevleri, gezip gördüğü yerleri, hayata bakışı, iç görüşü, beklentileri, umutları çok yönlü gözlemleri, düşünceleri ile anılarını içeren bu nehir söyleşi **“Yaşamla Bütünleşen Bir Mesleğin Öyküsü: Sema Kut&Sosyal Hizmet”** <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/semakut.htm> kitabı, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi adına yayımlandı.

Söyleşi süreci ikimiz için de keyifliydi, duygu yüklüydü, yorucu olduğu kadar da heyecan vericiydi. Konuştuğumuz ancak kitapta yer vermediğimiz ‘şey’ler epeyce oldu.

“Sevdiklerini kaybetmek hazin bir şey. Yokluk insanı derinden üzen bir durum, ama bu yokluğu nasıl kabul ettiğin çok önemli. Çünkü kaybettiğin insan yaşamından çıkmıyor. Kaybettiğim sevdiklerim yaşamımdaki yerini koruyor ve hep onlarla beraberim. Bu duygular beni yaşama daha çok bağlıyor ve yaşama sevincimi sürdürüyorum. Ben yaşamımda hep kavuşmaları sevdim. Kavuşmalar sevinçli, ayrılıklar hüznüldür”, “demişti hocam, söyleşinin bir yerinde.

¹ Kamu Yönetimi ve Sosyal Hizmet Uzmanı

" Yaşam güzel de inkar edemediğimiz bir gerçek var; gitmek", diyen hocamız, 17 Mayıs 2017’de gitti.

* * * * *

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği yayını “**Sosyal Hizmet Dergisi**” için iş bu yazıyı yazarken arada bir kitabı karıştırıyor ya da 26 Mayıs 2017’de **bianet.org** <https://m.bianet.org/bianet> sitesinde “**Yaşamını Sosyal Hizmete Adamış Bir Kadın: Sema Kut**”, başlığıyla yayımlanan <https://m.bianet.org/bianet/yasam/186840-yasamini-sosyal-hizmete-adamis-bir-kadin-sema-kut> yazımın çıktısına göz atıyorum. Kulaklığım aracılığıyla da hocamın çok sevdiği “Gesi Bağları” türküsünü dinliyorum.

* * * * *

Sema Hoca 1931 İstanbul doğumlu. Anne-babasının tek çocuğu. Erkek olsaymış adı ‘toprak’ manasında ‘zemin’ olacaktı. Kız olunca da ‘gökyüzü’ manasında ‘sema’ olmuş. “Kutsal anlamına gelen *soyadımı çok sevdiğim için hiç değiştirmek gereği hissetmedim galiba*”, demişti.

Anne Kafkasya kökenli. Bakımlı, duygusal ve duyarlı, içindeki çocuğu büyütmeyen, dans etmeyi seven, Fransız okulundan terk. Baba Yalvaç’lı. Dürüst, düzgün, çalışkan ve ciddi. Ankara Hukuk mezunu. Anadolu’da hakim-savcı-ağır ceza reisliği yapan edebiyat aşığı bir entelektüel.

Ailesi, Sema’yı bağımsız, yüksek öz güvenli yetiştirme çabasında. Minnacıkken yüzmeyi öğrendiği Gerze’den aklında kalan, sahildeki gazinonda çalan taş plaktan yükselen “*Ümitlerim hep kırıldı, yârim artık gelmeyecek*” şarkısı. Gazete-kitap okuma ile ‘ajans’ dinleme alışkanlığı babasından. Şık giyim tutkusu annesinden. Ankara ve İstanbul’da geçirdiği yaz-kış tatilleri sayesinde öğrenir, ayrılıkların sonunda kavuşmaların olduğunu. Yeni ortamlara hızla uyum sağlamayı küçük yaşta öğrenir.

Çocukluğunun Ankara’sına özlemi hiç bitmeyecek olan Sema, Ankara Kız Orta Okulu’nda birinci sınıfı okur. Sonrasını Üsküdar Amerikan Koleji’nde yatılı okuyor. Ailesini özlese de, yaşamının en köklü arkadaşlıkları burada filizlenir. İyi eğitimin yanı sıra kendine yetmeyi, yaşamı paylaşmayı, dayanışmayı vb. burada öğrenecektir. Cumhuriyet Türkiye’sine tanıklık eden Sema, ölümü ilk kez Atatürk’le tanıyacaktır.

Babasının ailesiyle ilişkileri zayıf. Ankara Çıkrıkçılar yokuşundaki Almanyalı mimar-mühendislerin eseri evde oturan anneanne, iki teyze ve kuzeninin yeri hep çok önemli olacaktır yaşamında. 33 günlük lohusayken dul kalan ve *kardeşten öte kuzeni Gülören’in annesi* Şehime Teyzesi; otoriter, sevgisi kontrollü, akıllı ve ailenin en baskın üyesi.

Diğer teyze Mediha Eldem, kadın doğum doktoru. İlk görev yeri olan Ankara’ya ilk kadın hükümet tabibi olarak atanan ve ilk icraatı genelev hijyeni sağlamak olan Eldem, Çocuk Esirgeme Kurumu, Verem Savaş Derneği, Kızılay, Yardım Sevenler Derneği gibi kuruluşlarda gönüllü ya da yönetici. Hastalandığında Ulus’taki Yahudi Mahallesindeki Sinagogda, Yahudi Cemaatine, iyileşmesi için

ayın yapılacak kadar, adı Sıhhiye’de bir sokağa verilecek kadar öncü ruhlu, heyecanlı ve pırıltılı, topluma mal olmuş biri.

Kuzen Prof. Dr. Gülören Ünlüoğlu, Rasim Adasal’ın öğrencisi, Ankara Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniğine çok emek veren, insan ilişkilerinde keyifli, gerçekçi, öğretici biri.

Liseyi bitirdiği yaz babasını kaybeder Sema. O yıl İstanbul Hukuk Fakültesine kaydolsa da ilk dönem bırakır okulu. Ertesi yıl Dil Tarih Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili Edebiyatı Bölümüne girer. Öğrenciyken Ankara Radyosu İngilizce Servisinde sözleşmeli statüde çalışır. Mikrofondan çok hoşlanır. 27 Mayıs 60 gecesi nöbetçidir radyoda. İsim benzerliği nedeniyle Askeri Mahkemede yargılanmışlığı da, özel bir ilkokulda İngilizce dersi vermişliği de var.

Memuriyete ilk adı "Orta Doğu Yüksek Teknoloji Enstitüsü" olan Orta Doğu Teknik Üniversitesinde (ODTÜ) başlar. Okulun kurucusu Amerikalı müşavir Mr. Godfrey’in akademik idareciliğini yapar. İlk rektör Feyzioğlu’nun, Üniversite Genel Sekreterliği teklifini reddeder, aklı başka yerlerde olduğundan.

Yıl 1959. Birleşmiş Milletler sosyal refah müşaviri Miss Hersey’in önerisiyle girdiği burs sınavını kazanır. İngiltere Swansea Üniversitesi’nde sosyal hizmet yüksek lisans programına dahil olur, iki yılına.

Londra’daki okulda ve kaldığı yurttaki her kıtadan, her renkten, her ırktan arkadaşı olur. Türkiye’yi ve ailesini çok özler. Uygulama çalışmalarından çok öğreticidir. Yurttaki odası için Bit Pazarından aldığı radyoyu ilk açışında duyar; Ankara’da Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı’na (SSYB) bağlı Sosyal Hizmetler Akademisinin (SHA) açıldığını. Heyecanlanır.

1962-1963 öğrenim yılında SSYB-SHA’da göreve başlar. “Çocuklar beni hafife aldılar önceleri. Öğrenciler yeni, meslek yeni, eğitim yeni, ben de hocalıkta yeniyim Birleşmiş Milletler Teknik Yardım Bölümü müşavir ve uzmanlarının, Fullbrigt aracılığıyla Amerikan Üniversitelerinden gelen hocaların, ikili anlaşmalar çerçevesinde gelen hocaların ilk yıllarda sosyal hizmet eğitimine anlamlı katkısı oldu. Üç kurum, Sosyal Hizmetler Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Akademisi ve Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü aynı amaç için çalışıyordu. Akademide, üniversitelerden ve yurtdışından gelen hocalarla uyumlu çalıştık. Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, CENTO, Hollanda Teknik Yardımı ve Fullbrigt gibi örgütlerin bursuyla, yurt dışında eğitim alan arkadaşların bazıları dönüşte akademide çalıştı.”

Söyleşi sırasında Sema Hocanın vurguladığı noktalardan bazıları şöyle...

Akademinin Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği’ne (1963) üye olması diğer ülke eğitimlerinin deneyimlerinden yararlanmasını sağladı.

Asistanlık Yönetmeliği (1969) sayesinde Akademiye öğretim görevlileri atandı.

Eğitimde bütüncül yaklaşım benimsendi.

Sosyal hizmet uzmanı (SHU) mezun etmeden önce Çocuklara Yardım Fonu UNICEF işbirliğiyle “koruyucu aile” hizmeti için “Sosyal Yardımcı Yetiştirme Programı” açıldı.

Sosyal hizmetin odağındaki insan ve toplum süreç içerisinde bütünleştiğinden ilk yıllarda kırsal kesimde toplum kalkınması etkin uygulandı. Yıllar sonra yükselen değer olacak toplum kalkınması ve organizasyonu, bir sosyal hizmet yöntemi iken şimdilerde halk katılımına ve bilinçlenmesine ilişkin bir yöntem oldu.

Farklı yaklaşımlar/tartışmaların öne çıkmasında değer yargıları, yönetim, politika ve siyaset etkin oldu.

Okulun kurumsallaşma süreci çok sancılı oldu. Hedefe bata çıka yürüdük.

Sosyal hizmet eğitiminde her şeyin en iyisini yaptık diyemem.

Hep bir üniversite bünyesinde olmak istedik, başvurularımız oldu ama başaramadık.

YÖK'ten sonra Hacettepe Üniversitesine bağlandık. Bağlanma süreci sancıları beni çok yordu.

Sema Hoca, söyleşi esnasında hiç bitmeyen sosyal hizmet teorisi ile pratiğinin farklılığı eleştiri/tartışmasına ilişkin olarak söyledikleri önemli.

“Beceri, kişiye ait bir yeti. Örneğin: mesleki karar verme. Eğitimdeki kalıpları aynen kullanamazsın. Mevcut bilginle yönlendirme yapabilirsin ancak. Bilgi, uygulama, deneyim ve beceri birlikte önemli. Kuram ve bilgi önümüzü açar. Sosyal hizmette bireyselleştirme önemli. Her müracaatçı başkadır. Bireyi tek göreceksin. SHU müracaatçısına tavsiyede bulunmaz, çözüm alternatiflerini sunar, tartışır. Ama ‘Yaşam senin, karar senin. Bunlardan birini seç’, der. Müracaatçı kendisine zarar verecek bir şeyi seçerse, onu yönlendirir. Akli dengesi yerinde değilse, yaşı küçükse yani karar verme düzeyinde değilse yönlendirme yapar, müdahale eder. SHU’nun tavsiyesi o kişi için en iyisi değildir, kişi kendisi seçmeli. Sosyal hizmet eğitiminin en önemli ve incelikli yeri bu. İğneyle kuyu kazmak yani.”

Hocanın, sosyal hizmet uzmanı algısına ilişkin söyledikleri anlamlı.

“İlk bakışta sosyal hizmet çok depresif bir meslek gibi. Hep karanlıklarda, insanların sorunları, sıkıntıları, yoksunlukları ve yoksulluğuyla yüz yüzesiniz. Mesleğiniz bu durumda size umut veriyor aslında. Siz ‘Ben bu çaresizliklere çözüm getireceğim’ dediğinizde güçlenip, hayatınızı aydınlatabilmelisiniz. O nedenle mesleği algılama biçiminiz ve mesleğinizle bağdaşabilmeniz önemli.”

Söyleşi sırasında da “Keşke daha birçok sosyal hizmet eğitimi veren okullar açılrsa” diyen hocanın, son zamanlarda pıtrak gibi çoğalan ve eksik ve yetersiz olanaklara sahip sosyal hizmet bölümlerine çok mesafeli olduğunu biliyorum.

Akademi müdürlüğünü yaptığı yıllara ilişkin olarak söyledikleri de anlamlı.

“Alışılmış, beklentilere uygun bir bürokrat olamadım. Yöneticilikte hep fire verdim. Patronluk yapamadım hiç. Uluslararası sosyal hizmet camiasıyla kurduğum ilişkiler eğitime yansdı.

Bazı olanaklar ve tesadüfler çok işe yaradı. Katıldığım her bir uluslararası toplantı bana okul oldu, bireysel ve toplumsal düzeyde çok şey kazandırdı. Okulda çeviri (pembe) kitaplar okutuluyor diye çok eleştirildim. Yerli materyal üretilmedi yeteri kadar doğru.”

Öğrencileri olan bizlerin her birimizin tanıdığı Sema Hoca arasında farklılık vardır mutlaka. Hocanın, biz öğrencilerine ilişkin aktardıkları kısaca şöyle.

Öğrencilerle olmaktan ve gençlerle çalışmaktan çok keyif aldım.

Öğrencileri dengede tutmak kolay değil. Onlarla iletişim kurarken ‘böyle/şöyle yap’ diye değil, ‘isterseniz böyle/şöyle yapın’ söylemi daha uygun.

Hoca ile öğrenci arasındaki alışverişin karşılıklıdır.

Gençlerin öğrenme hevesi, dinamizmi, sabırsızlığı, tahammülsüzlüğü, atılmanlığı, her şeyin üstesinden gelebileceklerini düşünmeleri çok hoştur. Onların bu özelliklerinin bazılarını tolere etmek gerekir.

Şekilci/biçimsel bir hoca değildim ama kendime karşı çok biçimsel oldum.

Öğrencilerime hep inandım ve güvendim. Kendime karşı olan öğrenciler dahil hepsini sevdim.

Mezunlarla ilişkim kopmadı. Mesleğin gelişimi ve yaşatılmasına tüm mezunlar katkı verdi. İlk mezunların mesleki kimlikleri sorgulandı ve kendilerini tanıtmada zorlandılar.

Hocanın, söyleşi esnasında yaptığı SHU tanımlaması önemli ve tekrarlamakta yarar var.

SHU, hayatı seven, mücadeleden kaçınmayan, duygulu fakat duygularını kontrol altına alabilen, sıcak fakat gerçekçi, peşin hükümlü olmayan, insanları ayırt etmeden kabul edebilen bir kişidir.

SHU, yaşamı önce kendisi için sevmeli, yaşamının güzel bir şey olduğunu ve insanların yaşama hakkı olduğunu çok iyi algılamalı ve herkesin güzel yaşamasını istemeli.

SHU, pesimist değil optimist olmalı ve her şeyde bir çıkar yol aramalı.

SHU, mücadeleden kaçınmaz. Mücadele bizim kaderimiz. Ülkede hak kavramı yerine oturmadığından sistem bizi mücadeleye sevk ediyor. Sistemle çelişkiye düşen insanlarla çalıştığımız için ya da bu mesleğin uygulanmasını zorlaştıran boşlukları doldurulmayan bir sistemde çalıştığımız için işimiz zor.

SHU, toplumun sesini iyi dinlemek zorunda. Toplum tarafından zaman zaman kabul edilmesi güç bireylerle çalıştığımızdan SHU, müracaatçıya ‘ben seninle ilgiliyim, sana önem veriyorum’, mesajı verebilmeli.

SHU, müracaatçısıyla sıcak ilişki kurabilmeli, ona dokunabilmeli. Kullanacağı sözcüklere, hitap şekline dikkat etmeli. Bilgisini aktarmalı.

SHU, gerçekçi olmalı ve olmayacak şeyler için müracaatçısına umut vermemeli.

SHU, asla peşin hükümlü olmamalı, ırk, dil, din vb. ayrımı yapmamalı.

“Yöneticilik, akademisyenlik, profesyonellik, hepsinin ötesinde gönüllülük zor iş” diyen Sema Hoca’ya “Sizi en çok üzen öğrencilerinizden ikisi, yani iki muzur öğrenciniz Şadiye ve Hürriyet (Uğuroğlu), sizi, mesleği ve mesleki uygulamayı –aracılığınızla- anlatmaya kalkıştı. Ne düşünüyorsunuz” diye sorduğumda “Muzur muydunuz? Onu bilemeyeceğim. Ama ben sosyal hizmet gibi değişime inanan bir meslek elemanının, toplum gibi insanların da değişebileceğini, değişimin yaşam deneyimiyle, öğrenmekle sağlanabildiğini biliyorum. Bu yüzden ben kimsenin aynı kalacağını zaten düşünmemiştim ve görüyorum ki doğru düşünmüşüm. Olgunlaşma dediğimiz şey bu işte...” demişti.

* * * * *

Yazacaklarım bitmedi ama yazının bitmesi gerekiyor.

Söyleşi sürecinde ve sair bir araya gelişlerimizde sıkça “Yaşam güzel de inkar edemediğimiz bir gerçek var; gitmek”, diyen Sevgili Hocama yanıttır: “Evet, büyüdük, olgunlaştık, değiştik gerçekten. Ancak gitmelere alışamadık.”

Sevgili Hocam, “Ömür Hanımla Güz Konuşmaları” adlı şiirinde ozan Şükrü Erbaş, “(...) bir atkestanesi durmadan yaprak döküyor,/ yalnızlığın sokaklarında, /örtüyor ömrümün ilkyazını.// İçimde bir çocuk, yalın ayak koşuyor yaşlılığa doğru/, binlerce kez yenilmiş umut ölümlerini çiğneyerek. // Sahi yaşlılık, derin bir iç çekiş, // yanılmış bir çocukluk olmasın?” diyor.

Yaşlılık –şairin dediği gibi- ‘derin bir iç çekiş’ ve ‘yanılmış bir çocukluk’muş gerçekten, Hocam.

PAYDAŞ PAYLAŞIMLARI¹

İnsan Kendini Nasıl İyileştirir?

Tayyar Fikret BEKTAŞ²

Gonca hanım benden bu yazıyı yazmamı istediğinde, çok sevinmişim. Bu tanıyı aldıktan sonraki tecrübelerimi aktarma fırsatı doğmuştu. Çok şeyden bahsedebilirdim, fakat kâğıdın karşısına geçince nereden başlayacağımı bilemedim. En iyisi en baştan başlamak.

Tanı almış kişilerin uğradığı ilk şok, toplumdaki yerlerinin, bugüne kadarki yapıp ettiklerinin bir anda (tahterevallinin onu yukarıda tutan ağırlığının çekilmesiyle aşağı düşmesi gibi) yıkılmasını görmek ve cehennem yaşamak tabi buna yakın çevresi de dâhildir. Çalışıyorlarsa işlerinden, evliyseler eşlerinden, öğrenciyse okullarından, yaşlılarsa hayatlarından koparlar. Sözlerimden sanki yerçekimsiz bir ortamda yaşadığımız anlaşılmasın. Hiçbir sorumluluğumuz yok, hiçbir bağıımız yok, hiçbir ihtiyacımız yok ve kendi dünyamızda yaşıyormuşuz gibi ama öyle değil aslında.

Her şeyin uzmanının olduğu bir çağda yaşıyoruz. Tıp gibi bütünlükçü olması gereken bir uğraşta, farklı uzmanlıklar arasında bir iletişim olsa bile hizmet alan insanlarla iletişim kurulduğunu pek söyleyemeyiz. Ben ilk doktor tecrübemde ve sonrakilerde kendi basit veya karmaşık durumumu dinleyecek, beni yargılamayacak bir gölge aradım. İletişim becerisi yüksek bir insana basit gelen bir merhaba, benim duvarımdı.

Hastanedeki son günümde, anne ve babamla doktorumuza hoşça kal diyorduk. Doktorum bana Şizofreni Dostları Derneği'nden bahsetti, gider misin dedi. Klinikten daha kötü olamaz diye düşündüm, giderim dedim. Doktorların söyleyemediği şeyleri oradaki hastalar birbirine söylüyordu. Aldığımız tanıları, yaşadığımız sıkıntıları paylaşıyorduk. Dernekteki ortam mecburen imece usulüydü. Hastalar geliyor, çay kahve içip sohbet ediyor, sonra sıkılıyor evlerine gidiyorlardı. Bu ortam ailem için özellikle annem için bir öğrenme benim içinse dinleme ve sigara içme ortamıydı. İnsanların sosyal güvenceye, işe, insan yerine konmaya,

¹ Bu bölümde sosyal hizmet alanında faaliyet gösterenler, müracaatçılar/hizmet alanlar veya yakınlarının izlenim ve paylaşımları yer almaktadır.

² Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fotoğraf bölümü mezunudur. Fotoğrafçı, kameraman ve müzisyendir. 20 yıldır psikiyatrik ilaç kullanmaktadır. 2014-2016 arasında Tuzla Umutevi'nde kalmıştır. Şimdi ailesiyle birlikte İstanbul'da yaşamaktadır. RUSİHAK'ın Avrupa Bağımsız Yaşam Ağı ile yürüttüğü çalışmalara katılmış, 2015'te Bulgaristan'a gitmiştir. Sonrasında çeşitli üniversitelerde ve sempozyumlarda tecrübeyle uzman/hizmet alan olarak deneyimlerini aktarmaktadır.

fikirlerinin sorulmasına ihtiyacı vardı. Her konuda herkes her şeyi konuşuyordu. Ama yaşamın zor zanaat olduğu biliniyordu. Üniversite terk bir piyangocu da olabiliyordu bu, annesini sessizce takip eden lise çağında bir genç de...

Herkesin iyi bir fikre ihtiyaç duyduğu bir zaman vardır sanırım. Bu fikri kendin bulursan oh ne ala ya bulamazsa, bu durumu kronikleşirse, bir desteğe ihtiyaç duyarsa? İşte yaşayabilmenin gerekli şartı, bütün zorluklara karşı ayakta rüzgâra karşı durabilmek. Bu yüzden kurumlara gidiyoruz, ilaç alıyoruz, umut ediyoruz, dua ediyoruz, rüzgâra karşı ayakta durabilmek için. Aklımızdaki soru ise:

İnsan kendisini nasıl iyileştirir?

SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ GENEL MERKEZİ
2017 YILI ÇALIŞMA VE FAALİYET RAPORU

SIRA NO	TARİH	FAALİYET	YER	KATILANLAR
1.	03.01.2017	Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu'nda yapılan ve Derneğimizin de katıldığı, 'Yaşlılara Götürülecek Tıbbi Bakım Hizmetlerinin Niteliğine Ve Standart Uygulamalarına Dair Eğitim Taslak Toplantısı' sonrasında oluşturulan, "Yaşlı İzlemi Taslak" dokümanına ilişkin Derneğimizin görüşü yazılı olarak Türkiye Halk Sağlığı Kurumu'na sunulmuştur.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Üye Mehmet Kürşat ALDEMİR
2.	04-05.01.2017	Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, Sivil Düşün AB Programı tarafından mali destek sağlanan ve Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC) tarafından yürütülen ve Türk PDR-DER, Öz-Ge Der ile birlikte ortağı olduğumuz "Çocuklarla Güçlüyüz" projesinin bir alt faaliyeti olan çocuk katılımı ve çocuk istismarı konularındaki faaliyetlere hibe verilmesi kapsamında başvuru yapan çocuk, gençlik grubu ve ağ üyesi STK'ların başvuruları değerlendirilmiştir.	Bilkent Ankara	Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR ve Genel Sekreter Mehmet Can ÖZKAYA
3.	05.01.2017	Derneğe gelir getirebileceği düşünülen TEKKART projesi değerlendirme toplantısına katılım sağlanmıştır.	Ankara	Genel Başkan Yardımcısı Sultan ÇAMUR KARATAŞ
4.	6-7-8.01.2017	Avrupa Birliği ve Türkiye Arasında Sivil Toplum Diyalogu IV kapsamında Aile Danışmanları Derneği tarafından yürütülen "İnsan Ticareti ile Mücadelede Sivil Toplumun Gücü Projesi" Ulusal Sivil Toplum Kuruluşu Ağı" Oluşturma Programına SHUDER Genel Merkezi adına katılım sağlanmıştır.	Antalya	Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Umut YANARDAĞ
5.	08.01.2017	Altınokta Körler Derneğince düzenlenen "Altınokta Okulu Eğitim Programı" kapsamında SHUDER adına "Organizasyon Yapma ve Süreç Yönetme" başlıklı sunum yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Yardımcısı Sultan ÇAMUR KARATAŞ
6.	9-10-11.01.2017	Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Hasta Hakları ve Tıbbi Sosyal Hizmetler Dairesi tarafından düzenlenen Tıbbi Sosyal Hizmet Yönetmelik Çalıştayına katılım	Haymana-Ankara	Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Umut YANARDAĞ

		sağlanmıştır.		
7.	10.01.2017	SHUDER Okul Sosyal Hizmeti Komisyonu toplantısı yapılmıştır.	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Komisyon üyeleri
8.	12.01.2017	22.05.2014 tarihli ve 29007 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren, Sağlık Meslek Mensupları İle Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmeliğin; 1) Yönetmeliğin Ek 1’de (Sağlık Meslek Mensuplarının İş ve görev Tanımları) ‘Sosyal Hizmet Uzmanları’ meslek mensuplarına yer verilmemesi yönünde tesis edilen eksik düzenlemenin, 2)Yönetmeliğin Ek 2’de (Diğer Meslek Mensuplarının Sağlık Hizmetlerinde İş ve Görev Tanımları) ‘Sosyal Çalışmacı’ ibaresinin öncelikle yürürlüğünün durdurulması ve bilahare iptali için açtığımız davada Danıştay 15.Dairesinin 2015/300 Esas ve 11.05.2016 tarihli kararıyla talebimiz reddedilmiş ve karşı taraf Vekalet ücreti ödememize karar verilmiş, yaklaşık 2000 TL vekalet ücreti ödenmiştir.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR
9.	13.01.2017	Üyelerimiz ve derneğimizin yararına kullanılmak üzere mali bir uygulama olan TEKKART Projesiyle ilgili olarak firma yetkilisi Erk TEZCAN ile değerlendirme toplantısı yapılmıştır.	Ankara – Engelliler Federasyonu	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Başkan Yardımcısı Sultan ÇAMUR KARATAŞ, Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR, GMYK Üyesi Mehmet Can AKTAN, Üye Ayla GÜMRAH
10.	13.01.2017	SHUDER Genel Merkez Yönetim Kurulu Toplantısı yapılmıştır.	Ankara	GMYK Üyeleri
11.	16-20.01.2017	Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu tarafından yürütülmekte olan “Yolsuzluğun Önlenmesi ve Etiğin Teşviki” projesiyle finanse edilen hibe programı kapsamında, Derneğimizin ortağı ve yararlanıcısı olduğu, Türkiye Felsefe Kurumu tarafından gerçekleştirilen “Etik Kapasitenin Güçlendirilerek Sosyal Hizmetlerde Yolsuzluk Ve Diğer Etik Sorunları Aşmada ve Önlemede Bir Yol Olarak Etik Kapasite Geliştirme” projesi kapsamında “Sosyal Hizmetlerde Etik Eğitimi” 1.Grup Eğitimi yapılarak	İstanbul Maltepe Üniversitesi Marmara Eğitim Köyü	GMYK Üyesi Kenan TOPÇU ve üyeler

		dernek genel merkez ve şubelerinden katılım sağlanmıştır.		
12.	19.01.2017	Dernek hesaplarındaki blokenin kaldırılması için Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nde yetkililerle görüşmeler yapılmıştır.	Ankara Maliye Bakanlığı	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR
13.	20.01.2017	Lösemili Çocuklar Vakfı'nın (LÖSEV) Sosyal Hizmet Uzmanı alımına ilişkin ilanında; sosyal hizmet lisans mezunları dışında ((Üniversitelerin sosyoloji, felsefe, tıp, diş hekimliği, eczacılık, hemşirelik) ki meslek mensuplarının sosyal hizmet uzmanı olarak alınacağına yönelik ilanının düzeltilmesi için LÖSEV yetkilileriyle görüşülmüş ve ilan düzeltilerek sadece Sosyal Hizmet Lisans mezunlarının sosyal hizmet uzmanı olarak alınabileceği yönünde düzeltme yapılmıştır.	LÖSEV	Genel Sekreter Mehmet Can ÖZKAYA
14.	21.01.2017	AB tarafından desteklenen, UNİCEF, İCC (Uluslararası Çocuk Merkezi) ve Engelliler Konfederasyonu tarafından yürütülen "Engelli Çocuklar ve Aileleri İçin Kapsayıcı Hizmetler Panel ve Çalıştayına " katılım sağlanarak sunum yapılmıştır.	Ankara Neva Palas Otel	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Başkan Yardımcısı Sultan ÇAMUR KARATAŞ ve Üye Sultan SAKINCI KARAKUŞ
15.	22.01.2017	Genel merkezimizce yapılan son çalışmalarla dernek genel merkez ve şube hesaplarındaki bloke kaldırılmıştır.	Ankara Maliye Bakanlığı	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR
16.	23.01.2017	Engelsiz ve Mutlu Yaşam Derneği başkanı Ali ULUSOY ile olası proje çalışmaları ve işbirliği olasılıkları konularında toplantı yapılmıştır.	Ankara Engelsiz ve Mutlu Yaşam Derneği	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR, GMYK Üyeleri Kenan TOPÇU ve Mehmet Can AKTAN
17.	23.01.2017	SHUDER Genel Merkez Yönetim Kurulu Toplantısı yapılmıştır.	Ankara Engelsiz ve Mutlu Yaşam Derneği	GMYK Üyeleri
18.	23-24.01.2017	Sivil Toplum Geliştirme Merkezi tarafından düzenlenen Dernekler için Mevzuat Bilgilendirme Toplantısına katılım sağlanmıştır.	Ankara Niza Park Otel	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ
19.	23-27.01.2017	Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu tarafından yürütülmekte olan "Yolsuzluğun Önlenmesi ve Etiğin Teşviği" projesiyle finanse edilen hibe programı kapsamında, Derneğimizin	İstanbul Maltepe Üniversitesi Marmara	Genel Başkan Yardımcısı Sultan ÇAMUR KARATAŞ

		ortağı ve yararlanıcısı olduğu, Türkiye Felsefe Kurumu tarafından gerçekleştirilen “Etik Kapasitenin Güçlendirilerek Sosyal Hizmetlerde Yolsuzluk Ve Diğer Etik Sorunları Aşmada ve Önlemede Bir Yol Olarak Etik Kapasite Geliştirme” projesi kapsamında “Sosyal Hizmetlerde Etik Eğitimi” 2.Grup Eğitimi yapılarak dernek genel merkez ve şubelerinden katılım sağlanmıştır.	Eğitim Köyü	
20.	24.01.2017	Geçici ortak merkezden ayrılarak yeni, bağımsız ve daha merkezi bir genel merkez yeri bulmak amacıyla çalışma başlatılmıştır.	Ankara Kızılay	GMKY Üyeleri
21.	25.01.2017	Üyelerimiz ve derneğimizin yararına kullanılmak üzere mali bir uygulama olan TEKKART Projesiyle ilgili olarak firma yetkilileri ve Dernek avukatımızla birlikte sözleşme taslağı üzerinde değerlendirme yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Dernek avukatı Şahin ANTAKYALIOĞLU
22.	26.01.2017	AB çağrısı ve desteğiyle hazırlanacak projelerin sunulabilmesi için Derneğimizce planlama yapılmış ve sunulacak projeler için gerekli olan teknik işlemler kapsamında SHUDER PIC No yenilenmiştir.	Ankara	Genel Sekreter Mehmet Can ÖZKAYA
23.	27.01.2017	Dernek Yönetim Kurulu üyelerimiz, Okul Sosyal Hizmeti Komisyonu üyelerimiz, Sosyal Hizmet Okulları Derneği üyeleri ile alanla ilgili akademisyenlerimizin katılacağı “2. Okul Sosyal Hizmeti Mesleki Çerçeve Çalıştayı” hazırlık çalışmaları yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve GMYK Üyesi Mehmet Can AKTAN
24.	28.01.2017	Hollanda Büyükelçiliği (MATRA) tarafından açılan insan hakları programı başlığı altında kadın haklarının güçlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik Genel Merkezimiz ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı işbirliğiyle kadın istihdamına ilişkin ortak proje hazırlama çalışması yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve Genel Sekreter Mehmet Can ÖZKAYA
25.	29.01.2017	Türk Tabipler Birliği tarafından gerçekleştirilen çalıştaya derneğimiz adına katılım sağlanmıştır.	Ankara	Üye Yaşar ÇAVDAR KOLBÜKEN
26.	30Ocak-3Şubat2017	Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu tarafından yürütülmekte olan “Yolsuzluğun Önlenmesi ve Etiğin	İstanbul Maltepe Üniversitesi	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ

		Teşviki” projesiyle finanse edilen hibe programı kapsamında, Derneğimizin ortağı ve yararlanıcısı olduğu, Türkiye Felsefe Kurumu tarafından gerçekleştirilen “Etik Kapasitenin Güçlendirilerek Sosyal Hizmetlerde Yolsuzluk Ve Diğer Etik Sorunları Aşmada ve Önlemede Bir Yol Olarak Etik Kapasite Geliştirme” projesi kapsamında “Sosyal Hizmetlerde Etik Eğitimi” 3.Grup Eğitimi yapılarak dernek genel merkez ve şubelerinden katılım sağlanmıştır.	Marmara Eğitim Köyü	
27.	31.01.2017	Hollanda Büyükelçiliği (MATRA) tarafından açılan insan hakları programı başlığı altında kadın haklarının güçlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik Genel Merkezimiz ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı işbirliğiyle hazırlanan kadın istihdamına ilişkin projemiz Derneğimizce Hollanda Büyükelçiliği MATRA fonlarınca finansa edilmek üzere 31 Ocak 2017 tarihinde sunulmuştur. Konya şubemizle yürütülecek olan projede, proje ortakları/iştirakçileri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu, İşkur ve Doğa Derneği olmakla birlikte, proje çerçevesinde kadınlara yönelik okuma yazma, yöresel ürün geliştirme, kadın hakları vb eğitimlerin verilmesi ve istihdam süreçlerine katılarak kadınların güçlendirilmesini içeren faaliyetler gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve Genel Sekreter Mehmet Can ÖZKAYA
28.	03.02.2017	Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu tarafından yürütülmekte olan “Yolsuzluğun Önlenmesi ve Etiğin Teşviki” projesiyle finanse edilen hibe programı kapsamında, Derneğimizin ortağı ve yararlanıcısı olduğu, Türkiye Felsefe Kurumu tarafından gerçekleştirilen “Etik Kapasitenin Güçlendirilerek Sosyal Hizmetlerde Yolsuzluk Ve Diğer Etik Sorunları Aşmada ve Önlemede Bir Yol Olarak Etik Kapasite Geliştirme” projesi kapsamında “Sosyal Hizmetlerde Etik Eğitimi” genel merkez ve şube üyelerimizden 3 grup halinde 60	İstanbul Maltepe Üniversitesi Marmara Eğitim Köyü	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ

		meslektaşımızın katılımıyla Ocak ve Şubat 2017'de İstanbul'da gerçekleştirilerek 3 Şubat 2017 tarihindeki genel değerlendirme ile tamamlanmıştır.		
29.	04.02.2017	Japonya Büyükelçiliği tarafından açılan Yerel Projelere Hibe Programı başlığı altında dezavantajlı gruplara sunulan hizmetlere yönelik Genel Merkezimiz ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı işbirliğiyle dezavantajlı çocuk gruplarına ilişkin ortak proje hazırlama çalışması yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve Adıyaman Şube Başkanı Bedriye BOZAT
30.	05.02.2017	Üyelerimiz ve derneğimizin yararına kullanılmak üzere mali bir uygulama olan TEKKART Projesiyle ilgili olarak firma yetkilileri ve Dernek avukatımızla birlikte sözleşme taslağı üzerinde son değerlendirme toplantısı yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Dernek avukatı Şahin ANTAKYALIOĞLU, TEKKART Yetkilisi Erk Bey, Üye Ayla GÜMRAH
31.	06.02.2017	Yeni genel merkez yeri bulmak amacıyla araştırma yapılarak olası yerlere ilişkin örnek yer ziyareti yapılmıştır.	Ankara Kızılay	Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR
32.	07.02.2017	SHUDER Okul Sosyal Hizmeti Komisyonu toplantısı yapılmıştır.	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Komisyon Üyeleri
33.	08.02.2017	Japonya Büyükelçiliği tarafından açılan Yerel Projelere Hibe Programı başlığı altında dezavantajlı gruplara sunulan hizmetlere yönelik Genel Merkezimiz ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı işbirliğiyle hazırlanan Adıyaman İlinde Yaşayan Muhtaç Ailelerin Çocukları ile Sokakta Çalıştırılan/Yaşayan Çocuklara Yönelik Mobil Bakım Hizmetleri projemiz Derneğimizce Japonya Büyükelçiliği fonlarınca finansa edilmek üzere sunulmuştur. Adıyaman şubemizle yürütülecek olan projede, proje ortakları/iştirakçileri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Adıyaman Yoksullar ve Kimsesizler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği olmakla birlikte, proje çerçevesinde dezavantajlı çocuk gruplarına mobil bakım ve alternatif sosyal hizmet modelleri sunulmasını içeren faaliyetler gerçekleştirilmesi	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ

		öngörülmektedir.		
34.	09.02.2017	Yeni genel merkez yeri için araştırma yapılarak olası yerlere ilişkin örnek yer ziyareti yapılmıştır.	Ankara Kızılay	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ
35.	09.02.2017	Genel merkez genel kurulu için yer araştırması, ziyaret ve görüşmeler (Ankara BB, Çankaya Belediyesi, üniversiteler) yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ
36.	10.02.2017	Dernek Yönetim Kurulu üyelerimiz, Okul Sosyal Hizmeti Komisyonu üyelerimiz, Sosyal Hizmet Okulları Derneği üyeleri ile alanla ilgili akademisyenlerimizin katılacağı “2. Okul Sosyal Hizmeti Mesleki Çerçeve Çalıştayı” son hazırlıkları yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Başkan Yardımcısı Sultan ÇAMUR KARATAŞ, Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR ve GMYK Üyesi Mehmet Can AKTAN
37.	11.02.2017	SHUDER Genel Merkez Yönetim Kurulu Toplantısı yapılmıştır.	Ankara Çankaya Belediyesi	GMYK Üyeleri
38.	11.02.2017	Dernek Yönetim Kurulu üyelerimiz, Okul Sosyal Hizmeti Komisyonu üyelerimiz, Sosyal Hizmet Okulları Derneği üyeleri ile alanla ilgili akademisyenlerimizin katıldığı “2. Okul Sosyal Hizmeti Mesleki Çerçeve Çalıştayı” derneğimizce gerçekleştirilmiştir.	Ankara Çankaya Belediyesi	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Başkan Yardımcısı Sultan ÇAMUR KARATAŞ, Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR, GMYK Üyesi Mehmet Can AKTAN ve katılımcılar
39.	12.02.2017	Derneğimiz tarafından gerçekleştirilen 8.Ulusal Sosyal Hizmet Kongresi kitabı için son düzenlemeler ve gözden geçirme yapılarak basıma hazır hale getirilmiştir.	Ankara	Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR
40.	12.02.2017	Milli Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) 3 Ekim 2016 tarihli açıklamasında yer alan habere (“Millî Eğitim Bakanlığı ile Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu arasında, Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonunun desteklenmesi amacıyla 300 milyon avroluk mali kaynağın kullanımını içeren proje sözleşmesi imzalandı. ...Savaş şartlarından kaçarak ülkemizde misafir olan eğitim çağındaki Suriyelilerin psiko-sosyal destek alabilmeleri için 500 psikolog, sosyolog, rehber öğretmen görevlendirmesi yapılarak bu hizmet sahada sağlanacak) ilişkin olarak SHUDER Yönetim Kurulu ve	Ankara	SHUDER GMYK

		SHUDER Okul Sosyal Hizmeti Komisyonu olarak, AB Türkiye Delegasyonu ve MEB ile bir görüşme gerçekleştirmiş ve sözkonusu proje kapsamında Sosyal Çalışmacıların da istihdam edilmesini talep edip konuyla ilgili raporumuzu sunmuştuk. Konuyla ilgili olarak MEB tarafından düzenlenen ve akademisyenlerimizin de katıldığı hazırlık ve eğitim toplantısında “Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonunun desteklenmesine yönelik proje” kapsamında savaş şartlarından kaçarak ülkemizde misafir olan eğitim çağındaki Suriyelilerin psiko-sosyal destek alabilmeleri için yapılacak çalışmalarda Sosyal Çalışmacıların da istihdam edileceği belirtilmiştir.		
41.	13.02.2017	Genel kurul öncesi web sayfası güncelleme çalışması için içerik tarama ve güncelleme çalışması yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve GMYK Üyesi Mehmet Can AKTAN
42.	13.02.2017	Yeni genel merkez yeri için Kızılay Ataç Sokakta bulunan yer için son görüşme yapılarak tutulması kararı verilmiştir.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Başkan Yardımcısı Sultan ÇAMUR KARATAŞ, Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR ve GMYK Üyesi Mehmet Can AKTAN
43.	14.02.2017	TBMM’de yürütülen Ruh Sağlığı Yasa Taslağı çalışmasına SHUDER olarak dahil olunması için ilgili milletvekili Deniz DEPBOYLU ve danışmanı ile görüşme yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ
44.	14.02.2017	“2. Okul Sosyal Hizmeti Mesleki Çerçeve Çalıştayı” katılımcılarıyla çalıştayda görüşülen konuların gözden geçirilip, eksiklerin tamamlanması için devam toplantısı yapılmasına ilişkin hazırlık çalışmaları yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Başkan Yardımcısı Sultan ÇAMUR KARATAŞ ve GMYK Üyesi Mehmet Can AKTAN
45.	15.02.2017	TBMM’de ilgili meslek örgütleriyle yürütülen Ruh Sağlığı Yasa Taslağı çalışmasına SHUDER olarak dahil olunması için hazırlanan taslakla ilgili görüş oluşturmak üzere SHUDER’den ilgili akademisyen ve alandan meslektaşlarımızdan oluşacak komisyon için hazırlık çalışması yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve YK Üyesi Umut YANARDAĞ

46.	15.02.2017	Uluslararası Çocuk Merkezi(ICC), Türk PDR-DER, ÖZGEDER ve Derneğimizin ortak yürüttüğü Çocuklarla Güçlüyüz Projesi faaliyetleri kapsamında küçük proje desteği başvuruları değerlendirme çalışması yapılmıştır.	Ankara	Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR
47.	16.02.2017	Derneğimiz tarafından gerçekleştirilen 8.Ulusal Sosyal Hizmet Kongresi kitap taslağına ilişkin düzeltmeler yapılmıştır.	Ankara	Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR
48.	16.02.2017	Derneğimizin aldığı hizmet sonucu, Medya Takip Merkezinden hergün düzenli olarak yazılı medya araçlarının taranmasıyla, meslektaşlarımızın da görüşleriyle belirlenen Sosyal Hizmet konularına (Çocuk, yaşlı, kadın, istismar, boşanma, sığınmacı vs.) ve Derneğimize ilişkin haberler üyelerimizin daha kolay ve düzenli olarak ulaşılabilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla günlük ve düzenli olarak mail grubumuzdan yayınlanarak akademik ve mesleki çalışmalar ve meslektaşlarımızın kullanımı için paylaşılmaya başlanmıştır.		SHUDER GMYK
49.	16.02.2017	SHUDER 15.Olağan Genel Kurulu için hazırlık çalışmaları yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel sayman Abidin ÖZDEMİR, GMYK Üyeleri Kenan TOPCU ve Mehmet Can AKTAN
50.	17.02.2017	Kızılay Ataç Sokak No:29-17’de bulunan daire yeni genel merkez yeri olarak tutularak sözleşmesi imzalanmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Başkan Yardımcısı Sultan ÇAMUR KARATAŞ
51.	17.02.2017	“2. Okul Sosyal Hizmeti Mesleki Çerçeve Çalıştayı” katılımcılarıyla çalıştayda görüşülen konuların gözden geçirilip, eksiklerin tamamlanması için 2. devam toplantısı yapılmıştır.	Ankara Çankaya Belediyesi	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Başkan Yardımcısı Sultan ÇAMUR KARATAŞ ve akademisyenlerden oluşan çalıştay katılımcıları
52.	18.02.2017	Uluslararası Çocuk Merkezi(ICC), Türk PDR-DER, ÖZGEDER ve Derneğimizin ortak yürüttüğü Çocuklarla Güçlüyüz Projesi faaliyetleri kapsamında küçük proje desteği başvuruları değerlendirme çalışması yapılmıştır.	Ankara	Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR

53.	18.02.2017	Üyelerimiz ve derneğimizin yararına kullanılmak üzere mali bir uygulama olan TEKKART Projesiyle ilgili olarak firma yetkilileri ve Dernek avukatımızla birlikte yapılan değerlendirme doğrultusunda yeni sözleşme taslağı hazırlanmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Dernek avukatı Şahin ANTAKYALIOĞLU, TEKKART Yetkilisi Erk Bey, Üye Ayla GÜMRAH
54.	19.02.2017	Kızılay Ataç Sokak No:29-17'de bulunan ve genel merkez yeri olarak tutulan dairenin tadilat, boya vb. işleri yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ
55.	21.02.2017	BM veya ÜNİCEF in de destekleyeceği, Save The Children derneği ile Hatay'da ortak yürütebileceğimiz bir çocuk destek merkezi üzerinden faaliyet gerçekleştirip, hem çocuk ve gençlere yönelik aktivite, hem mesleki eğitimler hem de maddi olarak da derneğimizin yararına olabilecek çalışmaya ilişkin işbirliği çalışması için Protokol taslağı hazırlanmasına yönelik görüşme ve değerlendirme yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, GMYK Üyesi Kenan TOPCU, Cemile GÜVERCİN, Meriç RAMAZANOĞLU
56.	22.02.2017	SHUDER Okul Sosyal Hizmeti Komisyonu üyesi, Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi Psikolog Dr. Ural NADİR vefat etmiştir, sevgili dostumuz ve kıymetli komisyon üyemize Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı ve sabırlar dileriz.	Ankara	SHUDER
57.	24.02.2017	Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu tarafından yürütülmekte olan "Yolsuzluğun Önlenmesi ve Etiğin Teşviki" projesiyle finanse edilen hibe programı kapsamında, Derneğimizin ortağı ve yararlanıcısı olduğu, Türkiye Felsefe Kurumu tarafından gerçekleştirilen "Etik Kapasitenin Güçlendirilerek Sosyal Hizmetlerde Yolsuzluk Ve Diğer Etik Sorunları Aşmada ve Önlemede Bir Yol Olarak Etik Kapasite Geliştirme" projesi 2.Danışma Kurulu toplantısı ve Etik Kod Rehberi değerlendirme toplantısı yapılmıştır.	Ankara Neva Palas Otel	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, GMYK Üyesi Kenan TOPCU ve proje ekibi
58.	25.02.2017	Kızılay Ataç Sokak No:29-17'de bulunan ve genel merkez yeri olarak tutulan dairenin genel temizlik işleri yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve Ankara Şube üyeleri

59.	25.02.2017	“SHUDER 2. Okul Sosyal Hizmeti Mesleki Çerçeve Çalıştay” katılımcılarıyla çalıştayda görüşülen konuların gözden geçirilip, eksiklerin tamamlanması için 3. devam toplantısı yapılmıştır.	Ankara Çankaya Belediyesi	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve akademisyenlerden oluşan çalıştay katılımcıları
60.	25.02.2017	Derneğimizin de paydaşı olduğu Çocuğa Karşı Şiddeti Önlemek İçin Ortaklık Ağı genel kurulu yapılmış ve Derneğimiz Ağ’ın yürütme kurulu asil üyeliğine seçilmiştir.	Ankara	GMKY Üyesi Kenan TOPCU ve paydaşlar
61.	26.02.2017	SHUDER genel merkezi Batıkent’teki geçici yerinden, Kızılay Ataç Sokak No:29-17’de bulunan yeni yerine taşınmıştır.	Ankara Batıkent ve Kızılay	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Sekreter Mehmet Can ÖZKAYA, Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR, GMYK Üyeleri Kenan TOPCU, Umut YANARDAĞ ve Mehmet Can AKTAN
62.	27.02.2017	“SHUDER 2. Okul Sosyal Hizmeti Mesleki Çerçeve Çalıştay” katılımcılarıyla çalıştayda görüşülen konuların gözden geçirilip, eksiklerin tamamlanması için 4. ve son devam toplantısı yapılmıştır.	Hacettepe Üniversitesi	Akademisyenler ve komisyon üyelerinden oluşan çalıştay katılımcıları.
63.	28.02.2017	Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu tarafından yürütülmekte olan “Yolsuzluğun Önlenmesi ve Etiğin Teşviki” projesiyle finanse edilen hibe programı kapsamında, Derneğimizin ortağı ve yararlanıcısı olduğu, Türkiye Felsefe Kurumu tarafından gerçekleştirilen “Etik Kapasitenin Güçlendirilerek Sosyal Hizmetlerde Yolsuzluk Ve Diğer Etik Sorunları Aşmada ve Önlemede Bir Yol Olarak Etik Kapasite Geliştirme” projesi 2.Danışma Kurulu toplantısında alınan karar gereği Etik Kod Rehberi hazırlanması için komisyon oluşturma ve hazırlık çalışması yapılmıştır.	Ankara Neva Palas Otel	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve GMYK Üyesi Kenan TOPCU
64.	28.02.2017	Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü tarafından düzenlenen “Uyuşturucu ile Mücadelede Hizmet Sunum Sistemi: Bir Model Arayışı” konulu çalışmaya derneğimiz adına katılım sağlanmıştır.	Ankara Başkent Üniversitesi	Önceki genel başkanlardan Murat ALTUĞGİL
65.	01.03.2017	“SHUDER Okul Sosyal Hizmeti Mesleki Çerçeve Çalıştay Raporu” derneğimizce Dünya Okul Sosyal	Hacettepe Üniversitesi	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, GMYK Üyesi Mehmet Can AKTAN,

		Hizmeti haftasında yayınlanarak, vefat eden SHUDER Okul Sosyal Hizmeti Komisyonu üyesi Dr.Ural NADİR'in anısına ithaf edilmiştir.		Prof.Dr.Nurdan DUMAN, S.Sedat TÜRKERİ, komisyon üyeleri ve çalıştay katılımcıları
66.	01.03.2017	TBMM'de hazırlanan Ruh Sağlığı Yasa Taslağına ilişkin SHUDER'in görüşünün hazırlanması için hazırlık çalışması yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, GMYK Üyesi Umut YANARDAĞ, Dr.Uğur ÖZDEMİR, SHU Ahmet Cemil ÖLÇER ve SHU Fatih KILIÇASLAN
67.	02.03.2017	2017 Türkiye Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Zirvesine katılım sağlanmıştır.	Ankara Latanya Otel	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ
68.	02.03.2017	Olağanüstü Hal Kapsamında tesis edilmiş olan haksız uygulama ve işlemlerin ortadan kaldırılabilmesi ve mağduriyetlerin önlenmesi için kurulan Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonlarının görev, yetki, çalışma usul ve esaslarına ilişkin olarak, derneğimizin de dahil olduğu emek ve meslek örgütlerince, 685 sayılı KHK ile yapılan düzenlemeler ile ilgili etkili idari başvuru yollarına ilişkin dünya örnekleri, Venedik Komisyonunun konuya ilişkin önerileri ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin örnek kararları karşılaştırmalı olarak incelenerek, hazırlanan görüş, öneri ve talepler Başbakanlığa sunulmuştur	Ankara	SHUDER, Türk Tabipler Birliği, Türk Dişhekimleri Birliği, Türk Hemşireler Derneği, Türk Psikologlar Derneği, Tüm Radyoloji Teknisyenleri ve Teknikerleri Derneği, Türk Medikal Radyoteknoloji Derneği.
69.	02.03.2017	Genel kurul için yer hazırlığı ve işlemleri yapılmıştır.	Ankara 100.Yıl Çarşısı Konferans Merkezi	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ
70.	02.03.2017	Vefat eden SHUDER Okul Sosyal Hizmeti Komisyonu üyesi Dr.Ural NADİR için dernek ve komisyon adına taziye ziyareti yapılmıştır	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, GMYK Üyesi Mehmet Can AKTAN ve komisyon üyeleri
71.	03.03.2017	1-7 Mart Dünya Okul Sosyal Hizmeti Haftasına ilişkin SHUDER Basın Açıklaması yayınlanmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Prof.Dr.Nurdan DUMAN, SHU S.Sedat TÜRKERİ
72.	03.03.2017	TBMM'de ruh sağlığı alanında çalışan meslek örgütleriyle gerçekleştirilen Ruh Sağlığı Yasa Taslağı Toplantısına dernek adına katılım sağlanmıştır.	Ankara TBMM	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve meslek kuruluşu temsilcileri
73.	04.03.2017	SHUDER yeni merkezinde Genel	Ankara	GMYK Üyeleri

		Merkez Yönetim Kurulu İlk Toplantısı yapılmıştır.		
74.	04.03.2017	Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu tarafından yürütülmekte olan “Yolsuzluğun Önlenmesi ve Etiğin Teşviki” projesiyle finanse edilen hibe programı kapsamında, Derneğimizin ortağı ve yararlanıcısı olduğu, Türkiye Felsefe Kurumu tarafından gerçekleştirilen “Etik Kapasitenin Güçlendirilerek Sosyal Hizmetlerde Yolsuzluk Ve Diğer Etik Sorunları Aşmada ve Önlemede Bir Yol Olarak Etik Kapasite Geliştirme” projesi Sosyal Hizmet Uzmanı Etik Kod Rehberi hazırlanması için oluşturulan komisyonla toplantı yapılmıştır	Ankara Neva Palas Otel	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Başkan Yardımcısı Sultan ÇAMUR KARATAŞ, GMYK Üyesi Kenan TOPCU ve komisyon üyeleri.
75.	05.03.2017	Sosyal Hizmet Öğrencileri Proje Yarışmasına ilişkin jüri oluşturulması için ön çalışma yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, GMYK Üyesi Kenan TOPCU ve Avrupa Sosyal Gelişim Akademisi
76.	05.03.2017	Sosyal inceleme Raporunun Sosyal Çalışmacı (Sosyal Hizmet Uzmanı) tarafından hazırlanabileceğine ilişkin düzenlemenin de yer aldığı, güncellenen ASPB “Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığının Görev, Yetki, Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönerge” şubat ayı itibarıyla yayınlanmış olup üyelerimizle paylaşılmıştır.	Ankara	SHUDER GMYK
77.	06.03.2017	Derneğimiz tarafından gerçekleştirilen 8.Ulusal Sosyal Hizmet Kongresi kitap taslağı tamamlanarak, yayımla ilgili teknik işlemler yapılarak basıma verilmiştir.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR ve SABEV
78.	06.03.2017	Bir sosyal hizmet uygulaması olan Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) sürecindeki yanlışlar ve mesleğimize yönelik hak kayıpları ile müdahale hususunda ASPB ile yapılan görüşme ve yazışmalardan olumlu bir sonuç alınamaması nedeniyle, meslektaşlarımızın mağduriyetine yol açan ASDEP kapsamında yapılan 1500 kişilik ilk personel alımının iptali ve yapılacak 1500 kişilik yeni alımla, konuya ilişkin diğer uygunsuzlukların yürütmesinin durdurulması ve iptali talebiyle dava dosyası hazırlanmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve Üye Nihat TARIMERİ

79.	07.03.2017	Derneğimizin hukuki çalışmaları ile ilgili olarak Avukatımızla, mali işlemleri ile ilgili olarak Muhasebecimizle toplantı yapılarak, genel kurul öncesi Derneğimizin konuyla ilgili işlemleri tamamlanmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR
80.	08.03.2017	Çocuk Fizyoterapistleri Derneği tarafından, 20-22 Ekim 2017 tarihlerinde, Askeri Müze ve Kültür Sitesi, Harbiye, İstanbul'da, "Günümüzden Geleceğe Çocuğa Dair Her şey " temasıyla düzenlenecek olan 4. Pediatrik Rehabilitasyon Kongresine SHUDER'in Destekçi Kuruluş olarak yer almasına ilişkin olarak Çocuk Fizyoterapistleri Derneğinin talebi ile görüşme yapılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ
81.	08.03.2017	Derneğimizin yeni yerine ilişkin açılış kokteyli ve genel değerlendirme toplantısı yapılması kararlaştırılmış ve buna ilişkin hazırlık çalışmaları yapılmıştır.	Ankara SHUDER Genel Merkez	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Sekreter Mehmet Can ÖZKAYA ve Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR
82.	09.03.2017	Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü ve Derneğimiz işbirliğinde gerçekleştirilecek olan "Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresi 2017: Sosyal Sorunlar ve Sosyal Hizmetin Geleceği" temalı Kongrenin hazırlık toplantısı yapılmıştır.	Ankara Hacettepe Üniversitesi	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ, Genel Sayman Abidin ÖZDEMİR, GMYK Üyesi Kenan TOPCU, Hacettepe Sosyal Hizmet Bölümü Başkanı Prof.Dr.Sunay İL, Doç.Dr.Tarık TUNCAY, Doç.Dr.Ercüment ERBAY
83.	10.03.2017	Bir sosyal hizmet uygulaması olan Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) sürecindeki yanlışlar ve mesleğimize yönelik hak kayıpları ile müdahale hususunda ASPB ile yapılan görüşme ve yazışmalardan olumlu bir sonuç alınamaması nedeniyle, meslektaşlarımızın mağduriyetine yol açan ASDEP kapsamında yapılan 1500 kişilik ilk personel alımının iptali ve yapılacak 1500 kişilik yeni alımla, konuya ilişkin diğer uygunsuzlukların yürütmesinin durdurulması ve iptali talebiyle Danıştay'da dava açılmıştır.	Ankara	Genel Başkan Bülent KARAKUŞ ve Avukat Şahin ANTAKYALIOĞLU
84.	11.03.2017	Derneğimizin yeni yerinde açılış kokteyli ve genel üye değerlendirme toplantısı yapılmış, genel kurula ilişkin süreç görüşülmüştür.	Ankara SHUDER Genel Merkez	GMYK Üyeleri ve Üyelerimiz

85.	12.03.2017	Derneğimizce gerçekleştirilen 8.Ulusal Sosyal Hizmetler Kongresi “Türkiye’de Sosyal Politikanın Dönüşümü: Yerelleşme ve Sosyal Hizmetler” kitabının basımı yapılarak, dağıtımına başlanmıştır.	Ankara	SHUDER ve SABEV
86.	12.03.2017	Derneğimiz ve üyelerinin yarar sağlaması amacıyla Derneğimiz üyelerinin kendi aralarında dayanışma sağlamak ve indirimli alışverişlerden yararlanmak üzere bir grup oluşturması ve bu grup üyelerinin TEKKART Bilişim Hizmetleri Ticaret A.Ş.’nin mülkiyetinde olan servis sağlayıcı üzerinden ve onun anlaşmalı olduğu işyerlerinden yapacağı alışverişlerinden yararlanması, adı geçen şirketle işbirliği yapılması kararı alınmıştır.	Ankara-İstanbul	SHUDER-TEKKART
87.	18.03.2017	Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi 15.Olağan Genel Kurul Toplantısının 18 Mart 2017 Cumartesi günü, saat 13:30-17:30 arasında gerçekleştirilmesi ve genel kurula ilişkin hazırlıklar. Genel Kurul Gündemi: 1-Açılış-Yoklama 2-Saygı Duruşu 3-Divan Kurulu Seçimi 4-Yönetim Kurulu Çalışma/Faaliyet Raporu ile Kesin Hesap/Mali Raporunun Sunumu, 5-Denetim Kurulu Raporunun Sunumu 6-Genel Merkez Yönetim Kurulunun ibra edilmesi, 7-Genel Merkez Denetim Kurulunun ibra edilmesi 8-Tahmini Bütçenin Görüşülmesi, 9-Tüzük Değişikliklerinin görüşülmesi 10-Genel Merkez Yeri Alımının Görüşülmesi 11-Yönetim, Denetim ve Onur Kurulu Seçimi 12-Şube Genel Kurulunca kabul edilmiş bütçe ve diğer kararları onaylamak 13-Dilek ve Temenniler 14-Kapanış.	100. Yıl Çarşısı Konferans Salonu Atatürk Bulvarı No:2 Zemin Kat Ulus / ANKARA	GMKY Üyeleri ve Üyelerimiz

88.	18 Mart – 31 Aralık 2017	Dernek Yeri alma çalışmaları	Daha önceki SHUDER GMYK tarafından başlatılmış olan ve mali komisyon eliyle yürütülen dernek yeri alma çalışmaları, 15. Dönem GMYK ve mali komisyon tarafından yoğun emek sürekli bir şekilde sürdürülmüş, 2018 yılı içinde bir yer almayı hedef olarak belirlemiştir.
89.	24.03.2017	Ruh Sağlığı Yasa Tasarısı Komisyon Çalışması	TBMM Kadın-Erkek Eşitliği Komisyon Üyesi Aydın Milletvekili Deniz DEPBOY Başkanlığında yapılan Ruh Sağlığı Yasa Tasarısı Komisyon Çalışmasına Katılım Sağlandı. Yukarıda belirtilen tarihli çalışmaya; Derneği temsilen Genel Sekreter Esin POLAT ve SHUDER üyesi Sosyal Hizmet Uzmanı Ahmet Cemil ÖLÇER katılmışlardır. Yasa tasarısı çalışmaları Genel Başkan Rahmiye BOZKURT ve Ahmet Cemil ÖLÇER tarafından takip edilmekte olup, çalışmalar devam etmektedir.
90.	7-8 Nisan 2017	Süleyman Demirel Üniversitesi Eğirdir Sosyal Hizmet Ön Lisans Çalıştayı	Çalıştayda SHUDER MYK tarafından hazırlanan metin sunumu yapıldı. Metin dışında başka bir görüş bildirilmedi. Sosyal Hizmet ön lisans programından mezun olacak öğrencilerin Sosyal Hizmet alanında meslek elemanı olarak değil, “Ara-Teknik Elaman” olarak, büro işlerinde meslek elamanlarına yardımcı olmaları ve ön lisans ders içeriklerinin ise Sosyal Hizmet alanına göre değil, diğer profesyonel meslek elamanlarının ihtiyaçlarına göre belirlenmesi yönünde görüş sağlandı. Çalıştaya Dernek adına SHUDER Yönetim Kurulu Üyesi; Fayık YURTKULU katılmıştır.
91.	20 Nisan 2017	Adalet Sistemi ile ilgili Toplantı	İlgili toplantıya SHUDER Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep MUTLU Katılmıştır.
92.	21 Nisan 2017	Çocuklara Karşı Ticari Cinsel Sömürüyle Mücadele Ağı	SHUDER’İN 2013 yılından itibaren ortak olduğu ve çalışmalarını sürdürdüğü “Çocuklara Karşı Ticari Cinsel Sömürüyle Mücadele Ağı” planlama toplantısına, Genel Başkan Rahmiye BOZKURT, Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep MUTLU, Yönetim Kurulu Üyesi Fayık YURTKULU katılmıştır.
93.	21 Nisan 2017	Sağlık Emekçileri Sendikasının Olağan Genel Kurulu	Sağlık Emekçileri Sendikasının Olağan Genel Kurulu Açılış davetine Genel Başkan Rahmiye BOZKURT katılmıştır.
94.	22 Nisan 2017	TUYUP projesi	TUYUP projesi kapsamında daha önce eğitime katılan meslektaşlarımıza sertifikaları, sosyal kültürel etkinlikler komisyonunca organize edilen dernek üyelerimizden olan, Derya YELEKÇİ, Fikri AKBİN ve Çağrı SEVİN'den oluşan müzik grubunun şarkıları eşliğinde verildi. Yaklaşık 50 katılımcının yer aldığı sertifika törenine dernek yönetim kurulu üyelerinin yanı sıra, sertifika almaya hak kazanan meslektaşlarımız katılmışlardır.
95.	24 Nisan 2017	Ziyaret	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünden Prof. Dr. Nurdan DUMAN ziyaret edildi. Ziyaret kapsamında, Üniversite bünyesinde bulunan Sosyal Hizmet Bölümü ve SHUDER arasında ki karşılıklı işbirliği ve dayanışmanın önemine vurgu yapılarak, Sorunlar tartışıldı. Prof Dr. Nurdan DUMAN’a SHUDER’E verdiği destekler için teşekkür edildi. Ziyarete Genel Başkan Rahmiye BOZKURT, Başkan Yardımcısı Abdullah ÖZBAY, Genel Sekreter Esin POLAT Genel Sayman, Çiğdem

			KARAHAN BEDİR katılmıştır.
96.	26 Nisan 2017	Yerel eşitlik çalıştay	Çankaya Belediyesinin, davetlisi olarak, Yerel eşitlik çalıştayına katılım sağlandı. Çalıştay çıktısı olarak, yerel düzeyde yapılacak çalışmalar için İzleme ve Değerlendirme Kurulu oluşturulması kararlaştırıldı. Genel Sekreter, Esin POLAT İzleme ve Değerlendirme Kurulunda görev aldı. İzleme ve Değerlendirme Kurulunda, Kadın ve diğer dezavantajlı bireyler ile çalışma yürüten sivil toplum örgütlerinin temsilcileri yer almaktadır. İlgili Çalıştaya, Genel Sekreter Esin POLAT ve Genel Sayman Çiğdem KARAHAN BEDİR katılmıştır.
97.	26 Nisan 2017	CIF Sweden	Ülkelerarası değişim programı çerçevesinde Türkiye temsilcileri aracılığı ile Almanya ve İspanya'dan Türkiye'deki sosyal Hizmet uygulamalarını yerinde görmek ve bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla, Dernek Genel Merkezini ziyaret ettiler. Ziyaret kapsamında, Genel Başkan Rahmiye Bozkurt tarafından İlgili ziyaretçilere derneğin tarihsel süreci ve mesleki çalışmalar konusunda brifing verildi. Almanya ve İspanya'dan katılan Sosyal Hizmet uzmanları da, ülkelerinde ki sosyal hizmet uygulamaları ve çalışanların özlük hakları ile ilgili olarak brifing verdiler. Geniş katılımlı olan toplantıya, Sosyal Hizmet Bölümü öğrencileri, CIF Türkiye temsilcileri, Genel Merkez Yönetim kurulu üyeleri katılım sağlamışlardır.
98.	2 Mayıs 2017	Ziyaret	Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Başkanı: Prof Dr. Sunay İL Ziyaret edilmiş ve yeni yönetim olarak karşılıklı işbirliği ve dayanışmanın önemine vurgu yapılmıştır. Ziyarete Genel Başkan Rahmiye BOZKURT ve Genel Başkan Yard. Abdullah ÖZBAY katılmıştır.
99.	3 Mayıs 2017	RSYT	TBMM de devam eden Ruh Sağlığı Yasa Tasarısı Komisyon Çalışmalarına Genel Başkan Rahmiye BOZKURT ve SHUDER üyesi Ahmet Cemil ÖLÇER katılmıştır. Yukarıda da belirtildiği üzere çalışmalar devam etmektedir.
100.	5 Mayıs 2017	Ziyaret	Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Anabilim Dalı Başkanı: Prof Dr. Işıl Bulut ziyaret edildi. Ziyaret kapsamında bölüm ile karşılıklı dayanışma ve işbirliğine değinilerek, Sosyal Hizmet Alanında ki sorunlara vurgu yapıldı. Ziyaret amaçlı yapılan toplantıya Prof. Dr. Ertan KAHRAMANOĞLU, Arş. Görevlisi M.Can AKTAN, Arş Görevlisi Merve PAK, Genel Başkan Rahmiye BOZKURT ve Genel Sayman Çiğdem KARAHAN BEDİR katılmıştır.
101.	08-09 Mayıs 2017	Uzun Süreli Bakım Çalıştay	Sağlık Bakanlığı, Türkiye Halk Sağlığı ve Dünya Sağlık Örgütünün ortaklaşa düzenlediği Uzun Süreli Bakım Çalıştaya Genel Sayman Çiğdem KARAHAN BEDİR katılım sağlamıştır
102.	10 Mayıs 2017	Ziyaret	Ankara Üniversitesi Bölüm Başkanı Prof. Dr.Veli DUYAN ziyaret edilmiş, ziyaret kapsamında karşılıklı işbirliği ve dayanışmanın önemine vurgu yapılarak, Sosyal Hizmet Alanında ki sorunlar tartışılmıştır. İlgili ziyarete Genel Başkan Rahmiye BOZKURT, Genel Sayman Çiğdem KARAHAN BEDİR ve Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep MUTLU katılmıştır.
103.	10 Mayıs 2017	Yazar Alim Yavuz	Dernek Genel Merkezinde Manisa şubesi Üyesi Sosyal Hizmet

		ile birlikte söyleşi	Uzmanı ve Yazar Alim Yavuz ile birlikte söyleşi ve etkinlik planlaması için toplandı. Toplantıya Genel Başkan Rahmiye BOZKURT, Genel Sayman Çiğdem KARAHAN BEDİR, Veznedar Tülin Kunar, Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep Mutlu ve Sosyal Kültürel Etkinlikler Komisyon Üyemiz Cevat ÜSTÜN katılmıştır.
104.	11 Mayıs 2017	Kırmızı Şemsiye Derneği	Kırmızı Şemsiye Derneği Yönetim Kurulu Başkanı ve Ofis Koordinatörü tarafından Derneğimiz ziyaret edildi. Söz konusu ziyaret kapsamında işbirliğinin önemine vurgu yapılarak, LGBTİ'lerin sorunları tartışıldı. İlgili toplantıya Genel Başkan Rahmiye BOZKURT ve Çiğdem KARAHAN BEDİR katılmıştır.
105.	11 Mayıs 2017	LÖSEV gönüllüsü Avukat Seçil ÖZDİKMENLİ görüşmesi	LÖSEV gönüllüsü Avukat Seçil ÖZDİKMENLİ ve Ankara Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünden Doç. Dr. Gonca POLAT tarafından organize edilen ve Dernek binasında gerçekleştirilen LÖSEV ve Sosyal Hizmet Mesleğinin önemi ve Sosyal Hizmet Uzmanlarının İstihdamı konulu söyleşiye Genel Başkan Rahmiye ve Genel Sayman Çiğdem KARAHAN BEDİR katılmıştır.
106.	16 Mayıs 2017	Atanamayan Sağlıkçılar Platform toplantısı	Ankara Üniversitesi Akademi Restorantta düzenlenen Atanamayan Sağlıkçılar Platform toplantısında Sağlık çalışanlarını temsilen 25 Sivil Toplum Kuruluşu katıldı. Derneği temsilen Söz konusu toplantıya Genel Başkan Rahmiye BOZKURT katılmıştır.
107.	17 Mayıs 2017	Cezaevleri ile ilgili proje toplantısı	Adalet Bakanlığı tarafından düzenlenen, Cezaevleri ile ilgili proje toplantısına, Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep MUTLU ile Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Can ÖZKAYA katılmıştır.
108.	18 Mayıs 2017	Prof. Dr. Sema KUT'UN cenaze töreni	H.Ü.İİBF Tuğrul Çubukçu Salonunda düzenlenen Sosyal Hizmet Bölümü ve Dernek Kurucu Başkanlarından Prof. Dr. Sema KUT'UN cenaze törenine Genel Başkan Rahmiye BOZKURT, Genel Sayman Çiğdem KARAHAN BEDİR Katılmıştır.
109.	18 Mayıs 2017	Sosyal Hizmet Mesleği ve çalışma alanları ile ilgili tanıtım günleri	Final Temel Lisesi tarafından organize edilen meslek tanıtım günlerine, Sosyal Hizmet Mesleği ve çalışma alanları ile ilgili tanıtım günlerine, Genel Başkan Yard. Abdullah ÖZBAY ile Genel Sayman Çiğdem KARAHAN BEDİR katılmıştır.
110.	23 Mayıs 2017	Denetimli Serbestlik Personeli Derneği Başkan ve Yönetim Kurulu Üyeleri	Çalışmalarını Mersin'de sürdüren Denetimli Serbestlik Personeli Derneği Başkan ve Yönetim Kurulu Üyeleri tarafından SHUDER ziyaret edildi. Ziyaret amaçlı gerçekleşen toplantıda, Denetim Serbestlikte Sosyal İçerme Projelerinde ortak çalışma ve işbirliğine ilişkin fikir alışverişinde bulunuldu. İlgili toplantıya, Genel Başkan Rahmiye BOZKURT, Genel Sekreter Esin POLAT, Genel Sayman Çiğdem KARAHAN BEDİR, Veznedar Tülin KUNAR, Yönetim Kurulu Üyesi, Mehmet Can ÖZKAYA ve Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep MUTLU katılmıştır.
111.	23 Mayıs 2017	Sağlık Emek Grubunun tebrik ziyareti	Türk Tabipler Birliği Genel Sekreteri, Hemşireler Derneği Başkanı ve Sağlık Emekçileri Sendikası Genel Eş Başkanı Dernek Yönetim Kurulu Üyelerini tebrik ziyaretinde bulundular. Sağlık alanında yaşanan sorunları da konuşulduğu ziyaret kapsamında sağlık alanında çalışan derneklerin de yer aldığı, sağlık platform çalışmalarına katılım konusunda karar verildi. İlgili toplantıya Genel Başkan Rahmiye BOZKURT, Genel Sekreter Esin POLAT,

			Genel Sayman Çiğdem KARAHAN BEDİR, Veznedar Tülin KUNAR, Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep MUTLU, Yönetim Kurulu Üyesi Fayık YURTKULU katılmıştır.
112.	28 Mayıs 2017	SHUDER Şube Başkanları ile 15. Dönem Yönetim Kurulu tanışma ve koordinasyon toplantısı	SHUDER Şube Başkanları ile 15. Dönem Yönetim Kurulu tanışma ve koordinasyon toplantısı yapıldı. Şube Başkanları tarafından yaptıkları çalışmalar hakkında brifing verdiler. Karşılıklı işbirliğinin ve üye sayısının artırmaya ve dernek yeri satın alınması konusunda fikir alışverişinde bulunuldu. Toplantıya Şube Başkanlarının yanı sıra, SHUDER Genel Başkanı Rahmiye BOZKURT ile Genel Merkez Yönetim Kurulu üyelerinin tamamı katılmıştır.
113.	29.30.31 Mayıs 2017	Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresine ve 29 Mayıs Akşamı Gala Yemeği	H.Ü İİBF Sosyal Hizmet Bölümü İle ortaklaşa düzenlenen Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresine ve 29 Mayıs Akşamı Gala Yemeğine katılım sağlandı. Kongreye Genel Başkan Rahmiye BOZKURT ve Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyelerinin tamamı katılmıştır.
114.	6 Haziran 2017	Türk Eczacılar Birliği ziyareti	Sağlık Emek Grubu(TTB,Diş Hekimleri Odası, Türk Diş Hekimleri Birliği, SES) Temsilcileri ile birlikte, Türk Eczacılar Birliği ziyaret edildi. Ziyarete SHUDER'İ temsilen Genel Başkan Rahmiye BOZKURT ve Yönetim Kurulu Üyesi Fayık YURTKULU katılmıştır.
115.	11 Haziran 2017	Atanamayan Sosyal Hizmet Uzmanları	Dernek Genel Merkezinde atanamayan Sosyal Hizmet Uzmanlarını temsilen altı Sosyal Hizmet Uzmanı ile birlikte toplantı yapıldı. Toplantı da sorunlar ile birlikte atanamayan Sosyal Hizmet Uzmanlarına ilişkin dernek bünyesinde yapılan çalışmalar hakkında bilgi verildi. İlgili toplantıya Genel Başkan Rahmiye BOZKURT, Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep MUTLU ve Yönetim Kurulu Üyesi Ergin BALCI katılmıştır.
116.	13 Haziran 2017	Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Eyüp GÜNDÜZ ziyareti	Atanamayan Sağlık Çalışanları Toplantısına katılım sağlandı. Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Eyüp GÜNDÜZ Platform üyeleri ile birlikte ziyaret edildi. Atanamayan sağlık çalışanlarına ilişkin sorunların dile getirildiği ziyarete SHUDER'İ temsilen Genel Başkan Rahmiye BOZKURT ve Genel Sayman Çiğdem KARAHAN BEDİR katılmıştır.
117.	13 Haziran 2017	Çocuğa Karşı Şiddetin Önlenmesi için; Çocuğa Karşı Şiddetin Önlenmesi İçin Mücadele Ortaklık Ağı	Çocuğa Karşı Şiddetin Önlenmesi için; Çocuğa Karşı Şiddetin Önlenmesi İçin Mücadele Ortaklık Ağı'nın yürütme kurulu toplantısına katılım sağlandı. İlgili toplantıya; Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep MUTLU katılmıştır.
118.	13 Haziran 2017	Çocuğa Karşı Şiddetin Önlenmesi için; Çocuğa Karşı Şiddetin Önlenmesi İçin Mücadele Ortaklık Ağı	Çocuğa Karşı Şiddetin Önlenmesi İçin, Çocuğa Karşı Şiddetin Önlenmesi İçin Mücadele Ortaklık Ağı ile Çocuktan Sorumlu Ombudsman İşbirliği Toplantısına katılım sağlandı. İlgili toplantıya; Yönetim Kurulu Üyesi Fayık YURTKULU katılmıştır.
119.	14 Haziran 2017	Basın Bildirisi	Atanamayan Sağlık Çalışanları Platformu ile birlikte hazırlanan Basın Bildirisine SHUDER olarak imza atıldı ancak yönetim kurulunun aldığı karar doğrultusunda Basın açıklamasının

			yöntemi konusunda etik sorunlar olduğu gerekçesiyle Basın Açıklamasına katılım gerçekleşmedi.
120.	15 Haziran 2017	Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Mezuniyet Töreni	Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Mezuniyet Töreni davetine; SHUDER Genel Merkezini temsilen; Genel Başkan Rahmiye BOZKURT ve Genel Sekreter Esin POLAT katılmıştır.
121.	16 Haziran 2017	Konya SHUDER şubesinin iftar yemeği	Konya SHUDER şubesinin üyeleri için düzenlediği iftar yemeğine katılım sağlandı. İftar yemeği davetine, SHUDER Genel Merkezini temsilen, Genel Başkan Rahmiye BOZKURT katılmıştır.
122.	17 Haziran 2017	Refakatsiz Sığınmacı Çocuklar	Koruyucu Aile Evlat Edinme Derneği (KOREV) tarafından Ankara İç Kale Otelde düzenlenen;" Refakatsiz Sığınmacı Çocuklar" konulu Çalışmaya katılım sağlandı. Çalışmaya Genel Sekreter Esin POLAT katılmıştır.
123.	20 Haziran 2017	H.Ü.İİBF. Sosyal Hizmet Bölümü Mezuniyet Töreni	H.Ü.İİBF. Sosyal Hizmet Bölümü Mezuniyet Törenine SHUDER Genel Merkezi Temsilen; Genel Başkan Rahmiye BOZKURT ile Genel Başkan Yardımcısı Abdullah ÖZBAY katılmıştır.
124.	20 Haziran 2017	Çankaya Belediyesi Kadın Hizmetleri Şubesi tarafından organize edilen İftar yemeği	Ana Kucağı Eğitilebilir Zihin Engelliler ve Ailelerini Koruma Derneği ile Çankaya Belediyesi Kadın Hizmetleri Şubesi tarafından organize edilen İftar yemeği davetine katılım sağlandı. İlgili davete SHUDER Genel Merkezi temsilen; Genel Sekreter Esin POLAT katılmıştır.
125.	22 Haziran 2017	Başkent Üniversitesi SBF Sosyal Hizmet Bölümü Mezuniyet Töreni	Başkent Üniversitesi SBF Sosyal Hizmet Bölümü Mezuniyet Törenine SHUDER Genel Merkezini temsilen Genel Sekreter Esin POLAT ile Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep MUTLU katılmıştır.
126.	5 Temmuz 2017	Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümünün Mezuniyet Töreni	Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümünün Mezuniyet Töreni davetine katılım sağlanmıştır. Mezuniyet törenine, SHUDER Genel Merkezini temsilen Genel Başkan Rahmiye BOZKURT katılmıştır.
127.	4- 5 Temmuz 2017	Sivil Toplum Geliştirme Merkezinin, Sivil Toplum Kuruluşlarını ve Platformlarını güçlendirme ağı toplantısı	Sivil Toplum Geliştirme Merkezinin, Sivil Toplum Kuruluşlarını ve Platformlarını güçlendirme ağı toplantısına katılım sağlandı. Toplantıya SHUDER'İ temsilen Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep MUTLU katılmıştır.
128.	17-18 Temmuz 2017	Çocuk Ombudsmanlığı	Çocuğa Karşı Şiddeti Önleme Ortaklık Ağının Eskişehir İlinde düzenlediği; Çocuk Ombudsmanlığı konulu toplantıya katılım sağlandı. İlgili Toplantıya Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep MUTLU katılmıştır.
129.	18 Temmuz 2017	Mağdur Hakları Yasa Tasarısına	Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Yasa Tasarısına katkı vermek amacıyla Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep MUTLU

		katkı	tarafından hazırlanan görüş ve önerileri içeren rapor resmi yazıyla, Adalet Bakanlığına iletilmiştir.
130.	4 Ağustos 2017	Röportaj	SHUDER Genel Merkezinde; Çocuk Evleri ile ilgili olarak, Duvar Gazetesi Muhabiri Çınar LİVANE ÖZER tarafından Genel Başkan Rahmiye BOZKURT ile röportaj yapılmıştır.
131.	8 Ağustos 2017	MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Rehberlik Hizmetleri Daire Başkanı Seyfettin TORAMAN ziyaret	MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Rehberlik Hizmetleri Daire Başkanı Seyfettin TORAMAN ziyaret edildi. Söz konusu ziyaret kapsamında, Okul Sosyal Hizmeti ve Mevzuat görüşüldü. Ziyarete; Genel Başkan Rahmiye BOZKURT, Genel Sayman Çiğdem KARAHAN BEDİR, Okul Sosyal Hizmeti Komisyon Üyesi Sedat TÜRKERİ katılmıştır.
132.	10 Ağustos 2017	YÖK Hukuk Müşaviri Adem GELİR ile görüşme	Sağlıkta Lisans Tamamlama Danıştay Kararının Uygulanması konusu ile ilgili olarak YÖK Hukuk Müşaviri Adem GELİR ile görüşme yapıldı. Söz konusu görüşmeye, Genel Başkan Rahmiye BOZKURT, Genel Sayman Çiğdem KARAHAN BEDİR, Prof. Dr. Kasım KARATAŞ ve Doç. Dr. Kamil ALPTEKİN katılmıştır.
133.	11 Ağustos 2017	Bilgi Notu niteliğinde bir mektup gönderilmesi	Sağlıkta Lisans Tamamlama konusunda Sağlık Alanında Faaliyet gösteren Lisans Derneklerinin toplantısına katılım sağlandı. Toplantıda YÖK Yetkilileri ile görüşme yapılması ve konuyla ilgili olarak, Bilgi Notu niteliğinde bir mektup gönderilmesi kararlaştırıldı. İlgili toplantıya; Genel Başkan Rahmiye BOZKURT ve Veznedar Tülin KUNAR katılmıştır.
134.	11 Ağustos 2017	Röportaj	SHUDER Genel Merkezinde; Altı Nokta Körler Derneği Dergisi için, Sultan KARATAŞ tarafından, Genel Başkan Rahmiye BOZKURT ile Röportaj yapılmıştır.
135.	21 Eylül 2017	Danıştay'a Dava açılması	YÖK'ün Sağlıkta Sınavsız Lisans Tamamlama uygulamasına ilişkin 2017 yılı uygulamasının yürütmeyi durdurma talepli iptal davası açılması için Danıştay'a başvuru yapılmıştır.
136.	25-26 Eylül 2017	Sosyal İçerme ve Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yürütmekte olduğu Sosyal İçerme ve Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi üst başlıklı Avrupa Birliği Projesi kapsamında Ankara Point Otelde gerçekleştirilen 'Çocuk' temalı yuvarlak masa toplantısına YK Üyesi Zeynep MUTLU katılmıştır.
137.	25 Eylül 2017	YÖK Başkan Vekili Prof. Dr. M. İ. Safa KAPICIOĞLU'nu ziyaret	Sağlık Lisans Dernekleri ile birlikte, sınavsız sağlıkta lisans tamamlama uygulaması ile ilgili olarak YÖK Başkan Vekili Prof. Dr. M. İ. Safa KAPICIOĞLU'nu ziyarete Genel Başkan Rahmiye BOZKURT katılmıştır.
138.	3 Ekim 2017	Adli Görüşme Odaları	UNİCEF ve Çocuk Koruma Merkezi işbirliğinde yapılan Adliye binalarında oluşturulan (AGO) Adli görüşme odaları ile ilgili kapasite geliştirme, sorunların tartışılması amacıyla yapılan çalışmaya Genel Sekreter Esin Polat katılmıştır.
139.	5 Ekim 2017	HÜ İİBF Dekanı Prof. Dr. Sunay İl tebrik ziyareti	HÜ İİBF Dekanı Prof. Dr. Sunay İl'e yeni görevinden dolayı tebrik ziyaretine gidilmiştir. Ziyarete Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, Genel Başkan Yardımcısı Abdullah Özbay, Genel Sayman Çiğdem Karahan ve YK Üyesi Zeynep Mutlu katılmıştır.

140.	16 Ekim 2017	Okullarda Akran Zorbalığına Hayır Kampanyası	ICC (Uluslararası Çocuk Merkezi) – Çocuğa Karşı Şiddeti Önleme Ortaklık Ağı tarafından yürütülen “Okullarda Akran Zorbalığına Hayır” Kampanyası açılışı ve Akran Zorbalığı ile Mücadele Deneyim Paylaşımı toplantısına Gordion Otelde Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, YK Üyesi Zeynep Mutlu (Konuşmacı) katılmıştır.
141.	16 E kim 2017	Afetlerde Psiko Sosyal Hizmet Birliği	Kızılay Genel Merkezi başkanlığında, APSHB protokolü çerçevesinde APSHB ne üye ilgili STK larla değerlendirme toplantısı yapıldı. Toplantıya Genel Sekreter Esin Polat katılmıştır.
142.	17 Ekim 2017	BÜ SBF SHB Panele katılım	Başkent Üniversitesi SBF Sosyal Hizmet Bölümü’nde “Sosyal Hizmet Eğitiminde Yaz Uygulamaları” konulu panel etkinliğine Genel Başkan Rahmiye Bozkurt katılmıştır.
143.	24 Ekim 2017	ÇKŞÖOA –Kamu Denetçiliği toplantısı	Çocuğa Karşı Şiddeti Önleme Ortaklık Ağı tarafından Gordion Otelde gerçekleştirilen “Batı Balkanlar ve Türkiye’de Çocukların Şiddetten Korunması ve Engelli Çocukların Sosyal İçerilmesinin Desteklenmesi Projesi” toplantısına Genel Başkan Rahmiye Bozkurt ve Genel Sekreter Esin Polat katılmıştır.
144.	27 Ekim 2017	Uluslararası Göç Örgütü görüşmesi	Uluslararası Göç Örgütü’nden Eren Özorpak ile sosyal hizmet uzmanlarının bu kurum çalışmalarında daha yoğun ve etkin istihdamı ve bunun sağlanması yönünde görüşme yapılmıştır. Görüşmeye Genel Başkan Rahmiye Bozkurt ve Genel Sekreter Esin Polat katılmıştır.
145.	2 Kasım 2017	AÜ Beşeri Bilimler Fakültesi Oltu SHB Konferans	AÜ BBF Sosyal Hizmet Bölümü’nün talebi üzerine, lisans 1-2. Sınıf öğrencilerine sosyal hizmet mesleği, çalışma alanları, SHUDER ve çalışmaları hakkında konferans Genel Başkan Rahmiye Bozkurt ve Genel Başkan Yardımcısı Abdullah Özbay tarafından Oltu Sosyal Hizmet Bölümü’nde verilmiştir.
146.	4-5 Kasım 2017	Mülteci – Der Atölye Çalışması	Mülteci-Der tarafından SHUDER üyelerine verilen “Mülteciler ve Ayrımcı Tutum Karşıtlığı” konulu atölye çalışması Ankara Plaza otelde gerçekleştirildi. Eğitime SHUDER YK dan Zeynep Mutlu, Fayık Yurtkulu ve Ergin Balcı katılımcı olmuş, Genel Başkan Rahmiye Bozkurt sertifika törenine katılmıştır.
147.	6 Kasım 2017	HÜ İİBF SHB Konferans	HÜ İİBF Sosyal Hizmet Bölümü 4. Sınıf öğrencilerine Arş. Gör. Burcu Hatiboğlu Eren’in daveti üzerine “Sivil Toplum ve SHUDER” konulu konferans Genel Başkan Rahmiye Bozkurt tarafından verilmiştir.
148.	8 Kasım 2017	SGK Sempozyumu	SGK Başkanlığında SADEFE organizasyonu olan “İş Sağlığı ve Güvenliğinde Psiko-Sosyal Riskler Sempozyumu”na Genel Başkan Rahmiye Bozkurt katılmıştır.
149.	30 Kasım 2017	Çocuk Evlilikleriyle Mücadelede Yeni Stratejiler ve İşbirliğinde Kamu ve Sivil Toplum Diyaloğu	Uçan Süpürge Kadın İletişim Araştırmaları Derneği Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları(USKIAD) Kolektifi ve Küresel Kadın Fonu ortaklığında yürütülen” Çocuk Yaşta Evlilik Büyük Geliyor “Projesi kapsamında kamu ve sivil toplum ağını güçlendirme çalıştayını düzenlenmiştir. İlgili çalıştaya Genel sekreter Esin Polat katılmıştır. Ayrıca, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan çocuk evliliklerin

			önlenmesine ilişkin Eylem Planı kapsamında, İşbirliği amacıyla, Derneğimizin öneri ve görüşlerini içeren rapor hazırlanarak, ilgili Genel Müdürlüğüne, ayrıca yukarıda ki proje kapsamında, çocuk yaş evlilikleri mücadele amaçlı önerilerin yer aldığı geri bildirim formun da doldurularak USKİAD 'a gönderilmiştir.
150.	2 Aralık 2017	Mesleki Alan Yeterliliği Toplantısı	SHUDER Genel Merkezinde mesleki alan yeterlilikleri ile ilgili olarak GMYK, Ankara'daki üniversitelerden hocaların, SHOD Başkanı Kamil Alptekin ve alandan deneyimli sosyal hizmet uzmanlarının katılımı ile bir çalışma yapılmıştır. Toplantıda SHU/Eğitim Uzmanı Sedat TÜRKERİ konuya ilişkin detaylı bir sunum yapmıştır.
151.	3 Aralık 2017	Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Dayanışma Günü Etkinliği ve Kitap imza günü	25 Kasım-3 Aralık tarihlerinde kutlanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Dayanışma Günü Kapsamında Dernek adresinde, Esin Polat tarafından Kadın Yoksulluğu ve Şiddet konulu söyleşi ve Yoksulluk ve Şiddet Kıskaçında Kadın isimli kitabının imza günü gerçekleştirilmiştir. Söyleşi sonrası Dernek üyemiz Fikri Akbin Müzik dinletisiyle etkinliğe destek vermiştir. Etkinliğe Genel Başkan ve Yönetim Kurulu üyelerinin yanı sıra dernek üyelerimiz ile birlikte dışardan katılım sağlanmıştır.
152.	7 Aralık 2017	İstanbul Aydın Üniversitesi'nin daveti	İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölüm Başkanı Prof. Dr. Uğur Tekin'in birlikte yapılabilecek bir çalıştay konusunun değerlendirileceği toplantıya daveti üzerine Aydın Üniversitesi'ne Genel Başkan Rahmiye Bozkurt ve SHU /Eğitim Uzmanı Sedat Türkeri giderek toplantıya katılmışlardır.
153.	13 Aralık 2017	ÖZBAKDER ziyareti	Başkent Öğretmenevi'nde Özel Bakım Merkezleri Derneği'nin KYS eğitim çalışmalarına katılan meslektaşlarımız ve Dernek Başkanı Hüseyin Kahveci ile görüşülmüş, SHUDER adına eğitime katılanlara kısa bir selamlama konuşması Genel Başkan Rahmiye Bozkurt tarafından yapılmıştır.
154.	25-26 Aralık 2017	Kocaeli Çalıştay	Çocuk Koruma Sistemi üzerine Kocaeli'de gerçekleştirilen çalıştaya YK üyesi Zeynep Mutlu, Fayık Yurtkulu ve derneğimiz üyesi SHU Yaşar Çavdar katılmıştır.
155.	8-9 Aralık 2017	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi ve SHOD ortak çalıştay	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi'nde SHOD ile ortaklaşa gerçekleştirilen Sosyal Hizmet Eğitiminde Ulusal Eğitim Standartlarının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi" konu başlıklı 7. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayına YK Üyesi Fayık Yurtkulu katılmıştır.
156.	14-15 Aralık 2017	Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planı	SB tarafından gerçekleştirilen "Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planı Gözden Geçirme Toplantısı"na Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, Genel Sayman Çiğdem Karahan ve SHU/Aile ve Evlilik Danışmanı, EMDR Travma Terapisti Ahmet Cemil Ölçer katılmıştır.
157.	22 Aralık 2017	Yılbaşı etkinliği	SHUDER Ankara Şube tarafından organize edilen ve SHUDER yılbaşı etkinliğine SHUDER GM YK olarak katılım sağlanmıştır.
158.	22-23 Aralık 2017	11. Kalkınma Planı Komisyon Toplantısı	Kalkınma Bakanlığı daveti üzerine 11. Kalkınma Planı Sosyal Yardım Sisteminde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Toplantısına Genel Sekreter Esin Polat katılmıştır.
159.	24 Mart - 31	Ruh Sağlığı Yasa	TBMM Kadın-Erkek Eşitliği Komisyon Üyesi Aydın Milletvekili

	Aralık 2017	Tasarısı	Deniz DEPBOY Başkanlığında yapılan Ruh Sağlığı Yasa Tasarısı Komisyon Çalışmasına yıl boyunca düzenli bir şekilde katılım sağlanmış, mesleğimizin yasa tasarısında doğru ve yerinde yer alması için gerekli çalışmalar yapılmış, görüşler bildirilmiş ve tasarıya eklenmesi sağlanmıştır.
160.	26 Aralık 2017	UNFPA Okul SH	UNFPA – TAPV işbirliği ile gerçekleştirilen “Okulda Ergen ve Ergen Sağlığı Eğitimi İstişare Toplantısı”na Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, SHU/Eğitim Uzmanı Sedat Türkeri, SHU Nihat Tarımeri katılmıştır.
161.	28 Aralık 2017	Basına röportaj	Sosyal Yardım Yararlanıcılarının İstihdamına İlişkin Yönetmelik hakkında Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği'nin görüşünü belirten bir açıklama AA Muhabiri Burcu ÇALIK'a gönderildi.
162.	29 Aralık 2017	Çankaya Belediyesi	Çankaya Belediyesi Toplumsal Cinsiyet Yerel Eşitlik Eylem Planı kapsamında yapılan yılsonu değerlendirme toplantısına Genel Sekreter Esin Polat katılmıştır.

SOSYAL HİZMET DERGİSİ YAYIN KURALLARI

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin bir yayını olan Sosyal Hizmet Dergisi Ocak ve Haziran aylarında olmak üzere altı (6) ayda bir ve gerekli görüldüğü durumlarda özel sayı olarak elektronik ortamda veya basılı olarak yayınlanır. Eksik sayılar yılda bir (1) dergi olarak tamamlanabilir.

Sosyal Hizmet dergisi, sosyal hizmet/sosyal bilimler alanında yapılmış bilimsel ve mesleki çalışmaları yayınlar. Sosyal hizmet alanında yapılmış çalışmalara basım önceliği tanınır.

Derginin yayın dili Türkçedir. Ancak Dergi, Türkiye dışındaki sosyal hizmet uzmanları ve sosyal bilimciler tarafından hazırlanan yabancı dildeki yayınlara da açıktır.

Sosyal Hizmet Dergisi, sosyal hizmet/sosyal bilim alanında yapılmış mesleki ve bilimsel çalışmaların yanı sıra, kitap eleştirileri, kitap tanıtımları, mesleki ve bilimsel çalışmalara ilişkin duyuruları da yayınlar.

Dergiye yayınlanmak üzere gönderilen yazılar aşağıdaki konu ve formatlarda olabilir:

- Araştırma makaleleri, derleme makaleler, çeviri makaleler
- Olgu sunumları
- Proje tanıtım yazıları, özetleri
- Röportajlar, söyleşiler, portreler
- Yüksek Lisans ve Doktora tez tanıtımı/özetleri
- Kitap tanıtımı, kitap değerlendirmeleri
- Yurt içi veya yurt dışı mesleki haberler, etkinlikler vb.
- Kurumların Yeni Sosyal Hizmet Uygulamaları
- Sosyal Hizmet Öğrencilerinin yazıları (eğitim/staj deneyimleri, lisans tez tanıtımları/özetleri vb)

Sosyal Hizmet Dergisinde yayınlanması istenen yazılar dergi Yayın Kurulu tarafından incelenir ve uygun görülen yazılar yayınlanır. Yayınlanması uygun görülmeyen çalışmalar hakkında yazara/yazarlara bilgi verilir. Dergiye gönderilen yazılar hiçbir koşulda iade edilmez.

Dergide yayınlanan çalışmalarda yer alan görüşler yazarlarına aittir. Dergi Yayın Kurulu ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, yazarların görüşlerinden sorumlu tutulamaz.

YAZIM VE SUNUM KURALLARI

Genel Kurallar

Sosyal Hizmet Dergisinde yayınlanacak yazılar Times New Roman yazı karakteri, metin 11 punto, üst başlıklar 12 punto, 1,5 satır aralığı ile sağa sola dayalı, paragraflar arasında 6 nk boşluk bırakılarak yazılmalıdır.

Yazılar bilgisayar ortamında A4 sayfa boyutuyla ve Microsoft Word Programı aracılığıyla yazılmalıdır.

Metinde yer alan şekil, çizelge veya fotoğraflar numaralandırılmalıdır.

Yazarlar, Sosyal Hizmet Dergisinde yayınlamak istedikleri çalışmaları e-posta yoluyla info@shudernegi.org ve karakusb75@gmail.com veya çalışmanın iki kopyası ve bir compact disc ile birlikte Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi; Ataç 1 Sokak No:29-17 Kızılay ANKARA adresine postalayarak Yayın Kurulu'na ulaştırabilirler.

Kaynakça Yazım Kuralları

Kaynakça Bağlacı

Yararlanılan kaynaklar metin içinde kaynakça bağlacı ile gösterilmelidir. Kaynakça bağlacının kullanımı aşağıdaki gibi olmalıdır.

Kullanılan kaynak tek yazarlı ise: (Adem 1993: 25),

Kullanılan kaynak iki yazarlı ise: (Adem ve Mehmet 1993: 25)

Kullanılan kaynaktaki ikiden fazla yazar ismi varsa: (Adem ve Diğerleri 1993:26)

Kaynakça Düzeni

Kaynakça listesinde yer alan yayınlar yazarların soyadlarına göre sıralanmalı ve numaralandırılmalıdır. Kaynakça gösterim biçimleri şu şekilde olmalıdır.

Kullanılan kaynak bir dergi makalesi ise:

Küçükkaraca N. (2000) "Kadın Suçluluğu ve Hükümlü Kadınların Durumu". *Sosyal Hizmet*. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını. 8 (3), 23-25.

Kullanılan kaynak bir editörlü kitap ise:

Tufan B., Aktaş A. M. Duyan V. (Ed) (2000). *Travma Tedavisi Uzman Eğitimi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayınları. Yayın No: 005. Ankara.

Kullanılan kaynak editörlü kitapta bir bölüm ise:

Grayer E. (2000). “Deprem Travmaları”. *Travma Tedavisi Uzman Eğitimi*. Tufan B., Aktaş A.M. Duyan V. (Ed). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayınları. Yayın No: 005. Ankara.

Kullanılan kaynak yayınlanmış bir ulusal ya da uluslararası kongre bildirisi ise:

Kabacalı A. (1995). “Türkiye’de Batıcılık Akımı ve Hoşgörü”. Uluslar arası Hoşgörü Kongresi Bildirileri. *Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Vakfı*. S: 97-100, Antalya.

Kullanılan kaynak yayınlanmamış bir ulusal ya da uluslararası kongre bildirisi ise:

Metin N. (1996). “Entegrasyon Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar”. *Özürlü, Kent ve Çevre Kongresi’nde Sunulan Bildiri*, Ankara.

Kullanılan kaynak Yasa veya Anayasa ise:

Yabancı Memleketlere Gönderilecek Memurlar Hakkında Kanun (4489 S.K.), Md. 1; 1943.

Kullanılan kaynak web’de yer alıyorsa, web kaynakları kaynakçanın sonunda web adresi verilerek yazılır.

Tarımeri, Nihat. (2016, 11 Mayıs). Sosyal İnceleme Raporu... Erişim tarihi: 30 Mayıs 2017,

<http://www.sosyalhizmetuzmanlari.com.tr>

Kullanılan kaynak bir filmden alınmışsa:

Kavur, Ö. (Yönetmen). (1986). *Anayurt Oteli* [Film]. İstanbul: Fono.

Kullanılan kaynak gazete ise:

Kongar, Emre. “Halkla İlişkilerin Önemi ve Ülkemizdeki Gelişmeler,” Cumhuriyet. 3 Kasım 2010. s.11.

Kişisel görüşmeler metinde belirtilmeli ancak kaynakçada yer almamalıdır.

Örnek: (Sema Kut, kişisel görüşme, Nisan 2017)